

**ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ
ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ФАХІВЦІВ
В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ**

*Матеріали II Міжнародної
науково-практичної
Інтернет-конференції*

Міністерство освіти і науки України,
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»,
Комітет з фізичного виховання та спорту Міністерства освіти і науки України,
Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України,
Навчально-науковий інститут неперервної освіти Волинського національного
університету імені Лесі Українки,
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»,
КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти,
Природничо-гуманітарний університет імені Яна Длугоша (м. Ченстохова, Польща),
Всеукраїнський центр здоров'я населення «Спорт для всіх»,
Громадська організація «UkraineActive»,
Громадська організація «Рух Олександра Педана «Junior».

**ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ
ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦІВ
В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ**

Матеріали

II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції

25-26 серпня 2022 року

УДК 005.336.2(08)+331.54-051:005.336.2(08)
Ш-70

Ш-70 **Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення:** матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф (25-26 серпня 2022 року в режимі онлайн) / упорядн.: Баженков Є. В., Цьось А. В., Коломоєць Г. А., Дикий О. Ю., Ребрина А. А., Боляк А. А., Кліванська Ю. А., Буянова Г. В., 2022. 412 с.

Рекомендовано до друку

Вченою радою Державної наукової установи "Інститут модернізації змісту освіти" (протокол № 7 від 28.09.2022 р.);

Вченою радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 10 від 29.09.2022 р.)

Упорядники:

Баженков Є. В., кандидат наук з фізичного виховання і спорту, директор ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»;

Цьось А. В., доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор кафедри теорії фізичного виховання та рекреації, ректор Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Коломоєць Г. А., кандидат педагогічних наук, старший дослідник, начальниця відділу науково-методичного забезпечення підвищення якості освіти Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»;

Дикий О. Ю., кандидат педагогічних наук, доцент, директор навчально-наукового інституту неперервної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Ребрина А. А., кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії і методики фізичного виховання і спорту Хмельницького національного університету;

Боляк А. А., кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, заступник голови Комітету з фізичного виховання та спорту МОН України;

Кліванська Ю. А., завідувач відділу інформаційного забезпечення освіти Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти;

Буянова Г. В., методист відділу науково-методичного забезпечення підвищення якості освіти Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти».

Збірник містить наукові роботи учасників конференції.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновків несуть відповідальність автори матеріалів.

© Автори статей і тез, 2022

ЗМІСТ

АКСЬОНОВА Олена

**АЛГОРИТМ УКЛАДАННЯ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО РУХОВОГО ЗАВДАННЯ
НА УРОК ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ** 9

АНГЕЛЮК Ірина, ЛАВРІН Галина

**«ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА» В СИСТЕМІ ОСВІТНЬО-
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРА З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В
ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМ. В.
ГНАТЮКА** 15

АСТАХОВА Марія

**СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: СИСТЕМНИЙ ПІДХІД** 21

БАБАЛІЧ Вікторія, БІЛИК Віталій

**РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЇ У СПОРТСМЕНІВ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ У
СКЛАДНОКООРДИНАЦІЙНИХ ВИДАХ СПОРТУ** 27

БАЖЕНКОВ Євген

**ДЖУНІОР – ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ МОТИВАЦІЇ ДО УРОКІВ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ВИМІРІ** 32

БАЛУХ Микола

**ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ
КЛАСІВ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ** 34

БАСЕНКО Руслан

**НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА ОСОБИСТОСТІ В ЕДУКОЛОГІЧНОМУ МЕЙНСТРИМІ ЦІЛІСНОЇ
ОСВІТИ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ВИМІР** 38

БЕЗСОНОВА Ольга

**ІГРИ ДЛЯ ЗДИВУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ВСТАНОВЛЕННЯ ДОВІРЧИХ СТОСУНКІВ МІЖ
УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ГРУПАХ РАННЬОГО ВІКУ** 41

БЕРЕЖНА Таміла

**НАУКОВІ ПІДХОДИ ТА ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО
СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ** 46

БИШЕВЕЦЬ Наталія, ГОНЧАРОВА Наталія

**УДОСКОНАЛЕННЯ ІКТ-КОМПЕТЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ЗАСОБАМИ ОСВІТНІХ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ** 52

БІДА Галина

**ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ОЖИРІННЯ І ВИНИКНЕННЯ ХВОРОБ
СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ** 56

БОНДАРЧУК Олег, БОНДАРЧУК Денис, КОЛОМОЄЦЬ Галина

**КІЛЬКІСНИЙ АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ АНКЕТУВАННЯ УЧАСНИКІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОЇ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОЇ ГРИ «СОКІЛ» («ДЖУРА»)** 62

ВАРГАНОВА Діна

LUCIDSPARK – ОНЛАЙН СЕРВІС КОМАНДНОЇ РОБОТИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ	66
<i>ВАСИЛЬЄВА Дарина</i>	
ДОСВІД СІНГАПУРУ У НАВЧАННІ МАТЕМАТИКИ	71
<i>ВАЩУК Людмила</i>	
ОРГАНІЗАЦІЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	74
<i>ВИХРЕСТЕНКО Жанна</i>	
ГОТОВНОСТЬ ДО ГРУПОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НА ЗАСАДАХ ТЕХНОЛОГІЇ ПАРТНЕРСТВА	77
<i>ВОЗНЮК Алла</i>	
СУТНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	82
<i>ГАКМАН Анна</i>	
ДО ПИТАННЯ МОТИВАЦІЙНИХ СКЛАДОВИХ АКТИВНОГО СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ	90
<i>ГОЛЕМБІЄВСЬКА Мирослава</i>	
ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СУЧАСНІЙ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНІЙ ОСВІТІ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ	93
<i>ГРУШКО Роман</i>	
ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ	96
<i>ДЕЙНЕКО Альфія, БІЛЕНЬКА Ірина</i>	
РУХОВА АКТИВНІСТЬ ЯК КОМПОНЕНТ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ	103
<i>ДЕМИДЕНКО Світлана</i>	
ДІЄВІ ІНСТРУМЕНТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	109
<i>ДЕМИДЮК Надія</i>	
ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК У СТУДЕНТІВ ПРИ ПРОЄКТУВАННІ АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ РЕЛЕ	117
<i>ДЕМ'ЯНЧУК Олена</i>	
РОЛЬ ТЬЮТОРА В СЬОГОДНІШНІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ	121
<i>ДЕНИСЮК Тетяна, ПАСТУШЕНКО Олена</i>	
ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	125
<i>ДІВІНСЬКА Наталя</i>	
ТРЕНІНГОВІ ФОРМИ РОБОТИ У РЕАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ ЧЕРЕЗ ДОСЛІДЖЕННЯ	128
<i>ДІХТЯРЕНКО Зоя, ЄРЬОМЕНКО Едуард, КУКУШКІН Костянтин, ГРЕЧАНИЙ Артем</i>	
РІВЕНЬ СФОРМОВАНОСТІ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОЇ ВИХОВАНОСТІ В УЧНІВСЬКОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ, КУРСАНТІВ У СПОРТИВНОМУ ГУРТКУ «БОЙОВИЙ ХОРТИНГ» – ВИЗНАЧЕННЯ ЖИТТЕВОЇ ПОЗИЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА)	133
<i>ДИКИЙ Олег, КЛІВАНСЬКА Юлія</i>	
ПЕРЕВАГИ ЗАНЯТЬ БАДМІНТОНОМ ДЛЯ ШКОЛЯРІВ	143

ДІХТЯРЕНКО Зоя, КОЛОМОЄЦЬ Галина, РЕБРИНА Анатолій, ДІХТЯРЕНКО Катерина	
АДАПТАЦІЯ УЧНІВСЬКОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ, КУРСАНТІВ СПОРТИВНИХ ГУРТКІВ «БОЙОВИЙ ХОРТИНГ» ДО БЛОЧНОЇ СИСТЕМИ ТРЕНУВАНЬ – ВИЗНАЧЕННЯ ЖИТТЄВОЇ ПОЗИЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (експериментальна робота)	147
ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ Володимир, ІВАЩЕНКО Олена, ПИЛИПЧУК Богдан, ПОДГАЄЦЬКА Вікторія, ФРАНЧУК Людмила	
ДОСТУПНІСТЬ ОСВІТНЬОГО ВЕБ-КОНТЕНТУ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ WCAG	162
ДРАЧ Тамара	
ФОЛЬК-МОДЕРН ТАНЕЦЬ ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ ХОРЕОГРАФІЧНИХ НАВИЧОК ДЛЯ ВИКОНАВЦІВ У ПОВІТРЯНІЙ АКРОБАТИЦІ ТА ПІЛОННОМУ СПОРТІ	165
ЄМЕЦЬ Альона, КОВАЛЕНКО Ольга	
УПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ЛІТЕРАТУРНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	172
ЄМЕЦЬ Альона, КРИВУЛЯ Юлія	
ВПЛИВ КОМУНІКАТИВНОГО АСПЕКТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	176
ЖУРБА Катерина	
ПІДГОТОВКА УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ДО СЛУЖБИ У ВІЙСЬКУ В ЗАРУБІЖНІЙ ПРАКТИЦІ	183
ЗАКАЛОВ Ігор, ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ Володимир, ІВАЩЕНКО Олена, ПИЛИПЧУК Богдан, ПОДГАЄЦЬКА Вікторія,	
ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ЗА ДОПОМОГОЮ ОНЛАЙН-ІНСТРУМЕНТУ SELFIE	189
КАЗАКОВА Тетяна	
ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ПІСЛЯ ВИЩОЇ: PRO I CONTRA, ПАРАДОКС ЧИ ЗАКОНОМІРНІСТЬ	192
КВЯТКОВСЬКА Анна	
ОНЛАЙН НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ: ОСОБЛИВОСТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ	196
КИЗИМЕНКО Оксана.	
ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ	199
КИРИЧОК Інна, СКРИПАЛЬ Тетяна	
ФОРМУВАННЯ ПРОГНОСТИЧНИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЇ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ	206
КЛОЧЕК Наталія	
ВИКОРИСТАННЯ GOOGLE – СЕРВІСІВ У ЗМІШАНОМУ НАВЧАННІ	213
КОЛОМОЄЦЬ Галина, МАЛЕЧКО Тетяна	
ВІДМІННОСТІ УЯВЛЕННЯ ПРО ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ У СТУДЕНТІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ ФІЗИЧНОЇ ТА ПСИХОФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ	222
КОРОЛЬЧУК Богдан	

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВОГО МЕТОДУ В СТРУКТУРІ ТРЕНУВАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У СПОРТИВНОМУ КЛУБІ З ПЛАВАННЯ	226
<i>КОСЬМІЙ Олена</i>	
ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ ГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ: АКсіОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	231
<i>КІЙ Олександр</i>	
ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ	236
<i>КРИГАН Серафима, ЗАРЕМБА Людмила</i>	
МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ ПІЗНАННЯ СВІТУ. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД З ІНТЕГРУВАННЯ ДИСЦИПЛІН «МУЗИКА І РУХ»	241
<i>КУДРИК Ліліана</i>	
ТЕХНІКИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОУЧИНГУ У ВИХОВАННІ І САМОВИХОВАННІ ШКОЛЯРІВ	247
<i>КУЗЬМІНА Марія, ПОПОВИЧ Василь</i>	
КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИПУСКНИКІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «231-СОЦІАЛЬНА РОБОТА»	254
<i>ЛАВРОВА Лариса, САВЧЕНКО Вікторія, АНДРІЮЩЕНКО Тетяна</i>	
НОВІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ	267
<i>ЛЕШИК Віктор, МЕЛЬНИК Ольга</i>	
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ З НАСТІЛЬНОГО ТЕНІСУ	270
<i>МІШИН Сергій, МІШИНА Галина</i>	
ВАРІАТИВНИЙ МОДУЛЬ "ДИСК-ГОЛФ" У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ	273
<i>НОЗДРАЧОВА Олена</i>	
ПРОЄКТ: МОВНИЙ ФЛЕШМОБ «FOR OUR TEACHERS WITH LOVE» Дистанційне навчання (англ. мова)	277
<i>OGNISTIIY Andtyi, OGNISTA Kateryna</i>	
APPLIED MODELS OF PHYSICAL EDUCATION STUDENT YOUTH	282
<i>ОСАДЧА Маргарита, ГРЕБЕНИК Антон, СОСНЕНКО Оксана</i>	
ПРОФЕСІЙНА ПРИДАТНІСТЬ ЯК СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ	287
<i>ОЧКУРЕНКО Інна</i>	
ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ СУЧАСНОСТІ	290
<i>ПАЛАМАР Борис, ВОЛОШИНА Діана</i>	
КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД РАЦІОНАЛЬНОГО РОЗРАХУНОКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЗАХОДІВ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я	296
<i>ПАЛЬЧУК Марія, ТРАЧУК Сергій</i>	
ДІАГНОСТИКА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	299

ПАРЖНИЦЬКИЙ Віктор

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КОРОТКОСТРОКОВИХ КУРСІВ З ОТРИМАННЯМ РОБІТНИЧИХ КВАЛІФІКАЦІЙ 306

ПІНСЬКИЙ Олександр

ПРОЦЕСИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 310

ПУСТОЛЯКОВА Лариса, КУСЯК Тетяна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У СТУДЕНТІВ З ВІДХИЛЕННЯМИ В СТАНІ ЗДОРОВ'Я НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ 313

РАДЧЕНКО Лілія, ЄРМОЛОВА Валентина, КРОЛЬ Ірина

ЗАСОБИ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ 318

РАДЧЕНКО Лілія, ЄРМОЛОВА Валентина, КРОЛЬ Ірина

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ СКЛАДОВА ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ДЛЯ ГАЛУЗІ «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ 324

РЕБРИНА Андрій, БУБЛЕЙ Юрій

ЗАЛЕЖНІСТЬ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ВІД ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ТА ЇХ ФІЗИЧНОЇ ТА ПСИХОФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ 332

РОМАНОВСЬКА Тетяна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ 336

РЯБЧЕНКО Ольга

РОЗВИТОК САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТРЕНЕРА-ВИКЛАДАЧА ПІД ЧАС ПЕРЕБУВАННЯ ЗА КОРДОНОМ 341

САМСОНЮК Олександр

«SHUTTLE TIME – ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД ВИКЛАДАННЯ ВАРІАТИВНОГО МОДУЛЮ «БАДМІНТОН» 345

САФОНОВ Юрій

ІННОВАЦІЙНА ПАРАДИГМА УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ КАПІТАЛОМ ВИДАВНИЧОЇ ГАЛУЗІ 348

СОБКО Наталія, СОБКО Сергій

РОЗВИТОК СИЛОВИХ ЯКОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЗАСОБАМИ КРОСФІТУ 351

СТЕЦЮК Оксана

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ФІЗИКИ: ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ 355

ТАРАБАНОВА Яна

РЕЛЕВАНТНІСТЬ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ, АБО ПРИВНЕСЕННЯ РЕАЛЬНОСТІ У СВІТ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ 358

ТОЛМАЧОВА Ірина, МИХАЛЬЧЕНКО Наталія

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ 362

УДАЛОВА Олена	ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ ЯК ЗАПОРУКА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	367
ФІЛІПЕНКОВА Марина	ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЄКТУ «ІНТЕЛЕКТ УКРАЇНИ»	373
ФЛЯРКОВСЬКА Ольга	ПРОФОРІЕНТАЦІЙНА РОБОТА У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ	376
ЧАЙКОВСЬКА Олена, ТОЛМАЧ Марина, ХРУЩ Світлана, ПОДГАЄЦЬКА Вікторія, ІВАЩЕНКО Олена	РАМКИ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ: ДОСВІД ПРОЄКТУ DCOMFRA МІЖНАРОДНОЇ ПРОГРАМИ ЕРАЗМУС+	386
СНУКНЛАНТСЕВА Natalia	PERCEPTION OF THE BLENDED LEARNING BY STUDENTS, FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS	389
ШЕВЧЕНКО Ольга,	ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ	394
ШУЛЬГАН Марія, ЗДИРКО Наталія	ВИКОРИСТАННЯ КОМБІНОВАНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ	400
ЯРЕМЧУК Наталія	ПРОФЕСІЙНА ДИСТАНЦІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА	405
ЯХНО Людмила	ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ІНФОРМАТИКИ	409

АКСЬОНОВА Олена,
кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри реабілітаційної педагогіки та здорового способу життя Комунального закладу «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради

АЛГОРИТМ УКЛАДАННЯ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО РУХОВОГО ЗАВДАННЯ НА УРОК ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У процесі пілотного впровадження Державного стандарту базової середньої освіти в Запорізькій області (зокрема, освітня галузь «Фізична культура») була розроблена та апробована технологія «КРОК: новий урок фізичної культури» [1, С. 192-201]. Йдеться про основні чотири етапи (так звані кроки), які необхідно здійснити сучасному педагогу – фахівцю з фізичного виховання з метою модифікації методики уроку «фізична культура» відповідно до викликів, які висуває держава та реальність (рис. 1).

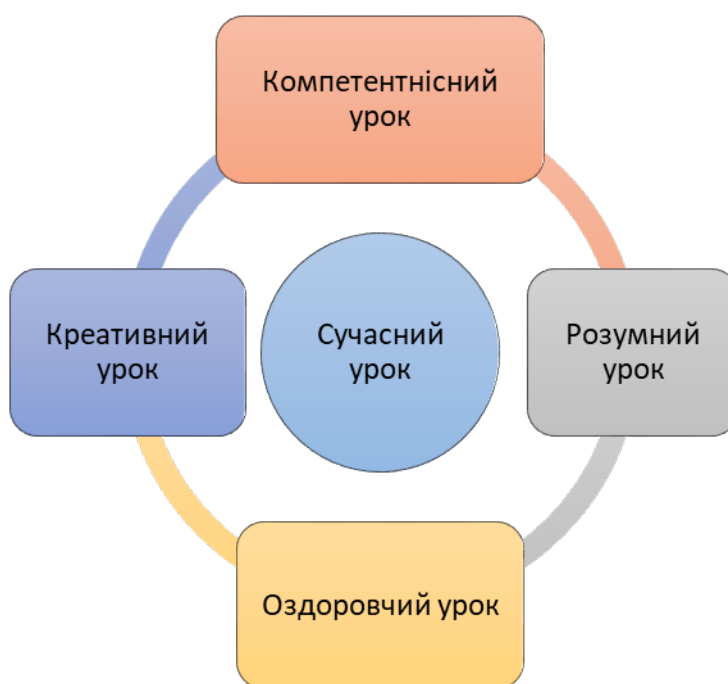

Рисунок 1. Чотири кроки на новий урок фізичної культури.

«Компетентнісний потенціал освітньої галузі, визначений у Додатку 21 Державного стандарту базової середньої освіти, реалізовуватиметься шляхом використання комплексу ключових компетентностей, сформованих умінь, ставлень, базових знань. В результаті опанування курсу учні мають засвоїти основні категорії та поняття предмета, такі, що складають логічну частину базових знань освітньої галузі» [2, С. 4].

Авторитарна модель проведення уроку фізичної культури, яка заснована на принципах примусу, маніпулювання, стресового навантаження, суперечить самій ідеї компетентнісної освіти. В методиці фізичного виховання досі не розроблені організаційно-методичні підходи до формування ключових компетентностей учнів/учениць. З іншого боку, опанування компетентнісно орієнтованою методикою відкриє для сучасного педагога широкий шлях до здійснення формувального оцінювання. Головним етапом роботи в зазначеному контексті є відпрацювання алгоритму укладання компетентнісно орієнтованого рухового завдання як складової планування сучасного уроку фізичної культури.

Виокремлюємо специфічні ознаки традиційного та компетентнісного рухових завдань (табл. 1).

Таблиця 1.

Специфічні ознаки традиційного та компетентнісно орієнтованого рухових завдань

Традиційне рухове завдання	Компетентнісно орієнтоване рухове завдання
Жорсткий регламент: учитель чітко зазначає кількість разів, дистанцію, тривалість, темп, ритм, амплітуду руху, місце і спосіб виконання	Гнучкий регламент: учитель зазначає початок і завершення виконання завдання. При цьому між усіма учасниками є домовленість: не стояти, працювати!
Якість роботи учнів/учениць оцінюється категоріями «Правильно», «Не правильно»	Якість роботи учнів/учениць оцінюється категоріями «Раціонально», «Не раціонально»
Учням/ученицям не надається право вибору	Учням/ученицям надається право вибору
Учні/учениці проживають життя вчителя	Учні/учениці проживають власне життя

Поряд із зазначеними в табл. 1 позиціям для багатовимірною бачення ефекту компетентнісно орієнтованого рухового завдання (надалі – КОРЗ), визначення коефіцієнта корисної дії зазначеної форми навчальної діяльності учнів/учениць учитель має з'ясувати для себе наступні моменти:

- На скільки КОРЗ відповідає задекларованому педагогічному завданню, обраній ключовій компетентності, загальному результату навчання?
- Чи під час роботи учнів/учениць була моторна щільність 90%?
- КОРЗ містило в собі дослідження, експеримент?
- Чи під час виконання КОРЗ для учнів/учениць діяльність була радісною, соціальною, значущою?

Робимо спробу генерувати певні «методичні рудименти», які ще посідають значне місце в методиці уроку фізичної культури в контексті компетентнісної освіти. А саме:

- педагогічні завдання на урок (серію уроків) учитель декларує «від себе», хоча в освітній програмі для різної категорії учнів вже задекларовані педагогічні завдання;
- у більшості вчителів наявне утрироване розуміння компетентності, а тим більшості – підходів щодо їх формування (наприклад: порахувати кількість учасників у команді – то є формування математичної компетентності);
- базовим державним стандартом загальної середньої освіти зазначені результати, яких маємо досягти разом зі своїми учнями/ученицями; при цьому учитель концентрується традиційно на вивченні та закріпленні певних технічних елементів з модуля програми. Зазначене ми уявляємо як методичну дезорієнтацію сучасного педагога;
- як навчитися учителю казати мало, однак – саму суть? Суцільна балаканина учителя знижує моторну щільність уроку. А ці хлопчики та дівчатка прийшли до нас заради щасливого руху!

• дуже часто спостерігається так званий мульти-менеджмент. Наприклад, «подивитися очима», «йдіть ніжками», «візьміть ручками», «виконуйте це як вважаєте, можна знизу, можна зверху» і т. ін.

На жаль, авторитарна методика фізичного виховання ще присутня на уроці фізичної культури в НУШ.

Представляємо поступовість дій учителя під час укладання КОРЗ (рис. 2).

Рисунок 2. Поступовість дій учителя під час укладання КОРЗ.

Розглянемо зазначений на рис. 2 хід діяльності учителя. Для прикладу пропонуємо передивитися відео КОРЗ «Повітряні перегони» за посиланням: <https://cutt.ly/MXLt7PS>

Модель КОРЗ має такий вигляд.

- Педагогічне завдання: розширення особистого соціального, культурного і навчального досвіду учнів та учениць, в тому числі й під час взаємодії у процесі рухової (спортивно-ігрової) діяльності [3, С. 2];
- ключова компетентність: культурна компетентність (2, С. 441);
- уміння, ставлення: виражати свою індивідуальність через фізичну культуру;
- загальний результат навчання: розвиває свої когнітивні властивості у процесі фізичного виховання [ФІО 1.3] (2, С. 446);

- модуль «Баскетбол»: різновиди ведення м'яча (3, С. 56);
- навантаження: тривалість 7-8 хв, діапазон ЧСС 140-150 уд/хв;
- частина уроку: друга, сенсомоторне тренування;
- назва «Повітряні перегони»;
- інвентар та обладнання: пластикові пакети, баскетбольні м'ячі (на пару).

Зазначене вище дозволяє сформулювати алгоритм укладання КОРЗ на урок фізичної культури.

1. Обрати педагогічне завдання із програми.
2. Визначити, на формування якої ключової компетентності буде спрямовано КОРЗ.
3. Сконцентруватися на певних уміннях, ставленнях.
4. Націлитися на певний загальний або конкретний результат зі Стандарту.
5. Обрати засоби із певного модуля програми.
6. Зазначити частину уроку, в межах якої буде організоване виконання КОРЗ.
7. Визначити тривалість КОРЗ та можливий (бажаний) діапазон ЧСС.
8. Описати по сетах інструкцію для активізації роботи учнів/учениць.

І наостанок вашій увазі пропануємо опис (інструкцію) КОРЗ «Повітряні перегони»:

Учасники поєднуються в пари. На одну пару один пластиковий пакет і м'яч.

Перший сет «3 місця не сходити». Один учасник виконує маніпуляції з м'ячем (відповідно до обраної спортивної гри); другий учасник – піддуває пакет, намагаючись утримувати його в повітрі без додаткових рухів. За

командою педагога «Зміна» учасники в парі обмінюються предметами та функціями. Сет триває до двох хвилин.

Другий сет «1-2-3-зміна». Учасники в парах самостійно виконують завдання. Домовляються, хто буде спікером: він надає команди «1-2-3-зміна» в довільному темпі-ритмі. Під час команд «1-2-3» учасники виконують рухові дії залежно від предмета, на команду «зміна» обмінюються предметами, функціями. Сет триває до трьох хвилин.

Третій сет «Продувний шлях». Один учасник – з пакетом. Він буде пересуватися по майданчику, піддуваючи пакет. Другий учасник – з м'ячем. Він буде вести м'яч, тримаючись за свого товариша. Завдання кожної пари – не загубити предмети. Учасники самостійно вирішують, яким чином триматися за товариша, як буде відбуватися зміна. Сет триває до трьох хвилин.

Впевнені, не можна та безперспективно працювати по-старому, зважаючи, що то є НУШ! Рудиментарна методика уроку фізичної культури себе не виправдала! А нові опції ще не опрацьовані. Закладам післядипломної педагогічної освіти вкрай необхідно мобілізувати свої зусилля заради оновлення уроку фізичної культури не за змістом (66 модулів), а за тим, як використовується програмний матеріал для формування ключових компетентностей здобувачів освіти.

Список літератури:

1. Нова українська школа у базовій середній освіті: впевнені кроки Запорізької області: науково-методичний посібник / відп. ред. Т.Є. Гура ; КЗ «ЗОІППО» ЗОР. – Запоріжжя : ЗОІППО, 2022. – 303 с.
2. Державний стандарт базової середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16>
3. Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Педан О.С., Коломоєць Г.А., Боляк А.А., Ребрина А.А., Деревянко В.В., Стеценко В. Г., Остапенко О. І., Лакіза О.М.,

Косик В. М. та інші). «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України», наказ Міністерства освіти і науки України від 17.08.2022 року № 752.
URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohr.amy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Fiz.kult.5-6.kl.Pedan.ta.in.22.08.2022.pdf>

АНГЕЛЮК Ірина,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії й методики фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка;
ЛАВРІН Галина,
Кандидат наук з фізичного виховання та спорту, Доцент кафедри фізичного виховання та реабілітації, Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка

**«ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА»
В СИСТЕМІ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРА
З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ
ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМ. В. ГНАТЮКА**

Одним з основних напрямів системи фізичного виховання у закладах вищої освіти є професійно-прикладна фізична підготовка (ППФП) [2, С. 403; 3, С. 58; 4, С. 9].

Вона забезпечує формування фізичних і професійних якостей, умінь та навичок, спрямованих на досягнення об'єктивної готовності людини до успішної майбутньої професійної діяльності. Професійно важливі якості людини в процесі трудової діяльності певною мірою удосконалюються самі собою. Проте ефективність цього процесу істотно підвищується, якщо необхідні якості розвивати цілеспрямовано, використовуючи для цього засоби та методи фізичної підготовки в період, який передуює професійному навчанню (краще за все) або, який співпадає з ним за часом [1, С. 12].

Саме тому, у зміст підготовки майбутніх фахівців у галузі фізичної культури в Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка введено навчальну програму з дисципліни «Професійно-прикладна фізична культура». Вона укладена згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання, відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра з фізичного виховання 014.11. Середня освіта (Фізична культура).

Метою запропонованої програми є формування у магістрів знань та методичних навичок для майбутньої професійної діяльності з організації професійно-прикладної фізичної культури.

Основними завданнями дисципліни визначено:

1. Формування у здобувачів цілісного уявлення про професійно-прикладну фізичну культуру, її цілі та основні завдання.
2. Збагачення теоретичного та практичного досвіду магістрів традиційними й інноваційними засобами, методами та формами організації процесу професійно-прикладної фізичної культури.
3. Ознайомлення з особливостями планування, контролю, управлінням для успішного здійснення професійно-прикладної фізичної підготовки фахівців різних спеціальностей.

У процесі вивчення курсу увага здобувачів зосереджується на засвоєнні знань із загальних категорій та понять професійно-прикладної фізичної культури студентів та працюючого населення, а також методичних аспектів професійно-прикладної фізичної культури.

У процесі лекційних, семінарських занять та самостійної роботи здобувачі формують вміння: аналізувати спеціальну науково-методичну літературу; творчо використовувати отримані знання під час розв'язування ситуаційних завдань у процесі фізичного виховання; володіти науково-методичними даними професійно-прикладної фізичної культури; підготувати індивідуальну контрольну-творчу роботу, використовуючи

сучасні наукові матеріали; уміти використовувати отримані знання у майбутній практичній діяльності.

У змісті програми передбачено два основних модулі. Перший ознайомлює з теоретичними основами ППФП в цілому та підготовки студентів у вищих закладах освіти, зокрема. Другий модуль озброює магістрів знаннями й уміннями з безпосереднього впровадження системи професійно-прикладної фізичної культури в процес фізичного виховання фахівців різних спеціальностей. Докладний опис тематики занять представлений в таблиці 1.

Табл. 1

Опис дисципліни

Години (лек./сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2 / 2	Історія прикладної фізичної культури.	Знання про виникнення і розвиток прикладної фізичної культури у стародавньому світі; прикладна фізична культура Середньовіччя, в епоху Відродження та Новий і Новітній час; професійно-прикладна фізична підготовка в роки незалежності України.	Особливості ППФП, використання засобів, становлення та розвиток прикладної фізичної культури у різні епохи
2 / 4	Сучасні уявлення про ППФК	Аналіз теоретичних основ щодо ППФК	Професійно-прикладна фізична підготовка в системі фізичної підготовки Основні фактори, що визначають зміст професійно-прикладної фізичної підготовки
2 / 4	Роль фізичної культури у професійній діяльності бакалавра та спеціаліста.	Розуміння важливості виробничої фізичної культури у проведенні активного відпочинку і підвищення функціональних можливостей організму людини.	Виробнича фізична культура, її мета та завдання Фізична культура і спорт у вільний час Фізкультурно-спортивні заняття для активного відпочинку і підвищення функціональних можливостей

2 / 4	Професійно-прикладна фізична підготовка студентів	Знання щодо особливостей організації ППФП студентів у ЗВО, уміння вирізняти професійно-важливі якості.	Значення і завдання ППФП Чинники, що впливають на ППФП студентів, засоби ППФП студентів Особливості розвитку професійно-важливих фізичних якостей та формування прикладних рухових умінь і навичок на заняттях з професійно-прикладної фізичної підготовки зі студентами ЗВО Форми організації професійно-прикладної фізичної підготовки студентів ЗВО Планування та педагогічний контроль на заняттях із професійно-прикладної фізичної підготовки зі студентами ЗВО.
2 / 4	Основи методики професійно-прикладної фізичної підготовки	Озброєння методичними основами ППФК: засобами, методами, чинниками, формами організації ППФП.	Засоби ППФП Класифікація фізичних вправ. Зміст та форми фізичних вправ. Природні сили навколишнього середовища та гігієнічні фактори як засоби ППФП Методи ППФП. Сучасні уявлення про класифікацію методів. Особливості підбору засобів та методів для занять з ППФП.
2 / 4	Впровадження інноваційних технологій у ППФП студентів ЗВО.	Розбір інноваційних технологій ППФП студентів шести груп спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у ЗВО: інформаційно-логічна, комунікативна, творчо-образна, технічна, екстремальна, природничо-аграрна.	Розкрити особливості інноваційної ППФП різних спеціальностей за групами: <ul style="list-style-type: none"> • інформаційно-логічну; • комунікативну; • творчо-образну; • технічну; • екстремальну; • природничо-аграрну.
2 / 4	Методики самооцінки працездатності, втоми і їх направленої корекції.	Уміння використовувати методику самооцінки працездатності, здоров'язбережувальні технології	Визначення понять «працездатність», «втома». Взаємозв'язок між професійною діяльністю та рівнем фізичної працездатності. Найпростіші методи оцінки фізичної працездатності. Організація і зміст методико-практичного заняття з метою запобігання професійним захворюванням.
4 / 8	Методика складання	Уміння використовувати	Рекреаційна спрямованість використання засобів ППФП.

	<i>індивідуальних програм фізичного самовиховання і занять рекреаційної спрямованості.</i>	<i>навчально-методичні комплекси в процесі занять та розробляти індивідуальні програми розвитку професійних якостей, самовиховання або рекреації для самостійного виконання.</i>	<i>Методичні рекомендації щодо використання засобів ППФП під час розробки програм Навчально-методичні комплекси професійно-прикладних фізичних вправ для формування культури здоров'я та розвитку професійно-важливих якостей</i>
--	--	--	---

Методами організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності в процесі занять є:

1) за джерелом інформації – словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-пресконференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда. Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація. Практичні: проблемні ситуації й інші інноваційні технології.

2) за логікою передачі й сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) за ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) за ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача, самостійна робота студентів, виконання індивідуальних контрольних-творчих проєктів.

Методами стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності є: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Підвищенню ефективності семінарських занять сприяє передбачене програмою виконання контрольних-творчих завдань (проєкту), що передбачає планування здобувачами ППФК фахівців різних професій. Критерії та шкалу оцінювання контрольних завдань подано у таблиці 2.

Табл. 2

Критерії оцінювання індивідуального контрольно-творчого завдання (проєкту)

№ n/n	Критерії оцінювання проєкту	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдання та визначення методів дослідження	2
2	Складання плану реалізації проєкту	1
3	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану досліджуваної проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	5
4	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	1
5	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	5
6	Оригінальність подачі підготовленого матеріалу, презентації проєкту	1
Разом		15

Розподіл підсумкового балу за курс, який отримують здобувачі в результаті роботи на кожному занятті представлений в таблиці 3.

Табл. 3

Поточне тестування та самостійна робота (індивідуальне контрольно-творче завдання)																	Сума балів	
ЗМ1									ЗМ2								ІНДЗ	100
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	15	

Успішне виконання всіх завдань, запропонованих у процесі вивчення курсу, забезпечить здобувачів необхідними вміннями та знаннями для здійснення процесу фізичного виховання з різними трудовими категоріями. Адже, доцільно організований процес ППФП стане одним з основних напрямків фізичного виховання для формувань умінь та рухових навичок, які сприяють досягненню об'єктивної готовності людини до успішної професійної діяльності.

Список літератури:

1. Гвоздецька С.В. Професійно-прикладна фізична підготовка: навчально-методичний посібник для спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура) [Текст] / С. В. Гвоздецька, П.Ф. Рибалко, С.В. Чередніченко // Суми: ФОП Цьома С.П., 2017. – 110 с.
2. Кудрицкий В. Н. Профессионально-прикладная подготовка как средство направленности на повышение эффективности физического воспитания студентов [Текст] / В. Н. Кудрицкий, В. П. Артемьева // Конференції. – Донецьк, 2004. – С. 403–404.
3. Пилипей Л. П. Систематизація напрямків підготовки спеціалістів у ВНЗ згідно з вимогами до професійно-прикладної фізичної підготовки [Текст] / Л. П. Пилипей // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. Київ. – № 1. – 2008. – С. 56–64.
4. Римик Р.В. Професійно-прикладна фізична підготовка учнів професійно-технічних навчальних закладів радіотехнічного профілю [Текст] / Р. В. Римик. – Івано-Франківськ, 2005. – 100с.

АСТАХОВА Марія,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціально-гуманітарної освіти комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти»

СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: СИСТЕМНИЙ ПІДХІД

Сучасні умови розвитку суспільства характеризуються збільшенням кількості факторів, здатних викликати надзвичайні та небезпечні ситуації для життя і здоров'я людини, а саме: природні й техногенні аварії та катастрофи, забруднення довкілля, побутовий, виробничий та шкільний

травматизм, масове поширення девіантних форм поведінки дітей і шкільної молоді, зростання загрози, обумовлених запровадженням воєнного стану.

У зв'язку з цим одним із завдань загальної середньої освіти є створення безпечного освітнього середовища, формування в учасників освітнього процесу нових поглядів, цінностей і поведінки з метою виховання в них культури безпеки, запобігання небезпекам для їхнього життя й здоров'я.

Уведення в дію Закону України «Про повну загальну середню освіту» унормувало термін «безпечне освітнє середовище» як сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпеки харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (булінг (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможливають вживання на території закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин [2].

У зв'язку з цим одним із завдань всіх учасників освітнього процесу, в залежності від повноважень та обов'язків, є створення та підтримка безпечного освітнього середовища, формування нових поглядів, цінностей і поведінки з метою виховання в них культури безпеки, запобігання небезпекам для їхнього життя й здоров'я [1].

Розглядаючи проблематику безпечного освітнього середовища, проаналізуємо тлумачення поняття «безпека» (табл. 1) [1].

Визначення	Джерело
Безпека – відсутність неприпустимого ризику, пов'язаного з можливістю завдання будь-якої шкоди для життя, здоров'я та майна громадян, а також для навколишнього природного середовища	Про заходи щодо виконання постанови Кабінету Міністрів України від 05.05.97 №409 «Про забезпечення надійності й безпечної експлуатації будівель, споруд та інженерних мереж»
Безпека (safety) – стан, при якому ризик шкоди чи ушкодження обмежений до прийняттого рівня	Наказ Міністерство транспорту та зв'язку України №42 від 22.01.2007 Про затвердження Правил сертифікації суб'єктів, що надають послуги з аеронавігаційного обслуговування
Безпека – це стан об'єкта, коли, вплив на нього всіх потоків речовини енергії та інформації не перевищує максимально припустимих значень	Основи професійної безпеки та здоров'я людини : підручник / В. В. Березуцький [та ін.] ; під ред. проф. В. В. Березуцького. – Харків : НТУ «ХПІ», 2018. – 553 с.
Безпека – це забезпечення всім громадянам держави належних умов для їх самореалізації, захист їх життя, свободи, власності від посягань з боку будь-якої окремої людини, організації, суспільства чи держави	Ситник Г. П. Національна безпека України: теорія і практика : навч. посібн. / Г. П. Ситник, В. М. Олуйко, М. П. Вавринчук ; за заг. ред. Г. П. Ситника. – Хмельницький : Вид-во «Кондор», 2007. – С. 20.

Табл. 1. Підходи до визначення поняття «Безпека»

Розроблення Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у Новій українській школі, схваленої Указом Президента України від 25 травня 2020 року №195/2020, обумовлене необхідністю побудови безпечного та здорового освітнього середовища у новій українській школі для забезпечення прав дітей на освіту, охорону здоров'я, створення умов для надання учням якісних освітніх та медичних послуг.

Національна стратегія ґрунтується на тому, що учні повинні опанувати знаннями, уміннями, навичками, способами мислення стосовно: створення і підтримки здорових та безпечних умов життя і діяльності людини як у повсякденному житті (у побуті, під час навчання та праці тощо), так і в умовах надзвичайних ситуацій; основ захисту здоров'я та життя людини від небезпек, оцінки наявних ризиків середовища та управління ними на індивідуальному рівні; формування індивідуальних характеристик поведінки та звичок та ін. [3].

Надзвичайно важливим є опановування всіма зазначеними компетентностями не лише здобувачами освіти, їх батьками, педагогічними працівниками, наставниками, асистентами, а й іншими особами, які працюють із дітьми шкільного віку, забезпечують їх навчання, виховання та розвиток.

За Кодексом безпечного освітнього середовища [5] безпечне освітнє середовище визначається як стан освітнього середовища, в якому: наявні безпечні умови навчання та праці, комфортна міжособистісна взаємодія, відсутні будь-які прояви насильства та є достатні ресурси для їх запобігання, дотримано прав і норм фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожного учасника освітнього процесу (рис. 1).

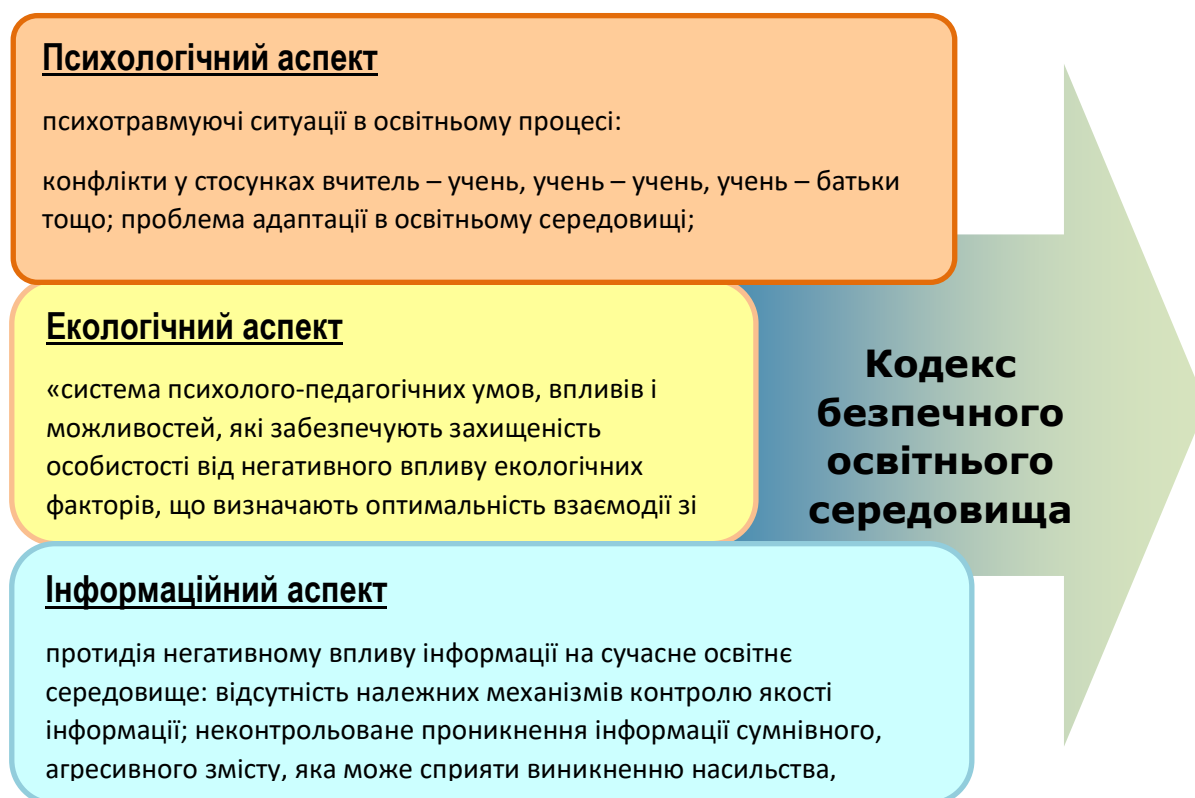

Рис. 1. Системні підходи до безпеки за Кодексом безпечного освітнього середовища

У збройних конфліктах питання збереження закладів освіти як безпечного простору є надзвичайно гострим.

Під час військових дій та ще тривалий час після їх закінчення заклади освіти в Україні працюватимуть у нових для себе вимогах до безпечного

освітнього середовища. Облаштування укриттів та організація безпечного освітнього простору у школі – одне з найважливіших завдань для керівника.

Державною службою якості освіти розроблені рекомендації «Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки», а саме, що потрібно враховувати працівникам закладу освіти при створенні безпечного освітнього середовища: безпечний фізичний простір для перебування учнів та працівників (облаштування навчальних кабінетів, організація безпечного та безперешкодного пересування по школі тощо), розроблення та запровадження у школі чітких процедур реагування та поведінки у надзвичайних ситуаціях (однією з передумов безпечного освітнього середовища є наявність чітких процедур реагування/поведінки, знання цих процедур усіма працівниками закладу та постійне відпрацювання правил з учнями, наприклад, шляхів для евакуації з урахуванням розміщення укриття (у закладі чи споруді поблизу закладу освіти); розроблення та впровадження протоколів безпеки для учнів різного віку щодо правил поводження під час повітряних тривог, евакуації, перебування у сховищі/укритті; проведення щоденного інформування/інструктажів щодо протоколів безпеки з дітьми; інформування учнів про правила мінної безпеки, проведення заходів із залученням ДСНС, забезпечення проходження працівниками школи навчань з надання першої невідкладної допомоги та ін. [4].

Працівники КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» підходять комплексно до формування у слухачів курсів підвищення кваліфікації щодо функціонування безпечного освітнього середовища в умовах надзвичайних ситуацій та воєнного стану, а саме розглядається наступна тематика: нормативно-правові засади створення безпечного освітнього середовища; здоров'язбережувальна діяльність; дії учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану, безпечні умови навчання та праці; комфортна міжособистісна взаємодія, що сприяє емоційному

благополуччю учнів, педагогів і батьків; дотримано прав і норм фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожного учасника освітнього процесу; навчання учасників освітнього процесу правилам безпечної поведінки особистості; формування навичок уникнення потенційних ризиків і небезпек; Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти; урахування регіональної специфіки (організація системи безпеки освітнього середовища школи, облік небезпек і можливих надзвичайних ситуацій конкретного регіону (міста, області, району); система створення безпечних умов життєдіяльності учасників освітнього процесу; профілактика всіх видів травмування на уроках, в позаурочний час; розслідування нещасних випадків; надання долікарської допомоги; інформаційна безпека особистості, кібербезпека.

Таким чином, можна зробити висновок, що співпраця всіх учасників освітнього процесу у формуванні безпечного та здорового освітнього середовища сприятиме кращій реалізації інтелектуального, фізичного, соціального та емоційного розвитку учнів, їх потенціалу, а також матиме позитивний вплив на стан громадського здоров'я, особистої та національної безпеки держави в цілому.

Список літератури:

1. Актуальні питання управлінської діяльності керівника ЗЗСО: навч.-метод. посібн. / авт.-укл.: М.Є. Смирнова, М.С. Астахова, Л.І. Дух, Т.С. Китиченко; за заг. ред. Л.Д. Покроєвої. – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2021. 172 с.
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.
3. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі: Указ Президента України №195/2020 25.05.2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1952020-33789>.

4. Рекомендації Державної служби якості освіти «Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки». URL: <https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Bezpechne-osvitnie-seredovysche-2022-SQE-SURGe.pdf>

5. Цюман Т.П., Бойчук Н.І. Кодекс безпечного освітнього середовища: метод. посіб. / за заг. ред. Цюман Т. П. К. 2018. 56 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/protidia-bulingu/21kbos.pdf>.

БАБАЛІЧ Вікторія,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики олімпійського і професійного спорту;
БЛИК Віталій,
магістрант кафедри теорії та методики олімпійського і професійного спорту,
Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький, Україна

РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЇ У СПОРТСМЕНІВ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ У СКЛАДНОКООРДИНАЦІЙНИХ ВИДАХ СПОРТУ

Детальне вивчення науково-методичної літератури з питання розвитку координації у єдиноборствах та складнокоординаційних видах спорту, свідчать про важливість цієї якості в опануванні техніко-тактичними діями.

Мета статті – дослідити особливості розвитку координації рухів у спортсменів на початковому етапі підготовки у складнокоординаційних видах спорту. Завдання: аналіз наукової та науко-методичної літератури за обраним напрямом дослідження. Методи дослідження: загальнонауковий метод пізнання (діалектичний метод); для визначення методологічних підходів дослідження (системний); аналіз наукової літератури.

Рукопашний бій – один з найскладніших видів спорту, який має технічний арсенал багатьох видів єдиноборств та поєднує в собі

спортивний та прикладний напрями. У зв'язку з чим актуальним стає питання управління рухами спортсмена особливо в складнокоординаційних видах спорту на початковому етапі підготовки. Управління рухами, вважає Ю. В. Вархошанський (1988), це дуже складний за своєю структурою процес, перебіг якого забезпечується роботою різних систем організму, що формують діяльність координаційних здібностей та є їх основою.

Дослідженню цієї якості присвячено багато наукових досліджень. Так Л. Д. Назаренко (2000), вважає, що вдосконалення координації, та по суті будь-яку іншу складову спритності, необхідно формувати з урахуванням основних її різновидів та проявів. При цьому дотримуватись традиційного підходу до суттєвих відмінностей у прояві координації за просторово-часовими та просторово-силовими параметрами рухів, а також у стандартних, нестандартних та прогнозованих умовах.

І. С. Колеснік (2006) пропонує педагогічну технологію, яка стимулюватиме розвиток координації та точності. Вважає, що для цього необхідно створити систему рухових завдань у поєднанні з комплексом методів та методичних прийомів та відповідно створених умов в яких будуть виконуватись вправи можна досягнути потрібного ефекту.

Спритність пропонує розвивати з урахуванням просторово-силових параметрів руху. Для цього необхідно виконати серії атакуючих ударів на різній дистанції від суперника або імовірного суперника та з використанням різного виду пресувань. Удосконалення цієї якості відбувається шляхом зміни умов у стандартних та нестандартних умовах реалізації цих прийомів. При цьому критеріями, що визначають ефективність її удосконалення будуть:

- можливість спортсмена до зміни ритму руху, в залежності від технічних і тактичних можливостей суперника;
- кількість результативних прийомів за певний проміжок часу;

- вміння сконцентрувати увагу з мінімальними зусиллями, що визначається кількістю підготовчих дій.

Для досягнення високого рівня техніко-тактичної підготовки необхідно під час тренувань розвивати:

- точність реалізації рухів з урахуванням просторово-часових та просторово-силових характеристик;
- вміння диференційовано підходити до виконання м'язових зусиль з урахуванням певної ситуації під час бою;
- точність рухів на відповідь на зовнішні подразники.

Серед ефективних методів автор називає ті, що найбільше підходять для формування точності часових параметрів рухової дії – поперемінний. А метод варіативного впливу вважає, що допоможе краще формувати рухові навички. Також ефективним вважає ігровий метод.

Дослідники пропонують, під час занять, що спрямовані на розвиток координації у спортсменів-початківців добирати вправи, ігри з елементами акробатики. Вважається, що такі заняття сприятимуть формуванню навички вільного володіння своїм тілом, забезпечать розвиток функціонування рухових і зорових аналізаторів, вестибулярного апарату, а також здатність дозовано регулювати м'язові зусилля за силою та амплітудою рухів, підвищуються рухові дії, укріплюються м'язи, суглоби, налагоджуються психічні процеси [1;3].

Акробатичні вправи застосовуються для виховання спритності й прояву координаційних здібностей, виконання яких пов'язане з ризиком і вимагає подолання відчуття страху. Такі вправи дозволяють спортсменам стати більш рішучими, проявляти менше остраху готуючись до відповідальних, правильних рішень у незнайомих конфліктних ситуаціях. Надалі такі тренувальні вправи допоможуть урізноманітнити чисельні технічні прийоми й опанувати обманними рухами. Також ці вправи впливають на психологічну підготовку в екстремальних ситуаціях.

Найчастіше використовують такі елементи акробатики як переكاتи, перекиди, повороти з фазою польоту та без, шпагати, акробатичні мости та інше.

На заняттях акробатикою велику увагу приділяють правильному приземленню при стрибках з висоти, що дозволяє опанувати вміння і навички самостраховки, при неадекватній ситуації, спортсмен, що володіє певними навичками акробатики, використовує різні прийоми для приземлення на руки зі застосуванням перекидів або використовує інші акробатичні прийоми. Заняття акробатикою мають ефект активного відпочинку, їх можна використовувати як відновлювальні засоби [1; 2].

Свідченням того, що акробатичні вправи важливі на всіх етапах підготовки у багатоборствах є робота Т. В. Романової (2006). Дослідниця розробила програму, яка складається з комплексів аеробіки з використанням компонентів навантаження такі як: координаційна складність, інтенсивність роботи, тривалість певної вправи та характер пауз між ними. Розроблена програма, стверджує авторка, дозволить застосовувати додаткові засоби, наприклад, такі як дзеркальне відтворення, степ платформи, гантелі, фітбол м'ячі, різні амортизатори. Також передбачено, що ці комплекси сприятимуть запобіганню травматизму.

Для контролю ефективності запроваджених заходів потрібно проводити тестування. Так Є. А. Спірідонов [5] розробив систему тестових завдань для визначення складових спеціальних координаційних здібностей, визначив вплив складових швидкість-точність-рівновага на виконання якісних технічних дій спортсменів. Автором розкриті умови реєстрації результатів тестування спеціальної координації рухів та як їх використовувати у тренувальному процесі, також розроблений комплекс науково обґрунтованих тестів і система реєстрації результатів тестування даної складової спеціальних координаційних здібностей, дозволяють

відстежувати процес розвитку даної якості в ході навчально-тренувального процесу.

У статті зазначені лише деякі аспекти розвитку координації спортсменів та особливості її контролю в єдиноборствах. Надалі планується дослідити питання оптимізації тренувального процесу щодо розвитку координації рухів спортсменів на етапі початкової підготовки в рукопашному бою.

Список літератури:

1. Максимова А. В, Наполова Г. В. Акробатическая подготовка футболистов 7-9 лет в тренировочном процессе на этапе базовой начальной подготовки. *Наука-2020*. 2 (13), 2017, С. 118-128
2. Наполова Г. В., Харин Е. С. Анализ комплекса восстановительных средств в интенсификации общей работоспособности бегунов на короткие дистанции. *Наука 2020: Физическая культура, спорт и туризм в XXI веке: материалы Межд. научно-практ. конф. 21-23 октября 2016 г. Орел, 2016*. 5 (11). 377 с.
3. Пророков О. А. Спортивна секція рукопашного бою в загальноосвітній школі: навч.-метод. посіб. Т.: Підручники і посібники, 2007. 80 с.
4. Радченко Ю. А., Іващенко В.В., Волошин А.А., Радченко А. А. Рукопашний бій: Єдині кваліфікаційні вимоги з рукопашного бою. Київ 2020, 20 с.
5. Спиридонов Е. А. Совершенствование координационных способностей спортсменов при смене вида единоборств: диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук. 13.00.04 Казахская академия спорта и туризма. Республика Казахстан, Алматы, 2006. 142 с.

БАЖЕНКОВ Євген,

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
директор ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»*

ДЖУНІОР – ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ МОТИВАЦІЇ ДО УРОКІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ВИМІРІ

Національна доктрина розвитку освіти в Україні пріоритетним завданням модернізації освіти визначає «виховання людини в душі відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих як до найвищої індивідуальної та суспільної цінності» [1]. Сучасні темпи розвитку суспільства висувають вищі вимоги до людини й обсягу її діяльності, актуалізують питання підвищення фізичного, духовного, інтелектуального потенціалу особистості.

Ситуація, що склалася в нашій країні, негативно впливає на рівень рухової активності, показники рівня здоров'я школяра, уроки фізичної культури поступово втрачають свою значущість, все це актуалізує проблему проєктування нового здоров'язбережувального освітнього простору, який буде враховувати всі нюанси сучасності.

Одним з найголовніших і найуспішніших проєктів сучасної України є Спортивний рух Олександра Педана «Junior», який популяризує та розвиває фізичну культуру серед молоді. З появою вищезазначеного руху серед науковців стали виникати питання дискусійного характеру чи дійсно проєкт має позитивний вплив на підвищення мотивації до уроків фізичної культури та рухової активності серед учасників освітнього процесу. Тому, ми вирішили провести опитування серед учнів 5-6 класів, які навчаються за Модельною навчальною програмою «Фізична культура» для 5-6 класів, яка включає елементи «Джуніор», метою якої є «розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їхньої соціалізації та громадянської активності, свідомого

вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовження навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії, виховання відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу» [2].

Опитування серед здобувачів освіти 5-6 класів дало можливість визначити рівень мотивації до уроків фізичної культури. Так, рівень мотивації у дівчаток 5 класу складає 78,2%, у хлопчиків та 75,3 %, у дівчаток 6 класу спостерігається дещо вищі показники – 81,5 % у хлопців – 83,6 % (рис. 1).

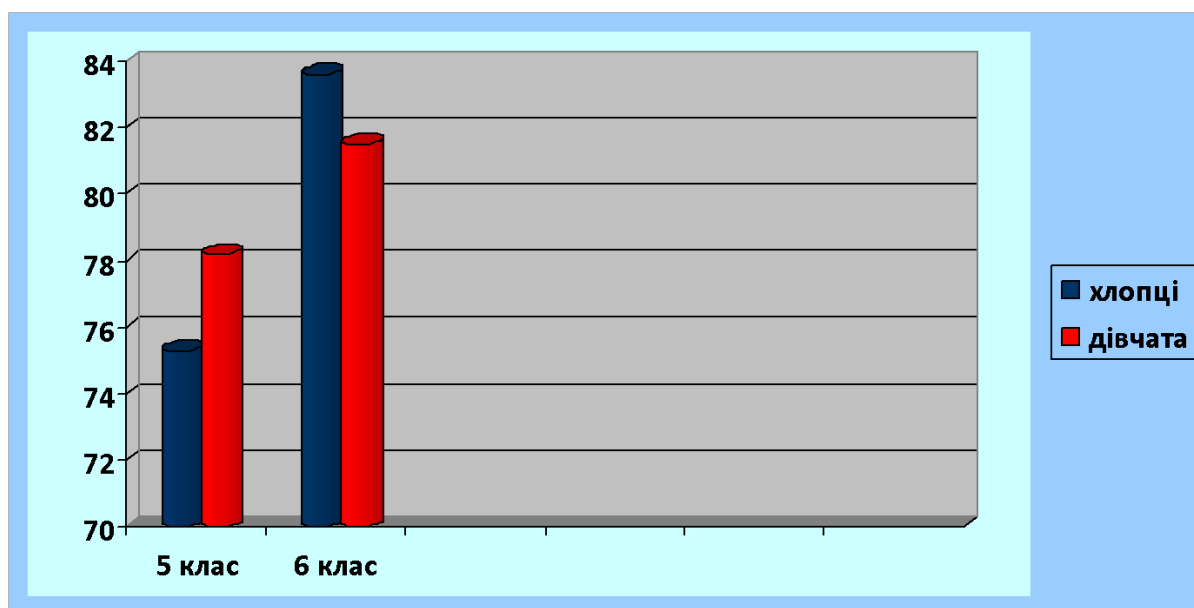

Рис. 1. Рівень мотивації в учнів 5-6 класів до уроків фізичної культури

За результати опитування можна зробити висновки, що діти мають досить високий рівень мотивації, і з кожним роком спостерігається тенденція до покращення. Це вказує на те, що сучасні проєкти такі як: Спортивний рух Олександра Педана «Junior», програма Президента «Активні парки», UkraineActive, «Рухайся більше» та багато інших, вивели уроки фізичної культури на новий європейський рівень.

Вищеперераховані проекти надають можливість дітям під час війни займатися різноманітною руховою активністю, що позитивно впливає як фізичне, так і на психічне здоров'я підлітків.

Список літератури:

1. Бублей Т. А. Особливості планування та організації уроків з фізичної культури для учнів з ослабленим здоров'ям: стан та перспективи // Науковий часопис Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /фізична культура і спорт/» Випуск ЗК 2 (71) 16. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2016. – С. 53-55.

2. Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Педан О. С., Коломоєць Г. А., Боляк А. А., Ребрина А. А., Дервянко В. В., Стеценко В. Г., Остапенко О. І., Лакіза О. М., Косик В. М. та інші) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» наказ Міністерства освіти і науки України від 17.08.2022 року № 752.

БАЛУХ Микола,

викладач кафедри туризму, теорії і методики фізичної культури і валеології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, Україна

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ

Система вищої педагогічної освіти спрямована на підготовку майбутніх педагогів з високим рівнем теоретичних знань за фахом та практичних навичок організації освітнього процесу, що неможливо без позитивного та культурного, ціннісного ставлення до здоров'я та здоров'язабезпечення майбутнього покоління, бо саме педагог закладає та формує культуру здоров'я.

Його ефективність залежить від психолого-педагогічних підходів до формування здоров'язбережувальних компетентностей учителів початкових класів. Культура здоров'я педагога є невід'ємною складовою його загальної культури, впливає на рівень знань, умінь, навичок щодо формування, збереження, відтворення та зміцнення власного здоров'я і характеризується високим рівнем культури поведінки стосовно здоров'я оточуючих (Шиян, 2001).

Дослідження науковців ілюструють здебільшого вивчення особливостей формування здоров'язбережувальних компетентностей у школярів. На наш погляд, здоров'язбережувальні компетентності майбутніх учителів потрібно розглядати як суб'єкт освітнього процесу.

Освіта, компетентність і здоровий спосіб життя у XXI столітті є одними з найважливіших факторів життєзабезпечення кожної людини. Компетентність – це здатність професійно й ефективно розв'язувати ті чи інші проблеми, які виникають у процесі будь-якої діяльності людини.

Варто зазначити, що за загальноприйнятим визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (далі – ВООЗ) поняття здоров'я містить наступні чинники: фізичне здоров'я – це функціонування організму та здоров'я кожної з його систем, сила, динамізм, витривалість; психічне здоров'я – стан своєрідного душевного благополуччя, що характеризується відсутністю хворобливих психічних явищ та забезпечує адекватну умовам довкілля регуляцію поведінки й діяльності; соціальне здоров'я – прийняття себе як індивідуума певної статі, почуття любові, дружби, успіху, групової солідарності; здатність будувати, використовувати й зберігати стосунки з іншими людьми; соціальні зв'язки, ресурси, здатність до спілкування та його якість; духовне здоров'я – прагнення до любові, правди, істини, добра, до відкриття нового; спроможність діяти в любові до ближнього, причетність до живої та неживої природи (Горковська, 2011).

Л. Антонова відзначає, що здоров'язбережувальні компетентності педагога – це інтегральна якість особистості, що базується на знаннях і досвіді та виявляється в готовності до діяльності щодо збереження здоров'я в освітньому середовищі (Антонова, 2004).

Серед психолого-педагогічної літератури використано низку найбільш ефективних підходів до позитивного та культурного ставлення до здоров'я на підставі аналізу нами визначена структура здоров'язбережувальних компетентностей педагога, що містить низку компонентів:

- *ціннісно-мотиваційний* – система цінностей особистості педагога (провідна цінність – здоров'я), що мотивують його на здоров'язбережувальну діяльність, виявляється в інтересі й потребах педагога до формування здоров'язбережувальних компетентностей;
- *когнітивний* – спрямований на формування системи знань про закономірності збереження й розвитку здоров'я та прагнення до самоосвіти в питаннях збереження здоров'я;
- *операційно-технологічний* – орієнтований на опанування педагогами методик здоров'язберігаючої діяльності, який виявляється в готовності реалізації поведінкових моделей здорового способу життя й здоров'язберігаючих технологій та здатності до вдосконалення власного здоров'я;
- *компонент особистих і професійних якостей педагога*, який містить особисті (організованість, відповідальність за власне здоров'я, доброзичливість, вибагливість до себе, працьовитість, працездатність, ініціативність, енергійність, наполегливість, рішучість та ін.) та професійно-значущі якості (інтерес до людей, любов до дітей, тактовність, емпатія, толерантність, рефлексія та ін.) (Шатрова, 2012).

Здійснення найбільш ефективних кроків формування у майбутніх педагогів ціннісного ставлення до власного здоров'я можливе за умови

використання психолого-педагогічних підходів. Як зазначає Л. Мітіна, здоров'язбережувальні компетентності забезпечують здатність до збереження та зміцнення професійного здоров'я. В. Байденко зазначає, що вищезгадані компетентності формують професійну витривалість, що, відповідно, впливає на успішне формування соціальної компетенції (Мітіна Е. П., 2006; Байденко В. И., 2010).

Проблема формування здоров'язбережувальних компетентностей постає дедалі гостріше в освітньому середовищі, а основними причинами цього є відсутність загальновизнаного розуміння здоров'язбережувальних компетентностей педагогів як комплексного феномену, який має великий потенціал для покращення рівня здоров'я учасників освітнього процесу.

Учитель має цілеспрямовано впроваджувати елементи здоров'язбереження в освітній процес, що призведе до значного покращення всіх рівнів здоров'я учнів та сформованості в них здоров'язбережувальних компетентностей, здатності використовувати отримані знання на практиці.

Список літератури:

1. Антонова Л. Н. Психологические основания реализации здоровьесберегающих технологий в образовательных учреждениях / Л. Н. Антонова, Т. И. Шульга, К. Г. Эрдынеева. – М.: Изд-во МГОУ, 2004. – 100 с.
2. Байденко В.И. Основные тенденции развития высшего образования: глобальные и болонские измерения / В. И. Байденко. – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2010. – 352 с.
3. Горковська Т. М. Формування культури здорового способу життя молодших школярів: теорія і практика: автореф. дипломної роботи / Т. М. Горковська. – Миколаїв, 2011. – 14 с.
4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С, 2004. – 112 с.
5. Мітіна Е. П. Здоровьесберегающие технологии сегодня и завтра / Е. П. Мітіна // Начальная школа. – 2006. – № 6. – С. 56-59.

6. Шатрова Е.А. Теоретическая модель формирования здоровьесберегающей компетентности педагога / Вестник ТГПУ. – 2012. – №2. – С. 111 – 116.

7. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б. М. Шиян. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, – 2001. – Ч.1. – 272 с

БАСЕНКО Руслан,
кандидат педагогічних наук, доцент, докторант кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, заступник директора з науково-педагогічної роботи, міжнародної та грантової діяльності Полтавського інституту економіки і права
basenko_ruslan@ukr.net

НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА ОСОБИСТОСТІ В ЕДУКОЛОГІЧНОМУ МЕЙНСТРИМІ ЦІЛІСНОЇ ОСВІТИ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ВИМІР

У наш час виняткового значення набуває цілісна освіта особистості. Антропологічний запит початку XXI століття – цілісна та універсальна особистість, що володіє системою «м'яких навичок», здатна долати щоденні стреси, всезагальний апатичний та агресивний фон, має системний і цілісний погляд на політичні, соціокультурні та інші процеси сьогодення, є розважливою, раціональною та поміркованою, усвідомлює, що кожна хвилину свого життя виявляє себе через різні соціальні ролі, сприйняття яких формує її імідж та репутацію. Цілісна освіта орієнтує на організацію освітнього процесу на принципах поваги до індивідуальності кожної особистості та всебічного і гармонійного неперервного розвитку усіх її потенційних можливостей. В сучасній освітньо-педагогічній літературі є низка підходів до осмислення цього поняття, які вже були предметом нашого аналізу [1]. Одним із вимірів цілісної освіти є уявлення про неперервність освітнього поступу особистості, які і є предметом нашого допису.

Освітньо-філософський аналіз методологічного та світоглядно-смыслового потенціалу холізму дає змогу констатувати, що цілісна освіта, є можливістю для реалізації ідеї неперервної освіти. На користь цього, насамперед, свідчить той факт, що розвиток цілісного світорозуміння особистості відбувається у безперервному процесі встановлення зв'язків зі світом, а засвоєння цінностей передбачає перманентну активність суб'єкта. Відтак ще однією концептуально-методологічною лінією аналізу цілісної освіти є парадигма неперервної освіти, що організаційно здійснює свою екстеріоризацію у системі дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти, а також в освіті дорослих і самоосвіті упродовж життя. Сучасний світ вимагає від людини безперервного самоудосконалення, вимога освіти упродовж життя (life-long learning) стає ключовою умовою конкурентоздатності в суспільстві інновацій. Слід підкреслити, що неперервна освіта дає змогу збагатити знання, виробництво та упровадження в практику яких, теорія Human Capital називає основою формування людського капіталу на початку XXI століття. Неперервна освіта як смисловий аспект цілісного розвитку і саморозвитку особистості відповідає акмеологічним пріоритетам, актуалізує філософське уявлення про активний та перетворювальний характер діяльності людини, закликає суспільство до безперервного самовдосконалення, основним шляхом якого є самоосвіта [1, с. 49].

Цивілізаційне та людинотворче значення неперервної освіти, насамперед, виявляється у її здатності забезпечити процес оновлення і поповнення знань і компетентностей особистості упродовж життя людини. Неперервна освіта виявляється як у формальній (дошкільна, шкільна, професійна, постпрофесійна), так і неформальній та інформальній освіті. Вона дає змогу забезпечити цілісність процесу розвитку і саморозвитку особистості, забезпечує наступність та неперервність трансляції культурного досвіду.

У цивілізаційному значенні неперервної освіти відома дослідниця, академік Н. Ничкало виокремлювала декілька аспектів: соціокультурний, розвивальний (задоволення і розвиток духовних запитів особистості, створення умов для її постійного творчого зростання); загальноосвітній, компенсуючий (усунення недоліків у базовій освіті, її доповнення новою інформацією, що з'являється в умовах інформаційно-технологічної революції); адаптивний (гнучка професійна підготовка, перепідготовка й підвищення кваліфікації з метою оновлення професійного досвіду, здобуття іншого фаху в умовах постійних змін на виробництві, розвитку теле- та радіокомунікацій, комп'ютерного доступу до інформаційних банків даних тощо); економічний (задоволення потреб держави, регіонів, різних галузей промисловості, сільського господарства і сфери послуг у конкурентоспроможних фахівцях, підготовлених до впровадження нових технологій тощо) [1, с. 5].

Неперервна освіта відповідає гуманістичним уявленням про цілісну освіту особистості. Вона не лише відбиває освітню філософію про розвиток всебічно і гармонійно розвиненої особистості, але й забезпечує можливість реалізації цілісної системи від – від початкових щаблів – до професійних та самонавчання і саморозвитку.

Список літератури:

1. Басенко Р. Цілісна освіта особистості: історико-педагогічні та інноваційні виміри дефініцій. *Імідж сучасного педагога: електронне наукове фахове видання* / Полт. акад. неперервної освіти імені М. В. Остроградського; голов. ред. Н. Білик. Полтава, 2022. № 1 (202). С. 46–51. URL: <http://isp.poippo-pl.ua/article/view/252414>
2. Неперервна освіта в соціокультурних вимірах: колективна монографія / Н. Г. Ничкало (голова); за наук. ред. д. п. н. В. М. Слабка / Мін-во освіти і науки, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова; кафедра освіти дорослих. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2018. 284 с.

БЕЗСОНОВА Ольга,
кандидат педагогічних наук, директор ЗДО № 67 «Сонячний»,
Донецька область, м. Краматорськ,

ІГРИ ДЛЯ ЗДИВУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ВСТАНОВЛЕННЯ ДОВІРЧИХ СТОСУНКІВ МІЖ УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ГРУПАХ РАННЬОГО ВІКУ

Дитина другого-третього років життя починає активно опановувати простір, що його оточує. Завдяки здатності пересуватися вона вступає у більш вільне та самостійне спілкування з ним. Оскільки волява сфера дитини у ранньому віці тільки починає своє формування, то регулюючу функцію поведінки дитини саме раннього віку відіграють емоції. Саме за допомогою емоцій проходять процеси ознайомлення з навколишнім світом, формується певна реакція на середовище, в якому знаходиться дитина, закріплюється норма власної поведінки надалі, що впливає на успішність людини і її місце в соціумі. Тобто активізація емоційних станів спонукає до внутрішньої активності особистості та стає мотивом для самореалізації.

Трофаїла Наталія виділила такі особливості емоційного розвитку дітей раннього віку: емоції такі ж нестійкі й мінливі, як і в немовлячому віці; емоції є мотивами поведінки дитини, що пояснює їхню імпульсивність; починають інтенсивно розвиватися естетичні, інтелектуальні та моральні емоції, серед вищих емоцій особливе місце у цей період займають співчуття, симпатія і почуття сорому; умовно-емоційне значення має слово, що стає засобом оцінювання вчинків та якостей [3].

Особливе місце у ранньому віці належить емоції здивування. *Здивування* – когнітивна емоція, що виникає при виникненні несподіваної ситуації: людина не знає як правильно реагувати на подразник, оскільки його раптовість породжує почуття невизначеності, розгубленості, збентеження.

Зовнішньою причиною для виразу емоції здивування є раптова, несподівана подія. Цією подією може бути несподівана звістка про щось чи когось, спалах феєрверка і т.п. Коли ми бачимо щось нове – відчуваємо здивування, потім ця емоція переходить в оцінку. Що більше життєвого досвіду, то складніше дивуватися, адже починається порівняння.

Як правило в ситуації виникнення здивування відбувається комбінація з позитивними емоціями радості й інтересу та з негативними – емоціями сорому і страху. Здивування є швидкоплинною емоцією і виконує функцію підготовки до взаємодії з несподіваною ситуацією та її наслідками. Її основна функція – допомогти людині підготуватись до реакції на нову чи несподівану подію і на наслідки цієї події. Здивування звільняє нервову систему від емоційного навантаження, яке шкодить пристосуванню до несподіваної зміни навколишнього середовища. Переживання здивування нагадує відчуття легкого поштовху електричним струмом: м'язи раптово скорочуються, людина відчуває поколювання від розряду, що проходить по нервах, який примушує здригнутися.

Використання ігор на здивування у різних ситуаціях має певні особливості. Розглянемо, які типи ігор використовуються у різних ситуаціях взаємодії [2] (Таблиця 1.)

Таблиця 1.

Використання різних типів ігор на здивування в залежності від ситуації взаємодії

Тип ситуації взаємодії	Тип ігор на здивування	Спрямованість взаємодії
підтримки	контактні ігри	на встановлення довірчого емоційного контакту з оточуючими
переорієнтації	адаптаційні ігри	на забезпечення емоційної стабільності
пізнавальної активності	емоційно-активні ігри	на забезпечення розвитку мотиваційного компонента діяльності

Відповідно до виду взаємодії маємо вирішувати певні завдання. Пропонуємо визначити завдання діяльності у різних ситуаціях, відповідно до визначених завдань, спроектувати використання ігор на здивування.

Ситуації підтримуючої взаємодії. Маленька дитина відчуває потребу бути прийнятою, отримувати емоційну підтримку та увагу оточуючих. Крім того, дитині необхідно, щоб на неї звертали увагу, відгукувалися на виявлені нею емоції.

Основна задача ігор в цій ситуації – формування емоційного контакту з іншими учасниками освітнього процесу, формування довіри дітей до вихователя. Дитина має побачити вихователя, завжди готового прийти на допомогу дитині й цікавого партнера у грі. Емоційне спілкування виникає на основі спільних дій, супроводжуваних посмішкою, ласкавою інтонацією проявом турботи до кожного малюка.

Під час організації освітньої взаємодії у *ситуації підтримуючої взаємодії* ми застосовуємо контактні ігри на здивування.

Варіанти ігор:

- заховайте каштан під одним з 3-х стаканів, перемішайте їх, запросить віднайти, під яким стаканом заховався каштан;
- запропонуйте дитині знайти на дотик у коробці з отворами для рук предмети або іграшки, які показує їй дорослий.

Ситуації переорієнтаційної взаємодії. Сьогодні збільшується кількість дітей з високим рівнем тривожності який визначається підвищеним занепокоєнням, непевністю, емоційною нестійкістю дитини тощо. Тривожність у дітей прямо пропорційна комфортності / стресовості життєвої ситуації. Емоційна стійкість – це здатність дитини адаптуватись до надмірного емоційного тиску таким чином, щоб зберегти стабільний власний психічний стан і мати позитивний напрямок емоційних переживань [1].

Основна задача ігор в цій ситуації – є сигналізація та стимулювання, тобто завдяки тривозі індивід акцентує увагу на можливих труднощах, що, своєю чергою, сприяє зміні поведінки або стимулює включення механізмів психічної адаптації. Вона відіграє позитивну роль не тільки як індикатор можливих небезпек, а і як фактор мобілізації резервів психіки для запуску найбільш ефективних механізмів поведінкового реагування.

Під час організації освітньої взаємодії у ситуації підтримуючої взаємодії ми застосовуємо адаптаційні ігри на здивування.

Варіанти ігор:

- зробіть в коробці отвори за кількістю нірок. До одного зі шнурків пришийте мишку. Розподіліть всі шнурки – «мишині хвости». Дитина тягне за хвостик і знаходить, де вона ховається. Дитина витягуватиме хвостики, доки не знайде мишку;
- загорніть невеликі іграшки в декілька шарів паперу або кухонної фольги. Запропонуйте малюку розгорнути пакунок і знайти схований подарунок. Можна замінити папір на різні за розміром коробки: покладіть іграшку в найменшу коробку, її в більшу і так далі. Покажіть дитині, як саме шукати.

Ситуації пізнавальної взаємодії. Людина за своєю природою є полімотиваційною, в результаті її діяльності може задовольнятися лише частина акцентованих мотивів. Активізація емоційних станів у дитини раннього віку відбувається при зустрічі із чимось новим, незвичайним. У період раннього віку яскравим прикладом такого емоційного стану є «радість впізнання» найближчих людей, емоційні реакції комплексу поживлення. Надалі емоційна активізація переживань дитини відбувається у взаємодії з дорослим та в ігровій діяльності. Коли дитина стежить за подіями, вона відчуває задоволення від того, що нові й не вивчені явища збуджують у неї почуття задоволення. Це і є інтелектуальна радість. Адже процес пізнання тільки попереду.

Основна задача ігор в цій ситуації – є забезпечення можливості переживання радості відкриття істини через здивування і зачудування і завдяки цьому забезпечення розвитку мотиваційного компонента діяльності.

Під час організації освітньої взаємодії у ситуації підтримуючої взаємодії ми застосовуємо емоційно-активні ігри на здивування.

Варіанти ігор:

- запросить дітей відгадати, які предмети (фасоль, копійку, кусок поролону) ви кидаєте за ширмою через вузький отвір в банку (металеву, пластмасову, скляну), прислуховуючись до звуків;
- розкладіть у кишеньки різні маленькі іграшки та запропонуйте дитині на дотик знайти леґо-ляльку, леґо-цеглинку, кубик, кухонну мочалку.

Список літератури

1. Борщенко, Н. (2019). Формування емоційної стійкості дошкільників як педагогічна проблема. DOI: 10.5281/zenodo.3244488
2. Gavrish N., & Bessonova O. (2022). Organization of dialogue interaction of adults and children in the developmental environment of early groups. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2022.257343>
0. Трофаїла, Н. (2014). Емоційний розвиток дітей дошкільного віку. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського*. Серія : Педагогічні науки. Вип. 1.45. С. 156.

БЕРЕЖНА Таміла,

*кандидат педагогічних наук, старший дослідник, вчений секретар
Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»*

НАУКОВІ ПІДХОДИ ТА ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Сьогодні Україна знаходиться у новій соціокультурній реальності, виникнення якої зумовлено потужним впливом процесу глобалізації на розвиток суспільства. У всіх сферах життєдіяльності суспільства відбуваються незворотні зміни, які вимагають нових підходів до вирішення різних проблем, зокрема до освітніх проблем виховання молодого покоління.

В основних завданнях Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі від 25 травня 2020 року № 195/2020 вказано на необхідність формування безпечного та здорового освітнього середовища для забезпечення прав дітей на освіту, охорону здоров'я, створення умов для надання учням якісних освітніх та медичних послуг та кращій реалізації інтелектуального, фізичного, соціального та емоційного розвитку учнів, їх потенціалу, а також матиме позитивний вплив на стан громадського здоров'я, економіки та демографії в цілому в Україні.

Саме заклад загальної середньої освіти є тим середовищем, що сприяє усвідомленню кожною дитиною цінності життя й здоров'я, у якому створюються умови здорової життєдіяльності, гармонійного розвитку особистості, вчасного задоволення її актуальних потреб. У системі шкільної освіти мають зосередитися різні форми профілактичної, діагностичної, корекційної, реабілітаційної роботи для різних категорій учнів.

У закладах загальної середньої освіти, які приєдналися до проекту, «Європейська мережа шкіл сприяння здоров'ю» у 1995 році увага

звертається на впровадження здоров'язбережувальних технологій, спрямованих на формування в учнів валеологічного світогляду, навичок здорового способу життя, збереження та зміцнення їх здоров'я.

Треба підкреслити, що у Школах сприяння здоров'ю Європи, як і в українських школах, тісно взаємопов'язані здоров'я, навчання і розвиток дітей. Особливою відзнакою є те, що у європейських школах значна увага звертається на шкільну медичну службу здоров'я, що займається профілактикою і корекцією здоров'я учнів; формуванням здорового фізичного і психологічного середовища закладу освіти.

Для формування здоров'язбережувального середовища у закладі освіти, насамперед, необхідно визначитися із провідними ідеями та підходами, які застосовуватимуться у роботі педагогічного, учнівського та батьківського колективів. Як правило, провідні ідеї одержують своє втілення у вигляді концепцій.

Процес збереження і зміцнення здоров'я дітей та молоді є цілісною системою і водночас виступає одним з елементів загальної діяльності закладів освіти, державних і громадських організацій, яким належить вирішувати цю проблему.

Дослідження засвідчують, що у практиці закладів освіти реалізуються такі методологічні підходи: діяльнісний, системний, компетентнісний, особистісно орієнтований, середовищний, міжсекторний, холістичний.

Діяльнісний вимагає формування дієвої позиції особистості з метою власного становлення й розвитку, морального і духовного самовдосконалення.

Системний підхід передбачає цілісність у практичній діяльності, що спрямована на комплексну реалізацію здорового способу життя. Системність полягає у взаємопогоджених знаннях, уміннях та навичках, сформованих у дітей та молоді, які забезпечують необхідний рівень їх працездатності, моралі та духовності. Для цього необхідно знати основні

положення фізіології, психології людини, соціології та інших суміжних дисциплін, які в сукупності дозволять реалізувати необхідні здоров'язбережувальні, педагогічні технології щодо свідомого ставлення до власного здоров'я і проявлятися у відповідних позитивних вчинках і діях.

Компетентнісний підхід передбачає формування компетентності «як досвідченості у певній життєвій сфері, що передбачає розвиток здатності практично діяти, застосовувати досвід успішної діяльності в різних життєвих ситуаціях для досягнення конкретних практичних цілей».

Міжсекторний підхід об'єднує ресурси та дії державного, громадського і бізнесового секторів шляхом взаємного інформування, навчання, взаємодопомоги тощо для вирішення конкретних завдань.

Холістичний підхід дозволяє розглядати й здоров'я дитини, і усі педагогічні впливи цілісно. Таке розуміння виявилось цілком прийнятним, оскільки дає можливість розглядати діяльність закладу освіти різнобічно, цілісно відшукуючи практичні шляхи формування здоров'язбережувального середовища у закладі освіти.

Особистісно орієнтований підхід ґрунтується на послідовному ставленні педагога до вихованця як до особистості, як до самосвідомого відповідального суб'єкта власного розвитку і як до суб'єкта виховної взаємодії. Цей підхід враховує індивідуальні особливості вихованців, вимагає ставлення до них як до особистостей, які є відповідальними та свідомими суб'єктами діяльності, а також дозволяє підкреслити цінність здоров'я як цінності особистісної, загальнонаціональної, загальнодержавної та загальнолюдської.

Середовищний підхід допомагає врахувати, що спосіб життя кожної людини формується в результаті її взаємодії із середовищем. Даний підхід дозволяє підійти до формування здоров'язбережувального середовища у закладі освіти через призму оптимізації освітнього процесу для досягнення благополуччя дитини.

Компетентісний підхід за І. Бехом – це спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових компетентностей і життєвих компетенцій особистості. Компетентісний підхід у сучасній освіті повинен забезпечити вищий рівень компетентності суб'єктів навчання. Даний рівень репрезентується сформованістю у суб'єкта наукового поняття «компетентність» як єдності, де наукова орієнтована основа дії визначає логіку її практичного виконання, яка полягає в інтелектуально-моральній саморегуляції, спрямованій на ефективне вирішення суб'єктом певних життєвих проблем.

Поділяємо також думку А. Хуторського, який вважає, що компетентісний підхід акцентує увагу на результатах освіти, причому як результат освіти розглядається не сума засвоєної інформації, а здатність людини діяти у різних проблемних ситуаціях. Особливо важливим є формування в учнів здоров'язбережувальної компетентності «шляхом набуття учнями навичок збереження, зміцнення, використання здоров'я та дбайливого ставлення до нього, розвитку фізичної культури особистості та готовності до дій в умовах надзвичайних ситуацій». Компетентісний підхід спрямовує на розвиток здатності учнів практично діяти в різних життєвих ситуаціях задля збереження власного здоров'я, здоров'я інших людей, природи. Даний підхід тісно пов'язаний з особистісно орієнтованим і середовищним, оскільки ґрунтується на особистості учня та може бути реалізованим і перевіреном тільки в процесі виконання конкретним учнем певного комплексу дій.

З визначених нами провідних методологічних підходів впливають і принципи формування та ефективного функціонування здоров'язбережувального середовища у закладі освіти.

Принципи гуманізму і дитиноцентризму підкреслюють «цінність дитини як особистості, її право на свободу, розвиток і вияв своїх здібностей», реалізація яких не повинна негативно впливати на здоров'я

дитини, отже це обов'язково має бути врахованим під час формування здоров'язбережувального середовища у закладі освіти. Саме у такому середовищі результатом педагогічної взаємодії з учнями та їх батьками стає створення атмосфери взаємної довіри й діалогового спілкування.

Врахування принципів природо- та культуровідповідності у формуванні здоров'язбережувального середовища у закладі освіти регламентує дотримання вікових психофізіологічних особливостей молодших підлітків та залучення учнів до універсальних загальнолюдських цінностей через призму національної культури.

Принцип системності лягає в основу формування такого здоров'язбережувального середовища у закладі освіти, у якому усі його компоненти поєднані і структурно, і функціонально. А також дозволяє включати у зміст здоров'язбережувального середовища різні навчальні та виховні програми, факультативи, курси, спрямовані на формування у дітей ціннісного ставлення до власного здоров'я, здоров'я інших, природи, ближчого оточення тощо.

Принцип відкритості впливає на визначення таких основних завдань спільної діяльності суб'єктів з формування здоров'язбережувального середовища у закладі освіти як консолідація зусиль щодо здійснення державної політики у сфері освіти та охорони здоров'я, спрямованої на забезпечення прав громадян на якісну і доступну освіту, а також медико-санітарну допомогу, що впливає на створення умов для збереження і зміцнення здоров'я учнів; співпраця з батьками учнів для формування здоров'язбережувального середовища; залучення учнів до здійснення соціально значущих проєктів тощо. Необхідність виконання таких проєктів диктується також принципом діяльної опосередкованості у набутті позитивного соціального досвіду. Превентивність у здоров'язбережувальному середовищі спрямовується на попередження можливих негативних впливів на здоров'я усіх суб'єктів освітнього процесу.

Принцип технологізації вимагає знань і вмінь педагогів у сфері здоров'язбережувальних технологій та їх впровадженні.

Отже, для формування здоров'язбережувального середовища для у закладі освіти доцільно застосовувати діяльнісний, системний, компетентнісний, особистісно орієнтований, середовищний, міжсекторний, холістичний методологічні підходи та принципи гуманізму, дитиноцентризму, природо- та культуровідповідності, системності, відкритості, превентивності, діяльної опосередкованості у набутті позитивного соціального досвіду, технологізації.

Список літератури:

1. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2 кн. Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади: [наук. вид.] – К. : Либідь, 2003. – 338 с.
2. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання: [наук.-методич. посіб.] / І. Д. Бех. – К. : ІЗМН, 1998. – 204 с.
3. Єжова О. О. Школи здоров'я у країнах Східної Європи: теорія і практика [Текст]: монографія / О.О. Єжова, А.А. Бесєдіна, Т.І. Бережна. – Суми: СумДУ, 2016 – 288 с.
4. Коцур Надія Формування здоров'язбережувального простору в загальноосвітніх навчальних закладах / Надія Коцур // Рідна школа. – 2012. – №11. С. 60-65.
5. Подгорная О.Е. Проектирование здоровьесберегающего пространства общеобразовательной школы средствами личностно-ориентированного образования : дис... канд. пед. наук / О.Е. Подгорная. – Тирасполь, 2005. – 211 с
6. Савченко О. Я. Складові реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі / О. Я. Савченко // Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи. – К., 2004. – С. 33–44.
7. Хуторской А. В. Ключевые компетенции: технология конструирования / А. В. Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 5. – С. 55– 61.

8. Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / В. А. Ясвин. – М. : Смысл, 2001. – 365 с.

БИШЕВЕЦЬ Наталія,
*Доцент кафедри інноваційних та інформаційних технологій
у фізичній культурі і спорті,
Національний університет фізичного виховання і спорту України*
ГОНЧАРОВА Наталія,
*Доцент кафедри інноваційних та інформаційних технологій
у фізичній культурі і спорті,*

УДОСКОНАЛЕННЯ ІКТ-КОМПЕТЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ЗАСОБАМИ ОСВІТНІХ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Вступ. Унаслідок ряду об'єктивних причин, серед яких і карантинні обмеження, і воєнні дії на території України, широке застосування електронних засобів та дистанційних технологій навчання в закладах вищої освіти (ЗВО) стало єдиною можливістю для здійснення освітнього процесу. Відповідно, ефективне здійснення навчальної діяльності передбачає вільне володіння студентами інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ), що використовуються для організації дистанційного навчання.

Відомо, що здобувачі вищої освіти з фізичної культури і спорту віддають перевагу активному дозвіллю, тому вони тривалий час меншою мірою, ніж студенти інших напрямків навчання, цікавилися ІКТ. Але під впливом докорінних змін, що відбулися в життєдіяльності сучасного суспільства загалом та у сфері освіти зокрема, студенти ЗВО з фізичної культури і спорту з метою вирішення побутових, освітніх та професійних завдань стали дедалі більше використовувати ІКТ. Відтак, із нашої точки

зору, відбувається зростання їхньої ІКТ-компетенції, що і вирішено було перевірити в ході дослідження.

Мета роботи – визначити перспективи вдосконалення ІКТ-компетентності здобувачів вищої освіти з фізичної культури і спорту засобами освітніх дистанційних технологій.

Методи дослідження: анкетування, статистичний аналіз, а саме частотний, аналіз надійності та позиційний аналіз.

Результати досліджень та їх обговорення. У дослідженні протягом 2020-2022 навчальних років (н.р.), взяло участь 588 студентів Національного університету фізичного виховання і спорту України, а саме 299 та 289 здобувачів вищої освіти. У ході дослідження досліджувалися респонденти здійснювали самооцінку показників ІКТ-компетентності за рівнями, де 2 балам відповідав початковий, 3 – середній, 4 – достатній, 5 – високий рівні прояву відповідних компетентностей. Результати аналізу надійності опитувальника за рівнями показників ІКТ-компетентності в умовах дистанційного навчання (табл. 1).

Таблиця 1

Оцінка надійності опитувальника за рівнями показників ІКТ-компетентності в умовах дистанційного навчання, (n=588)

Показники ІКТ-компетентності	2020-2021 н.р.		2021-2022 н.р.	
	Альфа Кронбаха/середня кореляція			
	0,888/0,576		0,909/0,628	
	г	α	г	α
рівень знань щодо використання ІКТ у майбутній професії	0,623	0,881	0,715	0,897
готовність використовувати інформаційні технології в майбутній професії	0,687	0,872	0,783	0,887
рівень умінь використовувати ІКТ для вирішення навчальних завдань	0,774	0,857	0,746	0,892
рівень зацікавленості в розширенні знань щодо використання ІКТ	0,714	0,867	0,702	0,899
рівень умінь використовувати ІКТ для вирішення побутових завдань	0,724	0,866	0,731	0,895
рівень умінь використовувати ІКТ для вирішення професійних завдань	0,703	0,869	0,804	0,884

Примітка: r – кореляція між питанням і загальною сумарною шкалою;
 α – значення, яке приймає коефіцієнт Кронбаха при видаленні відповідного питання

Так само, застосування методу розчленування батареї питань на парні і непарні також підтвердило їхню надійність опитувальника: Split-half надійність Гутмана в першому випадку склала 0,866, а в другому – 0,816.

Порівняльний аналіз рівнів прояву ІКТ-компетентностей студентів за U -критерієм Манна-Уїтні засвідчив статистично значуще зростання в студентів 2021-2022 року навчання (р.н.) порівняно зі студентами 2020-2021 р.н. таких показників як рівень знань щодо використання ІКТ у майбутній професії ($U=37989$; $z=-2,533$; $p=0,0113$) та рівень умінь використовувати ІКТ для вирішення навчальних завдань ($U=38921,5$; $z=-2,080$; $p=0,0375$).

З іншого боку, попри те, що статистично значущого збільшення загального рівня ІКТ-компетентності в студентів залежно від року навчання не доведено ($U=174,5$; $z=-0,889$; $p=0,3740$), виявлено позитивну тенденцію в часі щодо зменшення часток студентів з початковим та середнім та зростання часток тих, хто характеризується достатнім і високим рівнями загальної ІКТ-компетентності (рис. 1).

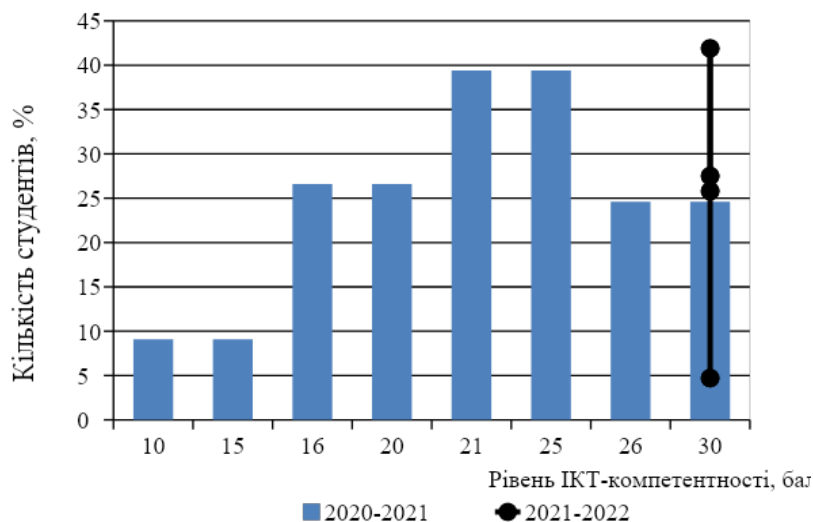

Рис. 1. Динаміка кількості студентів за загальним рівнем ІКТ-компетентності залежно від навчального року ($n=588$)

Зауважимо, що загальний рівень ІКТ-компетентності здобувачів вищої освіти з фізичної культури і спорту розраховувався як сума оцінок досліджуваних показників ІКТ-компетентності. При цьому завдяки статистичній обробці результатів дослідження, за початковий рівень ІКТ-компетентності було прийнято проміжок від 10 до 15, за середній – від 16 до 20, за достатній – від 21 до 25, а за високий – від 26 до 30 балів.

Застосування кутового ϕ -критерію Фішера дозволило встановити статистично значуще зменшення частки студентів з початковим рівнем ІКТ-компетентності у 2021-2022 н.р. порівняно зі студентами 2020-2021 н.р. з 9,3 до 4,7% ($\phi=2,243$; $p=0,0060$).

Висновок. Дослідження показало, що застосування електронних освітніх засобів та дистанційних технологій навчання в ЗВО з фізичної культури і спорту сприяло статистично значущому ($p<0,05$) підвищенню в студентів рівня знань щодо використання ІКТ у майбутній професії та рівня умінь використовувати ІКТ для вирішення навчальних завдань. Водночас такий підхід в освіті забезпечив статистично значуще ($p<0,05$) зменшення частки студентів із початковим рівнем загальної ІКТ-компетентності.

Список літератури:

1. Бишевец Н, Гончарова Н, Яковенко О, Родіоненко М. Оптимізаційні задачі в структурі освітнього процесу закладів вищої освіти з фізичної культури і спорту. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2020;2(50):3-12. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2020-02-03-12>.
2. Шинкарук О, Бишевец Н, Сергієнко К, Яковенко О. Технологія проектування інформаційного середовища закладу вищої освіти з фізичної культури і спорту. Київ, Національний університет фізичного виховання і спорту України, вид-во «Олімп. л-ра». 2021. 220 с.

БІДА Галина,
викладач вищої категорії, старший викладач
Галицького фахового коледжу імені В'ячеслава Чорновола

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ОЖИРІННЯ І ВИНИКНЕННЯ ХВОРОБ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Якщо хочеш продовжити своє життя,
приборкай власну трапезу

Б. Франклін

Анотація. У статті наведено власні дослідження стосовно проблеми виникнення ожиріння, методів та засобів позбавлення людини від цієї хвороби, подано сучасну оцінку ожирінню і поняттю «індексу маси тіла» (ІМТ) відповідно до міжнародної класифікації. Розглянуто модифікацію зміни способу життя й активної життєвої позиції людини, здорового та збалансованого харчування й регулярних фізичних занять як визначальних чинників, здатних позбавити людство сучасних «хвороб цивілізації».

Ключові слова: здоров'я, ожиріння, ІМТ, класифікація, модифікація, фізична реабілітація.

Актуальність теми. Україна сьогодні переживає не тільки глибоку економічну кризу, але складні демографічні процеси, що призводять не лише до суттєвого зменшення чисельності населення, але й рівня його життя. Як відомо, питання розвитку фізичного виховання і спорту розглядаються як найбільш економічно вигідний та ефективний засіб профілактики різних захворювань серцево-судинної системи (ССЗ), цукрового діабету (ЦД), ожиріння, зміцнення загального і психічного здоров'я та розв'язання інших важливих соціальних та економічних проблем. Сьогодні фізичне виховання та фізкультурно-оздоровча робота у навчально-виховній сфері є невід'ємною складовою загальної системи

освіти, комплексного підходу до формування розумових та фізичних якостей, фізичної, духовної та психологічної підготовки до активного життя молоді, професійної діяльності, оздоровчої спрямованості й широкого використання різноманітних засобів та методів фізичної реабілітації. Фізична культура, фізичне виховання та спорт, фізична реабілітація у збереженні та відновленні здоров'я людини повинні займати значно більше місця, аніж вони займають на сьогодні [5; 6; 7; 8].

З погляду на це дуже важливо використовувати будь-яку можливість для збільшення фізичної активності протягом дня. Раціонально використовувати вільний час, заповнюючи його виконанням фізичних вправ і занять спортом та використанням методів фізичної реабілітації, сучасних засобів дихання [3], які забезпечують заощадливу роботу серця, легень, мозку, інших органів і систем. Активне заняття фізичними вправами і спортом повинні також стати невід'ємною частиною фізичної реабілітаційної роботи з людьми, які перенесли тяжкі захворювання, відновлюються після операції та з інвалідами [7; 8].

Кожен лікар, реабілітолог, викладач фізичної культури чи тренер незалежно від спеціалізації повинен допомагати своїм підопічним активно використовувати різні форми і методи фізичної реабілітації як в оздоровчих, так і в лікувальних цілях [3; 5; 6; 7; 8].

Сучасна людина змушена сьогодні розплачуватися власним здоров'ям (гіподинамією, ожирінням, гіпертонією, погіршенням роботи серця, дихальної системи, серцево-судинної системи, цукровим діабетом, стресом, психічними розладами, синдромом хронічної психічної втоми) через зневажливе ставлення до природи як могутнього стимулятора життя [2; 3; 5; 6; 9].

При цьому ми розуміємо, що це закономірно знижує нашу працездатність, послаблює життєстійкість організму до інфекцій, сучасних хвороб, перевтоми, хронічної втоми, веде до передчасного старіння,

поліморбідності й одряхління. Тому так важливо рішуче відмовитися від шкідливих звичок (алкоголю, паління, наркотиків), власної пасивної позиції, якщо прагнемо бути здоровими й щасливими. Микола Амосов завжди підкреслював, «щоб бути здоровим, необхідно проявити у житті власні зусилля, постійно займатися фізичною культурою і спортом: замінити цей принцип нічим неможливо» [1].

Фізичні навантаження на організм потрібні всім: здоровим, щоб зміцнити серце, судини, нерви, легені, м'язи, а хворим – щоб якнайшвидше повернути втрачене здоров'я і працездатність [6; 7; 9].

У наш час заведено виділяти такі складові здоров'я сучасної людини: фізичне, психічне, морально-духовне і соціальне. Фізична активність – звичайно важливий елемент життєдіяльності людини, м'язова маса якого досягає у деяких 45% від загальної маси тіла. М'язова система людського організму потребує постійної та систематичної роботи. Тож фізкультура і заняття спортом нам життєво необхідні. Вони забезпечують нормальний хід важливих фізіологічних процесів, у тому числі й обмінних (метаболізму), попереджають появу ожиріння й закономірного розвитку так званої хвороби цивілізації – метаболічного синдрому та СХВ. Загалом «летальна» вагомість факторів ризику особливо висока у дітей шкільного віку та молоді. Особливо ризикують захворіти на ССЗ люди з вісцеральним ожирінням, коли жир відкладається переважно на животі й в області талії. Останні дослідження довели, що характер розподілу жирової тканини набагато важливіший за саму масу тіла. Надлишок центрального (вісцерального) жиру особливо тісно корелює з ризиком розвитку метаболічних порушень. Орієнтиром при визначенні величини окружності талії є також середина відстані від нижнього краю реберної дуги й до передньо-верхньої клубової ості. Уже «ризиковим» вважається об'єм талії, більший ніж 94 см у чоловіків і 80 см у жінок. Якщо об'єм талії у чоловіків становить більш ніж 102 см, а у жінок – 88 см, то таким пацієнтам слід рекомендувати змінити спосіб життя та

активізувати фізичні вправи для зниження маси тіла. Зменшення маси тіла забезпечується зниженням рівня глюкози у крові, нормалізації так званого глюкозурованого гемоглобіну, що відчутно нівелює ризик розвитку серцево-судинних захворювань та їхніх ускладнень.

Окрім того, фізичні навантаження нормалізують артеріальний тиск, обмін глюкози та ліпідів, частоту серцевих скорочень. Однак зазвичай у фізичних тренуваннях бере участь лише незначна кількість хворих з ожирінням, особливо із хронічною серцевою недостатністю. Під час визначення допустимого режиму тренувань для осіб з низьким серцево-судинним ризиком можна обмежитись опитуванням, тоді як для осіб з високим ризиком розвитку ускладнень з боку серцево-судинної системи слід провести навантажувальне тестування. Оптимальний режим фізичних навантажень – це 30 хвилин на день протягом тижня. У харчовому раціоні жири повинні бути лише рослинного походження, молочні продукти (джерело кальцію) – знежирені й обмеження солі у разі підвищеного артеріального тиску. Наведені дієтичні рекомендації приведені у відповідність із «середньоземноморською дієтою», основу якої становлять жирні кислоти. За допомогою такого раціону можна знизити рівень серцево-судинної смертності в осіб, які хворіють на ССЗ, на 65%. Як бачимо, нічого складного та надзвичайно дорогого в елементарних засобах профілактики ССЗ та їх ускладнень немає.

Ожиріння також може розвиватися під впливом генетичних аномалій і факторів зовнішнього середовища, які призводять до негативного енергетичного балансу, коли споживання калорій з їжею перевищує їхню витрату. Припускають, що головний внесок у збільшення показників ожиріння вносить підвищене споживання калорій їжі з відносно низьким вмістом рідини («суха їжа») і збагаченої жирами. Частково подібним характеристикам відповідає так званий «фаст-фуд» (страви швидкого приготування).

Вважають, що організм людини погано розпізнає висококалорійну їжу і тому не здатен відмежувати її споживання внаслідок надмірного надходження калорій [10].

Заслуговує уваги й той факт, що у людей, які снідають повноцінно, особливо із включенням до раціону готових до споживання злаків, ІМТ і ризик ожиріння набагато нижчий порівняно з тими, хто сніданок пропускає. Абсолютно повноцінним є сніданок із високим вмістом харчових волокон і низьким вмістом жирів. Це дозволяє знизити ризик розвитку ожиріння. Упродовж перших тижнів відбувається швидке зниження ваги, пов'язане з втратою рідини, яке в подальшому дещо сповільнюється.

Таким чином, тільки оптимальна рухова активність та здоровий спосіб життя, про що свідчать висновки дослідження медичних показників, можуть забезпечити бажаний результат. Саме тому так важливо виробити для себе основні правила власного способу життя й оптимального щоденного харчового раціону.

У боротьбі з ожирінням і зниженням ІМТ пацієнтам слід підтримуватися здорового й збалансованого харчування, зумовленого усвідомленою необхідністю підвищення фізичної активності. Тільки при цьому можна реально розраховувати на зниження ІМТ на 7-10% за період постійних і активних занять фізичними вправами від 6 до 12 місяців.

Низька фізична активність сучасної людини призводить до появи й розвитку сучасних хвороб цивілізації. Систематичні заняття фізичними вправами (одна година щоденно, сучасний оздоровчий фітнес, плавання, тренажери, біг, ходьба та ін.) ефективно знижують ІМТ та зберігають якісну працездатність сучасної людини. У хворих віком до 55 років фактори ризику сумарно збільшують імовірність «серцевої» смерті на 57%, у людей похилого віку – лише на 4%. Тому основним фактором ризику ССЗ є надмірна маса тіла, яка до того ж провокує і розвиток таких хвороб, як ЦД II типу, гіпердіслепілемія, артеріальна гіпертензія (АГ).

Тож вирішуючи сьогодні проблему ожиріння, особливо III IV класу, можна попередити чи принаймні загальмувати розвиток багатьох інших ССЗ та діабету [1; 2; 6; 10].

Окрім того, недостатня фізична активність не лише сприяє розвитку ожиріння, але й знижує чутливість скелетних м'язів до інсуліну, особливо у похилих і малорухливих людей, сприяючи виникненню діабету.

Проте найголовніше полягає в тому, що вибір кожного повинен бути глибоко усвідомленим критерієм власного існування, щоб потім не виявитися невідкладною реабілітаційною допомогою від різних хронічних захворювань, безпосередньо спровокованих ожирінням.

Список літератури:

1. Амосова Е. М. Профілактика серцево-судинних захворювань: кожен лікар може більше, ніж він думає / Е.М. Амосова // *Therapia Український медичний вісник*. – № 1 (33). – 2009. – Київ. – С. 5-7.

2. Апапнасенко Г. Л. Валеологія проти депопуляції. / Г.Л. Апапнасенко // «Здоров'я України». Медична газета. – № 10 (119). – 2005. – С. 57-59.

3. Власенко М. В. Цукровий діабет і ожиріння – епідемія XXI століття : сучасний підхід до проблеми / М. В. Власенко, І. В. Семенюк, Г. Г. Слободянюк // *Український терапевтичний журнал*. – 2011. – № 2. – С. 50–55

4. Голод Н. Р. Хронічні неінфекційні захворювання як визначний фактор зниження рівня захворювання української нації / Н. Р. Голод // *Вісник*. – № 139, т. II. – С. 35–38

5. Заяць М. М. Клініко-економічний аналіз як складова оптимізації фармакотерапії метаболічного синдрому / М. М. Заяць, А. Б. Зіменковський // *Запорізький медичний журнал*. – 2013. – № 4 (79). – С. 10–12

6. Кирилов О. М. Компетентнісно-рефлексивні підходи в особистісно-орієнтованому навчанні студентів реабілітологів / О.М. Кирилов, М.І. Томашевський та ін. // *Сучасні педагогічні технології і освітні системи XXI століття : Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції*. – 15-16 листопада 2013 р. – Кіровоград, 2014. – С. 35-42.

7. Ломака Ж.М. Взаємозв'язок духовності людини з факторами, що формують здоровий спосіб життя і здоров'я. / Ж.М. Ломака // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Харків, 2008. – № 11. – С. 185-188.

8. Мітюков В. О. Модифікація способу життя, рух і дихання за Бутейком – фізична реабілітація хворих та інвалідів (клініко-фізіологічне обґрунтування). Новітні технології підготовки фахівців вищої школи в сучасних умовах / В.О. Мітюков, М.Д. Хруставка, М.І. Томашевський, О.М. Кирилов та ін. // Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Горлівка, 2008. – С. 42-51.

9. Мурза В. П. Фізична реабілітація : навч. посібник / В. П. Мурза //. – К.: «Олана», 2004. – 559 с.

10. Ожиріння в практиці кардіолога та ендокринолога / О. М. Біловол, О. М. Ковальова, С. С. Попова, О. Б. Тверетінов. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2009. – 620 с.

БОНДАРЧУК Олег,

*завідуючий відділом національно-патріотичного виховання
Українського державного центру національно-патріотичного виховання,
краєзнавства і туризму учнівської молоді МОН України;*

БОНДАРЧУК Денис,

*заступник директора з виховної роботи
Українського державного центру національно-патріотичного виховання,
краєзнавства і туризму учнівської молоді МОН України;*

КОЛОМОЄЦЬ Галина,

*кандидат педагогічних наук, старший дослідник,
начальниця відділу науково-методичного забезпечення
підвищення якості освіти,
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»*

КІЛЬКІСНИЙ АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ АНКЕТУВАННЯ УЧАСНИКІВ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОЇ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОЇ ГРИ «СОКІЛ» («ДЖУРА»)

Соціальне, політичне і суспільне життя в Україні зумовили актуалізацію патріотичного виховання дітей та молоді на пошук

ефективних інструментів для залучення здобувачів освіти до діяльності патріотичного спрямування.

Однією з форм роботи, яка володіє потужним виховним потенціалом є військово-патріотична гра. Яскравим прикладом такої гри, яка довела свою ефективність на практиці є Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура»). Гра проводиться щорічно з 2003 року. Положення про Всеукраїнську дитячо-юнацьку військово-патріотичну гру «Сокіл» («Джура»), затверджено постановою Кабінету міністрів України «Про деякі питання дитячо-юнацького військово-патріотичного виховання» від 17 жовтня 2018 р. № 845 (Зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 143 від 26.02.2020, № 367 від 13.05.2020). Метою проведення Гри є виховання захисників держави, громадян-патріотів, які плекають українські традиції, духовні цінності, володіють відповідними знаннями, вміннями та навичками, здатні реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства [1].

З метою виявлення рівня патріотичної вихованості та визначення активності діяльності в період війни учасників Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура») Українським державним центром національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді, Головним штабом гри «Джура» за сприяння Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» та Інституту проблем виховання НАПН України було проведено анкетування учасників гри «Джура».

До анкетування були залучені учасники гри «Джура»: учні, педагоги, керівники роїв та куренів, виховники, тренери, інструктори, члени штабів та таборової старшини, організатори проведення підсумкових етапів інші. Презентуємо кількісні характеристики даного дослідження.

Всього в анкетуванні взяло участь 5125 осіб з 23 областей України: Вінницька – 155 учасників; Волинська – 159; Дніпропетровська – 757;

Донецька – 303; Житомирська – 159; Закарпатська – 269; Запорізька – 29; Івано-Франківська – 410; Київська – 237; Кіровоградська – 353; Луганська – 50; Львівська – 14; Миколаївська – 20; Одеська – 435; Полтавська – 435; Рівненська – 11; Сумська – 111; Тернопільська – 419; Харківська – 99; Хмельницька – 275; Черкаська – 136; Чернівецька – 256; Чернігівська – 307 учасників.

Гендерний розподіл учасників наступний: чоловіків – 42,8% (2193 особи); жінки – 57,2% (2932 особи).

Оскільки дослідженням було охоплено учасників різного віку (учнів, педагогів, керівників роїв та куренів, виховників, тренерів тощо), для якісного аналізу було важливим визначити процентне співвідношення вікових категорій. За віковою ознакою учасники розподілилися наступним чином:

- 6 – 9 років – 2,4% (124 особи)
- 10 – 12 років – 16,1% (825 особи)
- 13 – 14 років – 27,2% (1394 особи)
- 15 – 17 років – 40,2% (2059 особи)
- від 18 років – 14,1% (723 особи)

Таким чином, було охоплено дітей та учнівську молодь, які беруть участь у змаганнях і конкурсах I (районного, міського, ОТГ), II (обласного та Київського міського), III (Всеукраїнського) етапів Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура») у всіх вікових групах, а також педагогів, виховників, організаторів, тренерів.

Запитання анкети були розподілені на три змістові блоки:

- запитання, спрямовані на отримання статистичних даних («Як часто у Вашій школі проводяться заходи патріотичного спрямування?», «Чи є у ваших закладах освіти гурток чи секція «Джура» або інші козацько-лицарського спрямування?», «Чи відвідуєте Ви шкільні гуртки патріотичного спрямування?» тощо);

- запитання, які мали на меті з'ясувати глибину знань та уявлень учасників щодо сутності патріотизму; визначити рівень розуміння змісту таких понять як «патріотизм», «патріот», сформованість установок на поведінку патріотичного спрямування «На Вашу думку патріотизм – це...», «Чи вважаєте ви себе патріотом?», «Якими є ваші власні прояви патріотизму?», «Чому, на вашу думку, важливо виховувати патріотизм?» тощо);

- запитання, які орієнтовані на зворотній зв'язок від учасників/організаторів та мають на меті удосконалення Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура») («Які види (теми) занять у грі «Джура» Вам подобаються найбільше?», «Що Вам подобається у проведенні гри «Джура» у Вашому закладі освіти?», «Що Вам не подобається у проведенні гри «Джура» у Вашому закладі освіти?», «Які якості та риси характеру Вам допомагає сформувати гра «Джура»?», «Які враження у Вас склалися про гру «Джура», її значимість саме для Вас?», «Які Ваші ідеї щодо покращення гри «Джура»?» тощо).

У подальших деталізованих статтях будуть проаналізовані регіональні, гендерні, вікові особливості результатів анкетування.

Список літератури:

1. *Положення про Всеукраїнську дитячо-юнацьку військово-патріотичну гру «Сокіл» («Джура»)* (2018): затверджено постановою Кабінету міністрів України «Про деякі питання дитячо-юнацького військово-патріотичного виховання» від 17 жовтня 2018 р. № 845 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 143 від 26.02.2020, № 367 від 13.05.2020). Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/845-2018-%D0%BF#Text>.

LUCIDSPARK – ОНЛАЙН СЕРВІС КОМАНДНОЇ РОБОТИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ

Одним із важливих завдань сучасної освіти є упровадження в підготовку майбутніх фахівців сучасних підходів до навчання та організації освітньої діяльності. Серед таких підходів, важливу роль відіграють проектно орієнтоване навчання і, зокрема, командна робота студентів над проектами, тематика яких пов'язана з реальними розробками [4]

Для проведення інтерактивних практичних занять для студентів та командної роботи створено безліч цікавих онлайн сервісів та ресурсів, серед них варто відзначити один простий у використанні в навчальному процесі – це віртуальна дошка <https://lucidspark.com/>, яка дозволяє командам об'єднатися, щоб реалізувати свої найкращі ініціативи. Тут можна створювати завдання, проекти, перевіряти плани та брейнштормити ідеї, використовувати Agile та здійснювати планування [5].

Lucidspark допоможе вашій команді виділити найвдаліші ідеї, об'єднати факти та спостереження та сміливо взятися за справу.

Шаблони для швидкого старту

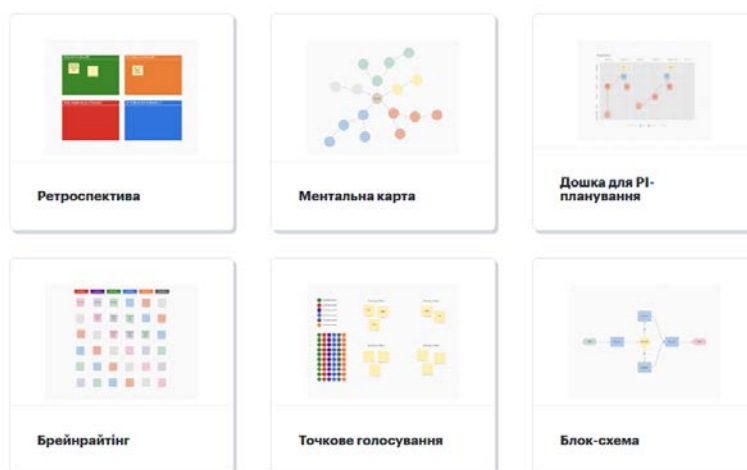

Рис. 1. Шаблони

Як Lucidspark сприяє розвитку ідей?

• Сервіс Lucidspark був задуманий саме як платформа для спільної роботи, тому вам не важко відкрити свою дошку колегам і налаштувати бажані права доступу (перегляд, коментарі, правка). Lucidspark також дозволяє підписуватися на співавторів та разом працювати на безмежному полотні. Недаремно кажуть, одна голова добре, а дві краще! [1]

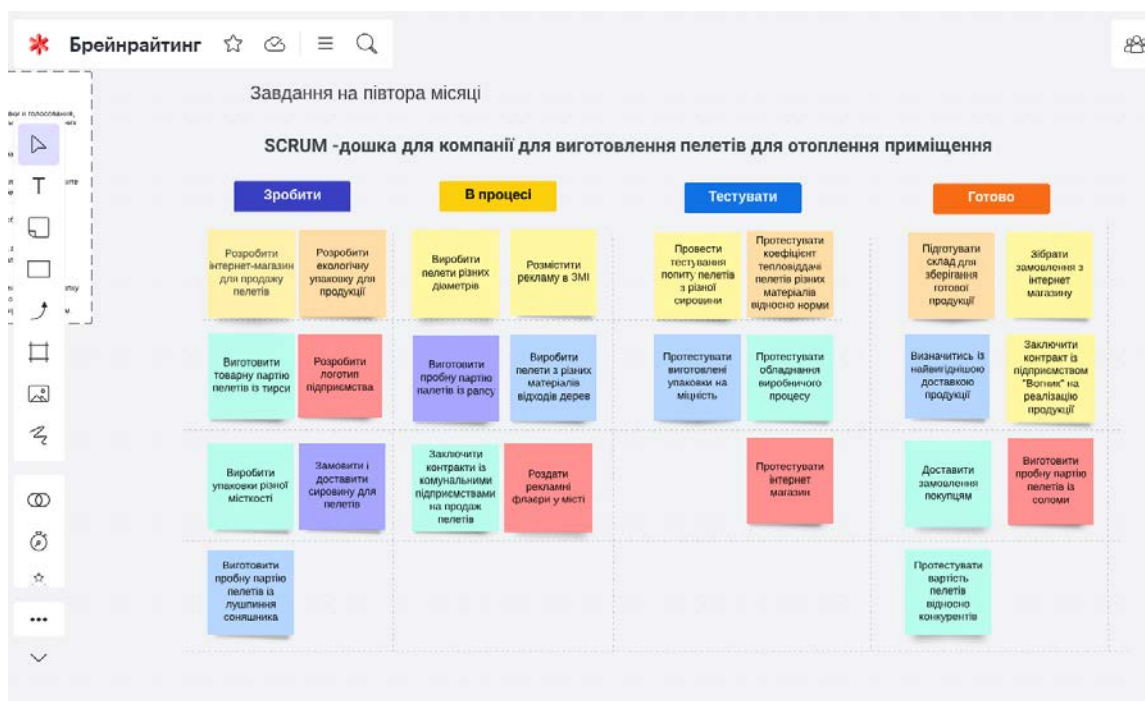

Рис. 2. Створення Scrum-дошки

- Розширені можливості голосування.
- Щоб почути думку кожного учасника, запропонуйте колегам проголосувати за найкраще рішення в реальному часі. Lucidspark не просто підрахує голоси, але й підготує вам інфографіку за підсумками голосування.
- Плавна інтеграція для подальшого розвитку ідей.
- Lucidspark допомагає перейти від ідей до справ. Експортуйте проєкт у Lucidchart, щоб створити професійний документ, або, навпаки, імпортуйте схему з Lucidchart, якщо хочете продовжити пошук вдалих рішень.

Секрети переваги Lucidspark

Там, де безмежний простір для роботи, немає меж і самим ідеям. Почніть проєкт з одного з наших шаблонів або додайте власні по ходу справи. Дайте свободу уяві та малюйте від руки, адже так простіше пояснювати абстрактні ідеї. Lucidspark також дозволяє імпортувати нотатки «оптом», щоб ще швидше помістити їх на полотно та показати колегам.

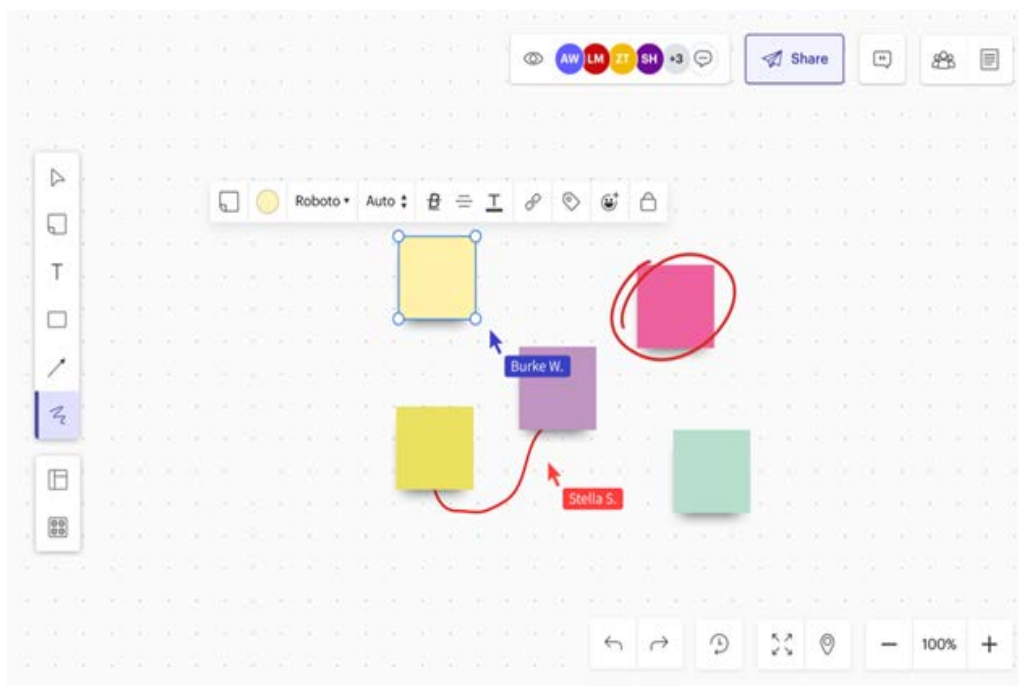

Рис. 3. Lucidspark для запису ідей

Lucidspark пропонує цілу низку функцій, які допоможуть вашому колективу працювати ще більш злагоджено. Наприклад, вбудований таймер: запустіть його, якщо хочете вкластися в розклад. Або панель для нотаток: за її допомогою можна скласти порядок денний, записати короткі тези або розподілити завдання. Lucidspark також внесе лад у мозковий штурм, зібравши всіх учасників проєкту в одній ділянці полотна [2].

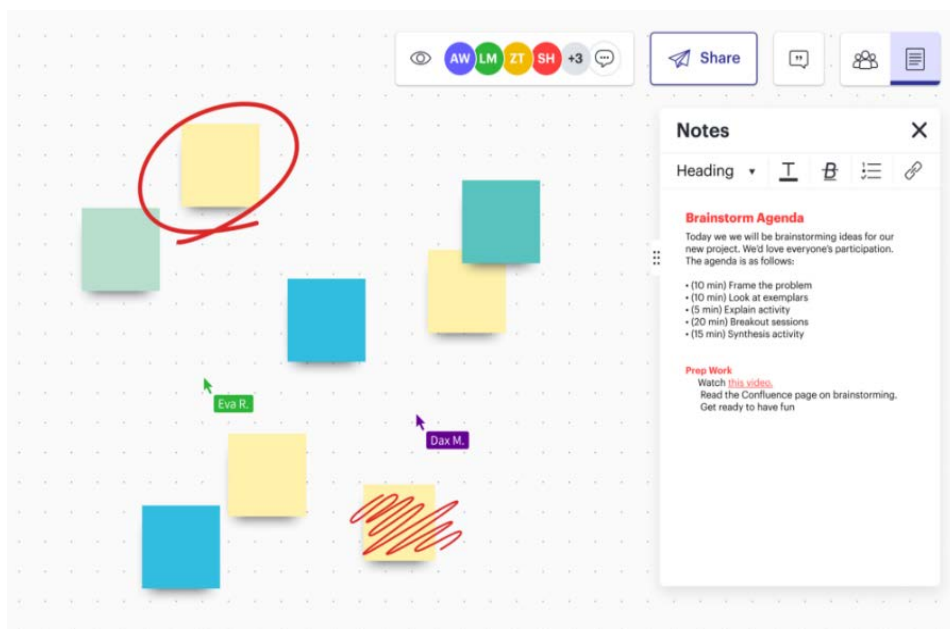

Рис. 4. Ефективна робота

Спілкуйтеся, не виходячи з робочого простору Lucidspark. У даному вбудованому чаті ви зможете вирішити питання, привернути увагу до окремих ідей або звернутися до колег по конструктивну критику за допомогою згадок у форматі @mention. Для спільної роботи в реальному часі передбачені кольорові курсори, фігури та лінії: з ними легко оцінити внесок кожного учасника у процес. Якщо ви плануєте тісно працювати з окремими колегами, просто підпишіться на їхню активність у проєкті.

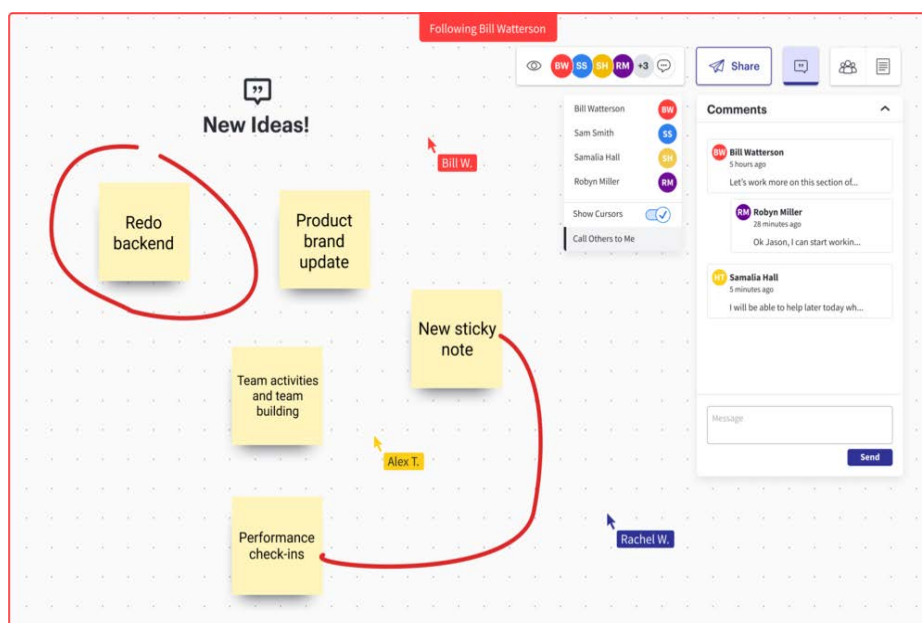

Рис. 5. Спілкування прямо в процесі роботи

На «ти» з вашими улюбленими програмами

Lucidspark органічно впишеться у ваш повсякденний робочий процес. Інтеграція зі Slack дозволяє легко ділитися документами, отримувати повідомлення, створювати нові дошки і не тільки. А інтеграція з Google Drive дозволяє централізовано зберігати всі дошки Lucidspark та створювати нові проекти у звичному інтерфейсі Drive. Безумовно, є і налагоджений експорт-імпорт із візуальним робочим простором Lucidchart, адже обидва сервіси розроблені на одній і тій же платформі.

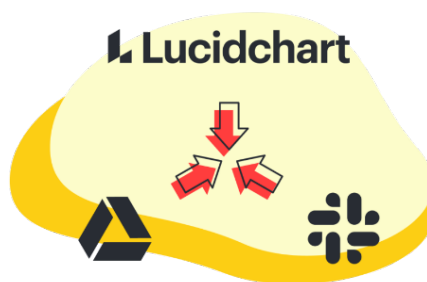

Рис. 6. Сервіс Lucidchart

Отже, використання віртуальної дошки, дає можливість обмінюватися ідеями у реальному часі незалежно від того, працюєте ви віддалено чи особисто. Lucidspark допомагає упорядковувати нотатки та перетворювати їх на концепції, готові до презентації. Даний сервіс не потребує завантажень на комп'ютер та може співпрацювати із платформами Zoom, Google meet, Microsoft Teams, Skype. Використання ресурсів сервісу для практичних та лекційних занять дозволить їх зробити інтерактивними, цікавими та активно взаємодіяти зі студентськими групами навіть дистанційно.

Список літератури:

1. URL: <https://lucidspark.com/>
2. URL: <https://lucid.co/ru/product/lucidspark>
3. URL: <https://lucidspark.com/ru/create/empathy-map-online>
4. Муха Р.А. Команда, її сутність та особливості розвитку. Ефективна економіка. 2015.
5. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. К., 2007. 142 с.

ВАСИЛЬЄВА Дарина,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
відділу математичної та інформатичної освіти
Інституту педагогіки НАПН України

ДОСВІД СІНГАПУРУ У НАВЧАННІ МАТЕМАТИКИ

Методисти Національного Інституту освіти Сінгапуру у 1982 році вивчили досвід багатьох країн світу і створили методику математики, що поєднала в собі найдієвіші елементи методик інших країн. На її створення були виділені великі кошти, були укладені навчальні посібники, а також методичні рекомендації для вчителів. Крім цього постійно відбувались моніторинги процесу навчання та навчальних досягнень учнів і, як наслідок, корегування і покращення створеної методики.

Особливості сінгапурської методики математики:

- В Сінгапурі вважають, що немає нездібних до математики людей, а отже всі учні можуть отримати високі результати. Суспільство орієнтоване на те, що математику може опанувати кожен (але кожен на своєму рівні), є установка на зростання, на старанність і, врешті решт, – на досягнення успіху в математиці. Тобто, в Сінгапурі успіху досягає старанний учень.

- В методиці математики Сінгапуру особлива увага приділяється розумінню базових понять і відношень, а не вивченню великої кількості теоретичного матеріалу. Учням не подають правила чи твердження у готовому вигляді, а пропонують доцільно дібрані завдання, виконання яких приводить учнів до певних висновків. Учні спершу намагаються розв'язати завдання інтуїтивно і того змалечку у них немає установки, що для розв'язування певної задачі необхідно знати певний спосіб чи формулу. Вважається, що завдання вчителя – навчити учнів знаходити способи розв'язання задач серед безлічі можливих та не боятися помилок, адже вони

можуть призвести до правильних висновків. Вітається не запам'ятовування алгоритмів, а пошук власних способів розв'язування завдань.

- В методиці значна увага приділена моделюванню, і під час викладу вчителем теорії, і під час розв'язування учнями завдань.

В основі вивчення сінгапурської математики лежить діяльнісний підхід. Учні постійно оперують різноманітними предметами: фішками, кубиками, картками, що сприяє розвитку дрібної моторики й різних видів мислення.

Будь-яке поняття вводиться поступово від конкретного до абстрактного у три етапи: 1) робота з предметами, 2) робота з малюнками, 3) робота з абстракціями (рис. 1).

КМА

Рис. 1. Підхід введення понять КМА

Наприклад, спершу учні оперують кубиками (якщо поїзд з 2 кубиків з'єднати з поїздом з 1 кубика, то утвориться поїзд з 3 кубиків).

Потім учні аналізують малюнки: 2 коти й ще 1 кіт – це 3 коти.

І лише потім переходять до формулювання твердження 2 й 1 буде 3, після чого записують рівність $2 + 1 = 3$.

Під час розв'язування задач учні не класифікують задачі за їх видами та не застосовують відомі алгоритми до розв'язування. Вони створюють моделі до задач (за допомогою кубиків і/або схеми). Тобто, на найпростіших завданнях учні звикають до абстрагування, подання інформації в іншому вигляді та до подальшої роботи з математичною моделлю.

Звісно, для впровадження такого підходу необхідні різноманітні засоби для навчання, що може стати суттєвою проблемою (додатковим навантаженням на вчителя або на бюджет батьків).

- Ще однією характеристикою є спільне навчання (активна взаємодія учнів на уроці). На уроках пропонується значна кількість практичних робіт та дидактичних ігор для роботи в парі та групі. Учні вчаться обговорювати, висувати свої гіпотези, обґрунтовувати, переконувати, слухати однокласників, толерантно ставитися до думки іншого, бачити, що одна задача може бути розв'язана декількома способами, презентувати свої напрацювання. Таке навчання підкріплюється емоціями, що впливає на краще засвоєння матеріалу.

Водночас, дистанційний чи змішаний формат навчання додає перепон у реалізації такого підходу.

- Міцність засвоєння математичних знань досягається неодноразовим повторення пройденого матеріалу та на кожному новому рівні – поглиблення знань. Поняття вводяться дуже повільно та неодноразово повторюються. Це дає змогу кожному учню класу засвоїти цей матеріал відповідно до своїх здібностей, можливостей, у своєму темпі та у свій час. Той, хто швидше засвоїв матеріал, той далі просто вправляється (для цього існують спеціальні завдання), а інші мають час і можливості для усвідомлення та формування правильного уявлення про поняття.

Не менш важливим є поглиблення вивченого на кожному з рівнів. Учні не просто повертаються до вивчення одних і тих самих тем, а й поглиблюють свої знання з них.

- Наскрізною лінією, що пронизує вивчення математики у Сінгапурі є розвиток логічного мислення учнів. Наприклад, завдання у посібниках і зошитах, формулюють з мінімальною кількістю слів. Але завжди подається приклад виконання завдання, в якому фактично прихований код, який треба учню розгадати, і за аналогією виконати решту завдань.

Досить часто пропонуються і завдання, що не мають однозначної відповіді. Тобто, учні мають перебрати всі варіанти й записати їх. Або ж записати свої вирази чи рівняння, скласти свою історію про додавання чи задачу за певними умовами.

Закладені окремі уроки, що присвячені розвитку логічного мислення учнів. В посібниках пропонуються рубрики, що містять завдання з логічним навантаженням в межах теми, що вивчається.

Ці підходи, звісно, позитивно впливають на інтерес учнів до навчання математики. У Рамках освітнього проєкту Я-Дослідник 2.0 в українських школах з'явилась можливість вивчати математику за сінгапурською методикою. На сайті <https://ja-doslidnik.com/>, обравши Сінгапурська математика, можна дізнатися більше про специфіку такого навчання і про сам проєкт.

ВАЩУК Людмила,
*кандидат пед. наук, доцент кафедри фітнесу
та циклічних видів спорту, ВНУ імені Лесі Українки*

ОРГАНІЗАЦІЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Проблематика тематики вирішувалася на основі аналізу науково-методичної літератури та практики роботи закладів загальної середньої освіти свідчить, що в нинішніх умовах суттєво активізувалися дослідження проблем фізичного виховання учнів старшого шкільного віку [2; 3]. Новочасна епідеміологічна ситуація у світі й воєнний стан в нашій країні внесла значні переміни в систему освіти – навчальні заклади змушені перейти на дистанційне навчання. На теперішній день це найактуальніша тема, для всіх хто пов'язаний з освітньою діяльністю. Практично для всіх

вчителів, система дистанційного навчання стала в новинку. Проблема становлення і розвитку національної системи фізичного виховання та проведення занять в онлайн-форматі потребує нагального вирішення.

На думку науковців [1; 5], виховувати інтереси допомагають інтерактивні форми навчання, інноваційні методи і прийоми, які дають змогу учневі успішно реалізуватися. Вчителям необхідно реорганізувати та модернізувати дистанційне заняття – ввести онлайн-трансляції танцювальних фітнес-тренувань. Іншим способом урізноманітнити заняття є використання мобільних додатків для спорту. Внаслідок цього в межах шкільного навчання варто збільшити фізичне навантаження з метою зміцнення здоров'я молодого покоління, шляхом методологічно побудованих самостійних занять з фізичної культури.

Метою дослідження є обґрунтування специфіки системи фізичного виховання в сучасних освітніх умовах, визначити стан спеціально організованої рухової активності старшокласників та розробити програми для самостійних занять.

Діти в період дистанційного навчання постійно перебувають в одному приміщенні, ведуть малорухливий, сидячий спосіб життя. При цьому тільки зростає рівень розумового навантаження та психічного напруження, що призводить до значних порушень функцій організму [4].

У процесі розробки основних методичних підходів до організації навчання школярів прийнято визначення мотиваційно-ціннісного ставлення до занять фізичними вправами як інтегративної якості особистості, що включає цілеспрямованість та активність у навчанні, високий рівень інтересу й мотивації до фізичної культури, демонструє високий ступінь самостійності у виконанні фізичних вправ.

В період навчального року було запроваджено моніторингове дослідження щодо визначення рівня зацікавленості старшокласників у заняттях фізичною культурою. Інструментарієм для проведення цього

дослідження були обрані анкети, які склалися із ключових питань, що дають змогу визначити ступінь реалізації поставленої мети. Результати дослідження свідчать, що головним у процесі залучення старшокласників до виконання фізичних вправ є виховання в них інтересу до фізичної культури. Проте, проведене анкетування дає підстави констатувати, що інтерес до фізичної культури у старшокласників невисокий. Основні причини, які заважають старшокласникам займатись фізичними вправами, на думку учнів, відсутність інтересу до фізичної культури. Як свідчать відповіді анкет, причини, які обмежують старшокласників в заняттях фізичною культурою, це нестача часу, особиста недисциплінованість. Досліджено, що мотивація, яка спонукає старшокласників займатися фізичними вправами: бути здоровими – 27%, мати гарну статуру – 18%, бути привабливою до другої статі – 12%, покращувати красу тіла та рухів – 10%, досягти високих спортивних результатів – 8%, усвідомлення необхідності й користі для здоров'я занять фізичною культурою – 16%, потреба рухатися – 10%. Зважаючи на вік, стан здоров'я, рівень фізичного розвитку, мотиваційні інтереси дітей старшого шкільного віку, застосовувалися програми, засновані на оздоровчих видах гімнастики. Центральним моментом навчання самостійно займатися фізичними вправами приділялося набуттю умінь і навичок в організації та методиці самостійної діяльності. Старшокласники залучалися до самостійного добору вправ, визначення оптимальної кількості повторень. Добираючи фізичні вправи, чітко визначали їхню спрямованість, тривалість виконання і доступність. Виконання фізичних вправ було спрямоване на розвиток фізичних якостей, зміцнення основних м'язових груп, формування правильної постави.

Висновок. Отже, результати аналізу наукових джерел підтверджують значущість методики формування індивідуальних програм для самостійних занять старшокласників і визначають специфіку й актуальність дослідження в умовах карантинних обмежень.

Список літератури:

1. Ващук Л.М. *Фітнес у системі мотиваційно-ціннісних орієнтацій учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів. Фізичне виховання і спорт: збірник наукових праць СНУ ім. Лесі Українки.* – 2012. – №8. – С. 49–53.
<http://sportvisnyk.eenu.edu.ua/index.php/sportvisnyk/article/view/710>
2. Tetiana Biliavska, Olha Lianna, Igor Shuliakov, Hanna Babicheva, Liudmyla Vashchuk, Nataliia Savchenko. *Peculiarities of Pedagogical Technologies in Distance Education. International Journal of Computer Science and Network Security.* 2022. VOL.22 (5). pp 312-316 <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.5.43>
3. *Дистанційна вища освіта в Європі: виші, ціни, процес навчання*
http://ua.prostobank.ua/finansoviy_gid/groshi_rodini/statti/distantsiyna_vischa_osv
4. Мойсеєва Ю.Ю. *Дистанційне навчання: інноваційна форма вищої освіти* <http://ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/7639/1/1.pdf>
5. Vashchuk L, Dedeliuk N, Roda O, Kalytka S, Demianchuk O, Matskevych N, Krendeleva V. *The realization of the individual fitness programs in the physical education of high schoolgirls.* Physical Activity Review 2018; 6: 144-150. DOI: [10.16926/PAR.2018.06.19](https://doi.org/10.16926/PAR.2018.06.19)

ВИХРЕСТЕНКО Жанна,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки,
психології та менеджменту Комунального навчального закладу
Київської обласної ради «Київський обласний інститут
післядипломної освіти педагогічних кадрів»*

ГОТОВНОСТЬ ДО ГРУПОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НА ЗАСАДАХ ТЕХНОЛОГІЇ ПАРТНЕРСТВА

Ключові слова: вища освіта, групова навчальна діяльність, зміст освіти, компоненти готовності, молодші школярі, майбутній учитель, освітній процес, структура готовності, технологія навчання, технологія партнерства, технологія співробітництва.

Постановка проблеми. Сьогодні в Україні триває реформування освіти, що спрямоване на оновлення змісту, удосконалення педагогічних технологій професійної підготовки майбутніх фахівців, комп'ютеризацію освіти тощо. Основні положення національної освіти знайшли відображення у прийнятих державних нормативних документах: Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. (2012), Законі України «Про вищу освіту» (2014), проєкті Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років (2014), Законі України «Про освіту» (2017), Концепції «Нової української школи» (2016), Концепції розвитку педагогічної освіти (2018) та ін. Основні положення цих нормативних актів сьогодні впроваджуються в практику роботи закладів вищої освіти, систему професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема вчителів первинної ланки освіти.

Виклад основного матеріалу.

У структурі готовності майбутніх учителів початкових класів М. Марко виділено такі компоненти: мотиваційний, когнітивний та операційний. Причому, мотиваційний компонент відображає морально-психологічну готовність студента до педагогічної діяльності та характеризується мотивацією студентів до навчально-пізнавальної діяльності й участі в процесі формування цієї готовності, інтересом майбутнього вчителя до педагогічної діяльності з викладання шкільних предметів у початкових класах, а також самооцінкою професійної підготовки та її відповідності оптимальним професійним зразкам. Когнітивний компонент характеризує загальнопедагогічні, методичні та спеціальні (ігротехнічні) знання, а також педагогічні (термінальні та інструментальні) цінності. В операційному компоненті стрижневими складовими виступають загальнопедагогічні, методичні та спеціальні (ігротехнічні) вміння, необхідні для досягнення якості і високих результатів професійної педагогічної діяльності.

Т. Мієр у структурі готовності педагога до організації діяльності молодших школярів виокремлює наступні компоненти: мотиваційний – визначається пізнавальними мотивами (спрямованість на пізнання нового) та професійними (професійне самовдосконалення, тобто досягнення успіху, отримання визнання серед колег, учнів та їхніх батьків); діяльнісний компонент передбачає сформованість знань про вид навчальної діяльності, спрямованої на відкриття учнями суб'єктивно нових знань і способів дій на основі пізнавальної самостійності та взаємодії з іншими; уміння організувати діяльність молодших школярів; рефлексивний компонент виявляється в умінні здійснювати поточну рефлексію власної діяльності та діяльності учнів та в умінні здійснювати підсумкову рефлексію власної діяльності та діяльності учнів.

Отже, при визначенні структури готовності майбутніх учителів початкових класів до різних видів діяльності науковці (Л. Костюченко, М. Марко, Т. Мієр, Т. Тесленко та ін.) часто використовують три компоненти. Ґрунтовний аналіз компонентного складу готовності майбутніх учителів початкових класів до певного виду педагогічної діяльності надав можливість узагальнити наукові доробки вчених та зробити певні висновки. Так, майже всіма авторами виокремлюється мотиваційний або мотиваційно-ціннісний компонент готовності, який передбачає визначення ціннісних орієнтацій, мотивації майбутніх учителів початкових класів, їх професійних настанов та інтересів, ставлення до професії тощо. Наступним компонентом, що виділяє більшість науковців є – когнітивний або когнітивно-операційний, до якого належать формування знаннєвої бази (педагогічних теорій, концепцій, ідей), умінь оперування теоретичним матеріалом, система знань фахових, психолого-педагогічних та суспільних наук у поєднанні із сукупністю цілеспрямованих, взаємопов'язаних інтелектуальних і практичних дій, розвиток педагогічного мислення тощо. Проте зауважимо, що в авторському трактуванні ці компоненти або

відокремлюються (М. Марко), або мають інше найменування, наприклад, змістовий компонент (С. Ратовська, О. Старовойтова, О. Чернякова). Операційний компонент готовності в інтерпретації різних авторів виступає як діяльнісний (Т. Мієр, В. Ушмарова), креативно-діяльнісний (О. Олійник) діяльнісно-технологічний (О. Будник), технологічний (О. Зосименко), процесуальний (Н. Бахмат) тощо.

Обов'язковим компонентом готовності майбутніх учителів початкової школи до різних видів діяльності науковці визначають рефлексивний (Ю. Веклич, О. Котенко, Т. Мієр) або діяльнісно-рефлексивний (Т. Тесленко), творчо-рефлексивний (Л. Костюченко), рефлексивно-особистісний (В. Ушмарова), оцінно-рефлексивний (О. Олійник), рефлексивно-корекційний (М. Ковальчук) компонент, який включає цілепокладання, цілезабезпечення і ціледосягнення результатів навчально-професійної діяльності, оцінювання і самооцінювання стилю та результату суб'єкт суб'єктної взаємодії, здатність майбутніх учителів початкових класів до саморозвитку та прогресивної самореалізації.

Висновок. У процесі дослідження визначено структурні компоненти, критерії та показники готовності до групової навчальної діяльності майбутніх учителів початкових класів. Мотиваційно-ціннісний компонент – критерій готовності: мотиваційні утворення особистості; показники готовності: мотивація навчальної діяльності, усвідомлення соціальних та педагогічних цінностей; орієнтація на ділову співпрацю. Когнітивно-емоційний компонент – критерій готовності: наявність системних педагогічних знань, здатність до емпатії; показники готовності: теоретико-методична обізнаність щодо організації групової навчальної діяльності; здатність знаходити компромісні рішення у процесі групової роботи; емпатійність, схильність встановлювати товариські відносини з іншими. Креативно-операційний компонент – критерій готовності: творча взаємодія учасників групової роботи, сформованість вмінь групової

навчальної діяльності, поведінкова гнучкість; показники готовності: здатність до педагогічної творчості; наявність комунікативних та організаторських вмінь; здатність будувати власний алгоритм дій в процесі групової навчальної діяльності; уміння співпрацювати з різними партнерами в групі та команді. Особистісно-рефлексивний компонент – критерій готовності: автономність, рефлексія власної діяльності; показники готовності: самостійність при плануванні діяльності та поведінки в груповій навчальній діяльності, незалежність суджень, здатність до аналізу і самооцінювання стилю та результату суб'єкт суб'єктної взаємодії.

Список літератури:

1. Концепція «Нова українська школа» / упор. Л. Гриневич. Київ; 2016. 34 с.
2. Беловолова С. П., Орлова Р. А. Готовность учителя к профессионально-педагогической деятельности как качество личности. *Сибирский педагогический журнал*. 2008. № 14. С. 140-157.
3. Ратовська С. В. Готовність майбутнього вчителя початкових класів до організації групової навчальної діяльності учнів. *Advanced technologies of science and education*: матер. XIV Міжнарод. наук. Інтернет-конф. (19- 21 квіт. 2018 р.). URL: <http://int-konf.org/>.
4. Котенко О. В, Веклич Ю. І. Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до іншомовно-навчальної діяльності. *Проблеми освіти*. № 74. Ч.2. 2013. С. 144-149.
5. Зосименко О.В. Структура готовності майбутніх педагогів до педагогічної діяльності у контексті впливу проектної технології. «Неперервна освіта нового сторіччя: досягнення та перспективи»: матер. Міжнарод. науково-практ. конф. (м. Запоріжжя, 20-27 квіт. 2015 р.). *Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти*. 2015. Вип. №1(19). URL: http://www.zoippo.zp.ua/pages/el_gurnal/pages/vip19.html
6. Тесленко Т. В. Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до розв'язання типових задач професійної діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Прикарпат. нац. ун-т імені Василя Стефаника. Київ, 2017. 297 с.

7. Костюченко Л. В. Формування готовності до майбутньої професійної діяльності вчителів початкових класів у комплексі «училище-університет»: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т імені Григорія Сковороди». Переяслав-Хмельницький, 2013. 19 с.

8. Мієр Т. І. Дидактичні засади організації навчально-дослідницької діяльності молодших школярів: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.09 / Інститут педагогіки. Київ, 2017. 594 с.

ВОЗНЮК Алла,
*доктор психологічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри психології
комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти*

СУТНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Актуальність дослідження. Ефективність професійної діяльності фахівця зумовлена не лише професійними знаннями, вміннями та навичками, але і його мобільністю, здатністю адекватно реагувати на нові соціальні очікування, прагненням до професійного самовдосконалення. Соціальний інтелект виступає провідним компонентом соціальної компетентності й забезпечує ефективність та успіх виконання професійної діяльності.

Професіоналізм педагогічних працівників залежить від наявності спеціальних здібностей, серед яких провідними, на думку багатьох дослідників, є соціальний інтелект. Із безлічі особистісних якостей, які необхідні успішному педагогу, є складові компоненти структури соціального інтелекту. Компоненти соціального інтелекту проявляються в умінні використовувати вербальні та невербальні методи передачі

інформації, дізнаватися про здобувача освітніх послуг як можна більше, реконструювати всі деталі контексту бесіди, який досліджується, прогнозувати результат виконаної роботи та ін. Успішність діяльності педагогічних працівників може бути забезпечена при наявності високого рівня соціального інтелекту. Рівень розвитку соціального інтелекту в багатьох аспектах зумовлює особливості конструктивної взаємодії педагогічних працівників з усіма суб'єктами освітнього процесу. Це актуалізує потребу в більш детальному науковому аналізі соціального інтелекту як фактору успішності професійної діяльності педагогічних працівників.

Виклад основного матеріалу. На основі теоретичного аналізу проблеми можна дійти висновку, що соціальний інтелект педагогічних працівників – це стійка специфічна здатність, яка спрямована на створення сприятливих умов для обміну інформацією, взаємодії, взаємосприйняття і розуміння самого себе та інших людей.

Структура соціального інтелекту педагогічних працівників виступає як складно організоване психологічне утворення особистості, що містить дві складові:

Перша складова соціального інтелекту відображає наявність у педагогічних працівників комунікативних знань, їх обсяг і рівень, на ґрунті яких формуються його комунікативні, перцептивні та інтерактивні соціально-психологічні здатності.

Друга складова соціального інтелекту означає готовність і вміння педагогічних працівників управляти своєю поведінкою, виробляти стратегії міжособистісної взаємодії та проявляти емпатію до оточуючих людей.

На основі аналізу літератури, було визначено чинники, які впливають на рівень розвитку соціального інтелекту у педагогічних працівників такі, як: комунікабельність, толерантність, доброзичливість, довіра.

Для більш ґрунтовного аналізу теоретичних положень та визначення особливостей розвитку соціального інтелекту у педагогічних працівників було проведено емпіричне дослідження.

Мета емпіричного дослідження – встановити рівень розвитку соціального інтелекту у педагогічних працівників та визначити чинники, які впливають на його розвиток.

Основні завдання емпіричного дослідження:

1. Встановити рівень розвитку соціального інтелекту у педагогічних працівників.

2. Визначити систему чинників, які впливають на рівень розвитку соціального інтелекту у педагогічних працівників.

3. Встановити зв'язків між рівнем розвитку соціального інтелекту та чинниками, які впливають на його розвиток у педагогічних працівників.

Проаналізувавши методичний інструментарій, для нашого дослідження ми обрали ряд методик, які найбільш ефективно дають можливість встановити рівень розвитку соціального інтелекту у педагогічних працівників та визначити чинники, які впливають на його розвиток. Так, для встановлення рівня розвитку соціального інтелекту у педагогічних працівників нами було підібрано опитувальник «Діагностика соціального інтелекту» (тест Дж. Гілфорда і М. Саллівена). З метою визначення чинників, які впливають на рівень розвитку соціального інтелекту у педагогічних працівників нами було підібрано чотири опитувальники: методика «Рівень комунікабельності» (тест В. Ф. Ряховського); методика «Діагностика комунікативної толерантності» (В. В. Бойко); методика «Діагностика доброзичливості» (за шкалою Кемпбелла); методика «Експрес-діагностика довіри» (за шкалою Розенберга).

Емпіричне дослідження проводилося в 2021–2022 навчальному році на базі Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

на курсах підвищення кваліфікації вчителів різних категорій. У дослідженні приймало участь 52 респонденти.

Аналіз результатів показав, що половині опитаних педагогічних працівників (51,9 %) притаманний середній рівень соціального інтелекту. Такі педагогічні працівники, як правило, є успішними комунікаторами. Їм властива контактність, відкритість, тактовність, доброзичливість і сердечність, тенденція до психологічної близькості у спілкуванні. Ці педагогічні працівники здатні розуміти мову невербального спілкування, давати швидкі і точні судження про людей, успішно прогнозувати їх реакції у відповідних обставинах, проявляти далекоглядність у стосунках з іншими, що сприяє їх успішній соціальній адаптації. У свою чергу, у 36,5 % опитаних педагогічних працівників визначено високий рівень соціального інтелекту. Такі педагогічні працівники звичайно мають виразний інтерес до пізнання себе і розвинуту здатність до рефлексії. У значно меншій кількості опитаних педагогічних працівників визначено низький рівень соціального інтелекту (11,6 %). Можна зробити припущення про те, що такі педагогічні працівники мають труднощі у розумінні і прогнозуванні поведінки людей, що ускладнює взаємовідносини і знижує можливості соціальної адаптації. Але у них добре розвинутою є емпатія.

З метою визначення рівнів комунікабельності у педагогічних працівників нами була проведена методика «Рівень комунікабельності» (Тест В. Ф. Ряховського). Аналіз результатів свідчить про те, що нормальною комунікабельністю володіють 57,7 % опитуваних. Значно менше (19,2 %) опитуваних певною мірою комунікабельні й у незнайомих обставинах почувають себе цілком упевнено. 15,4 % опитуваних досить комунікабельні. Значно менша кількість опитуваних (5,8 %) замкнені, мовчазні і віддають перевагу самотності. 1,9 % опитуваних мають хворобливий рівень комунікабельності.

З метою встановлення рівня розвитку комунікативної толерантності у педагогічних працівників нами було проведено дослідження за методикою «Діагностика комунікативної толерантності» (В. В. Бойко). Аналіз результатів, отриманих у ході проведеного дослідження, дає підстави стверджувати, що у опитаних високий та середній рівні розвитку комунікативної толерантності розподілилися майже рівномірно. Так, 42,3 % опитаних володіють високим рівнем комунікативної толерантності. Дані педагоги достатньо врівноважені, передбачувані у своїх відносинах до колег і сумісні з дуже різними людьми. Завдяки цим перевагам створюється психологічно комфортна обстановка для спільної діяльності, досягнення синергетичного ефекту (задоволення від взаємодії на рівні співпраці). Слід зазначити, що лише 38,5 % опитаних, що мають середній рівень комунікативної толерантності, здатні менше помічати незрозумілих і неприйнятних для себе відмінностей в колег. Дані педагогічні працівники рідше засуджують індивідуальність колег або «дратуються» з приводу їх відмітних особливостей. Низький рівень комунікативної толерантності (19,2 %) у педагогічних працівників пояснюються негативними реакціями на виявлені відмінності між підструктурами своєї особистості й особистості колег. Педагогічні працівники, яким притаманний низький рівень комунікативної толерантності, притаманні такі характеристики: не уміють або не хочуть розуміти або приймати індивідуальність інших людей; оцінюючи поведінку, образ думок або окремі характеристики людей, розглядають як еталон себе самого; категоричні або консервативні в оцінках результатів діяльності колег; не вміють приховувати або згладжувати неприємні відчуття, що виникають при зіткненні з некомунікабельними якостями у колег; не вміють прощати колегам їх помилки, ненавмисно заподіяні їм неприємності тощо.

З метою визначення рівня розвитку доброзичливості у педагогічних працівників нами було проведено дослідження за методикою «Діагностика

добррозичливості» (за шкалою Кемпбелла). Аналіз результатів, отриманих у ході проведеного дослідження, дає підстави стверджувати, що у опитаних високий та середній рівні розвитку доброзичливості розподілилися майже рівномірно. Так, 46,2 % опитаних, що мають середній рівень доброзичливості, готові не тільки безумовно визначати в іншій людині її моральну гідність, але і виражати миролюбство, дружність, готовність до плідного співробітництва. Дані педагогічні працівники вирізняються постулатом рівності людей (паритетність) і правом кожної людини на повагу її особистості. Слід зазначити, що 36,5 % опитаних володіють високим рівнем доброзичливості до співрозмовника. Дані педагогічні працівники орієнтовані на сприяння кожного без винятку колеги, поважаючи їх думку та вчинки. Вони здатні до прихильності, симпатії, співчутті, благодіянні, вміють прощати колегам їх помилки. Низький рівень доброзичливості до співрозмовника в процесі спілкування (17,3 %) у педагогічних працівників проявляється через невміння врахувати ініціативу колег і надавати їм самостійність, надмірну різкість у критиці, упередженість в оцінках, честолюбність і низьку сумісність із колегами, ігнорування громадською думкою тощо.

З метою визначення рівня розвитку довіри до співрозмовника у педагогічних працівників в процесі спілкування нами було проведено дослідження за методикою «Експрес-діагностика довіри» (за шкалою Розенберга). Аналіз результатів, отриманих у ході проведеного дослідження, дає підстави стверджувати, що у опитаних рівні розвитку довіри до співрозмовника в процесі спілкування розподілилися майже рівномірно. Так, 40,4 % опитаних, що мають середній рівень довіри до співрозмовника, здатні встановлювати міру співставлення своєї поведінки, прийнятого рішення, цілей і поставлених завдань колег й самому собі. Слід зазначити, що 38,5 % опитаних володіють високим рівнем довіри до співрозмовника. Дані педагоги достатньо відкриті до взаємодії з колегами.

Здатні позитивно ставитися до колег при обговоренні проблемних ситуацій. Відображають впевненість у порядності й доброзичливості до іншої сторони, з котрою довіряючий знаходиться в тих чи інших відносинах, що базується на його досвіді. Низький рівень довіри до співрозмовника в процесі спілкування (21,1 %) у педагогічних працівників. Дані педагоги постійно знаходяться у процесі тривоги та недовіри щодо якісного виконання поставлених перед колегами завдань.

З метою встановлення зв'язку між рівнем розвитку соціального інтелекту та чинниками, які впливають на його розвиток у педагогічних працівників ми використали метод рангової кореляції r_s Спірмена. За результатами дослідження встановлено статистично значущий зв'язок між рівнем розвитку соціального інтелекту та такими чинниками, як: комунікативна толерантність; доброзичливість; довіра до співрозмовника. У свою чергу, слід зазначити, що не було виявлено статистично значущого зв'язку між рівнем розвитку соціального інтелекту та комунікабельність педагогічних працівників.

Висновки. З метою підвищення рівня соціального інтелекту у педагогічних працівників нами було підібрано дієві способи та систему вправ, які пов'язані з: вмінням говорити та слухати; етикетом ділового спілкування; створенням емоційного стану; вирівнюванням напруги під час спілкування тощо.

Список літератури:

1. Івашкевич Е. З. Аспекти соціального інтелекту педагога. *Психологія: реальність і перспективи*: зб. наук. пр. Вип. 7. Рівне: О. Зень, 2016. С. 76–80.

2. Івашкевич Е. З. Концептуальні моделі соціального інтелекту та авторська структура соціального інтелекту педагога. *Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання*: зб. наук. пр. Додаток 3 до Вип. 36. Т. III (19). К.: Гнозис, 2016. С. 100–114.

3. Ляховець Л. О. Соціальний інтелект: поняття, функції, структура. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Сер.: Психологічні

науки. 2013. Вип. 114. С. 128–133. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuPH_2013_114_28.

4. Методика исследования социального интеллекта: Адаптация теста Дж. Гилфорда и М. Салливена: Руководство по использованию. СПб, ГП "ИМАТОН", 1996. 56 с.

5. Москаленко В. В. Соціально-психологічні закономірності спілкування і взаємодія людей. *Соціальна психологія*. К.: Центр навчальної літератури, 2005. С. 370–396.

6. Руда Н. Л. Соціальний інтелект у структурі інтелекту. *Проблеми сучасної психології*. 2013. Вип. 21. С. 621–629. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pspl_2013_21_56.

7 Тренінг із формування комунікативних умінь і навичок: заняття із вправами та техніками. Режим доступу: <https://osnova.com.ua/trening-iz-formuvannya-komunikativnih-umin-i-navichok-zanyattya-iz-vpravami-ta-tehnikami/>

8. Томан І. К. Мистецтво говорити: пер. з чес. К.: Політвидав України, 2006. 186 с.

9. Фетискин Н. П., Козлов В. В., Мануйлов Г. М. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп. М., Изд-во Института психотерапии. 2002. 490 с.

10. Цимбалюк І. М. Психологія спілкування: навчальний посібник. К.:

11. Як розвинути соціальний та емоційний інтелект: поради, вправи. Режим доступу: <https://olgrad.kiev.ua/yak-rozvinuti-socialnij-ta-emocijnij-intelekt-poradi-vpravi/>

ГАКМАН Анна,

*доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, професор
кафедри теорії та методики фізичного виховання і спорту Чернівецького
національного університету імені Юрія Федьковича*

ДО ПИТАННЯ МОТИВАЦІЙНИХ СКЛАДОВИХ АКТИВНОГО СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ

Дозвілля – це середовище для згуртованості сім'ї, де сім'я є першим і найважливішим місцем виховання як для батьків, так і для дітей [3]. Це місцина, де всі члени сім'ї мають шанс відкрити для себе різноманіття цінностей. А також, це середовище, де формуються дитячі звички, думки та ставлення, й передаються та визнаються традиції сім'ї.

Багато наукових досліджень як вітчизняної, так і зарубіжної науки, вказують на важливість впливу поведінки батьків у сім'ї на виховання дітей. Тому, так важливо, з раннього дитинства орієнтувати сімейне дозвілля на здоровий спосіб життя, створюючи активне сімейне дозвілля [1, 2, 4, 5, 6].

Як відомо, що далеко не всі сім'ї активно проводять своє дозвілля. Зазвичай, обирають пасивну активність – перегляд мультиків, фільмів, комп'ютерні ігри, зрідка прогулянки – аргументуючи, що дорослі втомлені після робочого дня чи тижня. Такі свідчення зумовили актуальність нашого дослідження, що спрямоване на визначення мотиваційних складових активного сімейного дозвілля.

Мотивація є особистісною характеристикою, яка може бути ключовою складовою для розуміння того, чому деякі люди фізично активні у свій вільний час [1]. Досить важливим є розуміння мотиваційного механізму активного дозвілля для всіх членів сім'ї. Структура мотивації активного сімейного дозвілля – це система, яка узгоджує потреби, інтереси, ціннісні настанови на здоровий спосіб життя, мотиви й поведінку членів сім'ї (рис. 1).

Як видно із Рис. 1, важливими є стимули, які будуть активувати всіх членів сім'ї, враховуючи потреби, інтереси, цінності та мотиви батьків та дітей. Дані стимули можуть змінюватися в залежності від часу (вік особи чи вплив якихось життєвих подій) та від впливу на свідомість (індивідуальне сприйняття). На залучення до активного дозвілля кожного члена сім'ї та сім'ї в цілому має вплив: перспективна мотивація, поточна мотивація, соціально-психологічна мотивація, соціально-оздоровча мотивація, пряма мотивація, непряма мотивація, спонукальна мотивація.

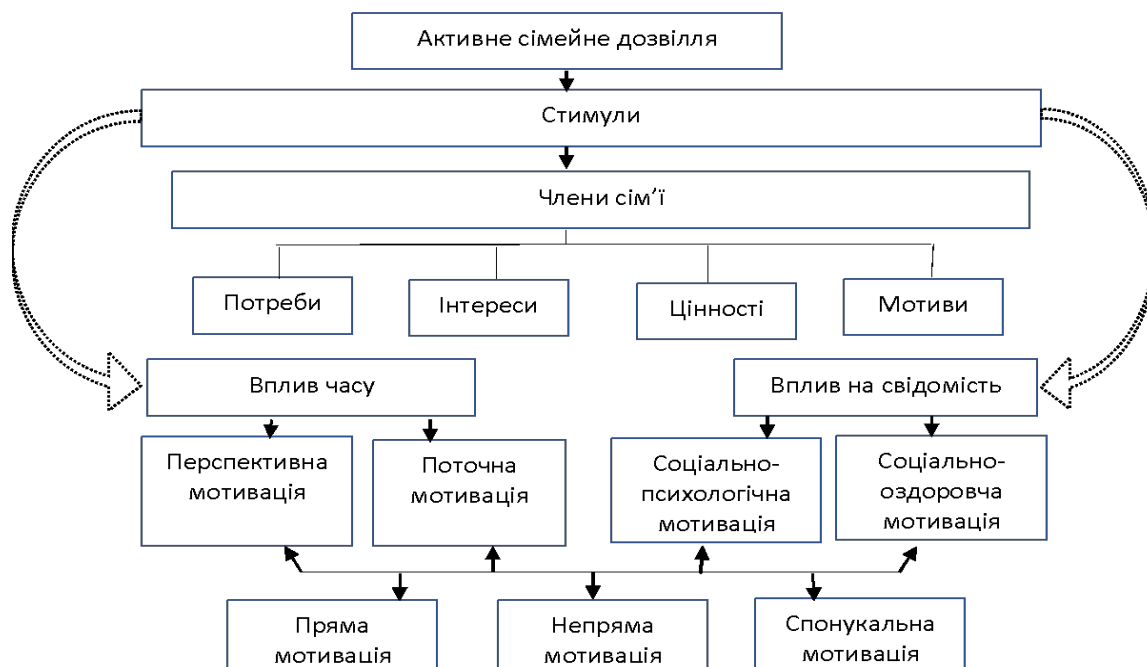

Рис. 1. Структура мотивації активного сімейного дозвілля

Серед принципів, яких потрібно дотримуватись для здійснення ефективної мотивації членів сім'ї до активного дозвілля це:

- цінності особистості – мотивування тоді дає результати, коли члени сім'ї, в тому числі і діти, відчувають визнання свого внеску в результати роботи;
- заохочення – несподівані, непередбачувані та нерегулярні заохочення мотивують краще, ніж прогнозовані;
- безпечності – важливо дати дітям відчути себе впевнено, оскільки того вимагає внутрішня потреба в самоствердженні;

- зовнішнього впливу – продуктивність і ефективність занять оздоровчо-рекреаційною руховою активністю найтісніше пов'язані із зовнішніми умовами, оскільки все має значення: навчальне середовище, обладнання, наявність або відсутність кондиціонування повітря, навіть ступінь комфортабельності тренувальних засобів;
- командної роботи – створення команди, або робота в команді під керівництвом лідера, не завжди це може бути батько.

Отже, наше наукове дослідження підтверджували факт того, що без батьківського моделювання поведінки, зорієнтувати дітей на здоровий спосіб життя на активне дозвілля неможливо. Треба привчати до занять руховою активністю ще з раннього дитинства наповнюючи сімейне дозвілля фізичними вправами. Структуру мотивації активного сімейного дозвілля складають стимули, які будуть активувати всіх членів сім'ї, враховуючи потреби, інтереси, цінності та мотиви батьків та дітей. Нами визначено принципи, яких потрібно дотримуватись для здійснення ефективною мотивації членів сім'ї до активного дозвілля: цінності особистості, заохочення, безпечності, зовнішнього впливу, командної роботи.

Список літератури:

1. Андреева О. В. Розробка та впровадження технології проектування активної рекреаційної діяльності різних груп населення. / Олена Валеріївна Андреева. // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2015. – №1. – С. 4–9.
2. Гакман А. Роль рекреаційно-оздоровчої діяльності в структурі сімейного дозвілля дошкільнят / А. Гакман, В. Ужвенко. // Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2018. – №30. – С. 64–69.
3. Мальцев Д. Організація активного сімейного дозвілля: вітчизняний та зарубіжний досвід. / Дмитро Мальцев. // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2019. – №4. – С. 81–86.

4. Мальцев Д. Потенціал оздоровчо-рекреаційних технологій при організації сімейного дозвілля / Д. Мальцев, І. Хрипко. // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2021. – №1. – С. 44–49.

5. Jasmine A. The Core and Balance Model of Family Leisure Functioning: A Systematic Review / A. Jasmine, V. Marieke, B. Ramon. // Leisure Sciences. – 2017. – №39. – С. 436–456.

6. Kalman J. Predictors of persisting psychotic like experiences in children and adolescents: A scoping review. / J. L. Kalman. // Schizophrenia research. – 2019. – №209. – С. 32–39.

ГОЛЕМБІЄВСЬКА Мирослава,
*викладач іноземної мови ВСП «Технічний фаховий коледж
Луцького національного технічного університету»*

ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СУЧАСНІЙ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНІЙ ОСВІТІ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Наша держава змушена постійно виборювати право на власну незалежність. Вона щодня стикається із великою кількістю викликів, а сьогодні ще й перебуває у стані надзвичайно жорстокої війни, будучи стороною, яка захищає свій народ на своїй території. Однак навіть в таких умовах Україна зуміла зберегти кращі історичні традиції в освіті та навіть примножити їх, адаптувати до потреб сьогодення та сучасної молоді людини, поступово реформуючи усю систему освіти. Позитивним є і той факт, що реформи тривають, зміни помітні та значущі. Не стала винятком і професійно-технічна освіта. Її визначальною рисою є практична спрямованість, що дозволяє молодому фахівцю приступити до роботи одразу після закінчення навчального закладу, маючи при цьому неабиякі практичні навички у відповідній сфері. [1] Загальноосвітня, теоретична та фахова підготовка разом формують цілком самостійного робітника.

Звісно, професійно-технічна освіта повинна найперше орієнтуватися на запити потенційних роботодавців. Вона повинна враховувати їхні побажання та зауваження, брати до уваги теперішні умови праці, іти в ногу з часом та відповідати сучасному рівню розвитку суспільства. Необхідно бути на крок попереду, щоб впевнено зустріти реальність та вчасно відреагувати на зміни у ній. [2]

Однією з вимог до майбутніх кваліфікованих робітників, окрім теоретичних знань та практичних навичок у обраній професії, є знання іноземної мови. Адже саме ці знання на достатньому рівні часто стають тим фактором, який надалі приводить працівника до кар'єрного зростання, допомагає збагатити власний досвід та підвищити свій професійний рівень.

Розуміння вищесказаного усіма учасниками освітнього процесу значно полегшило б власне процес навчання. Однак на практиці часто зустрічаємо протилежне. Викладач іноземної мови з року в рік змушений долати одні й ті ж перепони, доводити значущість свого предмета, боротися з вкрай низькою мотивацією своїх здобувачів освіти до навчання. Так, молоді люди, що потрапили в систему професійно-технічної освіти, часто мають неправильне уявлення про процес їх подальшого навчання. Спираючись на свій попередній досвід в закладах загальної середньої освіти, вони нерідко вважають власні невдачі чи незадовільні успіхи у вивченні певних предметів сигналом до відмови від їх подальшого вивчення, мотивуючи це бажанням здобути лише професійні навички. Учні, які лише розпочинають навчання, ще не мають відповідного життєвого та професійного досвіду, не до кінця розуміють вимоги роботодавців. У них ще не сформувалося розуміння того, що успішний, конкурентоспроможний працівник повинен бути не лише хорошим спеціалістом у своїй професійній сфері, але також володіти багатьма іншими якостями та навичками. [4]

Молодий кваліфікований робітник – це саме та людина, яка здатна швидко розвиватися та розвивати свою галузь промисловості або ж сфери

послуг. Він може швидко відреагувати на зміни в індустрії, адаптувати підприємство до потреб ринку, внести необхідні корективи. Звісно, часто для цього потрібне саме знання іноземної мови. Адже бізнес та ринок кожної розвиненої країни прагне до співпраці з іноземними підприємствами, залучення інвестицій, постійного розвитку. Співпраця з партнерами, ділове листування, закупка сировини, робота з обладнанням, спілкування з постачальниками, пошук ринку збуту, надання послуг клієнтам, проведення ділових переговорів – усе це та багато іншого так чи інакше передбачає спілкування іноземною мовою. [3]

Досвід викладачів-практиків показує, що учні закладів професійно-технічної освіти більш мотивовані до вивчення мови, коли бачать перед собою конкретні приклади її використання, знайомляться з лексикою, яка стосується їх професії, розглядають справжні тексти та діалоги, моделюють максимально наближені до їхньої сфери ситуації, розглядають конкретні життєві випадки. [3] Тобто, майбутні кваліфіковані робітники націлені на практичну спрямованість свого майбутнього фаху. І саме тому вивчення іноземної мови для них теж повинно бути максимально наближеним до цього.

Підсумовуючи вищесказане, варто зазначити, що не так важливо, чи вивчав учень мову раніше та якими були його успіхи. При достатній мотивації людина, а особливо підліток у віці 14-15 років, може з легкістю опанувати її на потрібному рівні. Знання лексики та граматики у поєднанні з базовими навичками читання, говоріння, слухання та письма є необхідними як за програмою середньої школи, так і для користування мовою в професійних цілях. Завдання вчителя в системі професійно-технічної освіти – допомогти учням засвоїти ці базові знання та показати їм важливість застосування мови в обраній професії. [3] Адже успішний сучасний працівник не може замикатися в межах лише певних повторюваних дій чи операцій. Він повинен зростати професійно,

удосконалювати свій рівень, поглиблювати свій досвід. Важливим є те, що необхідність володіння іноземною мовою сьогодні стоїть поряд із вмінням користуватися ПК, навичками комунікації, бажанням розвиватися тощо, і уже не потребує доведення своєї важливості. Так, сьогодення диктує нам свої умови життя та праці. І потрібно вміти швидко відреагувати на його потреби чи зміни.

Список літератури:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. вид. докт. пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. –273 с.
2. Коновалова Л. Формувати фахову компетентність разом із життєвою. // Л. Коновалова // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2011. – №1. – с. 42-47
3. Можаровська О.Е. Формування мотивації вивчення іноземної мови у професійно-технічній освіті. // О.Е. Можаровська // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2013. – Вип. 34. – С. 174-179.
4. Яковлева М.Л. Розвиток англійської мови у вищому технічному навчальному закладі. – http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2020/70/part_4/44.pdf

ГРУШКО Роман,
*аспірант спеціальність 011 Освітні педагогічні науки,
Кафедра інформатики та методики її навчання Тернопільського
національного педагогічного університету ім.В.Гнатюка*

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ

На сучасному етапі розвитку суспільства все очевиднішим стає значення інформаційних та цифрових технологій для реалізації концепції сталого розвитку. Не випадково в різних країнах світу і в Україні, зокрема, пильна увага приділяється вдосконаленню системи освіти [3]. Швидкий

розвиток сучасного суспільства, цифрових технологій та інноваційних засобів навчання вимагають від педагогів нових професійних знань та вмінь, перегляду підходів щодо формування їх професійної компетентності. Активне використання цифрових технологій в освіті сприяє ефективності освітнього процесу на всіх його рівнях і формуванню професійних компетентностей педагогів [5].

Цифрова компетентність – це здатність розуміти та використовувати цифрові технології. У сучасному світі це стає надзвичайно важливим. Оскільки глобальна мережа поступово стає невід’ємною складовою життя людей. З плином часу ми активніше використовуємо ці технології у своєму повсякденному житті [1].

Цифрова грамотність важлива для встановлення власної ідентифікації в сучасному світі. Відсутність можливості використовувати цифрові технології означає, що є багато речей, які неможливо зробити або отримати до них доступ. Володіння цифровою грамотністю дозволяє підвищити ефективність, дає доступ до речей, які забезпечать реалізацію та повноту життя.

Цифрова компетентність є однією з основних ключових компетентностей, необхідних для навчання впродовж життя. Вона ідентифікує та визначає фактори, необхідні для самореалізації, активної громадянської позиції, соціальної інтеграції та працевлаштування в суспільстві знань [6].

Цифрові компетентності – це базова річ, без якої неможливо уявити ефективну роботу сучасного вчителя. В умовах війни саме цифрові технології дають змогу не зупиняти навчання, а безпечно продовжувати його в дистанційному або змішаному форматі. Тому сьогодні цифрова грамотність для вчителя стає пріоритетом. [2]

У 2021 році Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію розвитку цифрових компетентностей до 2025 року [1], що підкреслює особливу важливість цієї теми.

Розглянемо способи, за допомогою яких цифрова компетентність покращить наше життя. Сподіваюсь, що це дасть стимул почати свій шлях від новачка до професіонала з добре розвиненими цифровими компетентностями. Адже це надзвичайно важливо для педагога, який йде в ногу з часом та навчає сучасних цифрових дітей.

Встановлення зв'язків. Спілкування з друзями, колегами, зустрічі є причиною, по якій багато хто «виходять в Інтернет». Спочатку це налаштування облікового запису електронної пошти, далі отримання облікових записів у соціальних мережах. Це допомагає бути в курсі подій у своєму житті або відновлювати зв'язки з тими, з ким ми не спілкувалися роками. Також можна підписатися на безкоштовну службу відео дзвінків, щоб бачитися та спілкуватися зі своїми близькими, коли нас розділяють великі відстані. Крім того, Інтернет є чудовим способом зустрітися з однодумцями. Також можна приєднатися до певних груп для спілкуватися з людьми, яким подобається те ж саме, що й нам.

Економія часу та грошей. Кожен любить заощаджувати фінанси та час. Інтернет дає такі можливості. Покупки через мережу є одним із найкращих способів формування цифрової компетентності. Оскільки купівля товарів може заощадити гроші на роздрібній торгівлі та заощадити час на здійснення покупок. Бронювання подорожей також ніколи не було таким простим, як зараз. Крім того, набагато легше порівнювати будь-що, що ми хочемо купити в Інтернеті, ніж робити це в магазині чи туристичному агентстві. Це може допомогти нам завжди отримувати найнижчі ціни та навіть відстежувати товари з часом, щоб побачити, коли вони впадуть у ціні, щоб купити їх в оптимальний час.

Підвищена безпека. За умови ефективного використання, цифрова грамотність і розуміння ефективних практик безпеки в Інтернеті можуть допомогти підвищити нашу безпеку. Існує безліч способів захисту паролів, особистої інформації, анонімності та інших заходів для захисту. Крім того, якщо ми прочитаємо Умови використання та Політику конфіденційності веб-сайту, ми зможемо легко визначити, що вони роблять для захисту особистої інформації та які дії будуть вжиті, якщо щось буде скомпрометовано. Існує також багато ризиків, пов'язаних із використанням технологій, тому важливо переконатися, що ми розуміємо все, що використовуємо, і знаємо, як захистити себе. Якщо ми вживатимемо розумних запобіжних заходів, щоб захистити себе, підключення до Інтернету дійсно може підвищити загальну безпеку.

Влаштування на роботу. Традиційний спосіб з'явитися на співбесіду з резюме в руках більше не є стандартним методом отримання роботи. Як і багато іншого, працевлаштування переміщується в Інтернет і дуже часто багато заявок на роботу та резюме приймаються виключно онлайн. Багато компаній створюють власні онлайн-додатки або, принаймні, вимагають, щоб ми надсилали своє резюме електронною поштою. Щоб йти в ногу з часом, бажано налаштували професійний онлайн-профіль.

Розваги. Усе, що ми можемо дивитися – телепередачі, фільми, відео у нас під рукою, коли ми підключаємось до Інтернету. Ми можемо використовувати телебачення за низькою місячною ціною за допомогою різноманітних сервісів або дивитися необмежену кількість відео від користувачів на YouTube.

Оновлення в реальному часі. Завжди важливо бути в курсі того, що відбувається у світі і коли нам потрібні оновлення в реальному часі, то Інтернет – це наше місце. Вдосконалення здатності швидко отримувати цю інформацію може змінити наше життя.

Отримання інформації в глобальному масштабі. Можливість бути в курсі новин, що відбуваються в усьому світі, або отримання доступу до ресурсів із далеких бібліотек – це лише деякі переваги, якими ми можемо користуватися завдяки підвищенню цифрової грамотності та формування компетентності.

Зменшення цифрового розриву. «Цифровий розрив» – це термін, який використовується для розмежування між тими, хто знає, як інтуїтивно користуватися технологіями й регулярно використовує їх, і тими, хто намагається їх зрозуміти або уникати [6]. Якщо ми вважаємо, що належимо до другої групи, то покращення цифрової грамотності – це наш квиток змінити сторону. Ми можемо навчитися використовувати цифрові технології та легко інтегрувати їх у своє повсякденне життя. Все, що для цього потрібно, це трохи зусиль та мотивація.

Створення ефекту присутності в Інтернеті. Багато людей застерігають від розміщення інформації про себе в Інтернеті, стверджуючи, що це може зруйнувати репутацію. Хоча це може бути правдою для тих, хто не приймає розумних рішень щодо того, як вони представляють себе. Створення присутності в Інтернеті може значно покращити аспекти життя, особливо, коли це стосується особистих і професійних цілей. Можна створити власний веб-сайт, абсолютно не знаючи кодування, можна демонструвати свої фотографії, можна просувати свій бізнес, розмістивши себе чи свою компанію в Інтернеті, можна збільшити кількість людей, які дізнаються про нас.

Розуміння свого цифрового сліду. Коли ми починаємо користуватися веб-сайтами та програмами, то починаємо розміщувати інформацію про себе в Інтернеті. Усе, що публікується, можна відстежити й це ніколи не зникає. Розуміння того, що ми говоримо чи публікуємо в Інтернеті, може вплинути на життя, є ключовим компонентом цифрової грамотності; чим

більше ми користуємося веб-сайтами та додатками, тим краще розуміємо слід, який залишаємо для інших.

Швидке навчання для себе та інших. Чим більше ми починаємо використовувати цифрові технології, тим легше нам стає вивчати нове. Багато веб-сайтів і програм працюють дуже схожими способами, особливо коли йдеться про навігацію чи розповсюдження інформації. Чим більше ми працюємо та використовуємо веб-сайтів і програм, тим легше нам стане йти в ногу з новими тенденціями та речами, яким потрібно навчитися. Навчання інших, як використовувати пристрої та технології, також є чудовим способом покращити власне навчання. Коли нас просять пояснити, як щось працює або чому це функціонує певним чином, це часто вимагає глибшого розуміння того, що ми пояснюємо. Просто намагаючись навчитися, а потім намагаючись допомогти іншим, ми перетворюємось з людини, якій потрібно просити когось про допомогу кожного разу, до людини, яку всі кличуть на допомогу.

Стаємо цифровими громадянами. Стати цифровим громадянином означає інтегрувати технології у своє життя та розуміти, як ці технології можна використовувати для щоденних завдань і як ці технології можуть покращити життя. Подібно до підвищення цифрової грамотності, цифровий громадянин може легко використовувати технології та Інтернет, і знає, як зробити прості щоденні справи успішними.

Навчання впродовж життя. Одним із найважливіших компонентів формування цифрової компетентності є зобов'язання навчатися протягом усього життя. У цифровій і технологічній індустрії все постійно змінюється. Немає такого поняття, як вивчити все це, оскільки щодня з'являються нові революційні пристрої, операційні системи, веб-сайти, програми, ігрові консолі, штучний інтелект тощо, а разом з ними ще багато того, чому можна навчитися.

Отже, формування цифрової компетентності сприятиме всебічному розвитку педагогів, спонукатиме їх до самовдосконалення, навчання впродовж усього життя, розвиватиме здатність застосовувати здобуті знання, що забезпечить підвищення якості освіти [4].

Список літератури:

1. Гаврілова Л., Топольник Я. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. Інформаційні технології і засоби навчання. 2017. Т. 61. №5. С. 1–14.
2. Концепція розвитку цифрових компетентностей [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/kabmin-skhvaliv-kontseptsiyu-rozvitku-tsifrovikh-kompetentnostey-do-2025-roku/Dodatok-2.pdf.
3. Овчарук О. Інформаційно-комунікаційна компетентність як предмет обговорення: міжнародні підходи. Формування інформаційно-комунікаційних компетентностей у контексті євроінтеграційних процесів створення інформаційного освітнього простору: посібник/ за заг. ред. В. Ю. Бикова, О. В. Овчарук; НАПН України, Ін-т інформ. технол. і засобів навч. К.: Атіка, 2014. С. 7–16.
4. Оксана Овчарук Цифрова компетентність учителя: міжнародні тенденції та рамки / Нова педагогічна думка – 2019 – №4. С. 52-54
5. Цифрова компетентність вчителя Нової української школи// Збірник тез доповідей учасників Українського науково-практичного семінару м. Київ [Електронний ресурс] // м.Київ. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://lib.iitta.gov.ua>.
6. Цифрова компетентність: що повинні вміти вчителі [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://osvitoria.media/experience/tsyfrova-kompetentnist-shho-povynni-vmity-vchyteli/>.

ДЕЙНЕКО Альфія,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
БІЛЕНЬКА Ірина,
старший викладач,
Харківська державна академія фізичної культури

РУХОВА АКТИВНІСТЬ ЯК КОМПОНЕНТ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ

*«Той, хто покинув займатися фізичними вправами часто чахне,
бо сила його органів слабне внаслідок відмови від рухів»*

Ібн Сіна

Актуальність. Проблема здорового способу життя найбільш значуща в життєдіяльності людини, бо від її вирішення залежить майбутнє не тільки кожної держави, а й усього людства [7]. Ряд науковців [2; 4; 6; 11] стверджують, що здоровий спосіб життя – це такий спосіб життєдіяльності, який спрямований на збереження й покращення здоров'я людей. До основних компонентів здорового способу життя вони відносять: рухову активність, раціональне харчування, достатній сон, оптимальний режим дня, відсутність шкідливих звичок та позитивні емоції. Тобто рухова активність – один з основних компонентів здорового способу життя людини. Проте ряд сучасних чинників – пандемія COVID-19 та війна в Україні внесли свої корективи в спосіб життя кожної людини: дистанційне навчання, віддалена робота з дому, закриття місць для заняття фізичними вправами тощо. Це все змінило умови життя і трудової діяльності людини та звело її рухову активність до мінімуму. Отже, сучасна соціальна ситуація в нашій країні додає безперечну актуальність проблемі рухової активності.

Мета дослідження полягає у науково-теоретичному обґрунтуванні поняття «рухова активність» та розкритті її сутність.

Виклад основного матеріалу досліджень. Результати аналізу науково-методичної літератури свідчать, що поняття «рухова активність» має декілька актуальних визначень (табл.1).

Таблиця 1

Поняття «рухова активність»

№	Автор	Визначення
1.	Бернштейн Н.А., 1997 р.	Обсяг рухів, які людина виконує у процесі життєдіяльності
2	Національний інститут здоров'я США, 2006.р.	Рух тіла, здійснений скелетною мускулатурою, що зумовлює енерговитрати та позитивно впливає на здоров'я (або ж є корисним для здоров'я)
3.	Круцевіч Т.Ю., 2008 р.	Будь-який рух тіла, зроблений скелетними м'язами, в результаті якого відбувається суттєве збільшення енергозатрат, що є вищими від основного обміну
4.	Ровний А.С. Ровний В.А. Ровна О.О.	Загальна кількість м'язових рухів, які виконує людина протягом певного часу (години, доби, тижня, місяця, року)
5.	Дудчак М. В., 2016 р.	Свідоме переміщення тіла та (або) його частин у просторі й у часі, яке здійснюється завдяки роботі скелетних м'язів, що потребує додаткових витрат енергії та спрямоване на досягнення визначеної мети
6.	Мазур, В. А., Скавронський, О. П. (2016).	Провідний фактор оздоровлення людини, спрямований на стимулювання захисних сил організму, на підвищення потенціалу рівня здоров'я

Загальновідомо, що рухова активність є важливим компонентом фізичної культури, що закріплено базовими нормативно-правовими документами сфери фізичної культури і спорту. Так у Законі України «Про фізичну культуру і спорт» [3] вказано, що фізична культура – це діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, спрямована на забезпечення рухової активності людей для їх гармонійного, передусім фізичного розвитку та ведення здорового способу життя. А назва Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» визначає державну політику щодо заохочення громадян до оздоровчої рухової активності [8].

Дослідженнями Я. І. Олексієнко, П. М. Гунько. [10] підтверджено, що достатня рухова активність є однією з найважливіших і найнеобхідніших

умов розвитку організму людини, який постійно перебуває в тісній і складній взаємодії із зовнішнім середовищем. Науковці вважають, що завдяки здатності організму до саморегуляції, відбувається його адаптація до змінених умов зовнішнього середовища. На їх думку, систематичне виконання фізичних вправ, активний руховий режим сприяють зміцненню здоров'я, продовжують тривалість продуктивної фізичної та розумової праці людини. Заняття фізичними вправами стимулюють весь організм, а не тільки окремі його органи. Завдяки цьому відбуваються позитивні зміни не лише в м'язах, суглобах, зв'язках, але й у внутрішніх органах та їх функціях, в обміні речовин. У людей, які регулярно займаються фізичними вправами, більш треноване серце (ЧСС у спортсменів може бути 50 уд./хв. і навіть менше), гарна статура, більша життєва ємність легень (у спортсменів досягає 5000–7000 мл., а частота дихання у спокої уповільнюється до 10 циклів за хвилину). Вони спритні, сильні, швидкі, витривалі, активні та вольові – це саме ті якості, що необхідні майбутньому захиснику Вітчизни [10].

Досліджуючи проблему, низького рівня рухової активності молодих людей, фахівцями [4; 5; 10] встановлено причини, які заважають займатися фізичною активністю у вільний час: дефіцит часу – 47,9 %, відсутність цікавих форм – 14,8 %, немає можливості платити за заняття – 11,9 %, немає друзів, з якими відвідували б заняття – 6,5 %, немає знань для самостійних занять – 2,9 %, немає бажання – 1,5 %, немає хорошого спортивного одягу – 2,5 %, немає причин – 11,9 %. Отже, залучення молоді до активних і регулярних занять фізичними вправами під час різних форм організації занять (уроки фізичної культури, спортивно-оздоровчі хвилинки, ранкова гігієнічна гімнастика, гімнастика до занять, гімнастика в процесі самостійних занять, рухова активність на перервах між уроками, ігри для розвитку спритності у групах подовженого дня, ходьба, плавання, їзда на велосипеді, ходьба на лижах, самостійно організовані тренувальні заняття,

заняття в оздоровчих, навчально-тренувальних і спортивних секціях, заняття хореографією, різними танцями у танцювальних групах, будь-яка зміна малорухової діяльності на рухову активну діяльність тощо) є однією з важливих педагогічних проблем у фізичному вихованні й спорті.

Аналізуючи рухову активність як поєднання усіх рухів, що виконує людина в процесі життєдіяльності Круцевич Т.Ю. та Безверхня Г.В. [4] розрізняють її на звичайну і спеціально організовану. До звичайної рухової активності, згідно з визначенням Всесвітньої організації з охорони здоров'я, вони відносять усі види рухів, що пов'язані з природними потребами людини (сон, гігієна, їжа; зусилля спрямовані на її приготування тощо), а також навчальну і виробничу діяльність. А спеціально організована м'язова діяльність (фізкультурна активність), на їх думку, передбачає різноманітні форми занять фізичними вправами, активний рух до школи, зі школи (на роботу).

Як свідчать результати аналізу спеціальної науково-методичної літератури [4; 5; 10] нормою рухової активності в дитячому віці визнано таку величину, яка б повністю забезпечила біологічні потреби у русі, відповідає його можливостям та сприяла формуванню і зміцненню здоров'я. У зв'язку з цим, Круцевич Т.Ю. та Безверхня Г.В. [4] відмічають, що Комплексна програма з фізичного виховання, прийнята в Україні, передбачає, крім трьох навчальних уроків на тиждень, додаткові й факультативні заняття. Згідно з нею, діти повинні близько двох годин щоденно займатися фізичними вправами. Однак фактично загальноосвітня школа, на їх думку, не може забезпечити необхідного об'єму рухової активності, через те насправді спеціально організована рухова активність не перевищує 3-4 години на тиждень, що становить лише 30% гігієнічної норми. Разом із тим, аналізуючи норму рухової активності людини Я. І. Олексієнко, П. М. Гунько [10] оптимальною кількістю занять фізичними вправами протягом тижня вважають 3 рази, особливо для початківців. Вони

констатують – збільшення кількості занять може призвести до перевтоми та травм опорно-рухового апарату, але зменшення до 2 разів на тиждень створює значно менший оздоровчий ефект. Автори вважають, що 2-разовий режим може застосовуватися лише для підтримки досягнутого рівня витривалості, але не для її розвитку. За їх даними зони оптимальних оздоровчо-тренувальних навантажень для тренуваних здорових молодих людей становитимуть приблизно за ЧСС 140–150 уд./хв., а для непідготовлених початківців можуть бути нижчі й становитимуть від 110–120 до 130–140 уд./хв. Тренована людина виконує за один і той же час роботу більшого обсягу і з меншим напруженням, ніж нетренована. Така здатність організму витримувати значні фізичні навантаження формується в процесі регулярного виконання фізичної роботи, зокрема систематичних занять фізичними вправами, участю в рухливих або спортивних іграх; туристичних походах тощо [10].

Висновки. Результати аналізу спеціальної літератури свідчать, що поняття «рухова активність» має багато визначень, які вказують на зв'язок локомоцій, роботи скелетних м'язів та енерговитрат у процесі відповідної активності людини. Поняття «рухова активність» об'єднує різні рухові дії які виконуються у повсякденному житті, в організованих і самостійних заняттях фізичними вправами і спортом. І навіть в умовах війни рекомендується не забувати про рухову активність та приділяти їй важливе значення, оскільки виконання фізичних вправ дозволяє знизити рівень стресу та зміцнити організм. Таким чином, достатня рухова активність є невід'ємною частиною здорового способу життя, що впливає на всі сторони життєдіяльності людини та організму в цілому. Тобто стає каталізатором життєвої активності людини, умовою і невід'ємною частиною повноцінного її життя.

Список літератури:

1. Бернштейн Н.А. Биомеханика и физиология движений: избр. психол. тр. Москва : Изд-во Моск. психол.-соц. ин-та; 1997. 687 с.

2. Дутчак М. Рухова активність: термінологія та класифікація. Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення, Львів, 2016. 351с.
3. Закон України «Про фізичну культуру і спорт»: Закон України від за станом від 16.07.2019 р. No 3808-XII.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> (дата звернення: 10.08.2022).
4. Круцевич Т. Ю., Безверхня Г.В. Рекреація у фізичній культурі різних груп населення: навч. посібник. Київ : Олімп. л-ра, 2010. 370 с
5. Круцевич Т. Ю. Теорія і методика фізичного виховання : підручник. Київ : Олімпійська література; 2012. Том 1. 392 с.
6. Мазур, В. А., Скавронський, О. П. (2016). Вплив рухової активності на організм людини. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. *Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. <https://doi.org/10.32626/2309-8082.2016-0.%p> (дата звернення: 09.08.2022).
7. Оржеховська В. М. Формування здорового способу життя: стратегія розвитку. *Атестаційний вісник*. 2008. № 10. С. 28-30.
8. Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року "Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація" : Указ Президента України від 09.02.2016 р. No42/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/42/2016> (дата звернення: 10.08.2022).
9. Ровний А. С., Ровний В.А., Ровная О.О. Фізіологія рухової активності. Харків, 2014. 344 с.
10. Теорія, види та технології оздоровчо-рекреаційної рухової діяльності : навч.-метод. посіб. / Я. І. Олексієнко, П. М. Гунько. Черкаси : ЧНУ імені Б. Хмельницького, 2018. 260 с.
11. Bergier J. Physical activity and sedentary lifestyle of female students from Ukraine / J. Bergier, B. Bergier, A. Tsos // Human and health. – Issue 2. Vol. VI. 2012. S. 131-137.
12. National physical activity recommendations for older Australians: discussion document. Australian government Department of Health; 2006.

ДЕМИДЕНКО Світлана,
керівник гуртка-методист, заступниця директора Центру
дитячо-юнацького розвитку та дозвілля Вільнянської міської ради

ДІЄВІ ІНСТРУМЕНТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

***Актуальність теми:** У контексті нових підходів до побудови національної системи освіти в умовах воєнного та післявоєнного стану особливої актуальності набуває якісна професійна організація дистанційного освітнього процесу, особливої уваги в цьому контексті потребує організація освітнього процесу закладу позашкільної освіти як рушійної сили в антистресовій політиці освітян.

Виклики суспільства останніх 5 років змінюють акценти, зміст, наповнення освіти в цілому, що призводить до повного оновлення поглядів на зміст, форми, методи роботи в позашкільній освіті. Передвоєнні карантинні виклики, зміни в освітній системі під час воєнного стану, перспективи перших післявоєнних років спонукають освітянську спільноту шукати більш гнучкі, дієві, інтерактивні форми дистанційного та змішаного навчання.

Змішане навчання або blended learning – це поєднання офлайн навчання у закладі із дистанційною формою, у тому числі онлайн. Ефективно організоване змішане навчання має безліч переваг: підсилює цифрові навички дітей та спонукає їх бути самостійними здобувачами освіти; мотивує до саморозвитку, формує життєво-необхідні компетенції.

Тому представлена тема є абсолютно актуальною.

Організація спілкування між гуртківцями та педагогами закладу позашкільної освіти під час освітніх та виховних заходів можлива як за допомогою традиційних методів навчання, так і за допомогою інтерактивних та хмарних технологій. Виклики 2022-го року спричинили

популярність нових форм навчання, які не обмежуються класною кімнатою, а переходять у віртуальний простір.

Важливою складовою ефективного використання онлайн-ресурсів в закладі позашкільної освіти на занятті є вміння підбирати інструменти та створювати контент для формування ключових компетентностей НУШ. Педагог повинен вибрати програмне забезпечення, яке відповідає потребам освітнього процесу саме закладу позашкільної освіти, легке у використанні як вихованців, так і педагогів. Розглянемо функціональні переваги та недоліки онлайн-інструментів з досвіду роботи.

Google Sites, Google blogger, Google Keep та ін.

Перевагами Google-інструментів є:

1. Веб-додатки, що вимагають від користувача тільки наявності браузера;
2. Це дозволяє використовувати дані в будь-якій точці планети й не бути прив'язаним до одного комп'ютера;
3. Можливість працювати разом з групою дітей одночасно;
4. Онлайн-дошка має широкий вибір інструментів (додати відео, зображення, покликання, таблиці, графіки, замітки тощо);
5. Переваги сервісів та інструментів Google – наявність централізованого сховища даних і продуманий інтерфейс.

Але разом з тим, деякі з сервісів потребують встановлення додатків на мобільний телефон.

Онлайн-дошка Padlet

Перевагами онлайн-дошки є:

1. Легка реєстрація за допомогою Google-акаунту;
2. Можливість працювати разом з групою дітей одночасно;
3. Дошка має декілька форматів розташування матеріалів
4. Онлайн-дошка має широкий вибір інструментів (додати відео, зображення, покликання, таблиці, графіки, замітки тощо);

5. Не потрібно завантажувати на телефон, можна працювати в браузері;

6. Дошка має шаблони, широкий вибір піктограм;

7. Дошку можна клонувати, ділитися покликанням, роздруковувати, модифікувати та архівувати.

Але разом з тим, безкоштовна версія дозволяє створювати для одночасного користування лише п'ять дошок.

Онлайн-дошка Migo

Перевагами онлайн-дошки є:

1. Легка реєстрація за допомогою Google-акаунту;

2. Можливість працювати разом з групою дітей одночасно;

3. Полотно має розмітку (клітинка);

4. Додаток має широкий вибір інструментів (додати відео, зображення, покликання, таблиці, графіки, замітки тощо);

5. Не потрібно завантажувати додаток на телефон, можна працювати в браузері;

6. Дошка має шаблони.

Але є й незручність для тих, хто не володіє англійською мовою: додаток має тільки англійську версію.

Онлайн-дошка Conceptboard

Перевагами онлайн-дошки є:

1. Легка реєстрація за допомогою Google-акаунту;

2. Можливість працювати в мікрогрупах, кожна на окремих частинах полотна;

3. Полотно має блоки;

4. Додаток має широкий вибір інструментів (додати відео, зображення, покликання, таблиці, графіки, замітки, тощо);

5. Не потрібно завантажувати додаток на телефон, можна працювати в браузері.

Але разом з тим, враховуючи масовість в позашкільній освіті, функціонал має недоліки: в безкоштовній версії одночасно може працювати лише 5 осіб без відеочату.

Онлайн-дошка Lino in

Перевагами онлайн-дошки є:

1. Легка реєстрація за допомогою Google-акаунту;
2. Можливість працювати разом з групою дітей одночасно;
3. Додаток має вибір інструментів: додати відео, зображення, замітки;
4. Не потрібно завантажувати додаток на телефон, можна працювати в браузері.

Серед незручностей під час використання педагогами-позашкільниками: додаток має тільки англійську мовну версію та відсутність інструментів для малювання.

Онлайн-дошка Classroomscreen

Перевагами онлайн-дошки є:

1. Можна обрати фон, використовувати не тільки білу дошку, а й повноцінні зображення, які можна завантажити з комп'ютера;
2. В текстове поле можна вводити інструкції до завдань;
3. Можна обирати мову;
4. Є таймер, за допомогою якого можна встановити певний час для вирішення конкретного завдання;
5. Є світлофор, за допомогою вихованець може натиснути на червоний колір, якщо йому потрібна допомога, а педагог може включити зелений, щоб показати початок роботи, а червоний – завершення роботи;
6. Режим малювання – для зображення можна використовувати ділянку дошки або всю її площу;
7. Можна встановити дозволений рівень шуму на занятті: тиша, можливий шепіт, діалог з сусідом і робота у групах.

Але разом з тим: у безкоштовній версії немає можливості ділитися посиланнями на дошку та працювати одночасно з групою (дошка може використовуватися тільки педагогом, вихованці виступають у ролі глядачів).

Онлайн-дошка Google – Jamboard

Перевагами онлайн-дошки є:

1. Безкоштовна версія;
2. Необмежена кількість учасників одночасно;
0. Зручне використання під час конференцій Goggle-Meet та використання за покликанням під час ZOOM-конференцій;
0. Можливість використання 20-ти дошок одночасно;
0. Можливість зміни фону дошок, згідно з темою занять. Швидке очищення фону;
0. Додаток має широкий вибір інструментів;

Але разом з тим: щоб використовувати онлайн-дошку на телефоні, треба завантажити однойменний додаток.

Онлайн-дошка ZOOM

Перевагами онлайн-дошки є:

1. Безкоштовне, зручне використання під час ZOOM-конференцій;
2. Широкий функціонал для малювання, створення дидактичного матеріалу;
3. Можливість одночасного використання з вихованцями під час конференцій;
4. Можливість завантаження картинок, символів.

Але разом з тим, дошку можна використовувати виключно під час конференцій ZOOM.

Онлайн-сервіс Learning Apps

Перевагами онлайн-сервісу є:

1. Легка реєстрація за допомогою Google-акаунту;

2. Можливість створювати онлайн-вправи з різних напрямів позашкільної освіти;

3. Онлайн-сервіс має широкий вибір шаблонів та дизайнів, які допоможуть оформити завдання.

Онлайн-сервіс Thing Link

Перевагами онлайн-сервісу є:

1. Легка реєстрація за допомогою Google-акаунту;

2. Можливість створювати плакати, ілюстрації, інтелект-карти;

3. Онлайн-сервіс дозволяє друкувати та завантажувати зображення, записувати аудіо-контент;

4. Не потрібно завантажувати додаток на телефон, можна працювати в браузері;

5. Онлайн-сервіс має вибір інструментів: додати відео, зображення, замітки тощо.

Але разом з тим, відсутня функція «малювання».

Форми та прийоми застосування онлайн-інструментів на заняттях в закладі позашкільної освіти

Вправи для використання на дошці Padlet: «Галерея», «Марафон думок», «Мій тиждень», «Мої плани», «Онлайн-виставка», «Мапа подій», «Хронологія подій», «Творчий пленер», «Майданчик ідей», «Віртуальна екскурсія», «Марафон фільмів» тощо.

Вправи для використання на дошці Classroomscreen: «Таймер» – вихованці на швидкість виконують завдання на розвиток креативності, творчого мислення, «Світлофор» – згідно з кольорами світлофору, виконуються різні рухові вправи, педагог пришвидшує перемикання кольорів.

Вправи, що дозволяє використовувати сервіс Think Link:
«Картинки, що розмовляють», «Інтерактивна подорож», «Вгадай мелодію», «Кадр з фільму».

Вправи, що дозволяють використовувати онлайн-дошки:

- Вправа «Кульки» – вихованці малюють на онлайн-дошці різнокольорові кульки та розмальовують згідно з темою занять «на швидкість»;
- Вправа «Сонечко» – вихованці, за допомогою стрілок-символів, разом створюють промені сонця, на яких пишуть свої емоції, побажання тощо;
- Вправа «Вибери смайлик» – за допомогою широкого вибору смайликів, вихованці оцінюють власне відношення до запропонованих педагогом проблем (проблеми висвітлені на стікерах дошки Lino);
- Вправа «Вибери принципи» – діти розміщують принципи колективу, ситуації, героя на квіточках тощо (полотно для заняття педагог може створити самостійно та завантажити на дошку Jamboard);
- Вправа «Трибуна вільних думок» – вихованці розміщують думки на різнокольорових стікерах будь-якої онлайн-дошки, оцінюють за допомогою іконок думки один одного;
- Вправа «Асоціативний куц» – за допомогою картинок (на Jamboard можна завантажити прямо з браузера), символів, тексту вихованці створюють асоціативні куці до тем, понять вивчених на занятті;
- Вправа «Розподіли за категоріями» – можна виконувати на будь-якій дошці та за будь-яким напрямом гуртка. Вихованці рухають стікери чи картинки, розподіляючи за попередньо підготованими колонками.

Форми роботи з Google-інструментами:

- Гуртківці мають змогу створити власні сторінки на Google сайті керівника;

- Гуртківці можуть розміщувати творчі завдання, презентації виконаної роботи, писати думки, есе на тематичних сторінках сайту;
- Google Keep може слугувати онлайн-зошитом для спільного використання керівника та вихованців, в якому діти діляться думками, вивчають запропонований матеріал, завантажують зображення, текст тощо.

Онлайн-інструменти дають широкі можливості реалізації компетентнісно орієнтованого підходу до освітнього процесу, що забезпечує розвиток гуртківців навіть у воєнний час, дає перспективу розвитку освітнього процесу у післявоєнний період. Функціонал розібраних віртуальних інструментів, дошок, сервісів дозволяє у повному спектрі розглянути потрібну для вивчення на занятті тему, згуртувати дітей та батьків під час виховного онлайн-заходу, досягти мети позашкільної освіти: а саме, розвитку здібностей дітей та молоді у сфері освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, технічної та іншої творчості, здобуття ними первинних професійних знань, вмінь і навичок, необхідних для їх соціалізації, подальшої самореалізації та/або професійної діяльності.

Список літератури:

1. Дмитренко П. В. Дистанційна освіта / П. В. Дмитренко, Ю. А. Пасічник. – Київ : НПУ, 2018. – 125 с.
2. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. – Київ : КПІ, 2018. – 172 с.

ДЕМИДЮК Надія,
викладач вищої категорії
Відокремлений структурний підрозділ
Криворізький технічний фаховий коледж
Українського державного університету науки і технологій

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК У СТУДЕНТІВ ПРИ ПРОЄКТУВАННІ АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ РЕЛЕ

Анотація: В ході виконаної роботи досліджено та спроектовано принципову електричну схему САР рівня на базі програмного продукту Zelio Soft та Компас. Встановлено актуальність впровадження Zelio Soft в навчальний процес для покращення спеціальних навичок у студентів спеціальності «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології».

Метою даної роботи є вдосконалення навчального процесу при дистанційному навчанні, створення практичних робіт у віртуальному середовищі для поглибленого розуміння спеціальних дисциплін.

Для спеціальності «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» однією з важливих професійних навичок є проектування автоматизованих систем. Але для цього не достатньо креслення схем. Розробка принципових електричних схем має творчий характер. Це дозволяє майбутнім спеціалістам створювати надійні та якісні схеми систем автоматизації, а також забезпечити простоту й економічність, чіткість дій при аварійних режимах, зручність оперативної роботи та експлуатації, чіткість оформлення.

При перших кроках проектування принципових електричних схем студентами, особливо під час дистанційного навчання, потрібен особливий підхід навчання. Для спрощення сприйняття даного проектування служить програмний продукт Зеліо Софт. При цьому відбувається формування навичок моделювання та програмування схем, допомагає навчитися

симулювати роботу схем в даному середовищі та виявляти помилки проектування.

Зеліо Софт — це програмне забезпечення для конфігурування Зеліо Logic Smart реле, розроблене для управління простими автоматизованими системами.

Розглянемо приклад принципової електричної схеми САР рівня.

Принципова схема САР рівня може бути намальована в Компасі, але не дає поняття сутності проектування, та перевірки працездатності створеної схеми.

Схема в Компас показана на рисунку 1.1.

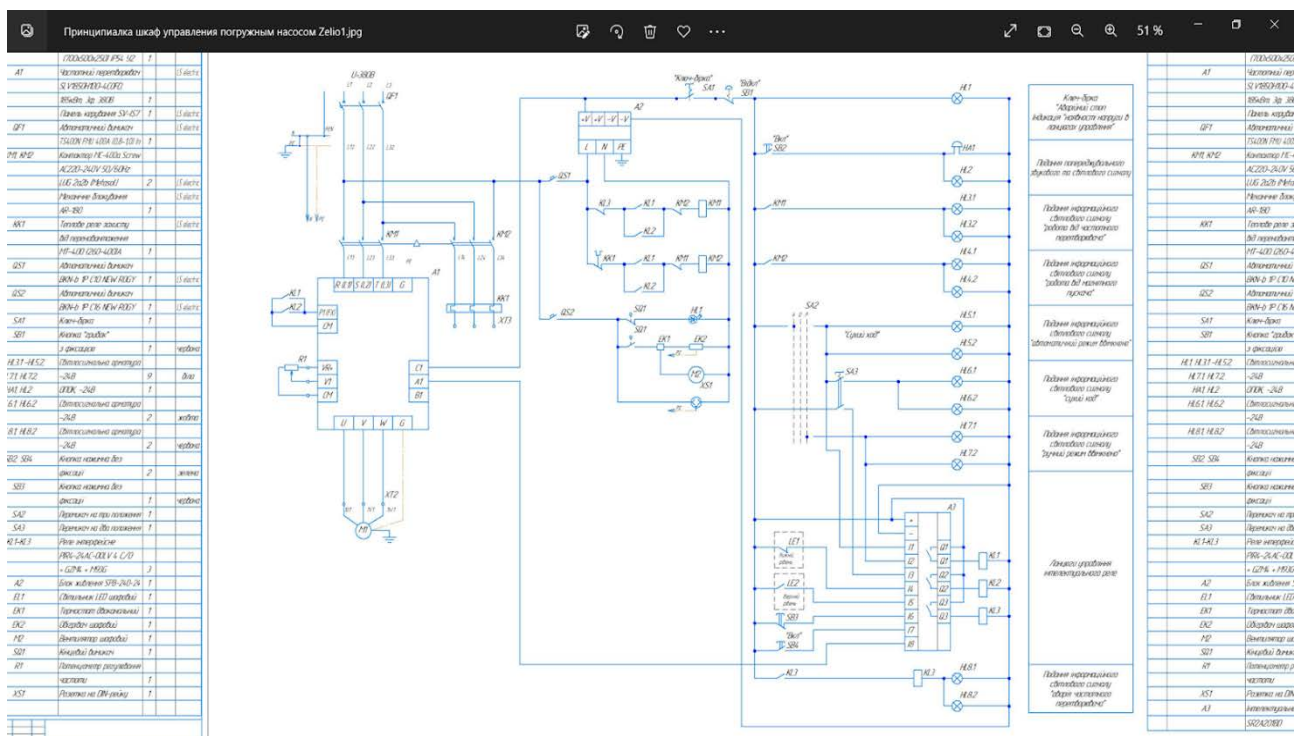

Рис.1 – Принципова схема САР рівня

На базі принципової електричної схеми САР рівня проектується дана схема в середовищі Зеліо Софт, зовнішній вигляд якої зображений на рисунку 1.

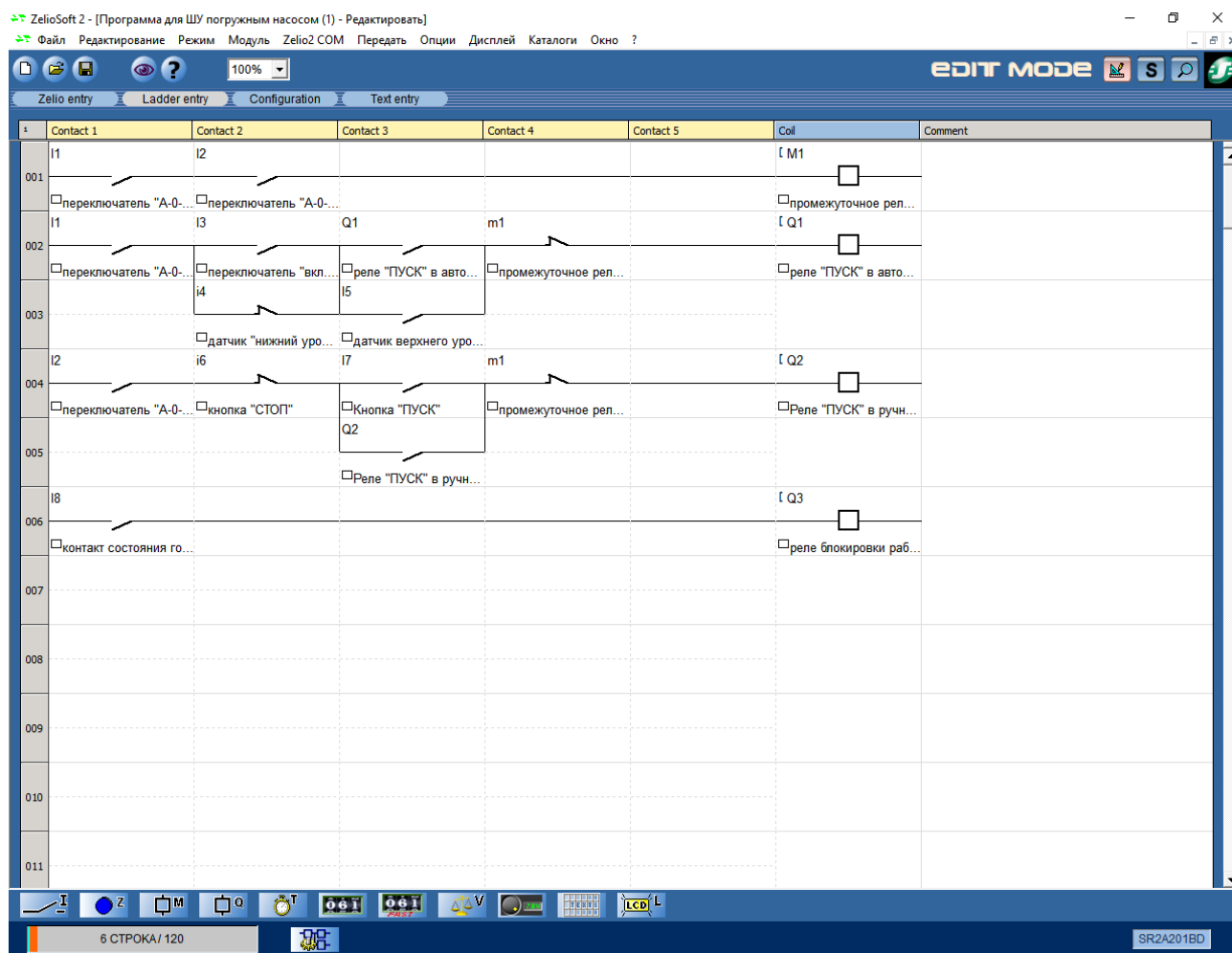

Рис.2 – Принципова схема в Zelio Soft

Програмування здійснюється на базі універсальних мов програмування, що значно спрощує роботу як фахівців з налагодження систем автоматизації, так і інженерів – електриків.

Програмування з комп'ютера можна здійснювати як мовою сходових діаграм LADDER, так і мовою функціональних блок-схем (FBD). На рисунку 2 застосована мова сходових діаграм. Активуючі симуляцію, студент може перевіряти правильність виконання та принцип дії схеми (Рис.3, 4).

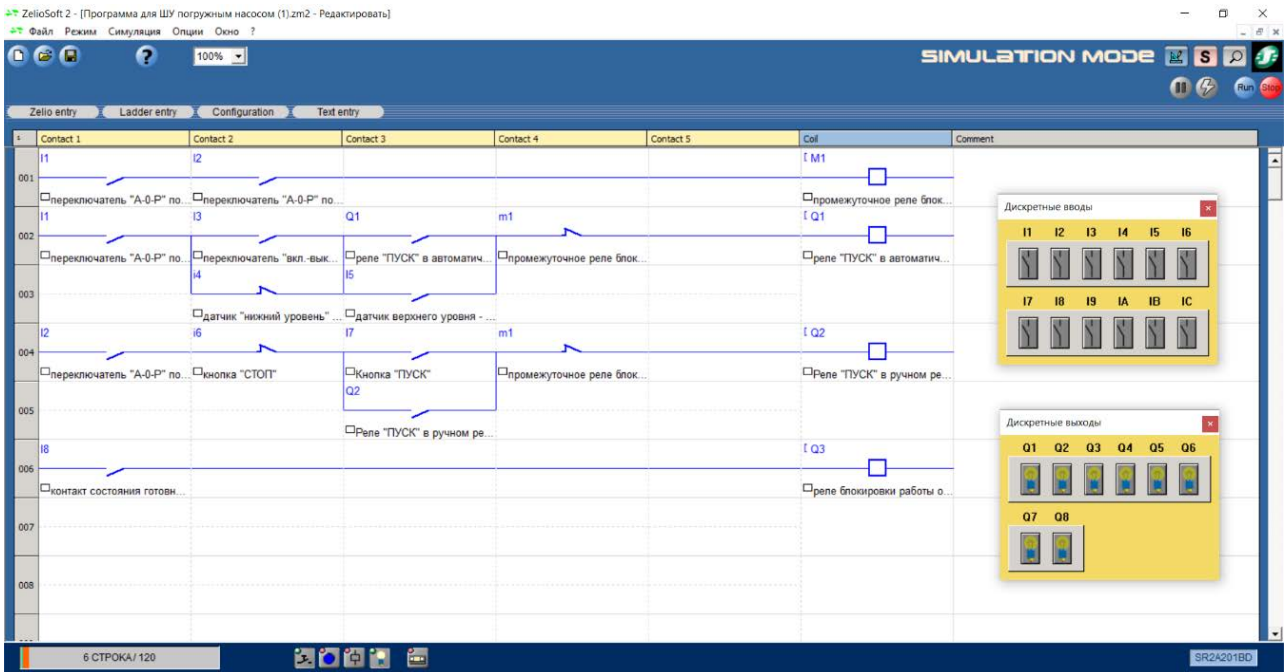

Рис.3 – Активування симуляції схеми

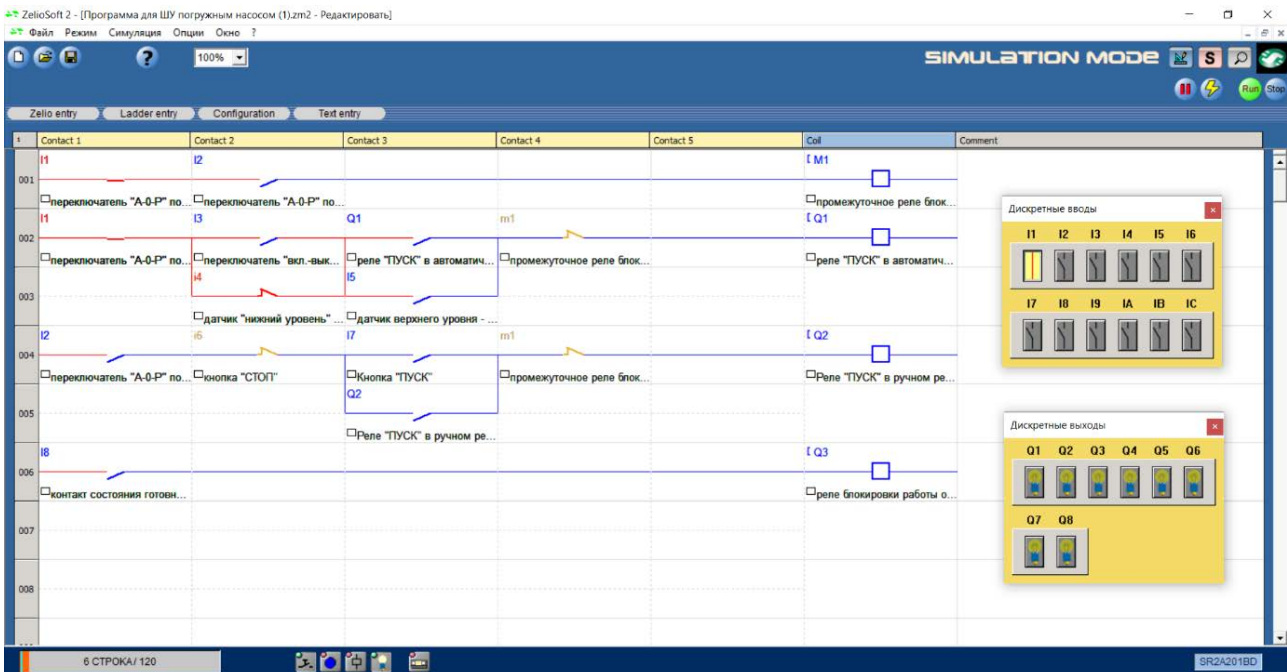

Рис. 4 – Перевірка працездатності схеми

Узагальнюючи те, що вище описане, можна зробити висновок про те, що даний підхід до практичних робіт з використанням Зеліо Софт дозволяє студентам зрозуміти сутність проектування, практично реалізувати схеми автоматизації будь-якої складності, та перевірити їх працездатність, що

максимально наближує до реальних умов виробництв, підприємств тощо. Тим самим підвищуючи їх професійний рівень, що можна застосовувати в майбутній професійній діяльності.

Список літератури:

1. М. З. Кваско, Я. Ю. Жураковський, Проектування систем керування: конспект лекцій для студентів спеціальності «Автоматизоване управління технологічними процесами». – Київ, НТУУ «КПІ». – 2015. – 279с.
2. [https://bioengineering.kpi.ua/attachments/article/285/Kompas Guide2.pdf](https://bioengineering.kpi.ua/attachments/article/285/Kompas%20Guide2.pdf).
3. <https://www.se.com/ua/uk/product-range/542-zelio-soft/#overview>.

ДЕМ'ЯНЧУК Олена,
кандидат наук фізичного виховання і спорту, доцент кафедри
фізичного виховання та рекреації
Волинського національного університету імені Лесі Українки

РОЛЬ ТЬЮТОРА В СЬОГОДНІШНІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ

Сьогодні, в системі освіти, ми все частіше чуємо слово «тьютор». Школи заявляють про те, що у них працюють тьютори, а організатори одно- і дводенних тренінгів запевняють, що можуть навчити премудростям тьюторингу за такий короткий термін. З одного боку, це дуже радісно, тому що, завдяки саме тьюторській моделі, дитина знаходиться в центрі освітнього процесу. З іншого боку, читаючи визначення – хто ж такий «тьютор», розумієш, наскільки по-різному сьогодні в педагогічному середовищі трактується суть даної професії.

Тьютор (від англ. Tutor – учитель) – особа, що веде індивідуальні або групові заняття з учнями, студентами, репетитор, наставник. В університетах тьютори помічники викладача, здебільшого аспіранти або старші студенти [1].

Це люди, які уважні до вас, ваших інтересів та талантів, з ними ви можете розкритися на повну та спробувати реалізувати свої найзаповітніші

мрії, не боячись водночас помилок та осудження. Ці люди завжди готові підтримати, заспокоїти, бути поруч, але й можуть дати побути на самоті, якщо це вам необхідно [2].

Існує думка, що тьютор – це адвокат дитини. Виходячи з визначення, адвокат – це той, хто представляє і захищає чийсь інтереси. тьютор не просто підтримує учня в його починаннях, він показує йому можливості для самореалізації й безумовно вірить в успіхи свого підопічного. Здійснюючи спільне планування діяльності дитини, тьютор готує поле для проб, направляє і мотивує підопічного для досягнення поставлених цілей. Цілі ж і способи їх досягнення дитина вибирає сама. Тьютор вчить дитину усвідомлено брати на себе відповідальність за всі можливі наслідки свого вільного вибору і проводить спільну рефлексію за результатами діяльності [4].

Тьютор – це не той, з ким можна просто поговорити, наповнитися енергією, як в «тихій гавані». Це той, хто розширить горизонти дитини, допоможе йому стати більш свідомим по відношенню як до себе самого, так і до суспільства. А енергією дитина наповниться завдяки продуктивній і серйозній праці над своїм розвитком за допомогою тьютора. Адже робота тьютора передбачає дуже серйозну підготовку до кожної бесіди зі своїми підопічними, вміння планувати свою діяльність, і дуже чітке розуміння – навіщо він це робить [4].

Сьогодні тьюторство стало освітнім трендом. Але часто в альтернативних українських школах йдеться про “тьютора класу” чи тьютора, який працює з колективом дітей. Така ідея “колективного впровадження” є хибною, адже тьюторство – це суто індивідуальна освітня практика. Вона зародилася ще у 12 столітті в перших європейських університетах, де науковий ступінь можна було здобути, прослухавши певну кількість предметів і курсів.

У такому просторі надлишкових освітніх пропозицій зробити правильний вибір допомагали старші товариші. Зазвичай це були “вічні студенти”, які не отримували місце викладачів при університетах, але хотіли й далі навчатись і були на утриманні, що надавали студентські колегії. Вони й ставали тьюторами для новоприбулих, опікувалися їхнім студентським життям і, зокрема, допомагали зрозуміти покликання кожного, відповідно до цього обрати предмети та відповідати за свій вибір.

Поступово тьюторська освітня модель стала провідною, і на сьогодні левову частку свого часу студенти університетів приділяють зустрічам зі своїм персональним тьютором. В школі місія тьютора не повинна зазнавати особливих змін. Головним лишається завдання – допомогти окремій дитині розкрити свій потенціал та сформулювати запит до своєї освіти [2].

Хто такий тьютор в сьогodнішній системі освіти? Нині тьютори – звична справа. Через ситуацію у 2019-му році – пандемію Ковід-19, багато хто почав використовувати можливість займатися з тьюторами, які допомагають не лише з заняттями з основних предметів, а й підтримкою загального стану, врівноваженого погляду на навчання та вдосконаленням самодисципліни на рівні власного усвідомлення.

В багатьох школах України вже приглядаються до тьюторів. З приходом в наше життя дистанційного навчання, вони стали мегапопулярні [3].

Тьютор – ключова фігура в дистанційному навчанні, що відповідає за проведення занять зі студентами. Аналізуючи досвід зарубіжних університетів, можна бачити, що в більшості випадків розробник курсу і тьютор – одна і та ж особа. Багато досвідчених викладачів віддають перевагу при проведенні занять зі студентами денній формі навчання, використовуючи технологію дистанційного навчання [1].

Тьютор працює із запитом дитини до своєї освіти, з її пізнавальними інтересами та нахилами. Уважність тьютора до виборів, що здійснює

дитина в освітньому полі, спонукає останню до роздумів, кращого розуміння себе, своїх бажань та тих речей, що роблять її щасливою. У своїй роботі тьютор може використовувати методи проблемних запитань, різноманітні рефлексивні техніки, інструменти коучингу та постановки цілей. Саме можливість робити вибір та відповідати за нього сприяє розвитку самостійності в дітей.

Можна сказати, що робота тьютора завершується тоді, коли його підопічний знаходить відповіді на запитання “Хто я?”, “Що робить мене щасливим/-ою?”, “Чим я хочу / можу / буду займатися?”.

Якщо уявна картина захоплює або вам пощастило й такі люди вже працюють поруч із вами, то можна сміливо заявити, що тьюторство необхідне та має неабиякий сенс у житті підростаючого покоління.

Так, тьютор повинен бути авторитетом для свого підопічного, турботливим і одночасно вимогливим, тим, хто здатний показати більше, ніж бачить його підопічний, а також тим, хто поважає автономність дитини. Адже кожна дитина – це унікальна особистість і завдання тьютора цю унікальність зберегти.

Список літератури:

1. Вікіпедія. Тьюор [Електронний ресурс] / Вікіпедія – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Тьютор>
2. Васильова Т. Тьюторство. Що це, як допомагає учням і чи можливе в Україні [Електронний ресурс] / Тетяна Васильова – Режим доступу до ресурсу: <https://nus.org.ua/view/tyutorstvo-shho-tse-yak-dopomagaye-uchnyam-i-chy-mozhlyve-v-ukrayini/>
3. Єрьоміна А. Хто такий Тьютор [Електронний ресурс] / Анастасія Єрьоміна – Режим доступу до ресурсу: <https://unicorn.itstep.org/blog/who-is-a-tutor>
4. Швець Т. Перша в Україні Школа Тьюторів [Електронний ресурс] / Тетяна Швець – Режим доступу до ресурсу: <https://training.academy/uk/post/tyutor-kto-zhe-on>

ДЕНИСЮК Тетяна,
к.е.н., с.н.с, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»,
ПАСТУШЕНКО Олена,
д. н. із. соц.ком., головний спеціаліст відділу атестації здобувачів
наукових ступенів МОН України

ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

На сьогодні цифрові технології стали невід'ємною частиною життя людини – щодень, у навчанні та професійній діяльності. Організацію освітнього та робочого процесу в режимі онлайн забезпечують платформи Zoom, Teams і Google Meet, працювати з якими почали під час карантину COVID-19 і продовжили під час воєнного стану в Україні.

Цифрові технології існують десятиліттями й продовжують розвиватися настільки інтенсивно, що навіть їх області та створені ними можливості ще не були опановані та окреслені навіть приблизно [1].

Розвиток нових інформаційних і комунікаційних технологій породжує системні зміни в освіті – диджиталізацію. Головним трендом розвитку освітніх систем у багатьох країнах світу є диджиталізація освіти: від початкової школи до школи вищої, до здобуття наукових ступенів. Як новий тренд світового суспільного розвитку, який прийшов на зміну інформатизації й комп'ютеризації, він заснований на цифровій передачі інформації, що в масштабах економічного й соціального життя як окремої країни, так і всього світу призводить до підвищення ефективності економіки й поліпшенню якості життя [4]. Диджиталізація, що являє собою переведення у цифровий формат як самого інформаційного наповнення системи освіти, так і комунікацій, що існують у її межах, виступає основною формою перетворень, з позицій формування інформаційного суспільства й економіки знань.

Основні проблеми, з якими зіткнуться університети:

1) масова освіта: зарахування до ЗВО погано підготовлених студентів та «незвичних» студентів (дорослих, мігрантів тощо); необхідність розробки нових технологій навчання та мотивації навчання;

2) перерозподіл освітнього середовища: конкуренція з глобальними університетами та консорціумами провідних світових університетів за талановитих студентів, перспективних дослідників та викладачів;

3) інтернаціоналізація: необхідність забезпечення викладання англійською мовою, міжнародної акредитації програм, засвоєння практики співпраці з людьми з інших культур та способу життя;

4) диджиталізація: необхідність широкомасштабного використання нових цифрових технологій в освіті та управлінні університетом (Big Data, розумні роботи, всебічне цифрове середовище університету тощо);

5) розрив поколінь: розширення розриву між новими поколіннями студентів та викладацьким складом (різні системи цінностей, світогляд, спосіб життя, способи навчання і вивчення);

6) наслідки когнітивної революції: поява нових способів вироблення та відтворення знань, типів мислення та спілкування; утворення нових типів колективного та гібридного (людина-комп'ютер) інтелекту; глибокі зміни когнітивних здібностей людини;

7) витіснення університетів на периферію наукових процесів: виробництво знань, інновацій, «процес розвитку» людини, формування «колективних інтелектів», відтворення знань відбуватиметься поза університетами – в інноваційних компаніях, «think tanks», інтелектуальному цифровому навколишньому середовищі тощо [1].

Серед **переваг**, які диджиталізація надає закладам вищої освіти з організаційно-економічної точки зору, виділяють наступні:

- підвищення ефективності адміністративних процесів;

- інтеграція звичайної та оцифрованої системи записів для швидкісного пошуку;
- покращення доступності та сприяння кращому обміну інформацією з колегами у межах України та по всьому світу;
- збільшення швидкості реагування на зауваження та побажання здобувачів вищої освіти;
- забезпечення безперервності навчального процесу навіть у випадках надзвичайних ситуацій (дефіцит коштів на опалення корпусів, карантин тощо) [3].

Є очевидні переваги й для студентів. Сучасні цифрові технології забезпечують можливість працювати над будь-яким проектом у групі, обмінюватися думками й ідеями [5].

Але є і **недоліки** диджиталізації освіти. Зокрема диджиталізація збільшує соціальну нерівність у суспільстві. Цифрова реальність вимагає наявності матеріальних засобів та адекватних знань, умінь і навичок для роботи у цифровому середовищі. Онлайн-навчання не дає практичних умінь. Для IT-спеціальностей це можна зробити в будь-якому зручному місці за комп'ютером. Але немає способу практикуватися онлайн, наприклад, в медицині. І це проблема для багатьох спеціальностей.

Отже, необхідно знайти баланс між диджиталізацією та практичним навчанням, яке неможливо замінити переглядом навчального відеоматеріалу.

Список літератури:

1. Варжанський І. Виклики діджиталізації для закладів вищої освіти. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/201149>.
2. Діджиталізація освіти – компетенції XXI століття. URL: <https://vseosvita.ua/library/didzitalizacia-osviti-kompetencii-hhi-stolitta-172970.html>.
3. Інформаційно-ресурсне забезпечення освітнього процесу у вищій школі в умовах діджиталізації суспільства. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/>

[informacijnoresursne-zabezpechennya-osvitnogo-procesu-u-vishij-shkoli-v-umovah-didzhitalizaciji-suspilstva.](#)

4. Digital Technologies in Education. URL: <https://ec.europa.eu/jrc/en/digitaleducation-policies>.

5. Pearce Nick and Weller Martin and Scanlon Eileen and Kinsley Sam Digital scholarship considered: how new technologies could transform academic work . Durham Research Online, 2011. V 16 , No1. P. 72-80. <https://journals.uregina.ca/ineducation/issue/view/10>.

ДІВІНСЬКА Наталя,
*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
завідувач сектору науково-видавничої роботи
відділу науково-методичного забезпечення підвищення якості освіти
Державної наукової установи
«Інститут модернізації змісту освіти»*

ТРЕНІНГОВІ ФОРМИ РОБОТИ У РЕАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ ЧЕРЕЗ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ряд державних документів, такі як Закон України «Про вищу освіту» [3], Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки [4], Концепція розвитку педагогічної освіти України [5] та ін. зумовлюють необхідність додаткового обґрунтування організації освітнього процесу на основі результатів наукових досліджень та орієнтують викладачів та студентів на участь у науковій діяльності. Оскільки пріоритетними напрямками розвитку освіти є: створення закладами вищої освіти інтелектуальної та інноваційної продукції й послуг, які впроваджуються та надаються у реальному секторі економіки; врахування наукових досліджень та інновацій під час визначення змісту та розвитку освітніх

програм та ін. [4] важливою залишається також проблема формування дослідницької компетентності учасників освітнього процесу.

Зазначене вище актуалізує переосмислення систем підготовки студентів і підвищення кваліфікації викладачів. Так, освітній процес підготовки викладача до організації своєї діяльності на основі наукових досліджень повинен включати: формування педагогічної культури; формування готовності до науково-дослідної роботи, дослідницької компетентності; діагностику сформованих компетентностей; залучення студентів до науково-дослідної діяльності; врахування наявного педагогічного досвіду; впровадження інноваційних форм і методів навчання. А оскільки організація освітнього процесу на основі результатів наукових досліджень вимагає від викладача не лише знань з методики проведення наукового дослідження, а й власне дослідницьких умінь, то основними формами розвитку дослідницької компетентності як у студентів, так і викладачів можуть слугувати тренінги, які широко використовуються в освітньому процесі.

Дослідники Баніт О. В. і Коваленко О. Г. вказують на те, що тренінги дозволяють: враховувати особливості конкретної аудиторії, життєвий досвід учасників групи; чергувати теоретичний матеріал і практичні форми роботи; обирати та чергувати оптимальні форми роботи; розвивати та формувати професійні уміння та ін.[1].

Результати проведених досліджень показують, що тренінгові форми роботи виконують не лише стимулювальну функцію, але й контрольну, оскільки дозволяють оцінити рівень підготовки як студентів, так і викладача, перевірити ступінь своєї орієнтації в матеріалі. Виявлені викладачем, або студентами помилки можуть слугувати для створення проблемних ситуацій, які можна розв'язати, або обговорити на наступних заняттях. Такий вид діяльності викликає у студентів високу інтелектуальну та емоційну активність, оскільки вони на практиці використовують

отримані раніше знання, здійснюючи спільну з викладачем навчально-дослідну роботу, а завершальний аналіз помилок розвиває у студентів теоретичне мислення, що важливо для подальшої дослідницької діяльності.

Прикладом викладання через дослідження може бути тренінг «Формування дослідницької компетентності здобувачів наукового ступеня засобами інтерактивних педагогічних технологій» проведений в рамках науково-практичного семінару «Методологія, методика та обробка результатів педагогічного експерименту» (9 грудня 2016 р., Інститут вищої освіти НАПН України) описаний нами у колективній монографії «Концепція та методологія реалізації науково-дослідницької діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу університетів» [2].

Наведемо приклад вправ, які було застосовано для реалізації поставлених цілей, а саме: визначити готовність аспірантів до науково-дослідницької діяльності, продіагностувати основні професійні та особистісні якості, необхідні для здійснення досліджень.

Вправа «Знайомство»

Мета: створення творчої атмосфери й позитивного настрою у групі, налаштування на спільну діяльність, розвиток пам'яті та творчої уяви, опанування учасниками прийомів ефективного спілкування через ігрові методи навчання й техніки активного слухання.

Хід вправи: Тренер дає установку на виконання вправи та передає м'яча першому учаснику. Суть гри полягає у тому, щоб кількома реченнями представити себе і попереднього партнера: ПІБ; рік і місце народження; який ВНЗ закінчив і коли; на яку тему наукове дослідження, що виконується/ планується виконуватись учасником.

Рефлексія: після завершення вправи учасникам пропонується обговорити, що викликало ускладнення у виконанні завдання?

Вправа «Портрет дослідника»

Поділ учасників на 3-4 групи

Мета: сприяти актуалізації раніше набутих знань учасників тренінгу.

Хід вправи: Учасникам пропонується на листі паперу намалювати портрет дослідника і вказати, які основні компетентності притаманні досліднику, і навпаки, які якості можуть заважати здійснювати наукове дослідження. На вправу виділяється 10-15 хв. По завершенню вправи, капітан кожної з команд має представити й захистити цей портрет. Тренер, або заздалегідь обране журі визначають переможця.

Рефлексія: після завершення вправи учасникам пропонується узагальнити названі компетентності: дослідницька компетентність – це...

Допоміжні матеріали: листи формату А3, олівці, маркери.

Вправа «Я-дослідник»

Мета: Визначити шляхом самооцінки свої професійні та особистісні якості, котрі необхідні для здійснення наукового дослідження.

Хід вправи: Кожному учаснику пропонується написати 5-7 якостей, або вмінь, які притаманні учаснику і які сприяють успішній організації дослідницької діяльності, і навпаки, що саме заважає її виконувати.

Рефлексія: після завершення вправи учасникам пропонується обговорити, що викликало ускладнення у виконанні завдання?

Допоміжні матеріали: лист формату А4.

Вправа «Дерево підсумків»

Учасникам тренінгу для підбиття підсумків заняття пропонується взяти аркуші паперу рожевого та синього кольорів. На рожевому папері потрібно записати свої позитивні враження від заняття, на синьому – побажання щодо поліпшення роботи. Якщо є бажання можна скористатися

тільки одним кольором. По завершенню учасники підходять до малюнка дерева і наклеюють на нього свої аркуші.

Отже, розроблені та використані вправи під час проведення тренінгу дозволили нам не лише визначити готовність аспірантів до науково-дослідницької діяльності, продіагностувати наявні професійні та особистісні якості, необхідні для здійснення досліджень, але й надали можливість учасникам тренінгу опанувати прийоми ефективного спілкування через ігрові методи навчання й техніки активного слухання.

Список літератури:

1. Баніт О. В., Коваленко О. Г. Методика проведення тренінгів з розвитку професійної компетентності андрагогів: методичні рекомендації. К.: ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України, 2022. 104 с. С. 6–7. URL: [http://lib.iitta.gov.ua/731170/1/Баніт Коваленко Метод%20рек.pdf](http://lib.iitta.gov.ua/731170/1/Баніт%20Коваленко%20Метод%20рек.pdf).
2. Дівінська Н. О. Методологія реалізації викладання в університеті на основі досліджень. *Концепція та методологія реалізації науково-дослідницької діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу університетів*: монографія / авт. : О. І. Бульвінська, Н. О. Дівінська, Н. О. Дяченко, О. В. Жабенко, І. О. Линьова, Ю. А. Скиба, Г. П. Чорнойван, О. Г. Ярошенко ; за ред. О. Г. Ярошенко. К.: Інститут вищої освіти НАПН України, 2016. 178 с. С. 152–168. URL: <https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2018/09/mon.-Konc-ta-metod-nauk-dosl-diyaln-subyektiv-Univs-IVO-NAPN-2016-178s.pdf>.
3. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
4. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#n12>.
5. Концепція розвитку педагогічної освіти України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.

ДІХТЯРЕНКО Зоя,
кандидат педагогічних наук, доцент; доцент кафедри «Фізичного виховання, спорту та здоров'я» Факультету СГМ Державного податкового університету; Інститут проблем виховання НАПН України;

ЄРЬОМЕНКО Едуард,
кандидат педагогічних наук, професор кафедри правоохоронної діяльності Навчально-наукового інституту економіки, оподаткування та митної справи Державного податкового університету;

КУКУШКІН Костянтин,
науковий кореспондент лабораторії фізичного розвитку та здорового способу життя Інституту проблем виховання НАПН України;

ГРЕЧАНІЙ Артем,
учень ліцею «Інтелект» м. Києва

**РІВЕНЬ СФОРМОВАНOSTІ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОЇ ВИХОВАНOSTІ В
УЧНІВСЬКОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ, КУРСАНТІВ
У СПОРТИВНОМУ ГУРТКУ «БОЙОВИЙ ХОРТИНГ» – ВИЗНАЧЕННЯ
ЖИТТЄВОЇ ПОЗИЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
(ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА)**

*Діхтяренко З. М., Єрьоменко Е. А., Кукушкін К. М., Гречаний А. О.
Рівень сформованості військово-патріотичної вихованості в
учнівської та студентської молоді, курсантів у спортивному гуртку
«Бойовий хортинг» – визначення життєвої позиції в умовах воєнного
стану (експериментальна робота).*

Автори наукової публікації «Рівень сформованості військово-патріотичної вихованості в учнівської та студентської молоді, курсантів у спортивному гуртку «Бойовий хортинг» – визначення життєвої позиції в умовах воєнного стану (експериментальна робота)» намагалися довести актуальність обраної теми дослідження. Так, Е. Єрьоменко написав вступ, оформив список літератури. К. Кукушкін сформулював мету публікації; визначив і перерахував рівні: високий (активна позиція), достатній (пасивна позитивна позиція), середній (нестійка позиція), низький (негативна позиція) сформованості військово-патріотичної вихованості в учнівської та

студентської молоді, курсантів у спортивному гуртку «Бойовий хортинг», що сприятиме визначенню життєвої позиції в умовах воєнного стану. А. Гречаний розробив запитання за темою публікації для ЕГ спортивного гуртка «Бойовий хортинг» ліцею «Інтелект». З. Діхтяренко проаналізувала останні публікації; виклала основний матеріал дослідження; через запитання, варіанти відповідей розподілила рівні сформованості української громадянської ідентичності та розвитку національних (державницьких) цінностей (воля, гідність, самобутність, соборність) у спортсменів (учнівська та студентська молодь, курсанти) гуртка «Бойовий хортинг».

Ключові слова: бойовий хортинг, учнівська та студентська молодь, курсанти, українська громадянська ідентичність, національні цінності, рівень сформованості, військово-патріотична вихованість, спортивний гурток, запитання, життєва позиція, воєнний стан, експериментальна робота.

Вступ. За часи незалежності України в державній політиці у сфері виховання відбулися глобальні зміни щодо надання пріоритетного місця та вагомого значення патріотичному вихованню. Вимоги щодо військово-патріотичного виховання особистості визначено в нормативно-правових актах Уряду України, інших актах законодавства. Таким чином, у Стратегії національно-патріотичного виховання, затвердженою Указом Президента України від 18 травня 2019 року № 286, зазначено, що в Україні національно-патріотичне виховання є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку національної свідомості на основі суспільно-державних (національних) цінностей (самобутність, воля, соборність, гідність), формування у громадян почуття патріотизму, поваги до Конституції та законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи, готовності до

виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України, сповідування європейських цінностей.

Військово-патріотичне виховання є важливим засобом громадянської освіти. .. Утвердження поваги до державної мови, піднесення її престижу серед громадян є важливим аспектом формування й розвитку особистості та основою військово-патріотичного виховання. ... Актуальність військово-патріотичного виховання громадян зумовлюється необхідністю консолідації та розвитку суспільства, сучасними викликами, що стоять перед Україною і вимагають постійного вдосконалення військово-патріотичного виховання [4, с. 390-391; 5, с. 53; 8, с. 606-607].

Бойовий хортинг – національний професійно-прикладний вид спорту України. Його створенням на початку XXI століття можна вважати час впровадження у 2008 році в Україні та за кордоном засновником всього українського хортингу Е. Єрмоменком нової для спортивної спільноти, придуманої ним назви «Хортинг», правил змагань і системи підготовки спортсменів, які до цього часу у світі не застосовувалися. Зараз бойовий хортинг працює в допомогу підвищення функціональної підготовки співробітників правоохоронних органів, а також курсантів і студентів спеціалізованих відомчих закладів вищої освіти [2-12]. З початкових класів починають інтенсивно тренуватися в гуртках «Бойовий хортинг» учні початкових, а вже з десяти років можуть виступати на змаганнях різного рівня.

Аналіз останніх публікацій (Є. Биченко, Е. Єрмоменко, С. Карасевич «Бойовий хортинг у формуванні готовності учнів старшого шкільного віку до служби в Збройних Силах України», 2021; З. Діхтяренко, Е. Єрмоменко, К. Кукушкін, К. Федорченко «Спроможність бойового хортингу щодо формування військово-патріотичного виховання в успішної особистості: учні, студенти та курсанти», 2022; Е. Єрмоменко «Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і

студентів», 2018; М. Зубалій, Е. Єрмоєнко, В. Вєхтєв «Реалізація завдань військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу», 2021; М. Зубалій, В. Івашковський, О. Остапенко, М. Тимчик, Б. Шаповалов, З. Діхтяренко, І. Білоцерківець «Військово-патріотичне виховання учнів у позакласній роботі», 2016; Г. Коломоєць, Е. Єрмоєнко, В. Дерев'янко «Бойовий хортинг і принципи формування духовно-моральної вихованості учнів», 2020; А. Кравчук, Е. Єрмоєнко, С. Карасевич «Роль військово-шефської роботи та національно-патріотичного виховання юних спортсменів бойового хортингу шкільного віку», 2021; К. Кукушкін, Е. Єрмоєнко «Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом», 2020; Т. Федорченко, Е. Єрмоєнко, З. Діхтяренко, В. Єрмоєнко «Бойовий хортинг як засіб національно-патріотичного виховання і фізичної підготовки школярів, студентської та курсантської молоді», 2017; К. Kukushkin «The state of military-patriotic education of senior classes of pupils by means of Combat horting (approbation of research materials)», 2021; O. Ostapenko, M. Zubalii, Z. Dikhtiarenko «Military-patriotic education of pupils and students-hortingists as a basis of a healthy way of life in the conditions of ideological and ideological confrontation», 2020; N. Dovgan, T. Fedorchenko, E. Yeromenko, Z. Dikhtiarenko, K. Kukushkin, O. Lavrentiev, Y. Sergienko, A. Khatko, V. Khimich, Y. Shcherbina, L. Pustoliakova, V. Hulai, N. Demchenko, T. Hrek, T. Vaskivska, V. Yeromenko, O. Ovsiukova, R. Zub, B. Melnik «Horting as the tool of comprehensive education of pupils, students, and cadets», 2021; I. Malynskyi, V. Boyko, N. Dovgan, Z. Dikhtiarenko, E. Yeromenko, T. Fedorchenko, A. Lytvynenko, A. Khatko, L. Pustoliakova, O. Ostapenko, M. Zubalii, V. Khimich, A. Koval, S. Zhivolovich, A. Korobchenko, L. Ostapchuk «Horting as a Means of Physical Education for Pupils and Students, 2020») наводить нас на думку, що науково-дослідну роботу потрібно проводити, а отримані результати експериментів оприлюднювати під час конференцій та в публікаціях.

Зв'язок роботи з науковими темами. Таким чином, визначення назви публікації направлено на впровадження результатів НДР у заклади середньої та вищої освіти [2-12]. Дане дослідження виконується згідно з науково-дослідними роботами: 1) Навчально-науковий інститут спеціальної фізичної й бойової підготовки та реабілітації Університету державної фіскальної служби України на 2017-2020 роки за темою «Національний вид спорту хортинг як засіб фізичного виховання студентів» (державний реєстраційний номер 0118U001989); кафедра «Фізичного виховання, спорту та здоров'я» факультету соціально-гуманітарних технологій та менеджменту Державного податкового університету на 2021-2026 роки «Підвищення фізичної працездатності різних груп населення в процесі занять фізичною культурою і спортом» (державний реєстраційний номер 0121U113261); 2) Інститут проблем виховання НАПН України на 2020-2022 роки за загальною темою: «Військово-патріотичне виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації» (державний реєстраційний номер 0120U100443).

На основі вище вкладеного теоретичного матеріалу визначено **мету публікації** – це є доведення доцільності своєчасного опису встановлених рівнів сформованості військово-патріотичної вихованості в учнівської та студентської молоді, курсантів у спортивному гуртку «Бойовий хортинг», що сприятиме визначенню життєвої позиції в умовах воєнного стану. А, отже, є актуальним і важливим науково-практичним дослідженням [2-12].

Виклад основного матеріалу дослідження. Проаналізувавши публікації, що є загальнодоступними в Інтернет мережі, авторський колектив наукової статті зробив висновок: для того, щоб встановити та описати рівні сформованості військово-патріотичної вихованості в учнівської та студентської молоді, курсантів у спортивному гуртку «Бойовий хортинг», що сприятиме визначенню життєвої позиції в умовах воєнного стану, потрібно провести опитування.

Дане опитування щодо сформованості української громадянської ідентичності та розвитку національних (державницьких) цінностей (воля, гідність, самобутність, соборність) проходило анонімно три роки (2019-2021) у вересні під час тренування в спортивних гуртках «Бойовий хортинг». Спортсмени (учнівська та студентська молодь, курсанти) (хл. і д.) тридцяти чотирьох спортивних клубів України (м. Київ, Вінницька обл., Волинська обл., Дніпропетровська обл., Донецька обл., Житомирська обл., Закарпатська обл., Запорізька обл., Івано-Франківська обл., Київська обл., Кіровоградська обл., Луганська обл., Львівська обл., Миколаївська обл., Одеська обл., Полтавська обл., Рівненська обл., Сумська обл., Тернопільська обл., Харківська обл., Херсонська обл., Хмельницька обл., Черкаська обл., Чернівецька обл., Чернігівська обл.) взяли участь (автор: Зоя Діхтяренко):

I. 1-е тренування:

1. Ви щодня в сім'ї спілкуєтеся українською мовою?

2. У Вашій сім'ї існує: повага до українських традицій та культурної національної спадщини; до традиційних сімейних цінностей українського народу?

3. У Вашій сім'ї визнається ідентифікація кожного члену – громадянин України?

4. У Вашій сім'ї усвідомлюється: відповідальність кожного громадянина України за ситуацію в державі; підвищення рівня правосвідомості щодо розвитку громадянського суспільства?

5. Ви / Ваша сім'я гордиться за свою країну – Україну?

6. Ви / Ваша сім'я готові захищати державну незалежність і територіальну цілісність України при можливості ненасильницькими методами?

7. Ви / Ваша сім'я поважає борців за незалежність України: Збройні сили України, Сили спеціальних операцій Збройних сил України, окремий

полк спеціального призначення «Азов», підрозділи територіальної оборони, український партизанський рух і .д.?

8. Ви / Ваша сім'я поважає роботу 24/7 працівників Силових і спеціальних структур України?

9. Ви / Ваша сім'я поважає лікарів і медичний персонал, які рятують життя 24/7 ?

10. Ви / Ваша сім'я поважає роботу волонтерів, меценатів, благодійників і т.д.?

II. 2-е тренування:

1. Чи знаєте Ви історію побудови та розвитку Києва – столиці України від часів правління князів Кия, Щека, Хорива і сестри їхньої Либеді?

2. Чи знаєте Ви історію побудови та розвитку міста, де Ви живете?

3. Чи знаєте Ви історію побудови та розвитку іншого українського міста, яке Вам подобається?

4. У Вашій сім'ї обговорюється та підтримується питання щодо сприяння національній єдності в Україні?

5. У Вашій сім'ї / Ви вшановуєте пам'ять родичів, які загинули під час тоталітарних режимів, репресій, геноцидів, зокрема, Голодомору?

6. У Вашій сім'ї є традиція відзначення державних і національних свят?

7. Чи є у Вас / Вашої сім'ї намір змінити громадянство, емігрувати?

8. Якщо Ви знаєте, то назвіть назви військово-патріотичних фільмів, пісень, ігор?

9. Як Ви вважаєте, тренуватися в спортивному гуртку «Бойовий хортинг» – це є частиною військово-патріотичного виховання молоді?

10. Чи є для Вас – українця особистими поняття: воля, гідність, незалежність, самобутність, непокірність, соборність, незламність?

Наступним етапом експериментальної роботи було розроблення теоретичного матеріалу на тему «Військово-патріотичне виховання учнівської та студентської молоді, курсантів засобами бойового хортингу»

(автор: К. Кукушкін) з можливістю формування військово-патріотичної вихованості в учнівської та студентської молоді, курсантів у спортивному гуртку «Бойовий хортинг», що сприятиме визначенню життєвої позиції в умовах воєнного стану.

Оскільки анонімне опитування передбачало чотири рівні, тому К. Кукушкін окреслив для дослідження такі рівні: високий (активна позиція), достатній (пасивна позитивна позиція), середній (нестійка позиція), низький (негативна позиція) сформованості військово-патріотичної вихованості в учнівської та студентської молоді, курсантів у спортивному гуртку «Бойовий хортинг», що сприятиме визначенню життєвої позиції в умовах воєнного стану – третій етап ЕР. Ці рівні адаптовані для допризовної молоді, що були розроблені литовським ученим Б. Бітинасом [1].

Під керівництвом О. Гречаного (член Президії Національної федерації бойового хортингу України, учитель-методист фізичної культури ліцею «Інтелект» м. Києва, Міжнародний майстер бойового хортингу, чорний пояс – 6 ранг) А. Гречаний (учень ліцею «Інтелект» м. Києва, 3 юнацький розряд, жовтий пояс, 3 ранг з бойового хортингу) розробив запитання для ЕР спортивного гуртка «Бойовий хортинг» ліцею «Інтелект»:

1. Поясніть, будь ласка, чому саме на єдиноборство «Бойовий хортинг» Ви прийшли тренуватися?
2. Поясніть, будь ласка, чим відрізняється, на Вашу думку, українське бойове мистецтво «Бойовий хортинг» від східних?
3. Поясніть, будь ласка, чи впливають лекції тренера з бойового хортингу на позитивне ставлення до відзначення в сімейному колі державних свят України?
4. Скажіть, будь ласка, чи є спільне між єдиноборством «Бойовий хортинг» і військово-патріотичним вихованням?

5. Скажіть, будь ласка, що Ви робите / хотіли б зробити, щоб бути справжнім патріотом України?

Висновки

Визначена мета публікації: доведення доцільності своєчасного опису встановлених рівнів сформованості військово-патріотичної вихованості в учнівської та студентської молоді, курсантів у спортивному гуртку «Бойовий хортинг», що сприятиме визначенню життєвої позиції в умовах воєнного стану – була досягнута.

Наступна тема публікації – розроблення тестів із рівнями знань спортсменів (учнівська та студентська молодь, курсанти) гуртка «Бойовий хортинг» щодо формування військово-патріотичного виховання в успішній особистості, що відобразить **перспективи подальших досліджень** та підтвердить актуальність і своєчасність обраної теми.

Список літератури

1. Битинас Б.П. Структура процесса воспитания: методологический аспект. – Каунас: Швиеса, 1984. – 169 с.

2. Військово-патріотичне виховання учнів у позакласній роботі : посіб. / [уклад. М. Зубалій, В. Івашковський, О. Остапенко, М. Тимчик, Б. Шаповалов, З. Діхтяренко, І. Білоцерківець]. – К : Паливода А. В., 2016. – 232 с. ; табл., рис.

3. Діхтяренко З. Готовність до захисту Вітчизни закладено в унікальності системи хортингу – давні та славні історико-культурні корені українського народу / Зоя Діхтяренко, Віктор Постовий // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2016. – Вип. 6. – С. 6–14.

4. Діхтяренко З. М. Спроможність бойового хортингу щодо формування військово-патріотичного виховання в успішній особистості: учні, студенти та курсанти / З. М. Діхтяренко, Е. А. Єрьоменко, К. М. Кукушкін, К. С. Федорченко // Фізична культура дітей, підлітків, молоді та дорослого населення в сучасному світі : матеріали III Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, (20 травня 2022 р.) : збірник наукових праць. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2022. – С. 390-396.

5. Єрмоєнко Едуард. Можливості бойового хортингу щодо формування військово-патріотичного виховання старшокласників – успішних особистостей / Едуард Єрмоєнко, Костянтин Кукушкін // Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини: досвід, проблеми, перспективи (у циклі Анохінських читань): матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції. 10 грудня, 2021 р., Київ / Київ. Ун-т імені Бориса Грінченка; за заг. ред. О. В. Ярмолук. – К.: Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2021. – С. 53-58.

6. Коломоєць Г. А. Бойовий хортинг і принципи формування духовно-моральної вихованості учнів / Г. А. Коломоєць, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Деревянко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 776-793.

7. Оржеховська В. Концепція національної філософії виховання дітей та молоді в Україні на засадах хортингу (проект) / В. Оржеховська, Т. Федорченко, Е. Єрмоєнко, З. Діхтяренко, О. Мельник // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць. Вип. 5 / [ред. кол.: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2016.

8. Сидоренко О. М. Бойовий хортинг і соціально-педагогічні аспекти військово-патріотичного виховання школярів / О. М. Сидоренко, Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 603-620.

9. Dovgan, N., Fedorchenko, T., Yeromenko, E., Dikhtiarenko, Z., Kukushkin, K., Lavrentiev, O., Sergienko, Y., Khatko, A., Khimich, V., Shcherbina, Y., Pustoliakova, L., Hulai, V., Demchenko, N., Hrek, T., Vaskivska, T., Yeromenko, V., Ovsukova, O., Zub, R., Melnik, B. (2021). Physical culture and sport in harmoniously developed personality formation. Volodymyr Prystynskyi, Tadeusz Pokusa (editors). Monograph. Publishing House WSZiA, Opole. 2021. 384. ISBN 978–83–66567–34–4. Part 6. Horting as the tool of comprehensive education of pupils, students, and cadets (pp. 272–357).

10. Kukushkin, Kostiantyn. The state of military-patriotic education of senior classes of pupils by means of Combat Horting (approbation of research materials) (2021). Physical culture and sport in harmoniously developed personality formation. Volodymyr Prystynskyi, Tadeusz Pokusa (editors). Monograph. Publishing House

WSZiA, Opole. 2021. 384. ISBN 978-83-66567-34-4. Part 6. Horting as the tool of comprehensive education of pupils, students, and cadets (pp. 282-290).

11. Malynskiy, I., Boyko, V., Dovgan, N., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Fedorchenko, T., Lytvynenko, A., Khatko, A., Pustoliakova, L., Ostapenko, O., Zubalii, M., Khimich, V., Koval, A., Zhivolovich, S., Korobchenko, A., Ostapchuk, L. (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole; pp.286, illus., tabs., bibls. Part 5. Horting as a Means of Physical Education for Pupils and Students (pp. 226-273).

12. Ostapenko, Oleksandr, Zubalii, Mykola, Dikhtiarenko, Zoia. Military-patriotic education of pupils and students-hortingists as a basis of a healthy way of life in the conditions of ideological and ideological confrontation (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020; ISBN 978-83-66567-04-7; pp. 286, illus., tabs., bibls. (pp. 268-273).

ДИКИЙ Олег,
кандидат педагогічних наук, доцент, директор навчально-наукового інституту неперервної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки, Dykyi.Oleh@vnu.edu.ua
КЛІВАНСЬКА Юлія
завідувач відділу інформаційного забезпечення освіти Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти, y.klivanska@vippp.org.ua

ПЕРЕВАГИ ЗАНЯТЬ БАДМІНТОНОМ ДЛЯ ШКОЛЯРІВ

Вступ. Бадмінтон – це дуже захоплюючий вид спорту, який подобається усім дітям, щойно вони опанували кілька базових навичок цієї гри. Це вид спорту, який розвиває ключові рухові вміння та навички, в тому числі: загальні координаційних здібності, координацію роботи рук і очей, швидкісні якості, реакцію і здатність швидко змінювати напрямок руху,

стрибкові навички, вміння швидко приймати рішення, тактичне і стратегічне мислення.

Науково доведено, що здоров'я і навчання взаємопов'язані і взаємообумовлені. Чим міцніше здоров'я осіб, які навчаються, тим продуктивніше навчання.

Бадмінтон – ідеальний вид спорту для школярів, він прекрасно підходить як для хлопчиків, так і для дівчат, будь-якого віку і рівнів підготовленості. Бадмінтон легкий, безпечний та не травматичний вид спорту. Гра у бадмінтон сприяє зміцненню здоров'я, а також позитивно впливає на формування здорової, загартованої, міцної, ініціативної та життєрадісної дитини.

Методи дослідження: аналіз літератури, систематизація інформації, педагогічне спостереження.

Результати дослідження.

Бадмінтон – має величезну користь для дітей, оскільки він сприяє розвитку перцептивно-моторної координації та вмінню контролювати власне тіло. Він також сприяє розвитку толерантності з метою поваги до індивідуальних відмінностей (статі, раси, соціального класу та політичних чи релігійних переконань).

Не так давно австралійські вчені з університету Сіднея поставили питання, який вид спорту найкорисніший. В основу цього дослідження були покладені дані соціальних служб Австралії та Великобританії, які спостерігали за здоров'ям приблизно 80 тисяч британців, які регулярно займалися спортом. Цікаво, що вчені дійшли висновку, що велике значення має не лише те, як часто людина займається спортом, але й те, який саме цей вид спорту. Виявилось, що заняття різними видами спорту надає різний вплив на організм людини, часто зовсім протилежний.

Деякі висновки дослідників виявилися дуже несподіваними, так певні види спорту справді сильно впливали на стан здоров'я та тривалість життя.

Як з'ясували вчені, позитивним чином на тривалість життя впливають аеробіка та плавання, лише у дещо меншому відсотковому співвідношенні, на 15 відсотків захворювань серцево-судинної системи скорочує велоспорт. Для людей середнього та похилого віку найкориснішими виявилися бадмінтон і теніс. З'ясувалося, що вони знижували ймовірність передчасної смерті майже на половину, і на 56% через проблеми із серцевою системою.

В даний час бадмінтон вважається одним із найкорисніших видів спорту для дітей та дорослих. Висока його популярність у всьому світі, в тому числі зростає і в нашій країні. Наразі на планеті бадмінтоном займаються сотні мільйонів людей, які можуть бути впевнені, що ефективно дбають про збереження свого здоров'я.

Багато хто, хто веде здоровий спосіб життя, прагне підтримувати себе в хорошій формі, віддає перевагу якраз бадмінтон. Він позитивно впливає і на фізичний, і на психологічний стан людини. Бадмінтон розвиває тіло людини, а також виховує її характер, сприяє особистісному зростанню, дисципліні. Існує цілий перелік причин, через які саме бадмінтон вважається найкориснішим видом спорту для здоров'я.

Бадмінтон сприятливо впливає на роботу серцево-судинної системи, розвивається дихальна система за рахунок постійного надходження кисню до всіх систем та органів людини. Як і інші види спорту, бадмінтон сприяє зміцненню імунітету, робить організм витривалішим.

Даний вид спорту допомагає впоратися з психологічною та фізичною напругою, надаючи позитивний вплив на всю нервову систему. Він допомагає справлятися з депресією та стресами. Коли людина грає в бадмінтон, задіяними виявляються майже всі групи його м'язів. Це сприяє формуванню гарної та органічної фігури. Причому навіть не використовуючи додатково заняття у тренажерному залі. При регулярній грі в бадмінтон можна забути про проблеми із зайвою вагою. Зрештою, цей вид спорту розвиває увагу, дисциплінує, підвищує швидкість реакції.

Окремо варто сказати, чому саме бадмінтон вважається найкориснішим видом спорту для дітей. Справа в тому, що участь усіх груп м'язів сприяє формуванню фігури, що особливо важливо у дитячому та підлітковому віці. До того ж бадмінтон зміцнює імунітет, позитивно впливаючи на всі органи людського організму. У підлітка, який грає в бадмінтон, тренується вестибулярний апарат та покращується координація рухів. Нарешті, регулярні заняття мають позитивний вплив на розумову діяльність. Адже бадмінтон вважається інтелектуальним видом спорту, який розвиває вміння мислити нестандартно, але водночас логічно, а також миттєво приймати рішення.

Також, цей вид спорту є ідеальним інструментом для інтеграції учнів з легкими інтелектуальними вадами, сприяючи їх нормалізації, соціалізації та недискримінації з боку однолітків. Будь-яка людина може займатися бадмінтоном незалежно від її фізичних та інтелектуальних якостей. Учні всіх груп фізичної підготовки можуть розвивати та вдосконалювати свої навички гри в бадмінтон. Крім того, він ідеально підходить для фізичного вдосконалення й оздоровлення на початковому етапі навчання.

Звичайно, існують і деякі протипоказання, яких варто дотримуватися, займатися бадмінтон не рекомендується при проблемах з опорно-руховою системою, при серйозних недугах, зокрема серцево-судинних захворюваннях, які виявляються ще в ранньому віці.

Висновки. Бадмінтон – спорт доступний усім і кожному, один з лідерів серед видів спорту з кількості тих, хто займається та шанувальників. Посилаючись на дослідження багатьох учених бадмінтон слід обов'язково включати в навчальні програми фізичного виховання, як вид спорту, що підтримує розвиток моторики та координаційних здібностей у школярів.

Список літератури:

1. «Бадмінтон в школі» Посібник для вчителів: Badminton World Federation, 2013.- Advertising & Printing Sdn. Bhd. Kuala Lumpur. 100 p. вперше опубліковано в листопаді 2013.

2. Глобальні рекомендації щодо фізичної активності для здоров'я.
URL: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44399/9789241599979-ukr.pdf?%20%20sequence=25>.
3. Глобальний план дій ВООЗ щодо підвищення рівня фізичної активності на 2018–2030 рр. URL: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/279655>.
4. Камаєва О. К. Конспект лекцій з курсу «Бадмінтон» / О. К. Камаєва; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 44 с 10.
5. Огніста К.М. Бадмінтон (основи гри). – Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2006. – 100 с.

ДІХТЯРЕНКО Зоя,

кандидат педагогічних наук, доцент; доцент кафедри «Фізичного виховання, спорту та здоров'я» Факультету СГМ Державного податкового університету; Інститут проблем виховання НАПН України;

КОЛОМОЄЦЬ Галина,

кандидат педагогічних наук, начальник відділу науково-методичного забезпечення підвищення якості освіти Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України

РЕБРИНА Анатолій,

кандидат педагогічних наук, професор кафедри «Теорії і методики фізичного виховання і спорту» Факультету здоров'я, психології, фізичної культури та спорту Хмельницького національного університету, доцент

ДІХТЯРЕНКО Катерина

учениця ліцею № 3, м. Ірпінь, учасник МАН України

**АДАПТАЦІЯ УЧНІВСЬКОЇ ТА СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ,
КУРСАНТІВ СПОРТИВНИХ ГУРТКІВ «БОЙОВИЙ ХОРТИНГ»
ДО БЛОЧНОЇ СИСТЕМИ ТРЕНУВАНЬ – ВИЗНАЧЕННЯ ЖИТТЄВОЇ ПОЗИЦІЇ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (експериментальна робота)**

Автори наукової публікації «Адаптація учнівської та студентської молоді, курсантів спортивних гуртків «Бойовий хортинг» до блочної системи тренувань – визначення життєвої позиції в умовах воєнного стану (експериментальна робота)» намагалися довести актуальність обраної

теми дослідження. Так, авторами детально описано блочну систему підготовки (теоретична, фізична, технічна, тактична, психологічна) та виховна робота) спортсменів бойового хортингу під час навчально-тренувальних занять; З. Діхтяренко виклала основний матеріал дослідження.

Ключові слова: бойовий хортинг, учнівська та студентська молодь, курсанти, адаптація, блочна система тренувань, життєва позиція, воєнний стан, он-лайн, оф-лайн, експериментальна робота.

Вступ. З метою створення для здобувачів освіти належних умов для заняття руховою активністю та формування ставлення до занять фізичною культурою і спортом як до важливої складової здорового способу життя відповідно до пункту 624 Плану пріоритетних дій Уряду на 2021 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 березня 2021 року № 276-р, передбачено затвердження Концепції розвитку щоденного спорту в закладах освіти.

Фізична культура у сфері освіти базується на державних стандартах освіти, спрямованих на забезпечення науково обґрунтованих норм рухової активності здобувачів освіти з урахуванням стану їхнього здоров'я, рівня фізичного і психічного розвитку та розроблених відповідно до законів України «Про фізичну культуру і спорт», «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про вищу освіту», «Про позашкільну освіту», Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2024 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 01 березня 2017 року № 115.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я у 2019 році за рівнем здоров'я українці перебували на 93 місці зі 169 країн світу ¹.

¹ [https://imzo.gov.ua/2022/01/11/nakaz-mon-vid-27-10-2021-1141-4088-pro-zatverdzhennia-kontseptsii-rozvytku-](https://imzo.gov.ua/2022/01/11/nakaz-mon-vid-27-10-2021-1141-4088-pro-zatverdzhennia-kontseptsii-rozvytku)

Тому Президент України впроваджує Програму «Здорова Україна» в закладах освіти. Модель здорової школи – складова програми Президента «Здорова Україна». Адже, «Здоровий і активний спосіб життя має бути в тренді, має стати якщо не національною ідеєю, то принаймні невід’ємною частиною нашої ментальності та стилю життя всього нашого суспільства. Ми багато місяців вели масштабну роботу й сьогодні презентуємо перші результати. Ми починаємо загальнонаціональну програму Президента – «Здорова Україна». Вона розроблена багатьма фахівцями, Офісом Президента України спільно з трьома міністерствами: охорони здоров’я, молоді та спорту, освіти і науки, а також за участю багатьох експертів з різних галузей», – заявив Володимир Зеленський.

Президент зауважив, що здоров’я має починатися з дитинства, тому перша складова програми – це «Модель здорової школи». Модель включає вісім компонентів задля зміцнення здоров’я та імунітету учнів з усіх шкіл по всій території країни:

- освітній простір;
- освіту в галузі здоров’я та безпеки;
- фізичну культуру та рухову активність;
- здорове харчування;
- медичну службу;
- психологічну службу;
- підготовку і здоров’я вчителів;
- залучення сім’ї та громади ².

А, отже, одним із дієвих засобів фізичного та морально-етичного виховання дітей є бойовий хортинг, який сприяє вихованню особистості з високою внутрішньою культурою та гармонійному формуванню фізичного апарату дитини.

shchodennoho-sportu-v-zakladakh-osvity/

² <https://mon.gov.ua/ua/news/model-zdorovoyi-shkoli-skladova-programi-prezidenta-zdorova-ukrayina>

Бойовий хортинг – національний професійно-прикладний вид спорту України, заснований на культурних, оздоровчих і бойових традиціях українського народу. Він є багаторічним спеціально організованим процесом навчання, всебічного розвитку, морально-етичного виховання й оздоровлення дітей і молоді.

Методики організації освітнього процесу з бойового хортингу застосовуються згідно Закону України «Про фізичну культуру і спорт», Закону України «Про освіту», постанови Кабінету Міністрів України від 17.10.2018 року № 845 «Деякі питання дитячо-юнацького військово-патріотичного виховання» та наказу Міністерства освіти і науки України № 1/9 від 10.07.2019 року «Про методичні рекомендації з питань організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти у 2019-2020 навчальному році».

Навчально-тренувальні заняття спортсменів бойового хортингу передбачають блочну систему (підготовки (теоретична, фізична, технічна, тактична, психологічна) та виховна робота). Дана система сприяє вивченню учнівською та студентською молоддю, курсантами спортивного гуртка «Бойовий хортинг» теоретико-практичного матеріалу як дистанційно, так і безпосередньо під керівництвом тренера. Дуже швидко та позитивно спортсменами бойового хортингу (до 85 %) була прийнята блочна система підготовки й в умовах обмежень у русі під час всесвітня пандемія COVID-19, і в умовах воєнного стану [6; 7].

Таким чином, адаптуючись / не адаптуючись, учнівська та студентська молодь, курсанти спортивних гуртків «Бойовий хортинг», до блочної системи тренувань проявляють особисте ствердження щодо визначення життєвої позиції в умовах воєнного стану. Дана система сто відсотково підтримується тренерською колегією Національної федерації бойового хортингу України (НФБХУ).

Аналіз останніх публікацій. У науковій літературі ряд авторів: В. Біла, Е. Єрмоєнко, В. Чмелюк «Військово-патріотичне виховання школярів і студентів у процесі занять бойовим хортингом», 2020; Є. Биченко, Е. Єрмоєнко, С. Карасевич «Бойовий хортинг у формуванні готовності учнів старшого шкільного віку до служби в Збройних Силах України», 2021; О. Бухтіяров, Е. Єрмоєнко, О. Буток, В. Єрмоєнко «Бойовий хортинг – система національно-патріотичного виховання дітей та молоді», 2018; З. Діхтяренко, Е. Єрмоєнко, К. Кукушкін, К. Федорченко «Спроможність бойового хортингу щодо формування військово-патріотичного виховання в успішній особистості: учні, студенти та курсанти», 2022; З. Діхтяренко, О. Остапенко, М. Зубалій, В. Шевчук «Формування в учнівській та студентській молоді здорового способу життя в процесі військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу», 2021; Е. Єрмоєнко, І. Кузора, А. Тішин, В. Єрмоєнко, В. Вехтєв «Функції військово-патріотичного виховання дітей та молоді засобами бойового хортингу», 2020; Е. Єрмоєнко, В. Чмелюк, В. Біла, В. Грищук, О. Бухтіяров «Національно-патріотичне та фізичне виховання школярів, студентів і курсантів засобами бойового хортингу», 2020; К. Кукушкін, Е. Єрмоєнко «Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом», 2020; А. Кравчук, Е. Єрмоєнко, С. Карасевич «Роль військово-шефської роботи та національно-патріотичного виховання юних спортсменів бойового хортингу шкільного віку», 2021; С. Параниця, Е. Єрмоєнко, Г. Коломоєць, В. Єрмоєнко «Бойовий хортинг – фундаментальний осередок воїнських традицій української землі», 2018; А. Ребрина, Е. Єрмоєнко, С. Карасевич «Сутнісна характеристика і побудова процесу військово-патріотичного», 2021; А. Свиридов, Е. Єрмоєнко, К. Кукушкін «Основні етапи діяльності педагога з організації процесу військово-патріотичного виховання школярів у системі бойового хортингу», 2021; Т. Федорченко, Е. Єрмоєнко,

З. Діхтяренко, В. Єрмоєнко «Бойовий хортинг як засіб національно-патріотичного виховання і фізичної підготовки школярів, студентської та курсантської молоді», 2017 та ін. досліджують формування військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу в успішній особистості: учні, студенти та курсанти [4; 9; 10; 11; 14-16].

На сьогодні вже існують наукові дослідження щодо формування активної життєвої позиції засобами бойового хортингу: З. Діхтяренко, К. Діхтяренко «Можливість інформаційних технологій для вивчення теоретичного матеріалу підлітками та студентською молоддю, курсантами з потенціалом формування активної життєвої позиції засобами бойового хортингу», 2021; З. Діхтяренко, І. Корженко, А. Стешиц, О. Петрова «Формування активної життєвої позиції в умовах воєнного стану – застосування ігрових методів для збереження та зміцнення здоров'я в учнівської та студентської молоді, курсантів у спортивному гуртку «Бойовий хортинг» (експериментальна робота)», 2022; Dikhtiarenko, Z., Shcherbina, Y., Pustoliakova, L., Gontar, J. «The potential of pedagogical technologies during distance learning in the study of theoretical material by adolescents and students (cadets) with the possibility of forming an active life position by means of Combat Horting», 2021 та ін. [3; 5; 13].

Зв'язок роботи з науковими темами. Таким чином, визначення назви публікації «Адаптація учнівської та студентської молоді, курсантів спортивних гуртків «Бойовий хортинг» до блочної системи тренувань – визначення життєвої позиції в умовах воєнного стану (експериментальна робота)» направлено на впровадження результатів НДР у заклади середньої та вищої освіти [1-18]. Дане дослідження виконується згідно з науково-дослідними роботами: 1) Навчально-науковий інститут спеціальної фізичної і бойової підготовки та реабілітації Університету державної фіскальної служби України на 2017-2020 роки за темою «Національний вид спорту хортинг як засіб фізичного виховання студентів» (державний

реєстраційний номер 0118U001989); кафедра «Фізичного виховання, спорту та здоров'я» факультету соціально-гуманітарних технологій та менеджменту Державного податкового університету на 2021-2026 роки «Підвищення фізичної працездатності різних груп населення в процесі занять фізичною культурою і спортом» (державний реєстраційний номер 0121U113261); 2) Інститут проблем виховання НАПН України на 2020-2022 роки за загальною темою: «Військово-патріотичне виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації» (державний реєстраційний номер 0120U100443).

На основі вище викладеного теоретичного матеріалу визначено **мету публікації** – це є доведення доцільності своєчасного опису блочної системи тренувань у спортивних гуртках «Бойовий хортинг» для легкої адаптації учнівської та студентської молоді, курсантів, що сприятиме визначенню життєвої позиції в умовах воєнного стану. А, отже, це є актуальним і важливим науково-практичним дослідженням [1-18].

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні автором розробок блочної системи тренувань спортсменів бойового хортингу є Е. Єрмоєнко [7].

Так, у розроблених навчальних програмах з бойового хортингу:

- навчальна програма оздоровчих занять з бойового хортингу для дітей молодшого шкільного віку;
- навчальна програма гурткової роботи з бойового хортингу для молодших школярів;
- програма позакласних занять з бойового хортингу для дітей молодшого шкільного віку;
- програма фізкультурно-оздоровчих занять з бойового хортингу для дітей та юнаків;
- програма позакласної роботи з бойового хортингу для учнів середнього шкільного віку;

- програма навчально-тренувальних занять з бойового хортингу для спортсменів юнацького, кадетського та юніорського віку;
- програма позакласних навчально-тренувальних занять з бойового хортингу для учнів старшого шкільного віку;
- програма спортивної секції з бойового хортингу для здобувачів вищої освіти;
- програма з бойового хортингу для дитячо-юнацьких спортивних шкіл та шкіл вищої спортивної майстерності;
- навчальна програма спортивно-оздоровчих занять з бойового хортингу для різних груп населення є блочна система тренувань спортсменів бойового хортингу, що сприяє проведенню і он-лайн і оф-лайн [6].

Навчально-тематичний план усіх програм передбачає 172 год тренувань на рік (4 год. на тиждень) для спортсменів бойового хортингу першого та другого року навчання. Для навчально-тренувальних груп – спортсмени бойового хортингу третього та четвертого року навчання: 258 год на рік (6 год на тиждень).

Під час навчально-тренувальних занять для спортсменів бойового хортингу автором програм передбачено в блочній системі найбільше годин для фізичної підготовки (у залежності від року навчання).

Розроблені Е. Єрьоменком для впровадження Програми, спираючись на особливості сучасного етапу розвитку спорту, охоплюють основні методологічні та методичні положення, на основі яких будуються раціональна єдина педагогічна система багаторічного спортивного тренування і навчання в закладах загальної середньої освіти та вищої освіти, що передбачає:

- залучення учнівську та студентську молодь, курсантів до регулярних занять бойовим хортингом;

- спадкоємність у вирішенні завдань щодо формування особистості спортсмена, зміцненню здоров'я, гармонійного розвитку всіх органів і систем організму;
- спадкоємність завдань, засобів, методів, організаційних форм підготовки спортсменів усіх вікових груп;
- цільову спрямованість щодо вищої спортивної майстерності в процесі підготовки спортсменів бойового хортингу усіх вікових груп;
- забезпечення всебічної загальної та спеціальної фізичної підготовки тих, хто займається бойовим хортингом;
- опановування випереджальним формуванням техніко-тактичної майстерності;
- комплексну систему контролю та аналізу стану підготовленості спортсменів, як на етапах підготовки, так і на етапах вікового розвитку.

Всі розроблені Е. Єрьоменком Програми містить: мету і завдання; навчальний матеріал за розділами підготовки (теоретичної, фізичної, технічної, тактичної, психологічної); засоби й форми підготовки спортсменів; систему контрольних вправ і нормативів (нормативні вимоги щодо відбору – приймальні, перевідні – після кожного року навчання, і випускні – для переведення з груп початкової підготовки в навчально-тренувальні групи); систему медико-педагогічного контролю.

Розроблені Е. Єрьоменком усі Програми є основним навчально-методичним документом при організації та проведенні занять з бойового хортингу в закладах загальної середньої освіти та вищої освіти. Однак, в окремих випадках, відповідно до конкретних умов роботи в спортивних клубах закладів загальної середньої освіти та вищої освіти, дирекція клубів (тренерська рада клубу) може вносити необхідні зміни у зміст даної програми, зберігаючи при цьому її основну спрямованість.

Розглянемо більш детально блочну систему підготовки (теоретична, фізична, технічна, тактична, психологічна) та виховна робота) спортсменів бойового хортингу під час навчально-тренувальних занять.

Таким чином, перерахуємо основний зміст навчально-тренувальних занять для спортсменів (учнівська та студентська молодь, курсанти) бойового хортингу, що можливо проводити і он-лайн і оф-лайн [7],

– *блок: теоретична підготовка* (техніка безпеки, пожежна безпека, правила поведінки; джерела та історія розвитку бойового хортингу; основи гігієни, спортивний режим, значення фізичної підготовки; правила змагань з бойового хортингу; термінологія; спортивний інвентар; захисне екіпірування; правила експлуатації; основи долікарської медичної допомоги; спортивний травматизм);

– *блок: фізична підготовка* (загальна фізична підготовка (вправи для розвитку сили: вправи з власною вагою; вправи з партнером; вправи з обтяженням; вправи для розвитку швидкості: розвиток загальної швидкості; розвиток спеціальних швидкісних якостей; вправи для розвитку витривалості; вправи для розвитку гнучкості; вправи для розвитку спритності); (спеціальна фізична підготовка (вправи з використанням інвентарю бойового хортингу (мішок, груша, настінна подушка, лапи, ракетки, манекени); вправи з використанням інвентарю (скакалка, набивний м'яч, тенісний м'яч тощо);

– *блок: технічна підготовка* (стійки; пересування; дистанції в бойовому хортингу; удари руками (прямий ближньою рукою; прямий дальньою рукою; боковий ближньою рукою; боковий дальньою рукою; знизу ближньою рукою; знизу дальньою рукою; удари ліктем); удари ногами (прямий ближньою ногою; прямий дальньою ногою; боковий ближньою ногою; боковий дальньою ногою; удар ногою вбік; удар ногою зверху; удар ногою назад; круговий ближньою ногою; круговий дальньою ногою; удар п'ятою з розворотом; удар коліном); кидки (згідно з арсеналом

техніки бойового хортингу): підсічки; підніжки (передня, задня, бокова); зачепи; кидки через стегно, спину; підхвати; підсади; перевороти); прийоми партеру (утримання; больові прийоми на руку; больові прийоми на ногу; задушливі прийоми); комбінаційні дії (захист від ударів руками й ногами; контрприйоми проти кидків; ударно-борцівські комбінації у стійці й партері, в атаці та захисті);

– *блок: тактична підготовка* (форми ведення сутички (розвідки, наступ, оборона); сутичка на дальній дистанції; сутичка на середній дистанції; сутичка на ближній дистанції, у клінчу; тактика пересування і сутичка в стійці; облудні дії, маневри, фінти; тактика сутички у партері; сутичка проти «темповика»; сутичка проти «силовика»; сутичка проти «ігровика»; сутичка проти «універсала»; сутичка проти «лівші»);

– *блок: психологічна підготовка* (загальна психологічна підготовка; формування у спортсменів необхідних властивостей особистості, вольових якостей; підготовка спортсменів до тривалих фізичних навантажень; аутогенне тренування; вивчення сильних і слабих сторін супротивника; створення психологічної підготовленості до сутички);

– *блок: виховна робота* (державна символіка, прапор і Гімн України; історія клубу, секції; спортсмени бойового хортингу, які загинули, виконуючи воїнський обов'язок; розповіді з життя видатних спортсменів бойового хортингу; бесіди на тему «Шкідливі звички»; участь у заходах, що пропагують здоровий спосіб життя; участь в обладнанні спортзалу, прибиранні території; колективна робота, створення збірної команди, традиції, шефство; участь у загальнозначущих заходах; індивідуальна робота).

Висновки.

1. Вище описаний матеріал дослідження про блочну систему навчально-тренувальних занять, що сприятиме полегшенню адаптації

учнівській та студентській молоді, курсантам спортивних гуртків «Бойовий хортинг» до тренувань в он-лайн режимі та під час всесвітньої пандемії COVID 19, і в умовах воєнного стану.

2. Визначена мета публікації – це є доведення доцільності своєчасного опису блочної системи тренувань у спортивних гуртках «Бойовий хортинг» для легкої адаптації учнівської та студентської молоді, курсантів, що сприятиме визначенню життєвої позиції в умовах воєнного стану – була досягнута.

Наступна публікації – розроблення тестів із рівнями знань спортсменів (учнівська та студентська молодь, курсанти) гуртка «Бойовий хортинг» щодо визначення досягнень вихованців-підлітків за блочною системою тренувань, що сприятиме визначенню життєвої позиції в умовах воєнного стану та окреслить перспективи подальших досліджень і підтвердить актуальність і своєчасність обраної теми.

Список літератури:

1. Бойко Валерій. Бойовий хортинг та психологічні особливості підготовки спортсменів / Валерій Бойко, Зоя Діхтяренко, Едуард Єрьоменко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С.46-55.

2. Бойко В. Розвиток силових якостей у студентів-хортингістів / В. Бойко, І. Малинський, Е. Єрьоменко, З. Діхтяренко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 7. – С. 104–112.

3. Діхтяренко Зоя. Можливість інформаційних технологій для вивчення теоретичного матеріалу підлітками та студентською молоддю, курсантами з потенціалом формування активної життєвої позиції засобами бойового хортингу / Зоя Діхтяренко, Катерина Діхтяренко // Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини: досвід, проблеми, перспективи (у циклі Анохінських читань): матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції. 10 грудня, 2021 р., Київ / Київ. Ун-т імені Бориса Грінченка; за заг. ред. О. В. Ярмолюк. – К.: Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2021. – С. 44-49.

4. Діхтяренко З. М. Спроможність бойового хортингу щодо формування військово-патріотичного виховання в успішній особистості: учні, студенти та курсанти / З. М. Діхтяренко, Е. А. Єрьоменко, К. М. Кукушкін, К. С. Федорченко // Фізична культура дітей, підлітків, молоді та дорослого населення в сучасному світі : матеріали III Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, (20 травня 2022 р.) : збірник наукових праць. – Умань : ВПЦ «Візаві», 2022. – С. 390-396.

5. Діхтяренко З. М. Формування активної життєвої позиції в умовах воєнного стану – застосування ігрових методів для збереження та зміцнення здоров'я в учнівській та студентській молоді, курсантів у спортивному гуртку «Бойовий хортинг» (експериментальна робота) / З. М. Діхтяренко, І. О. Корженко, А. В. Стешиц, О. О. Петрова // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. – Вип. 10 (155) 22. – С. 104-110.

6. Діхтяренко З. Формування фізичної культури в учнів і студентів-хортингістів в умовах обмежень у русі під час всесвітньої пандемії COVID 19 / З. Діхтяренко, В. Гаєвий, С. Єресова, С. Корнійчук // Фізичне виховання в рідній школі: науково-методичний журнал. – К. : «Педагогічна преса». – 2020. № 3. (128). – с. 43-48.

7. Єрьоменко Е. А. Збірник навчальних програм з бойового хортингу : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрьоменко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 861 с.

8. Єрьоменко Е. А. Морально-психологічне супроводження спортсменів бойового хортингу в стресових ситуаціях у процесі змагань / Е. А. Єрьоменко, Т. Є. Федорченко, З. М. Діхтяренко, В. Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 139–146.

9. Параниця С. П., Єрьоменко Е. А., Коломоєць Г. А., Єрьоменко В. Е. Бойовий хортинг – фундаментальний осередок воїнських традицій української землі. Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць. К. : Паливода А. В. 2018. Вип. 9. С. 102–111.

10. Ребрина А. А. Сутнісна характеристика і побудова процесу військово-патріотичного виховання спортсменів бойового хортингу дитячо-юнацького віку / А. А. Ребрина, Е. А. Єрмоєнко, Карасевич С. А. // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (04–05 січня 2021 року) / уклад.: Е. А. Єрмоєнко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. Ч. 3. – С. 824-841.

11. Федорченко Тетяна. Бойовий хортинг як засіб національно-патріотичного виховання і фізичної підготовки школярів, студентської та курсантської молоді / Тетяна Федорченко, Едуард Єрмоєнко, Зоя Діхтяренко, Вероніка Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 80-87.

12. Хатько А. В. Використання у бойовому хортингу Google Fit для контролю фізичного навантаження в учнів, студентів, курсантів, військовослужбовців ЗСУ, працівників силових структур / А. В. Хатько, З. М. Діхтяренко, Е. А. Єрмоєнко, А. М. Литвиненко // Фізичне виховання в рідній школі: науково-методичний журнал. – К. : «Педагогічна преса». – 2021. – № 1 (130). – С. 32–36.

13. Dikhtiarenko, Zoia, Shcherbina, Yuriy, Pustoliakova, Larysa, Gontar, Julia. The potential of pedagogical technologies during distance learning in the study of theoretical material by adolescents and students (cadets) with the possibility of forming an active life position by means of Combat Horting (2021). Improving living standards in a globalized world: opportunities and challenges. Monograph. The Academy of Management and Administration in Opole, 2021, (pp. 690-704).

14. Dovgan, N., Fedorchenko, T., Yeromenko, E., Dikhtiarenko, Z., Kukushkin, K., Lavrentiev, O., Sergienko, Y., Khatko, A., Khimich, V., Shcherbina, Y., Pustoliakova, L., Hulai, V., Demchenko, N., Hrek, T., Vaskivska, T., Yeromenko, V., Ovsiukova, O., Zub, R., Melnik, B. (2021). Physical culture and sport in harmoniously developed personality formation. Volodymyr Prystynskyi, Tadeusz Pokusa (editors). Monograph. Publishing House WSZiA, Opole. 2021. 384. ISBN 978–83–66567–34–4. Part 6. Horting as the tool of comprehensive education of pupils, students, and cadets (pp. 272–357).

15. Malynskyi, I., Boyko, V., Dovgan, N., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Fedorchenko, T., Lytvynenko, A., Khatko, A., Pustoliakova, L., Ostapenko, O., Zubalii, M., Khimich, V., Koval, A., Zhivolovich, S., Korobchenko, A., Ostapchuk, L. (2020). Problems

and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole; pp.286, illus., tabs., bibls. Part 5. Horting as a Means of Physical Education for Pupils and Students (pp. 226–273).

16. Ostapenko, Oleksandr, Zubalii, Mykola, Dikhtiarenko, Zoia. Military-patriotic education of pupils and students-hortingists as a basis of a healthy way of life in the conditions of ideological and ideological confrontation (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020; ISBN 978-83-66567-04-7; pp.286, illus., tabs., bibls. (pp. 268-273).

17. Khatko, Alla, Dikhtiarenko, Zoia, Yeromenko, Eduard, Lytvynenko, Andrii. Use in Google Fit Combat Horting to control the physical activity of students, students, cadets, servicemen, security personnel (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020; ISBN 978-83-66567-04-7; pp. 286, illus., tabs., bibls. (pp. 247-252).

18. Khatko, Alla, Dikhtiarenko, Zoia, Yeromenko, Eduard, Yeromenko, Veronica. The use of cloud technologies in the training of specialists (pupils and students, cadets) in Combat horting (2021). Physical culture and sport in harmoniously developed personality formation. Volodymyr Prystynskyi, Tadeusz Pokusa (editors). Monograph. Publishing House WSZiA, Opole. 2021. 384. ISBN 978–83–66567–34–4. Part 6. Horting as the tool of comprehensive education of pupils, students, and cadets (pp. 314-326).

**ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ Володимир,
ІВАЩЕНКО Олена,
ПИЛИПЧУК Богдан,
ПОДГАЄЦЬКА Вікторія,
ФРАНЧУК Людмила,**

асистенти Київського національного університету культури і мистецтв

ДОСТУПНІСТЬ ОСВІТНЬОГО ВЕБ-КОНТЕНТУ: МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ WCAG

Доступність освітніх вебресурсів є актуальною проблемою в період вимушеного переходу більшості освітніх закладів, зокрема шкіл, на дистанційне навчання. Великою перевагою для нашої країни сьогодні є доступність безкоштовних онлайн-курсів та відкритість платформ електронного навчання не тільки вітчизняних, але й закордонних. Такі освітні ресурси як Coursera, Prometheus, EdEra надають повний доступ до своїх навчальних матеріалів. Електронне навчання, сучасні технології дистанційної освіти повною мірою забезпечують інклюзивне навчання, забезпечуючи повноцінне навчання людям з обмеженими можливостями.

При створенні цифрового освітнього контенту важливо дотримуватись вимог доступності та універсальності дизайну. Крім того, доступний освітній вебконтент має бути розроблений з урахуванням індивідуальних особливостей учня, які можуть перешкоджати його доступу до мережі Інтернет[1].

Дизайн вебсторінки можна вважати доступним, якщо користувачеві зрозуміла навігація на сторінці, матеріал викладений логічно і є легким для сприйняття, а також простота в користуванні інтерактивними формами, що є важливою особливістю освітнього контенту.

Вебсайт розроблений з дотриманням вимог та стандартів доступності є зручним в користуванні не залежно від пристрою: чи то комп'ютер, чи мобільний телефон. Ініціативою поліпшення вебдоступу Консорціуму

Всесвітньої павутини (W3C) було розроблено Керівництво з доступності вебконтенту (WCAG – Web Content Accessibility Guidelines), яке містить рекомендації щодо того, як зробити вебсайт максимально доступним для всіх [2]. З зазначених 13 керівних принципів наявної версії Керівництва WCAG 2.1, можна виділити 4 основних блоки [2]:

1. Легкість сприйняття – представлена інформація повинна бути зручною для користування різними способами, тобто зображення має супроводжуватися детальним описом, а аудіозаписи повинні мати текстові аналоги.

2. Керованість – полягає в простоті навігації та зрозумілості інтерфейсу, а також у забезпеченні взаємодії з вебсайтом кількома способами. Крім того, на сайті не повинно міститись мерехтливих елементів, щоб запобігти негативним реакціям як, наприклад, епілептичний напад.

3. Зрозумілість – зміст сайту має бути легким для сприйняття, а дизайн – інтуїтивно зрозумілим.

4. Стійкість до помилок – передбачає сумісність вебсайту з великою кількістю веб-додатків і пристроїв, у тому числі smart-технологіями.

У грудні 2021 року робоча група Керівництва з доступності (Accessibility Guidelines Working Group) опублікувала першу робочу версію WCAG 3.0. Окрім основних вимог доступності, які зазначені в попередніх версіях, нові рекомендації частково розширюють такі документи, як Керівництво з доступності агентів користувача, та керівництво з доступності інструментів розробки. WCAG 3 має нові цілі, як наприклад, описати вимоги до доступності у формі зрозумілій широкій аудиторії, краще відобразити потреби користувачів з особливими потребами, дати гнучку систему оцінки, яка ефективно відповість на потреби більшої кількості організацій [3].

Доступний широкому колу користувачів освітній вебконтент повинен створюватись відповідно до міжнародних стандартів вебдоступності, особливо це важливо для учнів з обмеженими можливостями здоров'я. Дотримання принципів універсального дизайну та використання сучасних інструментів дистанційного навчання зробить освітній контент принципово іншим та допоможе вивести електронне навчання на якісно новий рівень. Проведення аудиту освітніх онлайн-ресурсів на відповідність правилам забезпечення доступності вебконтенту WCAG, а також розробка керівництв зі створення освітнього вебконтенту є важливою задачею сьогодення.

Список літератури:

1. About Universal Design for Learning [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.cast.org/impact/universal-design-for-learning-udl>.
2. Доступність веб-простору: як та для чого [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://ud.org.ua/statti/293-veb-dostupnist>.
3. W3C Accessibility Guidelines (WCAG) 3.0. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.w3.org/TR/wcag-3.0/>.
4. Center for Universal Design. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://projects.ncsu.edu/design/cud/about_ud/udprinciples.htm.
5. Про забезпечення створення безбар'єрного простору в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533/2020#Text>.
6. Родик Я.С., Скороходова А.В. Принципи універсального дизайну при формуванні архітектурного середовища медичних установ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://vestnik-construction.com.ua/images/pdf/3_101_2020/7.pdf.
7. Трейтяк А. Універсальний дизайн в освіті. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://nmcio.ippo.kubg.edu.ua/?p=2414>.

*ДРАЧ Тамара,
аспірантка Львівського державного університету фізичної культури
ім. Івана Боберського,
тренер-хореограф Школи повітряної акробатики «Шоколад»*

ФОЛЬК-МОДЕРН ТАНЕЦЬ ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ ХОРЕОГРАФІЧНИХ НАВИЧОК ДЛЯ ВИКОНАВЦІВ У ПОВІТРЯНІЙ АКРОБАТИЦІ ТА ПІЛОННОМУ СПОРТІ

Анотація. Повітряна акробатика на полотнах та пілонний спорт є техніко-естетичними напрямками, які допомагають розвинути фізичні якості виконавця, однак покращити їхню хореографічну майстерність, яка є складовою номерів, можна завдяки заняттям фольк-модерн танцем. Завдяки заняттям хореографією діти та дорослі покращують свою виконавську майстерність, розвивають артистичність та характерність, в процесі формування технічних якостей. Народний танець формує у виконавця навички акторської майстерності, допомагає ознайомитися з різними характерами виконання та створити неповторний колорит національних фарб під час виконання акробатичного номеру. Номер з використанням народної хореографії є більш емоційно насиченими, яскравими, для них притаманна передача почуттів виконавців, їх належність до певного національного прошарку. Тож, метою нашого дослідження є визначити вплив народно-сценічної та фольк-модерн хореографії на розвиток виконавських здібностей у повітряній акробатиці та пілонному спорті. Завдяки проведеному дослідженню ми детально вивчили вже проведенні наукові роботи присвячені застосуванню народно-сценічної хореографії в процесі підготовки виконавців у техніко-естетичних видах спорту, та розробили програму удосконалення хореографічної майстерності у таких напрямках як повітряна акробатика та пілонний спорт.

Ключові слова: фольк-модерн, народно-сценічна хореографія, методика викладання, повітряна акробатика, пілонний спорт.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Народний танець утримує свою популярність завдяки розповсюдженню національної ідеї, а також залученню все більшої кількості виконавців до прагнення зберігати та поширювати національну культурну спадщину. Цей стиль хореографії може стати у пригоді при підготовці до виступів на повітряних полотнах, кільці та пілонному спорті. Він допомагає підготувати дітей та дорослих до виступів в національному характері, розвинути навички народно-сценічної та сучасної хореографії в процесі підготовки до змагань з повітряної акробатики на полотнах, кільці, гамаку та пілоні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням хореографічної підготовки спортсменів у техніко-естетичних видах спорту, таких як художня та спортивна гімнастика, фігурне катання, синхронне плавання та ін., а також залучення до цього процесу народно-сценічної хореографії займалися такі науковці як Румба О.Г. (2006), Сосіна В.Ю.(2009), Тодорова В.Г.(2018) та ін. Щодо методичних рекомендацій у народно-сценічній хореографії вагоме місце займає праця сучасних науковців, таких як Зайцев Є. та Колесніченко Ю. (2007) та ін. Питанням розвитку таких напрямків як пілонний спорт, повітряна акробатика на полотнах, кільці, гамаку займалися такі науковці як Олейник Ганна (2017), Irina Kartali (2018), Steven Santos (2013) та ін. Однак питання застосування фольк-модерну як засобу хореографічної підготовки виконавців у повітряній акробатиці та пілонному спорті ще не підіймалося у сучасній літературі.

Формування мети статті (визначення завдання). Тож, метою нашого дослідження є визначити вплив народно-сценічної та фольк-модерн хореографії на розвиток виконавських здібностей у повітряній

акробатиці на полотнах, кільці, гамаку та пілоні. Для цього були поставлені такі завдання:

- вивчити наявні літературні джерела щодо можливості застосування фольк-модерну в процесі підготовки виконавців у техніко-естетичних видах спорту;
- розробити програму хореографічної підготовки виконавців у повітряній акробатиці та пілонному спорті із застосуванням народно-сценічної хореографії та фольк-модерн танцю;
- провести педагогічний експеримент на базі Школи повітряної акробатики «Шоколад», в процесі котрого застосувати фольк-модерн хореографію, як засіб хореографічної підготовки виконавців у цих напрямках.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення народної хореографії може слугувати засобом для підготовки виконавців у повітряній акробатиці та пілонному спорті. Зважаючи на те, що виконавцям різного віку складно сприймати класичний танець як засіб формування хореографічних здібностей, адже потребує від них концентрації уваги на дрібних рухах та виворотності, з дітьми та дорослими варто приділяти увагу вивченню і народно-сценічній хореографії, адже вона більш жвава, емоційна та легка для сприйняття.

Фольк-модерн танець – це ускладнена версія народного танцю, яка містить як елементи народного танцю, так і елементи сучасної хореографії. Для формування у виконавцях з повітряної акробатики виконавських навичок, ми спробували застосувати саме цей стиль хореографії[5, с.6]. Фольк – це більш стилізований напрям народного танцю, який допомагає виразити балетмейстеру сучасні ідеї в народному танці. Використовувати фольк-модерн для постановок з учнями корисно, адже допомагає поєднати сучасний танець з народною хореографією та виховати в них відчуття національного стилю.

Для постановок фольк-модерну підійдуть музика сучасних виконавців, котрі використовують у своїй музиці етнічні мотиви.

Можна обрати інструментальну музику або композиції з вокалом, такі як пісні «Онуки», Руслани, Джамали, відомих українських виконавиць, або відповідних сучасних національних композицій. Така музика якнайліпше відображає тенденції у стилі фольк-модерну в музиці сьогодення.

Фольк-модерн танець, ґрунтується на відповідному музичному супроводі, поєднує в собі елементи народного танцю та сучасної хореографії. Для учнів, котрі займаються на полотнах, кільці та пілоні він є засобом формування в них виконавських навичок, адже не тільки допомагає їм навчитися гарно та емоційно виконувати номер, але й поєднати його з виконанням акробатичних елементів [7,с.10].

Сьогодні народний танець здобув особливого значення. Адже окрім можливості популяризувати культуру та мистецтво тієї чи іншої національності, він виховує в учні гарну поставу, дотягнуті стопи та коліна, а також формує в них відчуття музичного ритму.

Вивчення танцювальних зв'язок урізноманітнює заняття з хореографії, робить заняття більш насиченим танцювальними зв'язками та національними рухами. З виконавцями з повітряної акробатики та пілонного спорту слід вивчати різноманітні національні танці, такі як український, угорський, польський, російський, болгарський та інші танці. Для того, щоб сформувати в дитині виконавські навички, а також повагу до різних національних культур.

Заняття слід розпочати з руху учнів по колу, під час котрого можна виконувати біг, підіймання ніг, «бігунець», «вірьовочка» та ін. Далі слід учням дати змогу розігрітися біля опори, розтягнутися.

Слід виконати екзерсис біля опори. Наприклад, *Plie* в стилі українського народного танцю; далі *battement tendu* в стилі російського народного танцю разом з *battement tendu jete*; далі ми пропонуємо

виконувати вправу *rond de jampe parter* в стилі угорського танцю; *battement fondu* у стилі східного танцю; *battement frappe* у стилі молдавського танцю; *rond de jambe an ler* з «вірвовочною» у стилі угорського танцю; *adajio* з виконанням *developpe releve lan* у стилі молдавського танцю; *grand battements* в іспанському характері[5,с.56].

Така різноманітність стилів дозволить максимально розвинути емоційність та харизматичність виконання, зробити його насиченим, неповторним та артистичним. Адже під час виступу на полотнах, кільці або гамаку слід створити образ, передати характер танцю, що важко зробити без попередньої артистичної підготовки виконавця. Такий екзерсис дозволяє розвивати характер учня при виконанні вправи, вимагає застосування артистичних здібностей та допомагає урізноманітнити образи, в яких виконавець може виступати.

Наразі все популярнішими стають постановки, в яких поєднується фольк та вистава, акробатика та гімнастика, тим цікавіше спостерігати за номером, коли в ньому є ідея, сюжет та національна харизма.

Наступною частиною уроку може стати вивчення танцювальних зв'язок на середині залу біля полотен. Продовжуючи заняття можна вивчити з учнями танцювальні комбінації в характері українського, шотландського, молдавського, угорського танцю; іспанське «Фламенко», польський «Краков'як», український «Гопак», італійську «Тарантелу» та ін. Завдяки вивченням танцювальних зв'язок біля полотен з виконанням акробатичних елементів під час занять, ми поступово готуємо учнів до виконання різноманітних танцювальних малюнків, вчимося працювати в парі або в колективі, розробляємо танцювальні навички учня в процесі виконання вправ на полотні, завдяки чому виконавець зможе успішно використовувати ці навички в процесі виконання номерів на знарядді під час змагань.

Різноманітні характери виконання роблять з учня артиста, а не тільки виконавця. Допомагає розвинути виразність обличчя, емоційність, розкрити внутрішній потенціал, заради того, щоб виконавець впевнено почував себе на сцені та не боявся виражати свої емоції, проявляв власну харизму під час виступу на знарядді.

Для впровадження фольк-модерн програми, ми пропонуємо під час виступів поєднувати народну хореографію з акробатикою. Такі номери допомагають створити танцювальне шоу, яке яскраво виглядає та створює малюнок на кількох рівнях простору, шоу, яке виглядає яскраво та ефектно.

Щоб перевірити можливість такого поєднання, ми створили постановку у стилі фольк-модерн під музику Онуки «Zenit», в самому номері поєднали народний танець з сучасною хореографією. А також гармонійно з'єднали його з виконанням акробатичних елементів на кільці. Повітряне кільце, на нашу думку, більше асоціюється з «віночком», що можна підкреслити оформленням самого знаряддя.

Костюми дітей можна зробити стилізованими під український характер: зелені хітони з шифону вдягнути на білі купальники та прикрасили голову віночком, наприклад.

На дітях, котрі виконують елементи на кільці, можна також вдягнути хітони, але більш укорочені, оскільки виконання елементів на цьому знарядді вимагає, щоб на виконавці одяг був таким, що не заважає виконувати елементи повітряної акробатики. Тканина має бути льняна або бавовняна, така, що не буде слизькою під час виконання елементів. Дівчата на кільцях, за нашим задумом, виконують елементи в синхронні.

Танець же ми розпочали з виходу в одній лінії, гуцульські мотиви в музиці сприяли відповідному вибору українських рухів. Під час танцю ми виконуємо такі рухи, як «бігунець», «припадання», «віршовочку», «голубці», «ковирялочку» та інші українські народні рухи в поєднанні з сучасними

«па». З використанням різноманітних танцювальних малюнків та сучасною хореографією це виглядає гармонійно та колоритно.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямку.

Таким чином, завдяки проведеному дослідженню ми вивчили вже проведенні наукові дослідження з приводу застосування народно-сценічної хореографії в процесі підготовки виконавців у техніко-естетичних видах спорту. На базі Школи повітряної акробатики «Шоколад» ми застосували розроблену програму з народно-сценічної та фольк-модерн хореографії в процесі підготовки виконавців до виступів у повітряній акробатиці на полотнах, кільці, гамаку та пілоні. Створили танцювально-акробатичну композицію для виступу на фестивалі «Арканове коло» (м. Івано-Франківськ), в якій поєднали фольк-модерн з повітряною акробатикою на кільці, таким чином перевірили ефективність таких занять та можливість застосування цих знань та навичок під час виступів. Номери з застосуванням фольк-модерн хореографії виходять більш емоційними, виразними, характерними та створюють позитивний настрій у глядача, що сприятиме успішності виконавців під час виступів та змагань.

Список літератури:

1.Зайцев Є. Колесніченко Ю. Основи народно-сценічного танцю: Посібник (+ Нотний додаток).Київ: Вид-во «Нова книга», 2007.416 с.

2.Румба О.Г. Народно-характерная хореография в системе подготовки специалистов по гимнастике и танцам на паркете : дис.канд. пед. наук: 13.00.04. Санкт-Петербург:Санкт-Петербургская гос. акад. физ. культуры им. П.Ф. Лесгафта, 2006. 209 с.

3.Сосина В.Ю. Хореография в гимнастике : учеб. пособие для студентов вузов.Киев : Олимпийская литература, 2009.135 с

4.Тодорова В.Г. Хореографічна підготовка в техніко-естетичних видах спорту: монографія. Львів: ЛДУФК; 2018. 252 с.

5.Олейник Г. Танец на пилоне. Учебное пособие. Одеса. 2017. с.175

6. Irina Kartaly. Pole Dance Fitness. Maidenhead: Meyer & Meyer Sport (UK) Ltd., 2018, p.416.

7. Steven Santos. Simply Circus. Introduction to Rigging Lyras and Trapeze Bars. Simply Circus:Inc., 2013, p. 406.

ЄМЕЦЬ Альона,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики викладання філологічних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

КОВАЛЕНКО Ольга,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики викладання філологічних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

УПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ЛІТЕРАТУРНОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Зміни, що відбулися в освітній системі України на початку XXI століття (оновлення та прийняття нових Стандартів початкової освіти (2011, 2017), запровадження довготермінової реформи освітньої галузі (НУШ)) реалізовували, перш за все, ідею особистісного зростання дитини. Відповідно й один з провідних напрямів усебічного розвитку школярів – читацька підготовка – зазнав суттєвого оновлення. Починаючи з 2011 року, традиційний навчальний предмет «Читання» було змінено на «Літературне читання», що вказувало на нові перспективи літературної освіти. Ідея внесення суттєвих змін на номінативному і сутнісному рівні, яка спиралася на досягнення методичної науки, була запропонована професором ХНПУ імені Г.С.Сковороди Джежелей Ольгою Валентинівною на нараді з оновлення Стандартів початкової освіти у 2011 році.

За О. В. Джежелей, літературне читання в початковій школі – це перший етап системної літературної освіти, спрямованої на формування кваліфікованого читача [1].

Суттєві зміни в змістовому й методичному наповненні навчального предмета "Літературне читання" сприяли пошуку нових методичних підходів і введенні нових термінів, зокрема «кваліфікований читач» і «читач-початківець», які доповнювали систему формування читацької підготовки в початковій ланці освіти.

У початковій школі кваліфікований читач – це читач грамотний, діяльний, який любить читати. «Кваліфіковану читацьку діяльність визначають наявність мотиву (бажання), уміння ставити реальну мету, усвідомлювати свій інтерес, знаходити шляхи його реалізації, свідомо й обґрунтовано вибирати з розмаїття видань книжку відповідно до задуму і власних читацьких можливостей, здійснювати процес читання й осмислення твору, використовувати набутий досвід і знання для особистісного зростання, цікавої, соціально значущої справи» [2]. Однак, читач-учень початкових класів, на відміну від учнів загальноосвітніх навчальних закладів II-III ступенів, має певні вікові особливості. У нього ще недосконала техніка читання, обмежений особистий і читацький досвід, що не дозволяє йому самостійно опанувати багатством художньої літератури. Але він уже здатний досить глибоко опанувати смисл твору, якщо має можливість компенсувати зазначені вище прогалини. Тому на початку XXI століття виникла необхідність у введенні в науковий обіг поняття «читач-початківець» – дитина, яка знаходиться на початковому рівні формування читацьких компетентностей, однак може опанувати смисл художніх творів на основі педагогіки партнерства, коли досвідчений читач допомагає їй заповнити наявні прогалини, коли дорослий ділиться своїм досвідом сприймання й аналізу прочитаного, виступає не ментором, а партнером [3].

У навчальному процесі партнерами в читанні для молодших школярів мають стати, перш за все, учителі початкових класів і батьки.

Учитель – керівник і одночасно учасник діалогу з книжкою, автором твору, окремим учнем і класом у цілому. За твердженням проф. О. В. Джежелей, на уроках літературного читання учитель спочатку виконує роль провідного партнера, потім рівноправного і на решті віддає першість учням, доповнюючи окремі сторони їхньої читацької діяльності. При цьому вчитель виконує функції наставника, який спрямовує увагу учнів і забезпечує розуміння ними смислу прочитаного на всіх етапах взаємодії з твором [4].

Найяскравіше принципи педагогіки партнерства простежуються у використанні провідного методу і прийому літературного читання – у літературній бесіді, яка може охоплювати читання, міркування, обмін думками, розповідання, складання плану, розучування віршів, літературну гру тощо.

У педагогічній літературі знаходимо розгорнуті рекомендації щодо ведення питально-опитувального варіанту бесіди, але питання – це лише один із прийомів цього методу. Перетворювати літературну бесіду на опитування чи засіб перевірки, на думку провідних фахівців у галузі дитячого читання, на сьогодні є виявом непрофесіоналізму

За О. В. Джежелей, учитель початкових класів під час бесіди постійно знаходиться у стані спілкування з дітьми й твором. Він – зразковий читач, який прямо впливає на дитину своєю поведінкою, виразним читанням, поясненням, начитаністю, умінням чути й слухати співрозмовника, вести діалог і полілог. Саме цей бік методичної підготовки вчителя, формування його спочатку як читача, а потім як керівника дитячого читання є нагальним завданням сучасної методичної науки [4].

Аналіз діяльності вчителів, які опанували методикою літературної бесіди, побудованої на засадах педагогіки партнерства, свідчить про

ефективність використання цього методу в реалізації завдань літературного розвитку молодших школярів.

Список літератури:

1. Джежелей О.В. К проблеме определения содержания понятия "литературное чтение" в начальной школе. *Development of modern technologies and scientific potential of the world : coll. of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with materials of the International scientific-practical conf.*, London, July 29, 2019. Vol. 4. P. 44–48. URL: <http://surl.li/cskng>
2. Джежелей О.В., Ємець А.А., Коваленко О.М. Класна бібліотека. Робота з дитячою книжкою. 1 клас Методичний посібник. Харків, 2019. URL: <https://vesna-books.com.ua/wp-content/uploads/2020/04/Klasna-biblioteka-Robota-z-dytyachoyu-knyzhkoju-1-klas-Metodychka.pdf>
3. Джежелей О.В. Проблемы становления читателя в процессе обучения. "Теорія і методика навчання: проблеми та пошуки": збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Харків, ХНПУ, 2018. Вип. 15. С. 19–30. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/2611>
4. Джежелей О.В. Беседа на уроках чтения в начальной школе (заметки к разработке лекционного материала). "Теорія і методика навчання: проблеми та пошуки": збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Харків: ХНПУ, 2019. Вип. 16. С. 28-38. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/3043>

ЄМЕЦЬ Альона,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики викладання філологічних дисциплін у дошкільній, початковій і спеціальній освіті

КРИВУЛЯ Юлія,

студентка факультету початкового навчання Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ВПЛИВ КОМУНІКАТИВНОГО АСПЕКТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Згідно з чинними освітніми навчальними програмами для 1-4 класів на кінець початкової школи, в учнів мають бути сформовані базові компетентності, що допоможуть їм не тільки в середній та старшій ланці школі, а й упродовж життя. Однією з ключових компетентностей визначено читацьку компетентність.

Поняття «читацька компетентність» є досить новим для педагогічної науки, хоча його виникнення було досить закономірним і спиралося на значні методичні здобутки ХХ століття. Вітчизняні вчені (О.Джежелей, Л. Зазуліна, О. Ісаєва, В.Мартиненко, О. Савченко, А. Фасоля, О. Шкловська, Т. Яценко тощо), які досліджують проблеми читання, визначили низку складових читацької компетентності. Т.Яценко [7] виділяє технічну (сформованість навички читання); когнітивну (пізнавальна діяльність учнів, сприймання та інтерпретація текстів); комунікативну (діалогічна взаємодія: автор – текст, автор – читач, читач – текст); ціннісну (оцінні судження, ставлення до прочитаного) характеристику читацької діяльності особистості. За Л. Зазуліною [2], читацька компетентність інтегрує в собі когнітивний (це знання); комунікативний (слухання, читання, говоріння, письмо); ціннісний (оцінні судження і ставлення учня до прочитаного); діяльнісний (уміння, навички, способи діяльності); особистісно-творчий

(мотиваційно-ціннісні ставлення, прагнення особистості до навчання, пізнання і діяльності) компоненти.

На відміну від названих вище вчених, дослідник А. Фасоля [6] зазначив компоненти читацької компетентності переважно через здатність та готовність читача виконувати той чи інший вид діяльності. Він виокремив низку субкомпетентностей, тобто компетентностей «нижчого рівня»: літературознавчу (здатність застосовувати літературознавчі знання й уміння для інтерпретації та аналізу художнього твору; налагодження діалогу з текстом (автором, героями), самим собою, іншими читачами, знаходження в ньому авторських і творення власних смислів); інформаційну (готовність працювати з різними джерелами інформації, знаходити та опрацьовувати її); емпатійно-образну (спроможність уявляти прочитане, співпереживати, мислити образами); естетично-аксіологічну (здатність оцінювати художній твір з естетичних позицій, розглядати зміст, учинки героїв, авторську позицію з погляду національних і загальнолюдських цінностей); творчо-мовленнєву (здатність обґрунтовувати власну думку, створювати тексти, будувати зв'язні висловлення залежно від комунікативної ситуації); самоорганізаційну (здатність керувати власною читацькою діяльністю, особистісним і читацьким розвитком). Привертає до себе увагу наявність комунікативної складової в усіх авторських визначеннях.

Звичайно, факторів впливу на формування читацької компетентності багато. З боку школи, це: тип місцевості, де знаходиться навчальний заклад, наявність додаткових освітніх можливостей для дітей, рівень підготовки вчителів, сформованість у педагогів звички проводити дозвілля з книжкою, їхня завантаженість. На нашу думку, у молодшому шкільному віці особливе значення має читацька особистість учителя, його вміння комунікувати і з книгою, і з класом, і з батьками. Звичайно, читацька компетентність формується не тільки в школі. Дослідження М. Пінської, Т. Тимкової,

О. Обухової [5] виявили кореляцію між показниками читання й ставленням батьків до книги, їхнім матеріальним станом, рівнем освіти.

У нашій роботі ми поставили за мету з'ясувати вплив комунікативної взаємодії між учителем, класом і батьками учнів на читацьку компетентність.

В якості об'єкта дослідження було обрано читацьку компетентність четвертокласників, що дозволяло окреслити перспективні результати на кінець початкової школи. Базою дослідження було обрано 4-А клас Харківської загальноосвітньої школи №10. Класовод – досвідчена вчителька вищої категорії Галина Ксенофонтівна Шейко, яка користується заслуженою повагою і колег, і учнів, і батьків. Г.К. Шейко завжди жваво відгукується на нововведення і ретельно аналізує результати їх впровадження в навчальний процес.

Паралельно подібний проєкт було реалізовано у двох четвертих класах інших шкіл міста Харкова. Учителі-класоводи – професіонали свої справи.

Матеріал дослідження було зібрано шляхом проведення спостережень за навчальним процесом, різноманітних тестувань та опитувань, проведення окремих занять. Отримані результати були представлені у вигляді 5-рівневої шкали: низький, задовільний, середній, вищий за середній, високий рівень сформованої читацької компетентності.

Загальний аналіз роботи базового класу показав, що в більшості учнів сформованість читацької компетентності знаходиться на середньому рівні.

- 70% вміють аргументувати своє ставлення до подій у творі, міркувати й обговорювати літературні твори, обґрунтовувати власну думку. 30% учнів викладають свої думки послідовно, з мовленнєвими помилками.

- 50% з легкістю здатні застосувати літературознавчі знання, близько 38% це роблять з допомогою вчителя, 12% знаходяться на задовільному рівні;

- 20% класу з ентузіазмом знаходять та опрацьовують нову інформацію;
- 94% спроможні уявляти прочитане, співчувають головним героям та подіям у тексті;
- 80% здатні керувати власною читацькою діяльністю та із захопленням ставляться до нових навчальних проєктів, 20% беруть у них участь безініціативно.

На нашу думку, такі результати пов'язані з активною позицією вчителя-класовода. Учні цього класу упродовж навчання в початковій школі виконували багато різноманітних творчих завдань, що вимагало творчості, стимулювало її. Учитель використовував різні підходи в процесі навчання, зокрема метод проєктів, який відчутно впливає на зацікавлення дітей у навчанні. компетентність.

Рівень читацької компетентності інших (контрольних) класів переважно задовільний.

Фахівці Українського центру оцінювання якості освіти [3] зауважують, що для високого рівня читацької компетентності недостатньо спонукати вчителя до комбінування елементів предметних знань, необхідно формувати більш розгалужені мережі комунікацій, які сприятимуть опануванню літератури. Прикладом створення такої мережі можна вважати комунікативні зв'язки, утворені під час реалізації проєкту «Читання як зв'язок поколінь».

У 2020 році співробітники Науково-консультативного центру читання та дитячої книги та лабораторії методичного забезпечення безперервної освіти «школа-ВНЗ» ХНПУ імені Г.С. Сковороди започаткували проєкт «Читання як зв'язок поколінь». Його головна мета – сприяння зацікавленню дітей читанням.

На пілотній стадії проєкту було проведено опитування студенток 2-3 курсів факультету початкового навчання Харківського національного

педагогічного університету імені Г. С. Скороводи. Результати [4] показали, що нові твори дитячої літератури нечасто стають улюбленими та незабутніми, на відміну від дитячої класики, написаної в XVIII-XX століттях, що свідчить про наявність сталого культурного поля, спільного для багатьох поколінь. Це дозволяє зробити припущення, що воно й далі буде стрижневою частиною дитячого читання.

Одне із завдань проєкту було пов'язано з розширенням кола читання учнів молодшого шкільного віку. Задля цього батьки, сусіди, брати, сестри та інші дорослі читачі пропонували учням 3-4 класів твори для читання на основі власних дитячих читацьких уподобань. Отримавши рекомендацію дорослого читача, діти мали самостійно знайомляться з твором, а потім записати свої особисті враження, незалежно від думки, що була висловлена дорослим. Дорослі читачі мали виконати прохання організаторів проєкту упродовж двох тижнів.

Упродовж виконання проєкту було отримано 27 карток (у класі 29 учнів). Аналіз запропонованих дорослими рекомендацій показав приблизно однакову кількість творів, написаних іноземними та вітчизняними авторами (14 та 13 відповідно). Усі книги представляють класику дитячої літератури. Більшість карток було представлено на другому тижні від початку оголошення завдання.

Під час реалізації проєкту були застосовані різноманітні форми взаємодії з дітьми в урочний і позаурочний час. Теми уроків позакласного читання дозволяли продовжити знайомство учнів з творами авторів, які вони прочитали раніше на уроках та вдома, почути нові цікаві твори. Упродовж проєкту діти ділилися враженнями від прочитаних книжок, відбувався обмін думками щодо подій твору між кураторами проєкту та його учасниками, підтримуючи таким чином інтерес учнів до проєкту. Крім цього, діти представили плакати та відеоролики, в яких розповідали про те, як їхні батьки познайомилися з книгою, що сподобалося дорослим читачам,

що сподобалося учням молодшого шкільного віку під час читання і чи вони рекомендують прочитану книгу друзям.

Безсумнівно, велику роль в успішній реалізації проєкту відіграла класна керівницка Шейко Галина Ксенофонтівна. Вона регулярно проводила бесіди з учнями та батьками, демонструвала цікаві виконані завдання, всіляко стимулювала сімейні читання. Після розмов з учителькою, як зізнавалися потім учні, молодші та дорослі читачі збиралися, обговорювали прочитану літературу та разом писали картки-відгуки.

Одним з важливих результатів проведеного дослідження можна зазначити збільшення позитивної мотивації читання учнів. Це яскраво ілюструють учні, які зазвичай без зацікавлення ставилися до виконання домашніх завдань, зокрема до читання. Під впливом загально ентузіазму відбулися зміни в читацькій діяльності в найменш активних учасників проєкту. Звичайно, поки що рано говорити про суттєві зміни в читацькій компетентності таких дітей, але наявні позитивні зрушення дають надію на краще.

Контрольні класи, хоча й отримали деякі результати під час реалізації проєкту, однак суттєвих зрушень в покращенні читацької компетентності не відбулося. Головну причину вбачаємо в тому, що не було утворено зв'язку *учитель-діти-батьки*. Кількість учасників проєкту була невелика (відповідно 3 -4 родини в класі), а значить очікуваного ефекту не відбулося.

Отже, можна стверджувати, що застосована проєктна діяльність позитивно впливає на формування читацької компетентності завдяки активізації комунікативної складової навчання. Виконання завдань проєкту дозволили створити позитивну читацьку атмосферу в школі та вдома, адже розмова спочатку з учителем, а потім з близькими про книжки, які подобалися дорослим у дитинстві, обмін враженнями про найцікавіші твори робив спілкування «предметнозацікавленим», дозволяв налагодити міцну комунікацію, навчально-тематичного спрямування.

Налагодження комунікативних зв'язків з різними читачами підвищує статус читання в очах школяра, зацікавлене спілкування надає значущості читацькій діяльності. Також збільшується читацький кругозір, адже дитина отримує поради від різних людей, тим самим є шанс, що вона знайде для себе привабливу книжку, автора, жанр, тему, і це допомагає краще орієнтуватися у світі літератури.

Читацька компетентність формується у тісному зв'язку з соціальною адаптацією дитини, маючи двосторонні причино-наслідкові зв'язки, не тільки комунікативна складова позитивно впливає на формування читацької компетентності, а й покращуються взаємини між дорослим та молодшим поколінням.

Отже, комунікативний аспект навчальної діяльності є одним із надзвичайно важливих факторів формування читацької компетентності.

Список літератури:

1. Джежелей О. В., Емец А. А. Літературне читання. Матеріали к урокам. 1–4 класи. Справочне посібник для учителів і батьків. Харків, 2013. 192 с.
2. Зазуліна Л. В. Педагогічні проекти: науково-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: Абетка — НОВА, 2006. 40 с.
3. Звіт про результати першого циклу загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти» 2018 р. Частина III. Читання / Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2019. 252 с.
4. Кривуля Ю. П. Аналіз власного дитячого читацького досвіду студентів різних курсів. *Наука та освіта в дослідженнях молодих учених* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. для студ., аспірантів, докторантів, молодих учених, Харків, 13 трав. 2021 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред.) та ін.]. Харків, 2021. С. 81–83.

5. Пинская, М. А. Тимкова, Т. В. Обухова, О. Л. Может ли школа влиять на уровень читательской грамотности младших школьников? *Вопросы образования*. 2009. № 2. С. 87–108.

6. Фасоля О. Читацька компетентність: що формуємо, що і як перевіряємо й оцінюємо. *Дивослово*. 2017. № 9. С. 8–15.

7. Яценко Т. О. Формувати компетентнісного читача. *Українська мова і літ. в школі*. 2008. № 6. С. 25–28.

ЖУРБА Катерина,
*доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник
Інституту проблем виховання НАПН України*

ПІДГОТОВКА УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ДО СЛУЖБИ У ВІЙСЬКУ В ЗАРУБІЖНІЙ ПРАКТИЦІ

Анотація. Статтю присвячено висвітленню питання підготовки учнівської молоді до служби у війську в зарубіжній практиці таких країн як США, Канада, Велика Британія, Польща. Проаналізовано популярні освітні програми та скаутські рухи, розкрито специфіку підготовки учнівської молоді до служби у війську.

Ключові слова: учнівська, молодь, підготовка до служби у війську, скаутські організації, армія.

Abstract. The article is devoted to highlighting the issue of preparing students for military service in foreign practice of countries such as the USA, Canada, Great Britain, and Poland. Popular educational programs and scouting movements were analyzed, the specifics of preparing schoolchildren for military service were revealed.

Key words: school, youth, preparation for military service, scouting organizations, army.

Питання підготовки учнівської молоді до служби у війську набуває все більшої актуальності у зв'язку з відкритою агресією Росії проти України, зростанням терористичних загроз, що потребує уваги до питання підготовки молоді до служби у війську. На сьогодні демократичні країни усвідомлюють виклики й зацікавлені у захисті своєї держави, її суверенності від зовнішнього втручання, а також громадян – від маніпулювання свідомістю та масами ззовні. Це обумовлює пошук різних форм підготовки юнаків і юнок до служби у війську через залучення їх до різних навчальних програм.

Залучення молоді до служби у війську потребує сформованості базових умінь і навичок.

У США найбільш популярною є програма Junior Reserve Officers Training Corps (JROTC) (Програма підготовки молодших офіцерів запасу у старших класах), яка охоплює 600 тисяч школярів 9-12 класів і спрямована на розвиток якостей характеру у дітей, які планують у майбутньому обрати військову професію та поєднує навчальну та фізичну підготовку.

JROTC передбачає формування життєвих навичок та лідерство, впевненість у собі, дисциплінованість необхідні не лише військовим, а у будь-якій кар'єрі.

Учні беруть активну участь у різних проєктах, беруть на себе відповідальність за діяльність у школі й громаді. Усього у США діє 3000 спеціалізованих військових класів. Інвестиції Пентагону у навчання школярів в таких класах щороку становлять 400 мільйонів доларів.

Також популярними у США є National Defense Cadet Corp (NDCC) (Кадетський корпус національної оборони), який фінансують місцеві громади, де навчаються діти з 11 років та приватні й державні військові коледжі.

На будь-якому скаутському джемборі бойскаути зі США завжди вирізнялися своєю мілітарною поставою, одностроями кольору хакі. В

окремі періоди американські хлопці-скаути й дівчата-гайди налічували до 5–7 млн членів й охоплювали близько 5% усієї молоді.

Державна політика Канади зорієнтована на створення позитивного іміджу армії Канади та зацікавлена у залученні молоді до служби у війську, що підтверджується створенням відповідних умов та соціальними гарантіями для військовослужбовців.

В Канаді функціонує мережа військових середніх закладів освіти, де крім загальної освітньої програми учні долучаються до військової підготовки. Розклад дня включає заняття фізкультурою після підйому, академічні заняття у першій половині дня, а також ігри та самостійну роботу, підготовку до занять у другій половині дня. Через Canadian Cadet Organization (CCO) впроваджується державна програма за кошти Міністерства оборони Канади.

Прикладом може бути Академія Роберта Ленда (RLA) – єдина приватна військова академія не університетського рівня, яка працює з 1978 року. В Академії навчаються 160 учнів з 5-го по 12-й клас та при зарахуванні до закладу отримують статус призовника. Усі курсанти проживають у казармах, розташованих на території Академії та названі на честь відомих військових діячів чи героїв Канади, які є взірцем для юних курсантів. Дисципліна є важливою умовою виховного середовища RLA, що ставить за мету саморегуляцію курсанта та зміну його поведінки.

Академія активно взаємодіє зі збройними силами Канади, зокрема Кадетським корпусом Королівської канадської армії, полком Лінкольна і Велланда, Королівським канадським полком, а курсанти, починаючи з 9-го класу отримують членство у підрозділі №2968 RCACC. Учні, які демонструють лідерські і організаторські здібності під час навчання отримують звання молодшого капрала.

В часи так званої Холодної війни у Канаді діяли й українські кадетські «летунські» відділи, які також виконували функцію підготовки молоді до служби у війську і захисту Канади.

Слід відзначити значний внесок скаутських організацій у підготовці учнівської молоді до служби у війську Канади об'єднує понад 100 тис. скаутів.

У Великій Британії модель підготовки учнівської молоді до служби у війську схожа до канадської. Досить популярною є Community Cadet Forces (CCF) – мережа молодіжних організацій, які займаються підготовкою кадетів сухопутних військ, морських кадетів і кадетів військово-повітряних військ, що спонсоруються й контролюються Міністерством оборони. Такі осередки у Великій Британії діють на базі державних і приватних шкіл. Через Міністерство оборони здійснюється призначення платних виховників та погодження волонтерів, які не завжди є членами педагогічного колективу освітнього закладу. Міністерство оборони відіграє важливу роль у підготовці волонтерів, штатних виховників, забезпечує однострій, зброю та боєкомплект, доступ до військових частин і військового транспорту. Водночас заклади загальної середньої освіти залучають волонтерів, створюють умови для роботи з дітьми, забезпечують навчальні класи та місця для зберігання зброї. Хоча кадети й волонтери носять однострій, вони не зобов'язані укладати контракт зі збройними силами. У 2019 р. CCF налічував 110 620 кадетів і вихователів з бюджетом близько 100 млн фунтів стерлінгів на рік.

Скаутські організації є досить популярними у Великій Британії й об'єднують більше півмільйона школярів та є найбільшими у ЄС.

Водночас досвід впровадження патріотичного виховання у закладах загальної середньої освіти не завжди знаходив розуміння. Так, у 2006 р. у школах почали вивчати основи громадянства, однак через недостатню підготовленість вчителів та їхню нездатність пояснити дітям питання

релігійного, расового та етнічного розмаїття, уроки були визнані марними, що послужило причиною неприйняття батьківського і учнівського громадського введення уроків патріотизму, яке вони вважають дискусійним неоднозначним питанням.

Посилення агресивної політики Росії обумовили пошук шляхів підготовки молоді до служби у війську у Польщі. У 2017 р. Міністерство оборони Польщі започаткувало програму «Сертифіковані військові уніформовані класи», на основі якої здійснюється відповідна підготовка у закладах загальної середньої освіти. Метою програми є створення та розвиток шкільної мережі, здатної забезпечити ефективну єдину військову підготовку учнівської молоді. З цією метою було створене відповідне бюро, що координує та розвиває шкільну мережу. Якщо у 2017 р. такі спеціалізовані класи були у 58 школах, то на початок 2020 р. вони діяли уже у 128 школах Польщі й охоплювали 6 800 учнів. Навчання у таких класах триває два роки і, крім звичайної програми, включає польову підготовку: 185 годин навчання у формі педагогічної інновації як частина предмета «Військова освіта». Відповідно Міністерство оборони Польщі фінансує інструкторів, що проводять заняття, забезпечує допуск на військові об'єкти та до техніки. Дні військової підготовки проводяться щомісячно.

У зв'язку з повномасштабним вторгненням Росії в Україну з 1 вересня 2022 року у Польщі запроваджуються уроки безпеки, які передбачають навчання школярів стрільбі з кульової, пневматичної зброї та копій стрілецької зброї. Умовою для такого навчання є обладнання в навчальних закладах віртуальних чи лазерних тирів. Окрім, володіння зброєю, школярі вивчатимуть специфіку проведенню рятувальних робіт у міських умовах. Наступні два роки плануються як перехідні, що пояснюється необхідністю створення матеріально-технічної бази.

Також варто враховувати, що підготовка до служби у війську у Польщі традиційно опиралося на рух національного скаутингу (харцерів), що бере

свій початок з 1910 р. у Львові, члени якої брали активну участь у війні за незалежність Польщі на початку ХХ століття. Під час Другої світової війни їхніми зусиллями було створено бойову організацію «Сірі шеренги», що входила до складу Армії крайової.

Скаутський харцерський рух не був заборонений за часів існування Варшавського договору, що дозволило зберегти й розвинути летунську і морську спеціалізації. Якщо наприкінці 1980-х років харцерська організація налічувала близько 1 млн членів і сотні польових баз та домів по всій країні, то на сьогодні вдалося усе це зберегти. Окрім того, скаутська організація харцерів прописана у законі про освіту і становить на сьогодні близько 140 тисяч членів.

Таким чином, підготовка учнівської молоді до служби в війську в демократичних країнах є важливим завданням і пріоритетним напрямком освітньої діяльності, спрямованої на забезпечення захисту і суверенітету країни.

Список літератури:

1. Chu, L. (2017). *Little Soldiers: An American Boy, a Chinese School, and the Global Race to Achieve*. London: Harper Collins.
2. Pannoni, A & Moody, J. (2019). What to know About High School JROTC Programs. US News and World Report <https://www.usnews.com/education/blogs/high-school-notes/2014/11/10/3-things-to-know-about-high-school-jrotc-programs>.
3. Pannoni, A & Writers, S. (2015). High School JROTC Participants Share Pros, Cons of Involvement. US News and World Report <https://www.usnews.com/education/blogs/high-school-notes/2015/11/09/high-school-jrotc-participants-share-pros-cons-of-involvement>.
4. Pannoni, A, Writer S. (2015) High School JROTC Participants Share Pros, Cons of Involvement U.S. News.
5. Robert Land Academy (2022). Взято з: <https://educativ.net/schools/canada/robert-land-academy/>.

6. Wiist, W.H. & Whit S.K. (2017). Preventing War and Promoting Peace. A Guide for Health Professionals. Cambridge: Cambridge University Press
7. Есионори, К. (2013). Боевые искусства в японских школах – надо ли? Взято з: <https://www.nippon.com/ru/currents/d00036/>.
8. Юзич, Ю. (2021). Військове виховання юнацтва у країнах НАТО. А що в Україні? Дзеркало тижня. Взято з: <https://rpr.org.ua/news/viys-kove-vykhovannia-iunatstva-u-krainakh-nato-a-shcho-v-ukraini/>

ЗАКАЛОВ Ігор,
к.т.н., старший викладач,
ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ Володимир,
ІВАЩЕНКО Олена,
ПИЛИПЧУК Богдан,
ПОДГАЄЦЬКА Вікторія,
асистенти Київського національного університету культури і мистецтв

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ЗА ДОПОМОГОЮ ОНЛАЙН- ІНСТРУМЕНТУ SELFIE

Дистанційне навчання в Україні сьогодні є вимушеною необхідністю. При цьому рівень цифровізації освітніх закладів, зокрема шкіл, ще є не досить високим. Для оцінки етапів цифрового розвитку закладу освіти Європейською комісією в тісній співпраці з групою експертів зі шкіл, міністерств освіти, дослідницьких інститутів та інших організацій європейських країн розроблено онлайн-інструмент SELFIE (Self-reflection on Effective Learning by Fostering the Use of Innovative Educational Technologies), безкоштовний онлайн-інструмент оцінки ефективності впровадження цифрових технологій в закладах освіти [4]. Заступник Міністра освіти і науки Артур Селецький зазначає, що «цифровізація освіти в Україні нині є одним з найважливіших пріоритетів для МОН. Серед наших основних цілей

– створення цифрового освітнього середовища, розвиток цифрових компетентностей та забезпечення сучасного змісту освіти. Онлайн-інструмент SELFIE дозволяє отримати глибокий аналіз та оцінити наявну ситуацію за кожним з вищеперелічених пріоритетів. На основі аналізу звітів SELFIE ми очікуємо на подальше стратегічне планування та вдосконалення процесів цифровізації на рівні закладів освіти” [1].

Інструмент SELFIE розроблений для самооцінки закладами освіти степені ефективності використання сучасних цифрових освітніх інструментів у своїй роботі, виявити недоліки, окреслити пріоритети й плани подальшої диджиталізації освітнього процесу з метою підвищення його якості.

Під час самоаналізу учасникам опитування пропонується відповісти на запитання анкети де пропонуються короткі твердження і питання з простою шкалою відповідей від 1 до 5. Питання стосуються інфраструктури, обладнання, доступу до Інтернету для забезпечення освітнього процесу, технічної підтримки, системи захисту інформації та персональних даних, підвищення кваліфікації вчителів і здатність учнів використовувати ІКТ тощо. Також у SELFIE можна додавати питання відповідно до особливостей навчального закладу. За результатами відповідей керівників, педагогічних працівників та учнів стосовно цифрової готовності закладу освіти складається інтерактивний звіт, який допомагає виявити сильні та слабкі сторони процесу цифровізації, а також скласти план цифрової трансформації закладу освіти.

Впровадження пілотного проєкту з використання інструменту SELFIE ініційоване ЄС та Україною у 2020 році, а реалізовано на початку 2021 року під керівництвом Міністерства освіти і науки України, та за активної підтримки Міністерства цифрової трансформації, Комітету з цифрових технологій при Міністерстві освіти і науки, регіональних та місцевих органів управління освітою, обласних інститутів підвищення педагогічної

освіти (ОІППО), навчально-методичних центрів ПТО (НМЦ ПТО), регіональних та шкільних координаторів SELFIE в Україні [2].

У опитуванні взяли участь 96 закладів освіти. За результатами опитування було зроблено висновки та рекомендації щодо впровадження інструменту SELFIE в закладах освіти України, які внесені до звіту «Пілотне впровадження SELFIE. Фінальний звіт Україна». Серед виявлених недоліків відзначається відсутність інформації про рівень цифрових навичок та компетентностей вчителів та учнів, їх недостатня інформованість щодо напрямків підвищення кваліфікації в розрізі цифровізації. Крім того, зазначається, що рівень розвитку цифрової інфраструктури освітніх закладів залишається на низькому рівні. Мало уваги приділено цифровому оцінюванню, та використання цифрових інструментів самооцінювання також недостатнє.

Беручи до уваги виявлені недоліки важливо відзначити необхідність запровадження SELFIE та подібних інструментів, які можуть надати інформацію для процесів цифровізації та цифрової трансформації закладів освіти, зокрема на шкільному рівні. Запровадження проєктів по підвищенню рівня цифрової компетентності учнів та вчителів зокрема прийняття Рамки цифрової компетентності педагогічних працівників багато в чому покращить стан цифровізації освітнього процесу.

Список літератури:

1. Онлайн-інструмент SELFIE масштабують на всю систему загальної середньої та професійної освіти. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/news/onlajn-instrument-selfie-masshtabuyut-na-vsyu-sistemu-zagalnoyi-serednoyi-ta-profesijnoyi-osviti>.
2. Пілотне впровадження SELFIE. Фінальний звіт Україна. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.nmc.od.ua/wp-content/uploads/2021/12/selfie-pilot-in-ukraine.2021.final-report-urk-copy.pdf#page=60&zoom=100,92,470>.

3. Уперше в Україні 60 шкіл та 30 закладів профосвіти пройдуть оцінку впровадження цифрових технологій за допомогою SELFIE. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/ua/news/upershe-v-ukrayini-60-shkil-ta-30-zakladiv-profosviti-projdu-t-ocinku-vprovadzheniya-cifrovih-tehnologij-za-dopomogoyu-selfie-pilot-trivatime-u-kvitni-travni>.

4. SELFIE [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://ec.europa.eu/education/schools-go-digital_en.

КАЗАКОВА Тетяна,
*кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики,
заступник директора з навчально-виховної роботи Харківського вищого
училища професійного виробництва та побуту*

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ПІСЛЯ ВИЩОЇ: PRO I CONTRA, ПАРАДОКС ЧИ ЗАКОНОМІРНІСТЬ

Сьогодні в закладах українських ПТО можна зустріти учнів, що здобувають професійну освіту після вищої. Їх небагато, але вони є, і кількість їх збільшується. Суспільне ставлення до цього явища на сьогодні різне.

Розглянемо *юридичний* аспект цього феномену. У статті 10 українського «Закону про освіту», яка має назву «Складники та рівні освіти» перелічені усі рівні, починаючи від дитячого садка і закінчуючи докторантурою. Більшість людей проходить ці рівні, піднімаючись вгору, пропускаючи деякі щаблі, або не доходячи до них. Значна частина молоді мегаполісу має такий освітній шлях: повна середня освіта до 11 класу включно + ЗВО. А потім можливі всілякі курси. Практикується й довший шлях до вищої освіти: коледж, або заклад ПТО + ЗВО. Іноді зустрічається ще довший шлях: заклад ПТО+коледж+вища освіта. І не завжди цей шлях відбувається в одному професійному напрямку. Коли цей шлях

відбувається «вгору», то ніяких питань до отримувачів освіти ні в юридичному, ні у соціально-моральному плані немає. Чула, правда, від покійного вже директора ХССМШі (Харківська середня спеціальна музична школа-інтернат) професора Валерія Алтухова, що випускник ХССМШі не має морального права вступати в інший виш, окрім консерваторії, оскільки держава затратила дуже багато грошей на виховання юного музиканта. З точки зору В. Алтухова, учень ХССМШі в останнє має визначитись з майбутньою професією після 9-го класу. Якщо після закінчення школи він не планує вступати до консерваторії, то повинен залишити ХССМШі після 9-го класу. Але це суб'єктивна точка зору. На юридичному рівні будь який випускник школи, в тому числі й ХССМШі, має право вступати у будь-який навчальний заклад.

Зворотна послідовність в отриманні освітньо-кваліфікаційних рівнів викликає певні питання. Наприклад, *Олександр Є. 1977 року народження* спочатку за настійливою порадою батька закінчив технічний ЗВО, але покликання взяло своє і у 30-річному віці Олександр вступає до Художнього училища на контрактній основі, бо за українськими законами 2007 р. він уже вичерпав своє право на безкоштовну освіту один раз. Але якби юнак спочатку вступив до Художнього училища, а потім – до технічного вишу, то обидва рівні він би мав право опанувати безкоштовно. Тобто в цьому випадку перестановка доданків змінила суму. Щоб усунути нерівне становище між тими, хто отримує освітньо-кваліфікаційні рівні у прямій і зворотній послідовності, у 2014 році було прийняте рішення про те, що людина має право на безкоштовну освіту на кожному освітньо-кваліфікаційному щаблі у будь-якій послідовності. Наприклад, *Наталія Б. 1987 р. народження* за настійливою порадою батьків закінчила технічний виш, який не приніс їй професійної реалізації. Потім вона вступила до закладу ПТО і вивчилася на візажиста. Тепер планує вступити до медичного

училища, а потім на платні курси косметолога. Отже, Наталія Б. усі три освітньо-кваліфікаційні рівні отримує безкоштовно.

Але виникає питання *соціально-морального плану*: навіщо державі витратити кошти на непотрібну вищу освіту? Державі дорого коштує задоволення батьківських амбіцій щодо вищої освіти їхніх дітей. Фетишизація диплома про вищу освіту іде ще з радянських часів, коли після закінчення вишу випускник мав розподіл за фахом. Гонитва за «білим комірцем» і породила бажання батьків – будь що, а дати своїй дитині вищу освіту – навіть якщо вона не збігається з омріяною професією дитини. Наприклад, *Інна Д. 1966 р. народження* в дитинстві захоплювалась бальними танцями, красивими сукнями й зачісками, але батьки наполягли на вищій економічній освіті для неї. Після закінчення вишу Інна йде на курси перукарів і займається улюбленою професією. При еміграції в Канаду саме навички перукаря були використані, а економічна освіта ніби залишилась непотрібною. Але в Канаді Інна удосконалила англійську мову, яка добре була вивчена ще в виші, та й економічна освіта допомогла Інні запровадити в Канаді свою власну справу.

Отже, питання про послідовність засвоєння освітньо-кваліфікаційних рівнів залишається відкритим. З одного боку, освіта у ЗВО багато коштує державі; і якщо після ЗВО людина не працює за фахом, то гроші витрачені марно. На перший погляд, саме так. Але якщо розглянути ситуацію глибше – Інні Д. знадобилися обидві спеціальності: і економіста, і перукаря.. Іноді соціальна користь від вищої освіти не так очевидна, як у випадку з Інною Д. Але вона існує. *Михайло М. 1978 р. народження* після школи за покликанням пішов на історичний факультет педагогічного ЗВО. Ні, він не хотів стати саме вчителем історії, але власне науку любляв. 5 років історичних розважань закінчилися, школа зустріла молодого вчителя маленькою платнею й великими вимогами. Михайло врешті-решт став ріелтором, потім організував бізнес з продажу комплектуючих до комп'ютера. Війна внесла

свої корективи. Попит на комп'ютерні комплектуючі зменшився, а от потреба у продукції швейного виробництва навпаки збільшилась. Михайло вирішив вивчитись на кравця-закрійника, використавши своє право на безкоштовну освіту рівня ПТО.

Ось тут і виникають питання. Чому Михайло витратив державні гроші на вищу педагогічну освіту, а працювати в школі не захотів? Чи не краще і йому, і державі було б, якби Михайло спочатку вивчився б на закрійника, а далі вже думав: чи потрібна йому взагалі вища історична освіта? На це питання я б відповіла – «скоріше, так». Для чого взагалі потрібна вища освіта у «плинну сучасність» (термін Зігмунта Баумана), коли все одно її не вистачає на життя, і коли людина різко змінює професійні напрями у залежності від викликів часу і змін своїх цікавостей протягом життя? Екскректор ХНУ ім. В.Н. Каразіна професор Віль Бакіров у промовах до абітурієнтів підкреслював, що сьогодні вища освіта потрібна людині передусім для формування світогляду, для кращої інтеграції й орієнтації у суспільстві. Тобто мова вже не йде про отримання конкретної професії, мова – про соціальну орієнтацію і вміння самотійно вчитись усе життя.

Ось чому освітній шлях від ВНЗ до ПТО не є таким уже й парадоксальним. Людина спочатку формує світоглядний фундамент і вміння орієнтуватися в плинному суспільстві, пристосовуватись до поточних змін, а потім отримує ті чи інші професійні навички – і, можливо, не одні на все життя. Для педагогів ПТО збільшення контингенту із вищою освітою є певною дещо несподіваною новинкою. Але й педагогам потрібно навчитись змінювати свої освітні модулі відносно до покликів часу.

Таким чином, в ПТО приходять учень із вищою освітою – і завдання пед.колективів ПТО полягає в тому, щоб гідно прийняти такого учня.

Список літератури:

1. Бакиров В. Пандемия может навсегда изменить высшее образование / Бакиров В., Агарков М. // Зеркало недели. – 2021, 16 января.
2. Бауман З. Текущая современность / З. Бауман, СПб. : Питер, 2008. – 240с.

3. Закон України «Про освіту» (2017) [Електронний ресурс] // Режим доступу до ресурсу: <https://web.archive.org/web/20170928152118/http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>.

4. Коваль А. Парадокс или закономерность? В украинские ПТУ идут учиться люди с высшим образованием // Весь Кривий Ріг. –2019, 8 вересня.

КВЯТКОВСЬКА Анна,
аспірантка УМО НАПН України, викладач вищої категорії
«Київський фаховий коледж зв'язку»

ОНЛАЙН НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ: ОСОБЛИВОСТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ

Широкомасштабне вторгнення Росії, розпочате 24 лютого 2022 р., спричинило комплекс серйозних проблем в українській освіті, що призведе до істотних змін у системі фахової передвищої освіти України в цілому. Насамперед, це стосується онлайн освіти – її активізація, трансформація та удосконалення. Розвиток цифрової та дистанційної освіти, а пізніше, перехід до змішаного навчання вимагає ширших досліджень, апробації та впровадження сучасних методів навчання з використанням інформаційних технологій. Підготовка онлайн-навчання в умовах військового конфлікту, підвищення компетентностей викладачів, адекватне планування навчання адміністрацією, використання та розробка навчальних платформ – все це в сукупності має величезну роль для подальшого ефективного функціонування певного закладу та освіти в цілому. Підраховано, що 3,7 мільйона дітей в Україні та за кордоном використали варіанти онлайн та дистанційного навчання за весну 2022 року.

Ми повинні мати творчі, багатогранні та гнучкі рішення для охоплення навчанням всіх дітей, батьків та педагогів, та звести до мінімуму недоліки та перерви у їхньому навчанні. Однак якщо пандемія коронавірусу

залишається гострою проблемою для всього світу, то в Україні війна, безумовно, перевершила її за гостротою. І тепер є основною перешкодою для продовження освіти у звичайному режимі. З початком російського вторгнення дистанційне навчання стало єдиним доступним варіантом і зараз заклади вищої та передвищої освіти намагаються адаптувати знання, отримані під час пандемії. Зараз, коли через війну українці змушені навчатися онлайн, виникає логічне питання: «Які основні переваги та недоліки онлайн-навчання в Україні та як вони впливають на освіту під час війни?».

Перевагами можна відзначити такі фактори:

Крім очевидних переваг онлайн-навчання для студентів та викладачів, таких як скорочення часу на дорогу до роботи або збільшення вільного часу, безумовним плюсом є те, що у студентів тепер більше можливостей поєднувати роботу та навчання, а отже, одночасно отримувати практичні знання. І якщо на початку пандемії повернутись на очну форму навчання хотіли майже дві третини студентів, то під час війни ситуація кардинально змінилася. Результати опитування Державної служби якості освіти показують, що майже половина учасників опитування (49,5%) вважають, що під час війни освітній процес має повернутися до онлайн-навчання. (Державна служба якості освіти України, 2021).

Викладачі тепер мають більше можливостей, ніж будь-коли застосовувати нові методи навчання, щоб зробити свої предмети більш захопливими. Наприклад, сильною стороною такого формату навчання є можливість запрошувати запрошених лекторів, а також отримувати знання під час поглибленого онлайн-навчання. По суті, викладачі отримали доступ до нових можливостей через нові технологічні ресурси. Крім того, у воєнний час багато закладів освіти надали доступ до онлайн-платформ навчання (наприклад, Coursera, EdX та ін.), що значно спрощує роботу викладача та підвищує доступність інформації.

Недоліками автор вбачає такі фактори:

Обмежений обсяг живого спілкування, що позначається на навчанні як викладачів, так і студентів. Крім того, медіаторними змінними цього зв'язку є погіршення психічного здоров'я та втрата мотивації. Багато учасників освітнього процесу зараз мають труднощі з адаптацією до нових правил.

Мала активність студентів під час онлайн-заняття, яке важко проконтролювати, оскільки не всі студенти мають змогу ввімкнути камеру.

Істотними перешкодами є психологічний стан, і навіть фізична здатність продовжувати навчання. Нині багато українських студентів та викладачів займаються волонтерською діяльністю, працюють чи перебувають у лавах територіальних сил оборони чи інших підрозділів Збройних сил України, тому вони не можуть приділяти навчанню стільки часу, скільки вони це робили до війни.

Через військовий конфлікт виникла «примусова» онлайн-освіта, що заслуговує на розгляд як потенційна загроза цілісності освітньої системи. Колишні старшокласники, які вже здобули дистанційну освіту, тепер не можуть повною мірою відчувати студентське життя, і їхнє майбутнє залишається невідомим. Недоліки дистанційного навчання, що виявилися під час пандемії, роблять цей режим не завжди привабливим молоді.

Хоча, враховуючи всю проблематику, яка виникла, заклади освіти намагаються встановити нове потужніше устаткування, здатне витримувати навантаження, пов'язане з новими потребами педагогів. Багато коледжів також запровадили уніфіковані платформи (частково засновані на Moodle) та засоби навчання (так звана LMS – система управління навчанням), які спрощують процес навчання. Для цього заклади освіти здебільшого дотримуються рекомендацій Міністерства освіти і науки щодо організації та контролю освіти (Міністерство освіти та науки України, 2020).

Список літератури:

1. Міністерство освіти і науки України (2020а). Лист Міністерства освіти і науки №1/9-154 [Лист Мін.осв.та науки №1/9-154]. https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2020/03/11/1_9-154.pdf.
2. Міністерство освіти та науки України (2020b). Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах професійної передвищої та вищої освіти. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenvchannia-bookletspreads-2.pdf>.
3. Міністерство освіти та науки України (2020с). Рекомендації щодо організації потокового, семестрового контролю та атестація здобувача освіти із застосуванням дистанційних технологій. <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5eb/d47/497/5ebd47497d41e067624981.pdf>.
4. Сорочан,Т.М. Антикризовий менеджмент загальноосвітнього навчального закладу. Директор школи, ліцею, гімназії. ст.108–111. [http://lib.iitta.gov.ua/703969/\(2009b\)](http://lib.iitta.gov.ua/703969/(2009b)).

КИЗИМЕНКО Оксана,

заступник директора з НВР Харківської загальноосвітньої школи I-III ступенів №142 Харківської міської ради Харківської області

ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасний стан розвитку суспільства характеризується значними змінами, яких зазнають усі сфери людської діяльності. І для того, щоб повною мірою реалізуватися в житті, бути корисним для своєї Батьківщини, людина має бути всебічно розвиненою особистістю з високими морально-етичними принципами, креативною, здатною до критичного мислення й умотивованою на свідоме опанування нових знань і вмінь упродовж життя.

На досягнення цієї мети має бути спрямована навчально-виховна діяльність закладів освіти, зокрема загальноосвітніх шкіл. Зараз особливого значення набуває роль шкільного вчителя, підвищуються вимоги до нього, поміж яких варто відзначити щире любов до дітей, отримання задоволення від партнерського спілкування з ними, вміння згуртувати учнів, залучити їх до активної самостійної діяльності, стимулювати розвиток пізнавальних інтересів та духовних потреб школярів тощо. Зрозуміло, що для цього вчитель має постійно самовдосконалюватися, долати межі певного навчального предмета, упроваджувати сучасні форми й методи навчання, створюючи умови для комплексного опанування учнями знань, умінь і навичок завдяки формуванню значного обсягу життєво важливих компетентностей: ключових, предметних та міжпредметних.

На початку третього тисячоліття людство дійшло межі, коли має визначитися, яким має бути майбутнє нової цивілізації та що має стати домінуючим при цьому – технічний прогрес чи рівень духовної досконалості людини. Що має бути пріоритетним: знання, творчі здібності, моральність чи підприємництво? Компетентнісна орієнтація не розв'язує одночасно цієї проблеми. Тож саме українство як наука про формування й розвиток українського етносу й нації, мови, ментальності та культури покликана допомогти вчителям виховувати в учнів почуття патріотизму та національної гідності [1, с. 76].

Є народи, які свято зберігають себе, як зіницю ока. Мовою, піснею, грою, звичаями... А ми що? Вічно зітхатимемо та заздритимемо на їхнє? Невже ми люди другого сорту на нашій, на своїй землі?

Питання виховання молоді на національно-культурних традиціях є актуальними для сучасної школи. Національно-патріотичне виховання відроджує генетичні корені українського народу, формує новий образ українця. Наші діти збагнуть, що українцям є чим пишатися, що маємо

власну історію та мову, прекрасні звичаї й традиції, які сприяли нашому виживанню до цього часу і не дали загубитися у людському морі. Настав час великої просвітницької роботи, час національно-духовного відродження, бо хто не знає свого минулого, той не вартий майбутнього, хто не відає про славу своїх предків, той сам не вартий пошани. Звичаї й традиції, народні ремесла були і є невід'ємною частиною життя народу. Особливістю цих неписаних законів є те, що вони зберігаються протягом тривалого періоду і передаються із покоління в покоління. В Україні з давніх-давен існувало повір'я: той, хто забув звичаї своїх батьків, карається Богом та людьми. Він блукає світом, як блудний син, і ніде не може знайти собі притулку, бо він загублений для свого народу. Тому ми повинні намагатися відроджувати чудові народні свята, обряди, звичаї (вечорниці, купальську обрядовість, проводи зими, народні ігри тощо).

Глобальний простір, у який інтегруються наші діти, передбачає засвоєння надбань культури різних народів. Тому постає потреба в здатності учнів до входження у світовий соціокультурний простір – за умови збереження української національної ідентичності. Національно-патріотичне виховання – це система поглядів, переконань, ідеалів, традицій, звичаїв, створена впродовж віків українським народом і покликана формувати світоглядні позиції та ціннісні орієнтири молоді, яка реалізується через комплекс відповідних заходів. Саме воно має стати фундаментом становлення світогляду молодої людини [5, с. 4-5].

Національно-патріотичне виховання учнів формує ядро української нації на основі національної ідеї, любові до своєї Батьківщини та самовідданості. Його джерелами є рідне слово батька і матері, колискова пісня, культ Матері та Батька, рідна оселя, садиба, батьківщина і Батьківщина, героїчне минуле народу, життєдіяльність історичних постатей народу.

Національно-патріотичне виховання учнівської молоді стає важливою складовою частиною процесу формування зрілої особистості – громадянина, справжнього спадкоємця і продовжувача національних традицій з активною громадянською позицією. Адже патріотизм – одне з найглобальніших людських почуттів, закріплених віками й тисячоліттями, що поєднує в собі любов до своєї Вітчизни, рідної землі, свого народу, своєї матері, бажання зберегти історично-культурну спадщину і готовність до їх захисту. Головне – це включення кожної особистості в конкретну діяльність з творення й примноження багатства і краси своєї Батьківщини [3, с. 6].

Аналізуючи зміст народознавчого матеріалу, переконуємося у невичерпності його багатств для виховання дитини – українця, дитини – маленького патріота, дитини доброї, працьовитої, милосердної. Народознавчий матеріал – невичерпне джерело для виховання позитивних моральних якостей. Знання звичаїв, традицій, їх наслідування необхідне людям, які будують і будуть будувати Україну. Народні надбання – це святиня для кожного українця. Тому вважаю за необхідне долучати учнів на уроках до цих джерел [3, с. 7].

Виховні заходи національно-патріотичного виховання повинні стати містком між школою і містом, селом, між поколіннями, тією єдиною ланкою, яку ми нині втратили... Тому на ці заходи слід запрошувати оповідачів, народних умільців, співаків, людей духовно багатих, що вміють не лише розказати про свій хист, своє ремесло, а й навчити охочих. Також можна запросити членів того чи іншого шкільного гуртка, які також покажуть дітям свої роботи, зацікавлять ними. Якщо робота з народознавства не буде поєднана з позакласною, гуртковою, то вона не дасть очікуваних результатів. Діти повинні брати участь у гуртках декоративно-прикладного мистецтва, які їм доступні – вишивання, писанкарства, кераміки тощо (згідно з традиціями даної місцевості). Потрібно не лише дізнатися про існування колядок, щедрівок, веснянок,

свята Івана Купала тощо, а й воскресити їх у повсякденному житті [4, с. 449-450].

Нестандартні розробки виховних заходів, які складено з урахуванням компетентнісного, особистісно орієнтованого, діяльнісного й інтегративного підходів – інтегровані, тобто поєднують кілька навчальних предметів (музичне мистецтво, образотворче мистецтво, українську літературу, художню культуру). Такий підхід забезпечує багатогранний вплив на свідомість і підсвідомість учнів, інформаційне й емоційне збагачення, дає змогу пізнати явище з різних боків, досягнути цілісності знань. Виховні заходи передбачають активну участь учнів у підготовці та проведенні занять: самостійну діяльність з пошуку інформації, підготовки доповідей, презентацій, малюнків-ілюстрацій, інсценувань тощо [2, с. 3].

Таким чином, можемо зробити висновок, що виховні заходи національно-патріотичного виховання дають можливість кожному учневі проявити себе, відчутти свою значущість. Ціллю педагогічної діяльності є не лише накопичення певної суми знань, а й прищеплення загальнолюдських цінностей.

Національно-патріотичне виховання – це не мода, це не робота одного дня чи навіть року. Це провідна складова всього освітнього процесу. Це значуща і важлива проблема. Саме тому в школі повинно проводитися багато різноманітних заходів, метою яких є зміцнення і поглиблення найцінніших громадянських якостей молодого покоління, формування їх активної життєвої позиції, спрямування процесу самовиховання патріота-українця. Виховувати патріота – це обов'язок кожного вчителя.

Результатом роботи стало видання науково-методичної збірки «Національно-патріотичне виховання учнів на основі особистісно орієнтованого підходу», яка містить 20 розробок виховних заходів зазначеної тематики. Збірка брала участь у IV щорічному Всеукраїнському конкурсі «Педагог-новатор», де посіла III місце у номінації «Зорепад

педагогічної майстерності»; у VIII Всеукраїнському конкурсі «Творчий вчитель – обдарований учень» (лауреат в номінації «Науково-методичні розробки»).

Робота продовжилася разом з учителем образотворчого мистецтва та трудового навчання Кодацькою С.В. у спільному проєкті «Відродження народних обрядів та оберегів». Результатом роботи стало видання науково-методичної збірки «Відродження народних обрядів та оберегів», яка містить 30 розробок виховних заходів зазначеної тематики.

Під час проведення заходів передбачені різні форми роботи: індивідуальні, парні, групові. Під час змішаного навчання для проведення заходів використовувалися віртуальні екскурсії з музеїв, парків, історичних пам'яток тощо.

Збірка брала участь у V щорічному Всеукраїнському конкурсі «Педагог-новатор», де посіла I місце у номінації «Зорепад педагогічної майстерності; у IX Всеукраїнському конкурсі «Творчий вчитель – обдарований учень» (лауреат в номінації «Науково-методичні розробки»).

Матеріали досвіду роботи розміщено у блозі за адресою: http://oksanakuzumenko.blogspot.com/p/blog-page_38.html, розробки уроків надруковано у науково-методичному журналі «Вивчаємо українську мову та літературу» (ВГ «Основа»), газеті «Шкільний світ», освітніх проєктах «На Урок», «Всеосвіта», під час змішаного навчання – відеоролики (до 10 хв.) на каналі «Ютуб».

Проведення нестандартних заходів показало, що учні стали активними, самостійно аналізують інформацію, роблять висновки, використовують власний досвід, продукують власні ідеї та проєкти. Вони доповнюють освітній процес, захоплюють, зацікавлюють, дають змогу в цікавій формі повторити й засвоїти матеріал, сприяють розширенню світогляду учнів, розвивають їхнє мовлення й мислення, створюють атмосферу творчості та успішності, умови для самовдосконалення та

самореалізації. Використання інноваційних освітніх технологій під час підготовки й проведення позитивно вплинуло на якість заходів. Вони дали змогу учням проявити свої творчі здібності, підвищили зацікавленість до участі у проєктах.

Звичаї і традиції, обряди, народні ремесла були і є невід'ємною частиною життя народу. Особливістю цих неписаних законів є те, що вони зберігаються протягом тривалого періоду і передаються із покоління в покоління. Проведення національно-патріотичних заходів сприяє вихованню школярів, формуванню національної свідомості, поваги до минувшини свого народу. Школа повинна виховувати національно свідому, духовно багату особистість. Тому потрібно намагатися формувати освітній процес так, щоб кожен учень добре знав свій народ, а у ньому пізнавав себе. Без цього неможливо виховати патріота України, який би характеризувався національною самовідданістю, працював для розквіту Батьківщини в майбутньому.

Список літератури:

1. Кизименко О.М. Національно-патріотичне виховання учнів на основі особистісно орієнтованого підходу // Соціально-психологічні засади розвитку особистості в освітньому процесі: матеріали доповідей вузівської науково-теоретичної конференції для студентів, аспірантів, учителів шкіл, викладачів, 24-25 квітня 2018 р. Х.: ХНПУ, 2018. С. 76.
2. Кизименко О.М. Віртуальні подорожі Україною: збірник сценаріїв і виховних заходів національно-патріотичного виховання // Шкільний світ. 2017. № 24. С. 2–38.
3. Кизименко О.М. Національно-патріотичне виховання учнів на основі особистісно орієнтованого підходу / О.М. Кизименко. Харків: Майдан, 2016. 196 с.
4. Кизименко О.М. Відродження народних звичаїв і традицій – невід'ємна частина національно-патріотичного виховання учнів // Досвід роботи сучасного вчителя: практичні розробки та теоретичні надбання: матеріали

всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, Україна, 07 квітня 2020 року). Полтава: Центр прогресивної освіти «Генезум», 2020. 519 с.

5. Кизименко О.М., Кодацька С.В. Відродження народних обрядів та оберегів // Кизименко О.М., Кодацька С.В. Харків: Самвидав, 2020. 315 с.

КИРИЧОК Інна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
СКРИПАЛЬ Тетяна,
студентка спеціальності «Початкова освіта»,
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя м. Ніжин, Україна

ФОРМУВАННЯ ПРОГНОСТИЧНИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЇ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

У останні десятиріччя загострюється науковий інтерес дослідників до формування в учнів здатності до прогнозування як однієї з вищих форм інтелектуальної навчально-пізнавальної діяльності.

Варто зазначити, що у процесі читання прогностична діяльність учнів сприяє поглибленому розумінню тексту під час його сприймання, аналізу й інтерпретації.

Питання розвитку прогностичних дій молодших школярів знайшли відображення й у сучасних освітніх нормативних документах. Так, у результативній частині «Типових освітніх програм НУШ», у порівнянні з навчальними програмами попередніх років, зроблено посилений акцент на формуванні прогностичних умінь молодших школярів у процесі читання.

Прогнозування – це пізнавальна діяльність людини, психологічна здатність особистості передбачати майбутні події і явища; під час читання тексту прогнозувати подальший розвиток сюжету на підставі власного

досвіду, дискурсивної й культурної компетенції. Прогнозування поєднується з верифікацією – перевіркою гіпотез [2, с. 221].

Успіх передбачення безпосередньо залежить від взаємовідношень між процесом мислення індивіда та мовною поведінкою, що забезпечує розв'язання пізнавальних завдань: планування, установлення причиново-наслідкових зв'язків, висунення та аналіз гіпотез.

Ефективність формування прогностичних умінь молодших школярів обумовлена використанням під час навчання продуктивних читацьких технологій, які ґрунтуються на дидактичних, психологічних, психолінгвістичних засадах і реалізуються з урахуванням принципів організації навчання: особистісно-діяльній, комунікативній спрямованості навчального процесу, комплексного розвитку всіх видів і функцій мовленнєвої діяльності, врахування особливостей розвитку пізнавальних процесів, сприймання у молодшому шкільному віці, посиленості та доступності навчального матеріалу, застосування продуктивних читацьких прийомів і стратегій.

На думку науковців, процесу формування прогностичних умінь школярів сприяє використання технологій критичного мислення на уроках читання [1].

Здатність критично мислити є досить цінним умінням для людини ХХІ століття, вимушеної практично безперервно перебувати під інформаційним тиском і численними спробами інформаційного маніпулювання свідомістю громадян, в комунікаційних контактах з іншими людьми тощо [там само].

Поняття «критичне мислення» використовують у методичній літературі вже більше ніж 50 років. У 1956 році американський педагог Бенджамін Блум розробив таксономію пізнавальних здібностей і вперше ввів поняття «критичне мислення» як мислення вищого рівня [там само].

Засновник Інституту Критичного мислення Метью Ліпман визначав критичне мислення як кваліфіковане, тобто досвідчене, майстерне, відповідальне мислення, що виносить правильні судження, тому що засноване на критеріях, саме себе виправляє, а отже самовдосконалюється та враховує контекст [там само].

Сьогодні науковці та вчителі в Україні використовують методи та стратегії технології розвитку критичного мислення, узагальнюють теоретичні положення та набувають власний практичний досвід [там само].

Етимологія словосполучення критичне мислення пов'язана зі спеціальним типом мислення (міркувань), орієнтованим на всебічний розгляд характеристик явищ реальності, їх оцінку з метою виявлення хиб, вад, помилок, а також позитивних, раціональних аспектів.

Слід відзначити, що проблемність – це головна умова для розвитку критичного мислення, вона забезпечує внутрішню мотивацію навчальної діяльності учнів; спонукає вчителя знайомити школярів із правилами критичного мислення; потребує використання проблемних методів навчання та інтерактивних занять [3].

Освітня технологія розвитку критичного мислення в процесі навчання дитини – це комплекс різноманітних педагогічних прийомів, які спонукають учнів до дослідницької та творчої діяльності, створюють умови для розуміння матеріалу, узагальнення набутих знань.

Критичне мислення — мислення самостійне. Учні повинні мати достатньо свободи, щоб самостійно мислити та вирішувати складні питання. Критично мислити можна в будь-якому віці. Завдяки критичному мисленню традиційний пізнавальний процес набуває індивідуальності, стає усвідомленим, безперервним і продуктивним.

Технологія формування та розвитку критичного мислення – це система діяльності, заснована на дослідженні проблем та ситуацій на основі

самостійного вибору, оцінки та визначення рівня корисності інформації для особистих потреб і цілей.

Критичне мислення виникає і розвивається при опрацюванні інформації, вирішенні завдань і проблем, оцінці ситуацій і під час вибору раціональних методів діяльності.

Технології розвитку критичного мислення пропонують сучасному вчителю НУШ набір конкретних методичних прийомів, які необхідно застосовувати на різних рівнях навчання, у різних напрямках, видах і формах роботи. Їхня перевага полягає в тому, що вони спрямовані не на запам'ятовування, а на осмислений творчий процес пізнання світу, на встановлення завдання найменшим школярам і творче їх вирішення.

Розглянемо, які прийоми (стратегії) розвитку критичного мислення молодших школярів доцільно використовувати під час вивчення мовно-літературної освітньої галузі в НУШ, які забезпечують розвиток прогностичних умінь учнів на уроках читання (таблиця 1).

Асоціативний куц	Спрямоване читання	Кубування	Інсерт
Знаємо-хочемо дізнатися-дізналися	Кластер	Ромашка Блума	Кошик ідей
Передбачення	Правильно/ неправильно	Порушена послідовність	Дерево припущень
Товсті/ тонкі питання	Перемішайтеся-замріть-обговоріть	Логічний ланцюжок	Доповідач-Респондент
Лист по колу	Метод прес	Кольорові капелюшки	Казка навиворіт

Таблиця 1. Прийоми (стратегії) розвитку критичного мислення, які впливають на розвиток прогностичних умінь учнів на уроках читання

Розкриємо сутність деяких прийомів. Якщо розглядати стратегію «Казка – навиворіт», то можна з упевненістю сказати, що цей метод цінний не тільки для розвитку пародіювання, але ще за його допомогою можна визначити вихідну точку для вільної розповіді, яка самостійно розгортається в будь-якому іншому напрямку.

Наприклад, під час опрацювання казки «Вовк і козлята» (2 клас) за підручником В. Наумчук ефективним буде використання даного прийому. Це допоможе дитині розвивати вміння складати креативні історії за шаблоном, навчитися висловлювати думку від імені різних персонажів й розширювати словниковий запас. Дітям пропонують заповнити пропуски словами й словосполученнями так, щоб вийшла казкова історія про Вовка і козенят, розказана від імені Вовка. Завдання допоможе розвинути уяву та навички написання зв'язного письмового та усного висловлювання.

Стратегія «Порушена послідовність». Її здебільшого використовують у групах. Учням пропонують кілька речень з тексту, які записані у порушеній послідовності. Кожна група повинна запропонувати свою послідовність поданих речень. Результати фіксується.

Наприклад, на уроці вивчення казки «Осяляча шкура» Ш. Перро у 3 класі дітям дають розкиданий сюжет і вони мають зібрати казку у правильній послідовності, не читаючи її попередньо. Тут відбувається поєднання зі стратегією «Передбачення».

Дану стратегію також можна об'єднати з таким прийомом як «Асоціативний кущ». Тобто додати завдання, як саме вони встановили правильну послідовність, завдяки чому, яким орієнтирам, асоціаціям. Після цього підбити підсумок – створити спільний асоціативний кущ.

«Асоціативний кущ» використовують для «занурення» в тему, про яку йтиметься далі, спонукаючи учнів до вільного й відкритого мислення щодо певної теми, образу, теми, зокрема почуттів, емоцій, стосунків.

Також одним з прийомів критичного мислення є «Дерево припущень». Воно допомагає розвивати усне мовлення та навчає створювати припущення. Підходить для тем, що містять елемент прогнозування або обговорень щодо розвитку якогось явища у майбутньому. Учні озвучують свої ідеї та спільно створюють «дерево передбачень», де стовбур – задана

тема, гілки – передбачення (я думаю, що ...; ймовірно, що буде так...), а листя – аргументи на користь тверджень.

Наприклад, на уроці вивчення твору «Володар Володар Макуци, або Пригоди Вужа Ониська» О. Дерманського у 2 класі за підручником О. Іщенко, діти мають прочитати лише назву тексту, а потім намагаються передбачити послідовність подій. Передбачення повинні мати підтвердження. Тож потрібно аргументувати свою думку та обґрунтувати свою позицію. У процесі читання твору діти дізнаються чи вірними були їх припущення.

Здатність до прогнозування під час уроків читання в НУШ супроводжується проявом та активізацією творчого мислення, творчої уяви учнів, механізмів емоційного й інтелектуального передбачення.

Відомо, що молодші школярі наділені від природи підвищеною емоційністю, яка є рушійною силою внутрішньої активності дитини в сприйнятті різних творів. Безпосередність сприйняття викликає яскраву реакцію на зміст прочитаного тексту.

Заголовок як ключова позиція тексту програмує низку асоціацій у читача, дає орієнтир, служить важливою опорою для вироблення стратегії сприймання змісту, сприяє глибшому втіленню учня у сферу дискурсу на етапі дотекстової діяльності.

Заголовок як ключова позиція тексту, програмує низку асоціацій у читача. Він є орієнтиром та важливою опорою для вироблення стратегії сприйняття змісту. Прикладом можуть слугувати такі назви творів у підручниках з читання для НУШ: «Як дзвенять сніжинки». У змісті твору йдеться про маленькі сніжинки, які висять на ялинкових гілочках, на подвірні школи. Вони доторкаються одна до одної й дзвенять, немов срібні дзвіночки.

«Лисиця та Рак». У даній казці ми бачимо, як Лисиця намагалася принизити Рака. Він своєю кмітливістю провчив Лисицю.

Отже, навчальним матеріалом для формування прогностичних умінь на етапі до тексту мають слугувати передусім тексти, у яких заголовок збігається з темою твору і безпосередньо відображає те основне, про що йтиметься в змісті. Наприклад, «Кривенька качечка», «Золотий черевичок», «Бременські музиканти», «Півник і двоє мишенят», «Аліса в країні чудес» та інші. За їх змістом, відсутністю прізвища автора у фольклорних творах школярам буде неважко здогадатися не лише, про кого, про що може розповісти твір, а й спрогнозувати головних персонажів, визначити жанр, емоційне спрямування твору.

Підсумовуючи все вищезазначене, можна сказати, що критичне мислення – це досить складний процес творчої обробки інформації, який передбачає ваше усвідомлення та переосмислення.

Працюючи з технологіями розвитку критичного мислення, важливо пам'ятати, що з першого ж уроку навчити учнів критично мислити та сформувати прогностичні уміння практично неможливо. Все вибудовується поступово. Неможливо виділити чіткий алгоритм дій вчителя з формування в учнів навичок передбачення. Однак можна виділити певні умови, створення яких може підбадьорити й стимулювати учнів.

Розвиваючи критичне мислення в молодших школярів, не можна забувати про право учнів на помилку, адже для вчителя помилка дитини – це можливість побачити, з чим дитина має труднощі в цю хвилину.

Список літератури:

1. Козира В.М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі: навчально-методичний посібник для вчителів. Тернопіль: ТОКІППО. 2017. 60 с.
2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: «Довкілля-К». 2008. 712 с.
3. Терно С.О. Рідер для учителів – учасників тренінгу. Критичне мислення як інструмент проведення правоосвітніх заходів у загальноосвітніх навчальних закладах. Запоріжжя: Запорізький національний університет. 2016. 78 с.

КЛОЧЕК Наталія,
викладач вищої категорії, викладач-методист
Криворізького технічного фахового коледжу УДУНТ

ВИКОРИСТАННЯ GOOGLE – СЕРВІСІВ У ЗМІШАНОМУ НАВЧАННІ

З 2020 року в усьому світі розпочався період випробувань та страхів, період порозумінь і взаємодопомоги, період пошуку та самостійного опанування знаннями. Жахлива коронавірусна хвороба (COVID-19) і розпочата війна російськими окупантами 24 лютого 2022 року змусила навчати й навчатись дистанційно. Не легко дається таке навчання здобувачам освіти, їх батькам. Особливо не легка ноша лягла на плечі викладачів. Їм по іншому потрібно готуватись до занять, проводити ці заняття і це забирає дуже багато часу роботи в Інтернеті та здоров'я. Щоб полегшити роботу викладачів Академія цифрового розвитку України проводить, як платні, так і безплатні онлайн курси для навчання викладачів цифрових інструментів Google для закладів вищої та фахової перед вищої освіти.

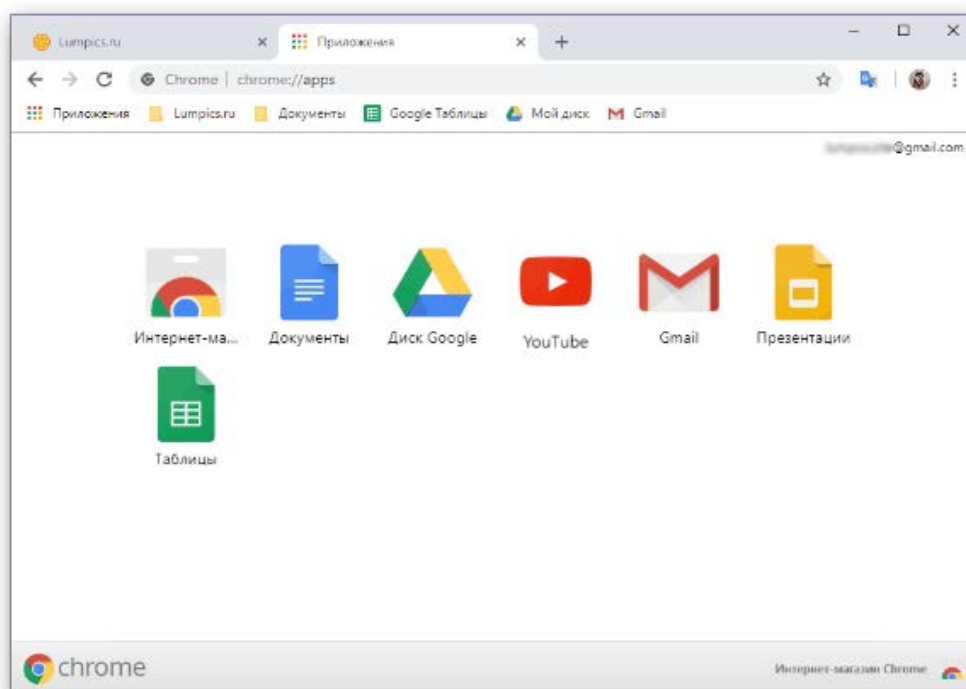
У закладах середньої, фахової та вищої освіти пропонується проведення онлайн-уроків, занять за допомогою онлайн-сервісів. Йтиметься про алгоритми і комунікацію викладачів та здобувачів освіти на період дистанційного навчання, а також набір сервісів і специфіку їх використання для викладачів, зокрема: Google Classroom, Microsoft Teams, Cisco Webex, Zoom, Class Dojo, Classtime, Viber, та інші.

«Додатки Google» (інша назва – «Сервіси») у своєму первісному вигляді – це якийсь аналог стартового меню «Пуск» в Windows, елемент Chrome OS, що перекочував з неї й в інші операційні системи. Правда, працює він тільки в браузері Гугл хром. Причому спочатку може бути прихованим або недоступним. Даний розділ можна активувати, розібратись, які програми

він містить за замовчуванням і що вони собою являють. А також можна додати в цей набір нові елементи.

Перш ніж приступити до безпосереднього огляду веб-додатків Google, Слід прояснити, що вони собою представляють. По суті, це ті ж закладки, але з однією важливою відмінністю (не рахуючи очевидно іншого місця розташування і зовнішнього вигляду) – елементи розділу «Сервіси» можуть бути відкриті в окремому вікні, як незалежна програма (але з деякими застереженнями), а не тільки в новій вкладці браузера.

Встановлених додатків в Google Chrome всього сім – це інтернет-магазин Chrome WebStore, Документи, Диск, YouTube, Gmail, Презентації та Таблиці. Як бачите, в цьому невеликому списку представлено не всі популярні сервіси Корпорації Добра, але за бажанням його можна розширити.

Отримати доступ до Сервісів в Гугл Хром можна через панель закладок – для цього достатньо натиснути на кнопку «Додатки». Ось тільки, поперше, панель закладок в браузері відображається не завжди, точніше, за замовчуванням отримати до неї доступ можна тільки з домашньої сторінки. По-друге – кнопка для запуску веб-додатків, що цікавить нас може бути

відсутня зовсім. Тому звертаєтесь за допомогою до Інтернету за посиланням <https://uk.soringpcrepair.com/google-browser-apps/> і встановлюєте собі необхідні сервіси.

Всі ці Google – сервіси можна використовувати у змішаному навчанні тобто в онлайн- і офлайн-заняттях в гул класі, в роботі з обдарованою молоддю, з невстигаючими студентами. Можна викладати роздатковий матеріал, презентації, таблиці, індивідуальні завдання, тести, відео та багато іншого матеріалу.

Хочу ознайомити з деякими Google – сервісами (додатками), які можна використати в подальшій роботі.

Рис. 2 Google Classroom

Google Classroom™

Безкоштовний веб-сервіс створений Google для освітніх закладів з метою спрощення створення, поширення і класифікації завдань без паперовим шляхом. Основна мета сервісу прискорити процес поширення файлів між викладачами і здобувачами освіти.

Google Classroom об'єднує в собі: Google Drive для створення і обміну завданнями, Google Docs, Sheets and Slides для написання, Gmail для спілкування і Google Calendar для розкладу. Здобувачі освіти можуть бути запрошені до класу через приватний код, чи автоматично імпортуватися з сайту навчального закладу. Кожен клас створює окрему папку на Google диску відповідного користувача Google Drive, куди може подати роботу, яку оцінює викладач. Мобільні додатки, доступні на iOS і Android, дозволяють користувачам робити фото та прикріпляти їх до завдань, ділитися файлами

з інших додатків та мати офлайн доступ до інформації. Викладач може відстежувати прогрес кожного здобувача освіти, а після оцінки його роботи, викладач може повернути її разом з коментарями.

У «Google Classroom» можна додати до 250 людей, серед яких здобувачі освіти, батьки, а також інші викладачі.

Рис. 3 **Microsoft Teams**

Центр для командної роботи в Office 365 від Microsoft, який інтегрує користувачів, вміст і засоби, необхідні команді для ефективнішої роботи. Застосунок об'єднує все в спільному робочому середовищі, яке містить чат для нарад, файлообмінник та корпоративні програми. Розроблений для смартфонів, що працюють на платформах Android, iOS, Windows Phone і комп'ютерів з операційною системою Windows 10 S, Windows 7+ або Mac OS X 10.10+.

Рис. 4 Платформа для вебінарів **Cisco WebEx**

Це хмарний сервіс для проведення будь-яких web-конференцій, що дозволяє учасникам обмінюватися інформацією в будь-який момент часу з

глобального хмарного середовища, в будь-якому місці, використовуючи комп'ютер або мобільні пристрої.

Cisco WebEx забезпечує такими зручними і практичними інструментами для спільної роботи, як: спільний доступ до робочого столу, клавіатури і миші, документам MS Office та інших програмних додатків; відео, чат і обмін особистими повідомленнями; запис web-сесії; голосування; засоби анотації та багато іншого.

Рис. 5 **Class Dojo**

Це зручний і простий інструмент для оцінки роботи групи в режимі реального часу. За допомогою даного сервісу викладач може швидко і просто оцінювати класну і домашню роботу. Зручний, яскравий, українізований інтерфейс, симпатичні аватари, цікаві для сприймання здобувачами освіти, можливість роботи, як зі стаціонарного комп'ютера, так із планшета, чи смартфона.

Рис. 6 **Classtime**

Це онлайн-сервіс для миттєвих тестів, які можна проводити як під час заняття, так і давати на домашнє завдання.

Перейшовши у вкладку, ви потрапляєте в робочий кабінет, який спочатку буде порожнім. Натиснувши кнопку «+» у правому верхньому куті, ви

можете, додати віртуальний клас. Заповнивши назву групи ви одразу ж отримуєте можливість додавати до неї здобувачів освіти шляхом надсилання з генерованого програмою коду або посилання (на електронну пошту).

У «Google Classroom» можна додати до 250 людей, серед яких здобувачі освіти, батьки, а також інші викладачі

Рис.7 **Viber**

Застосунок VoIP для смартфонів, що працюють на платформах *Android, BlackBerry OS, iOS, Symbian, Windows Phone, Bada* і комп'ютерів з операційною системою *Windows, OS X* або *Linux*.

Інтегрується з адресною книгою та авторизується за номером телефону. Дозволяє здійснювати безкоштовні дзвінки (оплата тільки рахунку інтернет-трафіку) високої якості між смартфонами з встановленим вайбером, а також передавати текстові повідомлення, зображення, відео та аудіо повідомлення.

Його можна встановлювати і на комп'ютері.

Рис. 8 **[Zoom](#)**

Забезпечує проведення необмеженої кількості конференцій, зустрічей і вебінарів.

Переваги: якість відео та аудіо: трансляція відео з роздільною здатністю 720р.

Демонстрація екрана: будь-який учасник може поділитися трансляцією свого екрана. Адміністратор (ведучий) має змогу вибрати декілька учасників для одночасного показу екранів; доступна можливість коментування.

Запис: після зустрічі відео доступне у форматі MP4, аудіо у форматі M4A, також зберігаються текстові повідомлення (чат). Записи можна зберігати як на свій комп'ютер, так і у хмарне сховище Zoom.

Мобільні пристрої: можливість планувати й починати події, надавати доступ до заходу, а також транслювати робочий стіл на мобільних пристроях.

Планування заходів з Outlook і Chrome: можливість за допомогою безкоштовних плагінів створювати події з календарів Outlook і Google. Zoom легко інтегрується в різні системи календарного планування, завдяки чому користувачам простіше координувати один з одним час зустрічі.

Великі події: можливість збільшення кількості учасників до 500.

Хмарне сховище: можливість зберігати відео у хмарі.

Щоб скористатися програмою, її необхідно завантажити. На вебсайті потрібно ввести адресу вашої електронної пошти, на який прийде лист. За посиланням ви перейдете на сторінку реєстрації. Відразу ж можна ввести пошту колег і друзів і запросити їх до відеочату. Далі програма згенерує персональне посилання, перейшовши по ній, сервіс автоматично встановиться на ваш комп'ютер. Інтерфейс досить простий і зручний, значок програми автоматично закріпиться у вашій панелі завдань.

Рис. 8 Skype

Це безкоштовна для завантаження та проста у використанні програма, яка дає змогу спілкуватися користувачам з усього світу. Мільйони компаній і окремих користувачів за допомогою Skype безкоштовно здійснюють відео- і голосові виклики, проводять конференції, надсилають миттєві повідомлення та обмінюються файлами з іншими користувачами Skype.

Рис. 9 Google Meet

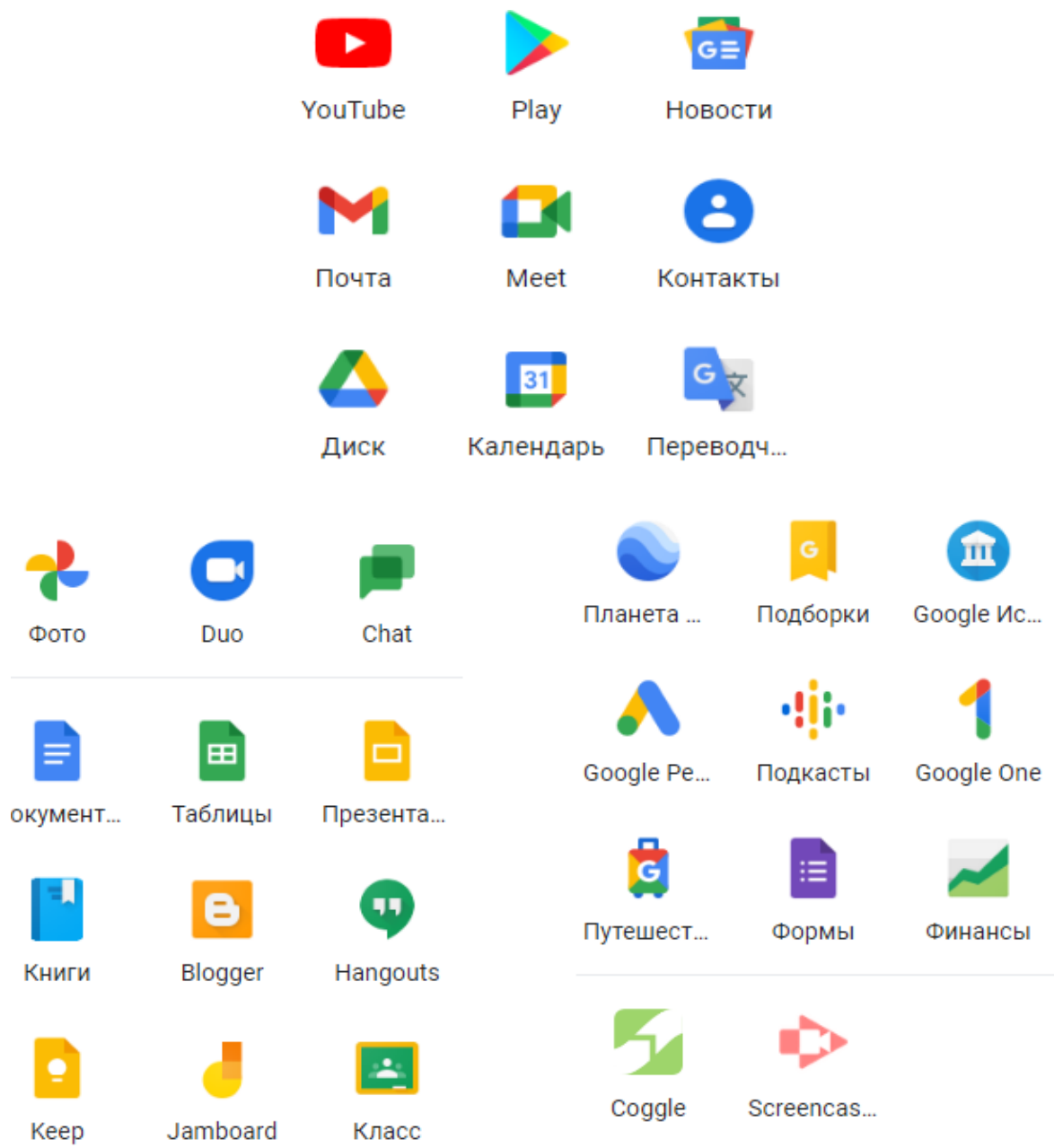
Google Meet

Це один із найбільш зручних і простих у використанні додатків Google для створення і проведення захищених корпоративних відео зустрічей, відео конференцій, онлайн лекцій. За допомогою нього можна приєднуватись до відео трансляцій і демонструвати свій екран для інших учасників. Користуватись нею дуже легко.

З Google Classroom можна заходити в Google Meet в будь-який час і на необмежений період.

В Google є ще дуже багато додатків таких, як: Рис. 10

І це все, ще не весь перелік.

Тому є над чим працювати, навчатись і використовувати в подальшій роботі.

Список літератури:

1. <https://teachfromanywhere.google/intl/uk/#for-teachers>
2. <https://osvita-omr.gov.ua/onlajn-servisy-dlia-vchyteliv/>
3. <https://apps.google.com/intl/uk/meet/how-it-works/>
4. <https://uk.soringpcrepair.com/google-browser-apps/>
5. <https://uk.soringpcrepair.com/google-browser-apps/>

КОЛОМОЄЦЬ Галина,

*кандидат педагогічних наук, старший науковий дослідник,
начальник відділу науково-методичного забезпечення підвищення
якості освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»*

МАЛЕЧКО Тетяна,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики
фізичного виховання, доцент,
Національний педагогічний університету імені М. П. Драгоманова*

ВІДМІННОСТІ УЯВЛЕННЯ ПРО ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ У СТУДЕНТІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ ФІЗИЧНОЇ ТА ПСИХОФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ

Здоровий спосіб життя є передумовою для розвитку різних сторін людської діяльності, досягнення активного старіння та повноцінної реалізації соціальних функцій для активної участі в трудових, громадських, сімейно-побутових, дозвіллевих формах життєдіяльності, суспільного життя, підвищення виробничих, екологічних, психологічних, політичних і військових ризиків, що провокують негативні зміни стану здоров'я.

Важливим показником добробуту суспільства і держави є стан здоров'я населення, особливо дітей та молоді. Та наряду зі створенням умов для збереження та покращення стану здоров'я населення є формування адекватного уявлення населення про здоровий спосіб життя та природної потреби до його дотримання.

Здоровий спосіб життя – це єдиний спосіб життя, який може забезпечити відновлення, збереження та покращення здоров'я населення. Актуальність проблеми формування здорового способу життя студентів закладів вищої освіти зумовлена насамперед критичним станом фізичного та духовного розвитку молодого покоління [2].

У вітчизняній і зарубіжній педагогіці й психології є достатній досвід вивчення проблеми формування здорового способу життя в працях М. М. Амосова, В. І. Дубровського, А. В. Мартиненко, В. А. Полеського, Г. М.

Шелтон та ін. Дослідженню превентивного підходу присвячено значну кількість робіт: К. Г. Габріелян, Б. В. Єрмолаєв, Л. П. Матвєєв. Проте існує об'єктивна потреба у визначенні залежності адекватності уявлення про здоровий спосіб життя студентів з різним рівнем фізичної та психофізичної підготовленості для формування здоров'язбережувальних виховних програм для різних груп молоді [1].

Причинами погіршення стану здоров'я є як об'єктивні фактори: спадкові передумови та чинники зовнішнього середовища (негативні екологічні фактори), так і суб'єктивні фактори ризику, що мають поведінкову основу: куріння, вживання алкоголю та інших токсичних або психоактивних речовин, відсутність інтересу до регулярних занять фізичною культурою, недотримання правил особистої гігієни тощо.

Проведене дослідження (анкетування студентів 2-4 курсів загальною чисельністю 120 осіб) мало на меті визначити відмінності у сприйнятті правил і норм здорового способу життя у студентів з різним рівнем фізичної та психофізичної підготовленості. Для опитування було відібрано рівну кількість студентів різних курсів для збереження вікової пропорційності серед респондентів. Гендерні ознаки та психофізичні показники на етапі відбору не враховувалися.

Загальний аналіз результатів анкетування демонструє, що студенти виділяють серед факторів ризику здоров'ю насамперед зловживання алкоголем та куріння — 76%, що відображає один зі стереотипів пропаганди здорового способу життя. Нестачу рухової активності відзначили 29% студентів; забруднення навколишнього середовища як ознаку не здорового способу життя зазначили 8% респондентів; конфлікти з оточуючими зазначили 22%; перевантаженість навчально-професійними та домашніми обов'язками – 6%. Більш детально результати анкетування із врахуванням рівня фізичної та психофізичної підготовленості студентів наведено в таблиці. Рівень фізичної та психофізичної підготовленості було

визначено на основі самооцінювання студентів. Відповіді на запитання «Як ви оцінюєте рівень власної фізичної та психофізичної підготовленості» продемонстровано на діаграмі (див. рис.).

Для визначення сприйняття студентами норм та правил здорового способу життя респондентам було запропоновано обрати чотири з дев'яти ознак, які на їхню думку є показниками дотримання здорового способу життя:

- дотримання правил особистої гігієни;
- раціонально збалансоване харчування;
- оптимальний руховий режим (регулярна рухова активність середньої інтенсивності);
- відсутність шкідливих звичок;
- володіння елементарними методиками самоконтролю;
- медичний контроль (профілактичні огляди);
- культура міжособистісного спілкування;
- психофізична саморегуляція організму (уміння протистояти стресу);
- статева культура.

П'яту ознаку було запропоновано написати самостійно.

Рис. Самооцінювання студентами рівня фізичної та психофізичної підготовленості.

Визначення ознак дотримання норм здорового способу життя студентами з різним рівнем фізичної та психофізичної підготовленості

№ з/п	Ознаки дотримання здорового способу життя, наведені в анкеті	Група респондентів з високим та достатнім рівнями фізичної та психофізичної підготовленості	Група респондентів задовільним та низьким рівнями фізичної та психофізичної підготовленості
1	дотримання правил особистої гігієни;	61%	68%
2	раціонально збалансоване харчування;	64%	76%
3	оптимальний руховий режим (регулярна рухова активність середньої інтенсивності);	77%	71%
4	відсутність шкідливих звичок;	74%	80%
5	володіння елементарними методиками самоконтролю;	41%	39%
6	медичний контроль (профілактичні огляди);	36%	44%
7	культура міжособистісного спілкування;	35%	36%
8	психофізична саморегуляція організму (уміння протистояти стресу);	71%	64%
9	статева культура.	47%	49%

Як видно з таблиці студенти із високим та достатнім рівнем фізичної та психофізичної підготовленості у порівнянні з іншою групою респондентів у виборі ознак дотримання здорового способу життя більше уваги приділяють фізичній активності, умінню протистояти стресу та навичкам саморегуляції. Група ж з задовільним та низьким рівнем фізичної та психофізичної підготовленості найбільш значущими ознаками

виділяють відсутність шкідливих звичок та раціональне харчування. Серед ознак, які студенти дописували самостійно, найчастіше зустрічалися такі: обмежене користування гаджетами, екологічна свідомість, фітоорієнтоване споживання.

Результати дослідження демонструють відмінності в уявленнях студентів про здоровий спосіб життя залежно від рівня їх фізичної та психофізичної підготовленості та можуть бути використані для оптимізації програм виховної роботи зі студентами ЗВО в напрямку збереження здоров'я молоді.

Список літератури:

1. Формування здоров'язберезувальних компетентностей сучасної молоді: реалії та перспективи : збірник наук. праць Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітньому Дню цивільної оборони та Всесвітньому Дню охорони праці(Полтава, 27–28 квітня 2017 р.)/ упоряд., і ред.: В. П. Титаренко, А. М. Хлопов. – Полтава : ПНПУ, 2017. – 408 с.

2. Bolshakova A., Perevozna T., Videnieiev I. On the question of the place of health value in the system of value orientations of an individual research URL.: <https://periodicals.karazin.ua/psychology/article/view/18185/16599>.

КОРОЛЬЧУК Богдан,

Національний університет фізичного виховання і спорту України,

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВОГО МЕТОДУ В СТРУКТУРІ ТРЕНУВАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У СПОРТИВНОМУ КЛУБІ З ПЛАВАННЯ

Вступ. Сучасна спортивна наука знаходиться в постійному пошуку резервів удосконалення навчально-тренувального процесу. Серед напрямів стимулювання ефективності навчально-тренувального процесу автори все більше звертають увагу на використання ігрового методу на

початкових етапах занять різними видами спорту. Поясненням значної уваги до застосування ігрового методу є притаманний контингенту дітей молодшого шкільного віку ігровий вид діяльності, висока емоційність занять, можливість уникнення одноманітності фізичного навантаження та ін.

Досвід використання ігрового методу в спортивному тренуванні було розглянуто в роботах Л.В. Масенко [5] у спортивній боротьбі, В.Л. Лернер [4] у футболі та ін. Автори наголошують на універсальності застосування ігрового методу як для вдосконалення основних фізичних якостей, так і для опановування окремими технічними прийомами видів спорту.

Плавання з точки зору запровадження ігрового методу у процес початкової підготовки спортсменів також не залишилось поза увагою дослідників (В.В. Зубко [3], О.Є. Ображей [6]). Водночас представлені дані різняться за своїми підходами та обсягом ігрової діяльності, яка впроваджується в навчально-тренувальний процес. Тому, враховуючи вище сказане, вважаємо за необхідне детально дослідити питання впровадження ігрового методу у підготовку спортсменів у плаванні.

Мета роботи – обґрунтувати застосування ігрового методу в структурі організаційно-методичних підходів підготовки дітей молодшого шкільного віку у плаванні.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, систематизація.

Результати досліджень та їх обговорення. Удосконалення навчально-тренувального процесу у плаванні ми вбачали у можливості запровадження авторських організаційно-методичних підходів, серед яких провідне місце займає розробка координованих стратегій функціонування моделі підготовки юних спортсменів із дотриманням її основних етапів та алгоритму поступовості вирішення завдань підготовки. Ми розглядаємо ігрову діяльність як важливу складову початкового набуття навички

плавання. Це пов'язано з тим, що не рідко тренери у ДЮСШа віддають перевагу вправам на опанування технікою плавання або ставлять за мету відбір талановитих дітей та комплектацію спортивних груп, залишаючи ігровий метод поза [1], що серйозно сповільнює процес навчання плаванню. Хоча науковці стверджують [1], що під час початкового навчання плаванню треба віддавати перевагу не вправам самого виду спорту, а доступним для даного віку засобам. Окрім цього, ігрову діяльність слід розглядати, як превентивний засіб, спрямований на подолання страху води у дітей молодшого шкільного віку.

Використання ігрового методу є запорукою розумової активності дитини на фоні фізичного навантаження, яке своєю чергою виконується із задоволенням.

Добір засобів ігрової діяльності визначався відповідно до завдань заняття та реалізувався у різних його частинах. Поступово ігрова діяльність доповнюється виконанням спеціальних вправ з метою закріплення в ігровій формі окремих плавальних рухів. Вибір вправ проводився згідно з рівнем опанування плавальними рухами та рівня фізичного розвитку зазначеного контингенту. У змісті ігрової діяльності для збільшення емоційного забарвлення ігрової діяльності максимально реалізовувався спеціальний інвентар (нудли, дощечки, м'ячі, лопатки) (рис. 1.). Серед різновидів ігрової діяльності були найпростіші ігрові вправи, ігри із сюжетною організацією та командні ігри. Процес початкової підготовки розподілено на 8 періодів, кожен з яких спрямовано на вирішення певних завдань та охоплював певний обсяг ігрової діяльності.

Рис. 1. Реалізація ігрового методу у змісті навчально-тренувального процесу дітей молодшого шкільного віку в умовах спортивного клубу (основу класифікації рухових ігор складає запропонована О. Ображей [6])

Враховуючи специфіку обраного контингенту, для стимулювання когнітивних здібностей широко користувались віршами, лічилками, а для стимулювання сенсорних систем – вправами на орієнтацію у просторі, реагування на звук, уточнення кольору та форми предметів.

Під час визначення змісту ігрової діяльності дітей у спортивному клубі з плавання ми орієнтувались на максимальну реалізацію українських

національних ігор, що відображає позиції національної системи виховання та є засобом розвитку національної культури дітей та частиною культурно-історичної спадщини українського народу [2, 6].

Ряд авторів [2, 6] наголошують на необхідності впровадження у процес фізичного виховання народних ігор, що пояснюють такими факторами: діти мають потребу в організації гри, засвоєння типу поведінки, способу життя предків, моральних цінностей нашого народу, національної гідності, соціальної компетентності; у змісті гри відображається зміст народних традицій, звичаїв, що створює умови для патріотичного виховання.

Під час безпосереднього проведення гри слід чітко формувати послідовність дій за наступною схемою: сповістити дітей щодо назви гри та пояснити її основну сутність; роз'яснити послідовність дій кожного гравця та ведучого гри, надати інформацію про розміщення гравців у межах відведеного простору; тривалість та хід гри, спосіб визначення переможця, правила гри.

Формування груп учасників гри, створення рівних за складом груп відбувалось з урахуванням рівня фізичного стану та підготовленості дітей.

Висновок. Застосування ігрового методу у підготовці юних плавців розкриває перспективи ефективного вирішення завдань початкового етапу підготовки у плаванні. Обсяг ігрової діяльності в процесі підготовки спортсменів поступово зменшується, відбувається її заміщення засобами опановування окремими технічними елементами стилів плавання. При організації занять дітей молодшого шкільного віку у спортивному клубі з плавання перевагу слід віддавати ігровій діяльності з елементами народних ігор, що наряду з іншими позитивними наслідками, сприяє формуванню сталої патріотичної позиції.

Список літератури:

1. Булгакова Н.Ж. Игры на воде для обучения и развлечения. Метод. рекоменд. М: Спорт. 2016. 70 с.

2. Гриців Т. Особливості виховання ціннісного ставлення до батьківщини у молодших школярів засобами народної педагогіки. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. 2018;22:64-74.

3. Зубко В.В, Парахонько В.М, Смірнов К.М. Застосування ігрового методу при початковому навчанні дітей плаванню в умовах поглибленого басейну. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2020;28:136-44.

4. Лернер В.Л, Дерябина Г.И, Шпичко А.М, Лудков В.А. Подвижные игры в учебно-тренировочном процессе футболистов на этапе начальной подготовки. Психолого-педагогический журнал Гаудеамус. 2018;2(36):46-52.

5. Масенко Л.В. Значення застосування ігрової діяльності у заняттях боротьбою дзюдо для дітей 6 – 10 років. Науковий часопис [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2016;9:65-8. Доступно: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_015_2016_9_19.

6. Ображей О.Є. Технологія прискореного навчання плавання молодших школярів в умовах літніх оздоровчих таборів [дисертація]; Луцьк. 2021. 312 с.

7. Шейко Л, Пащенко Н. Эффективность применения подвижных игр в воде на этапах начального обучения плаванию детей младшего школьного возраста. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2018;2:88-93.

КОСЬМІЙ Олена,
кандидат політичних наук, доцент
старший науковий співробітник ДНУ «ІМЗО» МОН України

ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ ГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ: АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Останні кілька років система освіта в Україні перебуває у процесі реформування. Це зумовлено тим, що освіта має відповідати потребам сучасної людини та суспільства. Перехід до компетентнісного підходу дозволяє підготувати конкурентоспроможну особистість, яка здатна

знаходити рішення на виклики сьогодення. Важливою складовою компетентнісного підходу є акцентування уваги на формуванні не тільки знань, умінь і навичок, а й цінностей і способів мислення [2], також важливими постають формування наукової картини світу, довіри до результатів наукових досліджень і здатності їх використання при вирішенні проблем, які виникають перед сучасною людиною і суспільством.

Метою доповіді є актуалізація формування наукової грамотності у здобувачів освіти, розгляд її як цінності у сучасному світі та елементу соціального капіталу.

Термін “наукова грамотність” актуалізується в англomовному науковому дискурсі у середині ХХ ст. З того часу воно наповнювалось різним змістом, науковці звертали увагу на його різноманітні аспекти.

Розробники методологічних положень міжнародного порівняльного дослідження PISA стверджують, що “наукова грамотність потребує знання не лише понять і наукової теорії, а й загальних процедур і практик, пов’язаних із науковими завданнями, і того, як вони уможливають розвиток науки. Науково грамотна особа – це особа, яка має знання про основні концепції й ідеї, що формують основу наукової й технологічної думки, про походження таких знань і ступінь обґрунтованості їх доказами або теоретичними поясненнями” [5, с. 5-7]. Також наголошується на необхідності формування таких компетентностей як: здатність до наукового пояснення явищ, оцінювання й розроблення наукового дослідження, наукового інтерпретування даних і доказів.

Українська дослідниця С. Бабійчук розглядає наукову грамотність як “якісну ознаку мисленнєвої та практичної діяльності учня з метою аргументованого, логічного, критичного розуміння й усвідомленого оцінювання дійсності. Наукова грамотність формується через розуміння причинно-наслідкових механізмів взаємодії між прийнятим рішенням і можливими варіантами розвитку подій як наслідок цього рішення” [1, с. 19].

Відтак, наукова грамотність є основною метою наукової освіти. Разом з цим наука і освіта перебувають у тісному взаємозв'язку. З одного боку, освіта транслює і популяризує наукові здобутки, а з іншого – вона готує майбутніх науковців для здійснення подальших відкриттів. На жаль, наукова грамотність часто тлумачиться як знання основних науково встановлених фактів, але саме поняття є набагато ширшим і потребує більш ґрунтового аналізу.

Одним із хибних тверджень повсякденного розуміння є теза про те, що формування наукової грамотності необхідне лише для науковців. Практика показує, що всі люди потребують наукової грамотності для того, щоб бути критичними споживачами у повсякденній діяльності та розуміти інформацію, представлену в традиційних або соціальних медіа. Формування наукового мислення та розуміння є необхідним для кожної людини, оскільки вона має потребу орієнтуватися в оточуючому світі [4, р.15].

Наука виступає важливим інструментом для вирішення найбільших проблем нашого часу та розуміння світу навколо нас, а наукова грамотність підвищує якість прийняття рішень в кожній сфері повсякденного життя.

Варто звернути увагу на три складові наукової грамотності, які є загальними для більшості тлумачень цього терміну: знання змісту, розуміння наукової практики та розуміння науки як соціального процесу. Також можна визначити чотири додаткові аспекти наукової грамотності, що розширює уявлення про можливості його використання: фундаментальна грамотність, епістемічне знання, ідентифікація та оцінка наукового досвіду, схильності та мисленнєві звички [3, р. 2].

Підвищення рівня наукової грамотності надає переваги як самому індивідові, так і суспільству в цілому. На макрорівні це пов'язується з економічним добробутом нації, оскільки національне багатство залежить від успішної конкуренції на міжнародних ринках, на що серед іншого впливає ефективність національних досліджень. Окрім цього наукова

грамотність дає можливість більш розумно брати участь у виробничому секторі економіки, що дозволяє розглядати її як форму людського капіталу, яка впливає на економічний добробут нації.

Другий аргумент, пов'язаний з економічними перспективами, полягає у тому, що чим вищий рівень наукової грамотності серед населення, тим більшу підтримку має наука. Оскільки загальна підтримка наукових досліджень залежать від мінімального рівня знань про те, чим займаються вчені, це відіграє вирішальну роль при прийнятті рішень щодо фінансування наукових досліджень. Тому навіть сама наука як сфера суспільного життя отримує переваги від підвищення загального рівня наукової грамотності. Наука пов'язана з очікуваннями суспільства стосовно неї самої. Чим більше громадськість розуміє про цілі, процеси та можливості науки, тим менша ймовірність формування нереалістичних та нездійсненних очікувань, що у майбутньому може призвести до втрати довіри до науки в цілому.

Поширення наукової грамотності здатне значно покращити якість прийняття державних рішень, адже якщо рішення приймаються у світлі адекватного розуміння проблем, швидше за все, будуть кращими, ніж рішення, прийняті за відсутності такого розуміння.

Важливим чинником для формування загального добробуту є популяризація науки й інтеграція наукової грамотності у ширший культурний контекст заради правильного тлумачення суспільством наукового поступу і розширення можливостей використання сучасних досягнень.

Отже, на макрорівні переваги від впровадження наукової грамотності лежать у площині національної економіки, ефективності прийняття державних рішень і суспільного устрою, поступу самої науки як сфери суспільного буття.

На мікрорівні наукова грамотність надає індивіду інтелектуальну, естетичну, технологічну і моральну переваги, роблячи його високо конкурентоспроможним як у суспільстві, так і на ринку праці. Також вона надає можливості більш ефективного використання здобутків науки і техніки. Просування наукової грамотності сприяє поширенню інтелектуальної культури.

Мета сприяння науковій грамотності залежить не тільки від економічних переваг, але також розглядається в етичній площині й корелюється з філософським розумінням ідеального суспільства й основних його цінностей.

Сама наука не замінює цінності, етику, віру та естетику; скоріше, вона надає людям засоби для розуміння світу, у якому вони реалізують сформовані наративи. Аксіологічна складова наукової грамотності покликана регулювати етичну складову наукових досліджень і цілей заради яких використовується потенціал науки.

Можна зробити висновки, що подальше розроблення і популяризація наукової грамотності матиме позитивний вплив як для індивіда, так і для суспільства у цілому. Можна припустити, що наукова грамотність має бути однією із суспільних цінностей, а система освіти – націлена на підняття її рівня. Хоча на сьогодні поняття “наукової грамотності” не закріплено у нормативно-правовому полі, проте вже здійснюється моніторинг рівня сформованості компетентностей, що за своєю суттю передбачають опановування науковою грамотністю. У зв’язку з цим розробникам освітнього контенту варто звертати увагу на необхідності формування наукової грамотності у здобувачів освіти, незалежно від напряму освітньої діяльності.

Спираючись на концепцію освіти впродовж життя більш детального дослідження потребує проблема формування наукової грамотності

дорослих, що передбачає розгляд аксіологічного, змістового й інституційного аспектів.

Список літератури:

1. Бабійчук С. М. Педагогічна концепція «Наукова освіта». Освітній дискурс: збірник наукових текстів. 2020. № 23 (5). С. 14–21.
2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII : станом на 05.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 19.08.2022).
3. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. 2016. Science Literacy: Concepts, Contexts, and Consequences. Washington, DC: The National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/23595>.
4. National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. 2021. Call to Action for Science Education: Building Opportunity for the Future. Washington, DC: The National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/26152>.
5. PISA: природничо-наукова грамотність / уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко, С. А. Новікова; перекл. К. Є. Шумова. К. : УЦОЯО, 2018. 119 с.

КИЙ Олександр,
*викладач кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту
Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії*

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Стрімкість соціально – економічних перебудов не відповідає гармонійно запланованим темпам еволюції людини. Вона значно відстає у виробленні механізмів опірності різноманітними формами екологічної агресії.

Людина в Україні живе в умовах, що негативно впливають на її здоров'я: забруднене навколишнє середовище; зменшення лісових насаджень, водойм, посівних площ, їжа перенасичена барвниками, консервантами та іншими шкідливими речовинами тощо. Зрозуміло, що людський імунітет з кожним поколінням стає слабкішим, а організм все вразливим до різноманітних хвороб.

В оздоровчій діяльності особливе місце та відповідальність відводиться освітній системі, яка повинна й має всі можливості для того, щоб зробити освітній процес здоров'язбережувальним, і в цьому випадку йдеться вже не просто про стан здоров'я сучасного молодого покоління, а про майбутнє України.

Сучасний стан фізичного виховання студентів вимагає об'єктивного аналізу наявних форм, систем й концепцій його розвитку в українському просторі і свідчить про необхідність докорінної перебудови фізичного виховання. Такий підхід створює можливості визначення панівних в ньому тенденцій, наявного потенціалу, а також врахування недоліків.

Фізичне виховання, що є складовою всебічного розвитку особистості, спрямоване на забезпечення фізичного розвитку індивіда, зміцнення здоров'я. Здорова людина більш активна, мобільна, життєрадісна і загалом життєздатна. Чим більше розвинені фізичні й духовні сили людини, тим вищий рівень її працездатності і результативності праці. Тому морфологічне і функціональне вдосконалення організму людини, що напряду пов'язано з фізичним вихованням, є на сьогодні актуальною та соціально значущою проблемою.

«Спосіб життя» – а це поняття досить багатопланове, охоплює різні сфери життєдіяльності людей – визначається не лише характером поведінки людини, яка позитивно чи негативно впливає на її здоров'я. Сам характер поведінки зумовлений фізичним оточенням, культурним середовищем, вихованням, матеріальними можливостями. На формування

способу життя впливають стереотипи стосунків між людьми, їх життєвий досвід і соціальні умови, які визначаються середовищем і залежать від нього.

Складовою здорового способу життя містять різноманітні елементи, що стосуються усіх сфер здоров'я – фізичної, психічної, соціальної і духовної. Найважливіші з них – харчування, побут, умови праці, рухова активність. Вирішення проблеми збереження здоров'я дітей, підлітків та студентів потребує пильної уваги всіх зацікавлених у цьому – педагогів, медиків, батьків, представників громадськості.

Формування здорового способу життя залежить насамперед від нас самих, наших переваг, звичних стереотипів, переконувальності та світогляду. І це є головним важелем первинної профілактики в укріпленні здоров'я саме через зміну цих стереотипів, стилю та укладу життя, його оздоровлення з використанням гігієнічних знань для подолання шкідливих звичок, гіподинамії та несприятливих сторін життя, пов'язаних з різноманітними ситуаціями.

Фізичне виховання – система заходів, спрямованих на зміцнення здоров'я, життєво важливих рухових навичок та вмінь. Теорія і практика фізичного виховання спираються на дані фізіології, яка озброює теорію і методику фізичного виховання знаннями про закономірності розвитку організму людини, вплив різноманітних чинників на його функціональну діяльність.

Зміст фізичного виховання молодого покоління визначається навчальною програмою з предмета – засвоєння теоретичних відомостей, гімнастичні вправи, що сприяють загальному фізичному розвитку, рухливі ігри, плавання тощо – та програмами секцій і гуртків. Обов'язково залучаються природні та гігієнічні чинники. Складність реалізації програми полягає в тому, що на одному уроці доводиться опанувати

елементи кількох розділів. Це ускладнює планування навчального матеріалу на семестр і на кожний рік.

Викладання фізичного виховання у ВНЗ підбірано з таким розрахунком, щоб забезпечити зміцнення здоров'я, загартування організму студентів; сприяти їх фізичному розвитку та підвищенню працездатності. Також програма передбачає:

- формування, розвиток та вдосконалення основних рухових навичок, якостей і вмінь та повідомлення пов'язаних з ними знань;
- формування звички та стійкого інтересу до систематичних знань фізичними вправами;
- виховання гігієнічних навичок, формування знань про фізичні вправи та загартування.

На системний підхід у фізичному вихованні молоді орієнтує комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації, в якій фізичне виховання в навчально-виховній сфері розглядається, як складова частина загальної системи освіти, покликана забезпечити розвиток фізичного і морального здоров'я, розумову та психологічну підготовку молоді та майбутніх фахівців до активного життя й професійної діяльності.

Система фізичного виховання студентської молоді України припускає створення в масштабах країни й на рівні ВНЗ визначених стандартизованих, ідеологічних, програмно-нормативних і організаційних основ фізичного виховання та умов для його реалізації. Передбачається виконання соціального замовлення держави і суспільства на професійну та прикладну фізичну підготовку студентів (за профілем майбутньої спеціальності), шляхом організації у ВНЗ факультативних занять з різними практико-діяльними компетентностями фізичної культури і реалізацію базового компонента, орієнтованого на покращення особистої фізичної культури.

«Програми та методи виховання тільки тоді матимуть силу в дійсності, якщо вони перейдуть в переконання вихователя». К.Ушинський.

Саме тому, на кафедрі фізичної терапії, ерготерапії та фізичної культури і спорту в процесі навчання ЗСЖ, педагоги з успіхом використовують особистий досвід боротьби з надмірною вагою, відмови від тютюнопаління (на території академії категорично заборонено), вживання алкоголю. Вимоги до педагогів, які займаються формуванням ЗСЖ, крім професійної компетентності і грамотності, включають культуру здоров'я педагогічного колективу (переважне представництво співробітників кафедри мають спортивні досягнення і наукові ступені).

1. Одинець Т. Є., доктор наук з фізичного виховання та спорту, завідувач кафедрою, професор, майстер спорту зі стрибків у воду.

2. Бандуріна К. В., кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, кандидат в майстри спорту з легкої атлетики.

3. Баришок Т. В., кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, кандидат в майстри спорту з легкої атлетики.

4. Буренко М. С., кандидат педагогічних наук, кандидат в майстри спорту з легкої атлетики.

Список літератури:

1. Указ Президента України від 9 лютого 2016 року № 42/2026 «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація».

2. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (1993,2002).

3. Здоров'язберігаючі технології та складові здорового способу життя студентів у закладах освіти. Сергатий М.О., Кий О.Г. «Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах». Запоріжжя. № 74 (2021).

4. Державна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні (1994р.).

5. Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи /За заг. ред. М.Лук'янченка, Ю.Шкрєбтя, Е.Блоляха, А.Матвєєва. Дрогобич : КОЛО, 2015. 124 с.

КРИГАН Серафима,
науковий співробітник, Чернівецької філії Державної наукової установи
«Інститут модернізації змісту освіти
ЗАРЕМБА Людмила,
науковий співробітник Чернівецької філії Державної наукової установи
«Інститут модернізації змісту освіти»

МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ ПІЗНАННЯ СВІТУ. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД З ІНТЕГРУВАННЯ ДИСЦИПЛІН «МУЗИКА І РУХ»

Ключові слова: музика, рух, фізична культура, мистецтво, духовні цінності, здоров'я, морально-вольові, гармонійні та інтелектуальні здібності.

Актуальність цієї теми обумовлена стратегією реформи системи освіти в Україні. Буковина як поліетнічний регіон завжди перебувала та знаходиться в епіцентрі всіх процесів тут і в європейських державах.

Поліетнічність полягає у володінні декількома мовами, які використовуються при освоєнні практичних навичок усіх учасників освітнього процесу. Саме завдяки цьому в багатьох освітян краю практикується багаторічна співпраця з колегами сусідніх країн, зокрема Румунії та Молдови. Обмін досвідом дозволяє використати найкращі надбання колег в інтеграції з нашими знаннями та вміннями.

Одним з елементів, які ми пропонуємо для використання, це досвід Румунії щодо інтегрування дисциплін «Музика і рух».

Відповідно до статті I Закону України «Про фізичну культуру і спорт» фізична культура – це складова частина загальної культури суспільства, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування особистості [1].

Одним із найбільш важливих факторів розвитку особистості в системі шкільної освіти виступають інтегровані уроки фізичної культури, музики,

образотворчого мистецтва, художньої культури. Доведено, що в процесі пізнання й спілкування з різними видами мистецтв у людини формуються моральні, духовні, художньо-естетичні, емоційні сфери унікальні та універсальні. Вітчизняні та зарубіжні науковці приділяють значну увагу дослідженню таких процесів в освітньому просторі, серед них: О. П. Щолокова, О. М. Олексюк, Г. М. Падалка, Т. Ю. Круцевич, В. В. Чижик, Лівіу Данчяну, Константин Секаре, Іоан Галя, Адріан Гажя, які теоретично обґрунтували підходи щодо формування художньо-естетичної культури особистості, людини.

Мета теми полягає в дослідженні процесу формування художньо-естетичної культури, музичної, фізичної від початкових класів до закінчення навчання та реалізації в житті.

Завдяки дружнім дипломатичним відносинам між Україною і Румунією із подальшим розвитком демократичних процесів двостороннє співробітництво завжди ґрунтувалося не лише на толерантних стосунках на міждержавному рівні, а й на доброзичливих взаєминах між людьми по різні боки кордону. Особливо сприяли цьому зближенню різноманітні форми співпраці між румунами й українцями в різних сферах економічного і суспільного життя, шанобливе ставлення до національних особливостей сусідів.

У процесі фахового спілкування та завдяки тісній співпраці педагогів, батьківським стосункам, громадським організаціям цих країн стало очевидним, що діти (тимчасово переміщені особи), які зараз перебувають у Румунії мають змогу навчатися за таким підручником, який є чинним у Румунії та відповідає вимогам європейських стандартів [2].

Інтегрування музики й руху є синхронним та гармонійним, використовується задля всебічного розвитку особистості. Такий підхід надає можливість брати участь у всіх напрямках діяльності (музичний, театральний, професійний, спортивний, художній та ін.). Для цього потрібно

з дитинства розвивати структуру особистості, зробити її граціозною, елегантною, комунікативною через музику та фізичні рухи, сформувати ціннісні орієнтації. Здатність до перетворюючої художньої діяльності можлива за умови різноманітності змісту, форм і способів та їх поєднання в освітньому просторі.

Пошуки тривали протягом розвитку всіх періодів вітчизняної педагогіки, активізації освітнього процесу засобами різних видів мистецтва. Інтегровані мистецькі дисципліни спонукають до пошуку нових, більш ефективних форм і методик проведення уроків, до появи інноваційних педагогічних технологій у цієї галузі, розробки й введення в навчальний план. Розвиток та увага до мистецьких дисциплін впливають на весь навчальний процес. Культура людини є результатом розвитку особистості, її освітньої діяльності, що підтверджує духовний потенціал взаємодії з навколишнім світом і мистецтвом. Фізична культура в особистому аспекті є частиною загальної культури людини, яка виражається рівнем розвитку її фізичних сил і рухових навичок та здоров'я, що дозволяє людині за допомогою своїх специфічних засобів і методів розкривати потенційні фізичні можливості, а також впливає на інтелектуальну, емоційну та духовну сферу особистості. Крім духовної культури, фізична культура пов'язана і з наукою, спортивною етикою, естетикою тощо.

Слід зазначити, що інтегрований курс із фізичної культури та музики необхідно розглядати синхронно хоча б із трьох аспектів:

1. Діяльнісний аспект включає доцільну рухову активність у вигляді різних форм фізичних вправ, спрямованих на формування необхідних у житті рухових умінь і навичок; розвиток життєво важливих фізичних здібностей; оптимізацію здоров'я і працездатності.

2. Предметно-ціннісний аспект представлений матеріальними (матеріально-технічні засоби) і духовними цінностями (наукові знання,

методи), створеними суспільством для забезпечення ефективності фізкультурної діяльності.

3. Результативний аспект характеризується сукупністю корисних результатів використання фізичної культури та музики, які виражаються у володінні людиною її цінностями, надбанні нею високого рівня фізичної дієздатності. Найбільш результатом є готовність людини взяти на себе відповідальність за свій фізичний стан, здоров'я і використовувати знання музики в різних життєвих ситуаціях після закінчення школи.

Синхронний режим інтеграції музики й руху забезпечує можливість співпраці в режимі реального часу. Значною перевагою синхронного режиму є те, що до роботи можна залучати в будь-який час будь-кого з учасників освітнього процесу.

Потрібний чіткий розподіл вправ, завдань на синхронні (у режимі реального часу на зустрічах у ZOOM, MS Teams, Google Meet та ін.) та асинхронні (домашні завдання, самостійна робота), надання чітких інструкцій для їхнього виконання, добір відповідних онлайн-інструментів тощо.

Наразі для внутрішньо переміщених осіб та біженців, які опинилися за кордоном, актуальним є змішаний режим навчання.

Проаналізувавши досвід Румунії щодо використання інтегрованих дисциплін «Музика і рух» у початкових класах, можна відзначити, що сучасні навчально-методичні комплекси з цієї галузі для здійснення освітнього процесу містять:

1) електронний (і паперовий) підручник та робочий зошит з аудіо- та відеофайлами для учнів (а також для батьків, які можуть відстежити, які навчальні матеріали діти опановують з використанням смартфона, планшета чи інших гаджетів з відповідним кодом);

2) книгу для вчителя з детально розробленими методичними рекомендаціями не лише до уроку загалом, а й до кожної вправи;

3) рекомендації з оцінювання виконання учнями кожного виду завдань;

4) форми для самооцінювання учнів і відстеження особистого прогресу тощо.

Варто зазначити, що заклади загальної середньої освіти України також можуть використовувати цей досвід.

Водночас позитивними характеристиками такого навчання вважаємо:

1. Перевага в гнучкості та ефективного використання всіх видів та жанрів мистецтва, економія часу галузевих дисциплін.

2. Зацікавленість учнів у синхронному користуванні сучасними видами та жанрами мистецтва та спорту.

3. Простота й доступність такого навчання.

4. Набуття поступового досвіду для обрання майбутніх професій.

5. Індивідуальний потенціал, морально-вольовий дух щодо темпу навчання.

6. Можливість індивідуального та групового навчання.

7. Унікальні та рекордні досягнення відповідно віку.

Відповідно негативними характеристиками, на нашу думку, є:

1. Залежність змісту роботи від технічних вимог і особливостей технологічних характеристик навчально-методичного забезпечення.

2. Необхідність у висококваліфікаційних фахівцях такого рівня.

3. Різні перешкоди.

4. Фінансова нестабільність щодо забезпечення необхідним обладнанням для безпосереднього здійснення освітнього процесу.

Висновки з дослідження і подальші перспективи:

Як відомо, дослідження форм навчання з фізичної культури та спорту і музики привертало увагу як учених-дослідників, так і педагогів-практиків,

методистів, батьків, чемпіонів світу, композиторів, музикантів, мистецтвознавців та ін. Ситуація у світі у зв'язку з цими видами мистецтв підштовхує до стрімкого входження в нові процеси, де є змоги інтегруватися, удосконалюватися відповідно до сучасних потреб суспільства.

Враховуючи реалії сьогодення в Україні й у світі, необхідно розробити гнучку й ефективну систему застосування цих знань та вмінь, а також забезпечити методологічну освітню базу, підготувати достатню кількість висококваліфікаційних фахівців. Порушена нами тема пропонує висловити власний погляд на мистецтво як засіб пізнання світу.

У тренді подальших досліджень є аналіз результатів (досягнень) учнів цих галузей на національному та міжнародному рівні, а також розглядаються проблеми мотивації тріади (учня, учителя, батьків) щодо забезпечення індивідуального підходу, формування художньо-естетичної культури зі ставленням картину світу та покращення гармонійних й естетичних манер кожної людини протягом життя.

Список літератури:

1. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» https://urst.com.ua/download/act/pro_fizychnu_kulturu_i_sport.
2. Криган С., Рошка О., Міжок Л. Музика і рух. Підручник 3 класу для шкіл і секцій з навчанням українською рідною мовою. Румунія, Бухарест, : Видавництво «Editura Didactică și Pedagogică», 2020. 108 с.

КУДРИК Ліліана,
– кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри
суспільствознавчої освіти КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»

ТЕХНІКИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОУЧИНГУ У ВИХОВАННІ І САМОВИХОВАННІ ШКОЛЯРІВ

Інтерес до педагогічного коучингу постійно зростає. Це зумовлено перш за все вимогами педагогіки партнерства, адже коучинг – це комунікативне партнерське співробітництво. Крім того, коучинговий підхід формує культуру саморозвитку, що є надзвичайно актуальним у непростих умовах сьогодення.

Предметом освітнього коучингу є, зокрема, самовиховання (самопізнання, самоствалення і саморегуляція) і самовдосконалення суб'єктів освітнього процесу. На ролі самопізнання наголошував Г.Сковорода: «Пізнай себе», «Кинь Коперникові сфери, глянь в сердечній печери», «Пізнай в собі людину». Пізнати себе, свої потреби, цінності допоможуть техніки самокоучингу [2], розмірковування над «сильними», сенсожиттєвими запитаннями: Хто я? Яка моя життєва місія, призначення? Куди я йду? Чого прагну? Як зміниться моє життя, коли я цього досягну? Заради чого? тощо.

В. Сухомлинський наголошував, що справжнє виховання завжди заохочує до самовиховання і що самовиховання не є щось допоміжне у вихованні, а міцний його фундамент. Самовиховання – це систематична, послідовна діяльність особистості з вироблення та вдосконалення своїх духовних, інтелектуальних, моральних, естетичних, фізичних та інших позитивних якостей і усунення негативних [1, С. 32]. Мета самовиховання – формування людиною своєї особистості відповідно до свідомо поставлених цілей (яким є я сьогодні, яким я стану завтра). Для постановки цілей будуть корисні коучингові техніки SMART, GROW, «Розумна ціль».

Педагог-коуч здійснює педагогічне керівництво самовихованням учнів на трьох головних етапах: підготовчому, основному, заключному.

На підготовчому етапі необхідно переконати вихованця у необхідності самовиховання і в можливості досягти бажаних результатів; допомогти йому визначити потреби, сформувати мотивацію самовиховання; поставити цілі і завдання роботи над собою. Тут стане у пригоді проста, але ефективна коучингова техніка «4 запитання планування»: 1. Чого я хочу? 2. Як я можу цього досягти? 3. Чому це важливо для мене? 4. Як я дізнаюся, що досяг результату?

Також доречними будуть коучингові запитання, які може поставити учневі, що готовий до систематичної роботи над собою, педагог-коуч: Який твій найкращий результат? Які критерії його досягнення? Як ти зрозумієш, що отримав (отримала) саме той результат, який планував (планувала)? Якби ти був упевнений (була впевнена), що все зміниться у кращий бік, то як саме виглядало б те, чого ти хочеш? Що потрібно змінити, щоб отримати бажаний результат? На що звернути увагу? Що покращити? Що вивчити? Що змінити в собі? Які якості в собі підсилити, розвинути? Як по-іншому себе проявити? Які здібності в собі розкрити? Які ресурси потрібні, щоб запуснути ці зміни? Як виробити нові корисні звички?..

На основному етапі самовиховання слід допомогти вихованцеві у визначенні змісту самовиховання; у виборі прийомів, способів, форм і методів самовиховання, у складанні програми самовиховання та її реалізації. Доцільно складати програму самовиховання на рік. Варто запропонувати ведення щоденника особистісного зростання (щоденника успіху, щоденника самовдосконалення – можна його назвати по-різному, на розсуд учня). На цьому етапі будуть цінними коучингові техніки прийняття рішень («Квадрат Декарта», «Дві дороги»); техніки постановки запитань («11 запитань», «7 кроків до себе», «Чарівні запитання»); техніки самодіагностики («Колесо балансу», «Шкалювання»), техніки досягнення

ресурсних станів та ін. Педагог-коуч здійснює ненав'язливий контроль за ходом самовиховання, допомагає учневі в самоконтролі, стимулює його до цілеспрямованої роботи над собою.

На заключному етапі учень (чи команда, колектив) з допомогою педагога-коуча підсумовує досягнуті результати та визначає нові завдання для самовдосконалення. Для аналізу результатів доцільно застосувати коучингову шкалу – інструмент вимірювання прогресу. За допомогою шкалювання (від 1 до 10) педагог може не лише оцінювати знання, вміння, компетентності учнів, а й допомагати їм простежувати свій власний шлях до мети, рух від початкової точки А до бажаної точки В. Чи вдалося досягти цілі? Що допомогло (чи зашкодило) досягти бажаної поділки на 10-бальній шкалі? Як досягнення результату вплине на ваше життя? Що тепер буде по-іншому? Що стало для вас можливим, коли ви отримали цей результат?..

Шкалу вимірювання від 1 до 10 можна використовувати: у тренінгах, на яких учні, батьки, педагоги визначають свій емоційний стан, знання, навички на початку і вкінці тренінгу; під час психологічних консультацій (вимірювання страху, тривоги, гніву, смутку, агресії...); психодіагностики (виявлення рівня мотивації, самооцінки, рівня розвитку пізнавальних процесів, адаптації, конфліктності, толерантності...). Ці результати допомагають у плануванні й коригуванні подальшого розвитку учнів.

За допомогою коучингової шкали учень може виміряти: рівень настрою, здоров'я; комунікативні навички, вміння заходити спільну мову з друзями, однокласниками, дорослими; любов до тварин, рослин; здатність приймати рішення; креативність, уміння продукувати ідеї; рівень відповідальності за доручену справу; лідерські якості, вміння організувати справу, створити команду і вести її за собою; здатність до самовиховання та саморозвитку та ін. Можна також продіагностувати риси характеру: відповідальність, дисциплінованість, самокритичність, справедливість, впевненість, завзятість тощо.

Коучингова шкала може допомогти педагогові діагностувати: ступінь емоційного вигорання; рівень інформованості з теми; стан здоров'я, настрою; рівень комунікативних вмінь, навичок; рівень знань з психології; рівень власної педагогічної майстерності; володіння освітніми технологіями; вміння працювати з батьками, будувати стосунки з конфліктними дітьми, дорослими; власну креативність; рівень самореалізації, особистісного і професійного розвитку та ін. Адже педагог – транслятор своєї особистості, і від його професіоналізму та особистісної зрілості залежить, наскільки грамотно він здатний здійснювати педагогічне керівництво самовихованням школярів.

Виховання у стилі коучинг – це і є, по суті, психолого-педагогічний супровід самовиховання [3, С. 150-152], що допомагає: розвивати різні види мислення та інтелекту, у тому числі емоційний інтелект, стресостійкість і резильєнтність; плекати лідерство та відповідальність, інші навички XXI ст.; формувати особистісну зрілість, авторську життєву позицію: усвідомити, що «ми є суб'єктами нашого життя, а не об'єктами впливів зовні» (Лист МОН «Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2022/2023 н.р.») [4].

Педагогічний коучинг – універсальний інструмент. Він використовується не лише в організації самовиховання школярів, а може бути застосованим в різноманітних формах організації виховних справ, реалізації інших видів взаємодії суб'єктів освітнього процесу (навчальних занять, тренінгів, батьківських зборів, педагогічних рад, засідань учнівського самоврядування тощо).

У 2021 р. у КЗ ЛОР «ЛОІППО» діяла обласна творча майстерня «Коучингові технології у вихованні школярів», її учасники (учителі-предметники, класні керівники, педагоги-організатори, соціальні педагоги, психологи, заступники директорів з виховної роботи) успішно апробували різні види діяльності у стилі коучинг. Як наслідок роботи у творчій

майстерні її учасники відзначили особистісні та професійні зміни на краще. Професійні зміни: з'явилося бажання ставити цілі, думати масштабно, розвиватись надалі; розвинули різні види мислення та інтелекту; стало набагато комфортніше спілкуватися з колегами та проводити онлайн-заняття; набули нових умінь, опанували цікаві техніки, здобули цінний досвід; стали краще розуміти своїх учнів; почали змінювати методи проведення уроку: не просто розповідати, але вести діалог і ставити запитання; стало легше підтримувати партнерські, довірливі взаємини з учнями; почали більше аналізувати свою діяльність, свої почуття і досвід; отримали поштовх до подальшої роботи над собою, бажання пізнавати нове, постійно вдосконалюватися. Особистісні зміни: здобули цілісність, спокій, впевненість у власних силах; навчилися ефективно спілкуватися з різними людьми; готові моделювати й змінювати свою життєдіяльність; краще знають, як мотивувати себе, налаштовуватись на позитив; розуміють, до чого прагнуть; навчилися ставити цілі для себе; усвідомили й укріпили свої сильні сторони; навчилися управляти особистим часом, генерувати нові ідеї та втілювати їх у життя; підвищили самооцінку; навчилися простежувати свій емоційний стан та управляти емоціями; зміцнили свою духовну позицію та ін.

Результат діяльності педагогів у творчій майстерні «Коучингові технології у вихованні школярів» проявився також у кількісних показниках: 72 % навчилися ставити сильні коучингові запитання; 100 % педагогів стали частіше задавати учням запитання (а не лише давати готові поради, інструкції); 100 % стали більш ефективними комунікаторами; 90 % педагогів стали більш цілеспрямованими; 95 % проводять коуч-бесіди з учнями, заняття у стилі коучинг; 78 % практикують спілкування у коучинговому стилі також з колегами й батьками учнів.

Педагоги змогли переконатися в тому, що заняття у стилі коучинг має низку переваг:

1. Позиція самого вчителя, вихователя: він тренер з розвитку і гармонізації особистості.

2. Формулювання учнями очікувань: не пасивних – від заняття, учителя, тренера, а від себе: який результат учень хоче не отримати, а створити для себе (навчитися, зрозуміти, досягнути, зрозуміти як робити, зробити, пережити...). Педагог організовує процес, учень значною мірою бере на себе відповідальність за власний результат.

3. Педагог допомагає учням зайняти активну творчу позицію, пов'язати цілі заняття з їх життєвими завданнями й цілями (з тим, що їм корисно, важливо, цінно).

4. Таке заняття не лише інформаційне – а й трансформаційне; базується на розумінні психології дитини, особливостей її мислення. Адже педагог-коуч – тренер мислення, тренер усвідомлення.

5. Заняття у стилі коучинг – робота на результат (а не дії ради дій, інформація ради інформації, заходи ради заходів...).

Ефективність заняття у стилі коучинг в тому, що воно:

- втягує у навчання перш за все «від цілей і цінностей» учнів, а не «від програми навчання»;
- підсилює результати учнів, оскільки включає їх досвід і цінності;
- допомагає усвідомити й укріпити свої сильні сторони;
- перетворює навіть «важких» учнів у активних;
- долає прірву між теорією і практикою, показує шляхи застосування нових знань у реальному житті;
- включає мудрість групи й ресурси кожного учасника завдяки діалогу, коучинговій позиції педагога;
- розвиває мислення, а не просто дає інформацію.

Зокрема, критичне, відповідальне мислення допомагають розвинути коучингові техніки постановки запитань, системне – техніка «Піраміда Р. Ділтса», рефлексивне – шкалювання, «Колесо балансу», техніки

самокоучингу; позитивне, креативне – «Чарівні запитання», стратегія У.Діснея; цілісне – метафоричний коучинг, казкотерапія тощо.

Використання коучингових підходів, технік та інструментів призведе до розкриття потенціалу особистості та колективу, утвердження принципів педагогіки партнерства, настання школи духовного саморозвитку особистості. Щоб остаточно відмовитися від пережитків авторитаризму, «заходоцентризму», моралізаторства у вихованні, бути готовими до педагогічного керівництва самовихованням учнів, педагогам необхідно опанувати техніки освітнього коучингу, мистецтво постановки запитань, практикувати самокоучинг, освоювати педагогічне мислення, педагогічне спілкування у коучинговому стилі.

Список літератури:

1. Главацька О. Основи самовиховання особистості. Навчально-методичний посібник / Ольга Главацька. – Тернопіль, 2008. – 206 с.
2. Кудрик Л.Г. Самокоучинг: Як запобігти професійному вигоранню / авт.-упоряд. Л.Кудрик, А.Бешлей, У.Мельник. – Київ: «Видавнича група «Шкільний світ», 2019. – 216 с.
3. Нова українська школа: організація взаємодії з батьками учнів початкової школи: навч.-метод. посіб. / Т.М.Бабко, О.В.Банах, А.В.Вознюк, Г.А.Коломоєць, Л.Г.Кудрик, О.М.Мельник. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2020. – 208 с.
4. Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2022 / 2023 н. р. Лист МОН [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-vihovnogo-procesu-v-zakladah-osviti-u-20222023-n-r>.

КУЗЬМІНА Марія,
аспірантка кафедри соціальної роботи та психології
ПОПОВИЧ Василь,
професор кафедри соціальної роботи та психології,
Національний університет «Запорізька політехніка»

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTI ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИПУСКНИКІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «231-СОЦІАЛЬНА РОБОТА»

Структура професійних компетентностей майбутнього випускника спеціальності «231-соціальна робота» перебуває у прямій взаємозалежності від суспільного розвитку, об'єкта і мети діяльності, професійного рівня майбутнього фахівця, рівня розвитку його компетентностей, що знаходять своє відображення у реалізації конкретних функцій. у цьому зв'язку структурну побудову системи професійних компетентностей майбутнього випускника можливо розглядати як сукупність наступних складових елементів: мотиваційно-ціннісний, у якому поєднуються цілі, потреби, ціннісні та мотиваційні орієнтації, особистісні та соціологічно-професійні установки, що відображає готовність майбутніх випускників до прояву професійних компетентностей можливість самостійного розвитку в професійній сфері, включаючи відношення до змістовних компонентів компетентностей та спрямування діяльності для подальшого їх розвитку; когнітивно-діяльнісний, тобто вираження рівня сформованості системи професійних компетентностей, а також здатності майбутніх випускників до пізнання соціально-професійної реальності, проявів компетентностей, професійної поведінки у різноманітних сферах реалізації функцій та міжособистісній комунікації; особистісно-рефлексивний, відповідно до якого передбачено самостійне регулювання процесів та кінцевих результатів у процесі реалізації професійних компетентностей, розвиток

можливості до рефлексії власної професійної поведінки, соціально-професійної діяльності, а також поведінки інших індивідів.

Беручи до уваги те, що за допомогою виявлення мотиваційних і ціннісних компонентів професійних компетентностей майбутніх випускників існує можливість для підготовки останнього до практичного прояву компетентностей, здатність не лише до професійного, але й соціального розвитку; встановлено відношення до сутності та складових елементів компетентностей і підтримка напрямів їх розвитку, охоплюючи цілі, мотиви, цінностей, потреби, мотиваційно-ціннісні орієнтири, особисті й соціально-професійні настанови, доцільно виокремити наступні критерії досліджуваного питання:

1. Мотиваційна підструктура, до якої включено наступні аспекти: стійкість та чіткість мотиваційного спрямування та соціально-професійного становлення; у сфері налагодження міжособистісних відносин, які виступають як базова основа для професійного спрямування та визначення рівня соціальної та професійної зрілості; у сфері провадження соціально-професійної діяльності. За допомогою показників формування мотиваційної підструктури здійснюється відображення основних мотивів професійної поведінки, соціально-професійної діяльності, а також опановування здатністю до подальшого професійного розвитку, враховуючи особисті цілі та бажання, до яких слід віднести наступні:

- уміння визначати реальні цілі у професійній сфері;
- направлення на досягнення бажаних результатів;
- здатність пояснювати власні професійні дії враховуючи їх доцільність;
- характерні особливості сформованих професійних цілей;
- розуміння та усвідомлення професійної мотивації;
- бажання підтримувати відносини з іншими індивідами;

- спрямованість на спільну діяльність та взаємодію;
- можливість дотримуватися і демонструвати професійну відповідальну поведінку, яка знаходить свій прояв у бажаннях, прагненнях і конкретних кроках;
- виявлення бажання стосовно міжособистісної професійної взаємодії та спілкування;
- прагнення до провадження професійно та соціально значущої діяльності, виражаючи реальне бажання до подальшого зайняття нею;
- бажання отримувати професійні знання та реалізовувати їх на практиці за допомогою набутих навичок;
- виявлення бажання до професійного спілкування;
- бажання здійснювати професійно-пізнавальну діяльність та професійного розвитку [1, с. 180-181].

2. Ціннісна підструктура, до якої віднесено наступні складові елементи: чітка ієрархічна побудова значущих професійних цінностей; існування професійних ціннісних орієнтирів; розвиток реального усвідомлення майбутніх випускників професійно-соціальної реальності (формування атмосфери взаємодопомоги й довіри у колективі; професійна взаємодія, безконфліктне існування, а також колегіальність у процесі підготовки майбутніх соціальних працівників та подальшому провадженні їх трудової діяльності, із використання методів побудови конструктивного діалогу; цінність активної професійної діяльності, що побудовано на схвалення позиції окремих індивідів); відношення майбутнього випускника до професійних цінностей та норм. За допомогою показників формування ціннісної підструктури можливо відобразити розуміння, усвідомлення, чіткість професійних цінностей, бажань та орієнтації, а також відношення до соціальних цінностей, до яких віднесено наступні:

- усвідомлення, взаємоузгодження та стійке закріплення професійних цінностей, орієнтацій та потреб;

- відношення до професійної співпраці з іншими суб'єктами як однієї із цінностей;
- відношення до професійних норм та ціннісних установок;
- бажання досягти гармонійного існування та взаємовідносин з іншими суб'єктами;
- наявність або відсутність бажання здійснювати маніпуляції людьми для задоволення власних інтересів і потреб;
- наявність зацікавленості у вираженні думки інших стосовно власної професійної діяльності;
- бажання досягати визнання у професійній сфері за допомогою обрання найбільш поважної сфери діяльності;
- існування бажання до внесення змін у свою професійну діяльність;
- підтримка принципів колегіальної роботи, найповнішої реалізації власних здібностей у галузі провадження професійної діяльності та підвищення свого кваліфікаційного рівня;
- існування зацікавленості в отриманні інформації про власні професійні можливості та здібності, а також наявність шляхів для їх удосконалення;
- бажання досягнення значних результатів у сфері провадження професійної діяльності;
- спрямування отримати цікаву і змістовно наповнену професію;
- бажання належати до конкретної професійної групи;
- ретельна розробка усіх етапів навчання та професійної роботи, спрямованої на поділ певних цілей на кожному із таких етапів;
- прагнення до підвищення власної самооцінки, реалізації професійного спрямування за допомогою активної поведінки;
- повна реалізація та розвиток здібностей у сфері провадження професійної діяльності [1, с. 180-182].

Як окремий елемент мотиваційно-ціннісного компонента можливо розглядати професійні настанови, у яких знаходять своє відображення бажання та прихильність до соціально-професійної діяльності, яка наявна у випадку зіткнення двох основних аспектів: потреби та можливості її задоволення. До категорії професійних настанов можливо віднести наступні:

- спрямованість зусиль на професійну взаємодію зі співрозмовником у процесі опанування обраної спеціальності;
- професійно-пізнавальне спрямування майбутніх випускників;
- існування настанов, спрямованих на реалізацію професійних здібностей, отримання професійних знань, професійну реалізацію і самореалізацію у процесі зайняття професійно-значущою діяльністю;
- формування особистісних установок, спрямованих на усвідомлення професійних мотивів;
- дотримання та прояви професійно відповідальної поведінки;
- професійний саморозвиток;
- відносини з іншими індивідами, а також провадження спільної діяльності;
- вирішення професійних проблем, а також формування настанов, спрямованих на високоякісне виконання професійних обов'язків тощо [1, с. 182].

Доцільно зауважити, що вищепредставлені компоненти перебувають у тісному взаємозв'язку із когнітивно-діяльним елементом професійних компетентностей майбутніх випускників за досліджуваним напрямом підготовки. Існування такого взаємозв'язку пов'язано із наступними чинниками:

- категорія «цінність» одночасно являє собою мотиваційне і когнітивне утворення;
- виступає в якості доповнення когнітивно-діяльним компонентом під час формування ПК;

– ключовими складниками визнаються: мотивація; отримання професійних знань; провадження пошуково-пізнавальної та оціночної діяльності, внаслідок чого забезпечується цілісність підготовки майбутніх спеціалістів та формування їх компетенцій; існування мотивації, спрямованої на науковий пошук; професійно спрямована діяльність, що ґрунтується на основі спеціальних цінностей; професійна взаємодія;

– відображення професійної діяльності за допомогою виокремлення системи цінностей, що поставлені перед майбутнім випускником;

– забезпечення сталого професійного інтересу (зацікавленість суб'єктно-об'єктним направленням діяльності; вираження інтересу до сутності та напрямів функціонування майбутнього соціального робітника; до функціонального призначення соціальної роботи; налагодження професійної взаємодії, а також до сфери діяльності тощо);

– активізація соціальної роботи, за допомогою чого забезпечується розвиток збагачення когнітивних компонентів та формування ПК [1, с. 183].

– Взаємовідносини між соціально-рефлексивними елементами та професійних компетентностей майбутніх випускників відіграють важливе значення, що полягає у наступному:

– забезпечення можливостей для професійного розвитку, із урахування особистісних цілей і прагнень;

– забезпечення збереження у пам'яті відомостей, відтворення певних даних у необхідний момент з метою реалізацій як теоретичних, так і практичних професійних задач, а також вирішення можливих потреб;

– існування мотивації для розширення сфер професійного спілкування, встановлення професійного діалогу між діючими та майбутніми фахівцями у ССР; самостійний розвиток і вдосконалення у професійній сфері тощо.

З метою визначення показників сформованості мотиваційно-ціннісного компонента професійних компетентностей нами сформовано три основні рівні, що виступають як перший елемент у процесі оцінювання досліджуваних питань. Сутність даних рівнів полягає у наступному:

1. Високий або творчий рівень. Характеризується здатністю професійних компетентностей майбутніх випускників до прояву набутих компетентностей, професійного розвитку, належним рівнем формування мотивації та визначення професійних цінностей, настанов і прагнення до подальшого розвитку професійних компетентностей майбутнього соціального робітника.

2. Середній або конструктивний. Для нього є притаманною ситуативна готовність майбутніх випускників до прояву професійних компетентностей та їх розвитку; спостерігається домінування зовнішніх чинників над проявами компетентностей; можливість професійного розвитку, на що здійснюють вплив зовнішні чинники; часткова і нестійка сформованість мотиваційних і ціннісних установок.

3. Низький або творчий. Відрізняється відсутністю готовності до прояву професійних компетентностей та їх розвитку; слабка здатність до професійного самостійного розвитку, відсутність сформованих ціннісних професійних орієнтацій.

Когнітивно-діяльнісний елемент професійних компетентностей майбутніх випускників має на меті формування спеціальної структурованої системи професійних компетенцій та можливості особи здійснювати пізнання професійної реальності, проявляти власні компетентності, а також професійної поведінки у різноманітних галузях діяльності та міжособистісної комунікації. Як ключові критерії когнітивно-діялісного елемента професійних компетентностей майбутніх випускників можливо виокремити наступні:

1. До когнітивної підструктури: глибина, структурна побудова і повнота професійних знань; розвиток, рівень усвідомлення предметної сфери; реальне розуміння сутності сфери професійної діяльності; високий рівень розвитку інтелектуальних можливостей, що перебувають у взаємозв'язку із процесом обробки професійної інформації, за допомогою якої здійснюється рівень адекватності та успішності професійної взаємодії.

Вищепредставлені показники мають можливість до відображення рівня, значущості та глибини професійних знань; показники формування професійного інтелекту; показники усвідомлення предметної і соціальної галузей, в межах яких провадиться професійна діяльність; професійні знання щодо форм реалізації власних професійних обов'язків; різноманітність форм професійно-педагогічного впливу на особу; специфічні особливості формування взаємодії у середовищі професійного виховання; розуміння процесу організації та керівництва процесами реалізації професійних завдань у професії провадження відповідної діяльності; наявність здатностей до вираження та сприйняття позиції інших індивідів; подолання стресових ситуацій та розчарувань; прийняття участі у покращенні професійного середовища; прогнозування результатів професійної взаємодії тощо.

2. Для діяльнісної підструктури: якісні показники формування професійних навичок та умінь; якість і різноманітність професійної поведінки; наявність практичного професійного досвіду у сфері вирішення професійних проблем; ступінь виявлення професійної активності, самостійності та можливості пристосування; професійна мобільність та рівень її забезпечення. Вказана категорія показників сприяють відображенню наступних характеристик: показники рівня сформованості професійних умінь, навичок та дотримання правил професійної поведінки; існування практичного професійного досвіду, в тому числі й при вирішенні складних професійних проблем; рівень формування та прояву професійної

активності, автономності та адаптації; формування і прояв професійної мобільності, які конкретизуються у показниках наявних умінь і навичок у напрямку визначення цілей, передбачення результатів, підготовки проектів та організації самостійної професійної діяльності; уміння поширювати професійний досвід у професії практичної діяльності (використання різноманітних інформаційних джерел та їх опрацювання; конструювання змісту професійної діяльності; опановування методиками недопущення і вирішення конфліктних ситуацій; обізнаність у методичних прийомах, що допомагають розробці колективних рішень; здатність до колективного написання та оприлюднення промов, з урахуванням специфіки мети та аудиторії; здатність до використання ефективних комунікаційних заходів у процесі професійної взаємодії з іншими індивідами); досвід вирішення професійних проблем, покращення взаємодії з іншими спеціалістами та соціальними робітниками чи інституціями тощо; професійна автономія, здатність до адаптації, активність і мобільність; можливість інтенсивного та самостійного опановування знаннями у найважливіших сферах розвитку професійних компетентностей тощо [1, с. 185-186].

У контексті даного питання доцільно звернути увагу на те, що досліджувані нами складові елементи перебувають у безпосередньому взаємозв'язку із мотиваційно-ціннісними компонентами професійних компетентностей майбутніх випускників. Такий взаємозв'язок знаходить своє відображення у наступному:

- доповнення мотиваційно-ціннісного компонента при формуванні професійних компетентностей майбутніх випускників предметними характеристиками;
- здійснення впливу рівня можливостей для пізнання на структуру особистих цінностей і мотивації;

– професійні мотиви та потреби виступають як джерело професійно спрямованого різновиду діяльності суб'єкта, процесів навчання, прийняття участі в професійному житті, професійній мобільності суб'єктів;

– детермінація особистісної діяльності складовими елементами мотиваційного орієнтування та професійного становлення майбутніх випускників, структурою мотивів і цінностей тощо.

З метою проведення у контексті даного питання аналізу стану формування професійних компетентностей майбутніх випускників, нами виокремлено спеціальні рівні, зокрема, низький або репродуктивний, середній або конструктивний, а також високий або творчий. Зазначені рівні виступають в якості однієї із найважливіших частин загальної системи оцінки досліджуваного питання та відображають рівень сформованості такого елемента. Сутність усіх перелічених рівнів когнітивно-діяльнісного елемента професійних компетентностей майбутніх випускників полягає у наступному:

1. Високий або творчий рівень. Для нього є характерним повноцінне опановування відповідними знаннями, у тому числі й стосовно сутності компетенцій, можливостей до пізнання професійної реальності, належне формування структури професійних компетентностей; високі показники відображення компетентностей та професійної поведінки, наявності професійного досвіду у процесі взаємодії з іншими індивідами у різноманітних випадках.

2. Середній або конструктивний рівень. Відрізняється неповнотою та нестабільністю професійних знань, у тому числі відсутність систематизації у процесі розуміння компетентнісного змісту; нестабільна здатність до пізнання професійної реальності, середній чи частковий рівень розвитку професійної поведінки; недостатність чи взагалі відсутність професійного досвіду взаємодії з іншими індивідами, а також проявів компетенцій у різноманітних ситуаціях.

3. Низький або репродуктивний. Для нього є характерним часткове опанування професійними знаннями чи взагалі їх відсутність, у тому числі й стосовно змістовного наповнення компетенцій; слабка здатність до пізнання професійної реальності, низький рівень розвитку професійної поведінки; відсутність професійного досвіду та взаємодії з іншими суб'єктами; мінімальний рівень чи повна відсутність досвіду реалізації професійних компетентностей майбутнього випускника у різноманітних ситуаціях.

Останнім компонентом професійних компетентностей, який підлягає оцінюванню у контексті досліджуваного питання, виступає особистісно-рефлексивний. Його зміст полягає у передбаченні регуляції процесів та результатів реалізації професійних компетентностей, розвиток здатності до рефлексії професійної поведінки. До ключових критеріїв зазначеного компонента професійних компетентностей майбутніх випускників виступають наступні:

1. Для особистісної підструктури: показники розвитку професійно значущих характеристик індивіда.

2. Для рефлексивної підструктури: повноцінність, визначення рівня розвитку здатності до рефлексії професійної діяльності та дій інших індивідів [2, с. 272].

Особистісно-рефлексивний компонент перебуває у взаємозв'язку із мотиваційно-ціннісним, що знаходить свій прояв у наступному: його доповнення при формуванні професійних компетентностей майбутніх працівників; здійснює вплив на відносини, цінності та професійну взаємодію; сутність особистісних якостей повною мірою узгоджено із професійними вимогами, відповідаючи встановленим формам вираження даного змісту, дотримуючись конкретної манери поведінки.

До того ж взаємозв'язок особистісно-рефлексивного компонента із когнітивно-діяльнісним проявляється у наступному: доповнення його

змісту при формуванні професійних компетентностей майбутнього випускника; професійні характеристики індивіда відображають його вміння до професійної діяльності та сутність його професійної поведінки, знаходячи свій прояв у діях та взаємовідносинах з іншими суб'єктами, формуючись виключно в умовах провадження активної форми діяльності; формування професійно значущих особистісних якостей у процесі провадження професійної діяльності.

Як і для двох раніше представлених компонентів оцінювання ПК МВ, для особистісно-рефлексивного також сформовано відповідні рівні, у яких відображено ступінь розвитку критеріїв розвитку досліджуваних компетенцій. До таких рівнів віднесено наступні:

1. Високий або творчий. Має на меті врегулювання процесів та наслідків реалізації ПК; значний розвиток здатності до рефлексії професійної поведінки, у тому числі й інших осіб.

2. Середній або конструктивний. Характеризується середнім рівнем регулювання процесу та наслідків реалізації ПК; посередня здатність до рефлексії професійної поведінки, проте мають окремі перепони при реалізації вищенаведених процесів.

3. Низький або репродуктивний. Низький рівень регуляції процесів та наслідків реалізації професійних компетентностей чи взагалі їх відсутність; слабкий рівень розвитку чи відсутність рефлексивної здатності власної професійної поведінки, у тому числі й інших суб'єктів, що супроводжується окремими складнощами при їх виконанні [1, с. 190].

У зв'язку із вищевикладеним можливо зробити висновок, що з метою визначення рівня сформованості професійних компетентностей майбутніх випускників представлено інтегровану структуру професійних компетентностей із виокремленням складових елементів і показників. Для проведення оцінки рівня формування окремих критеріїв ПК визначено та

розкрито сутність окремих її рівнів, якими є наступні: низький або репродуктивний, середній або конструктивний, високий або творчий [3].

З метою проведення аналізу рівня сформованості професійних компетентностей майбутніх випускників існує потреба у дослідженні рівня її формування у розрізі окремих компонентів та компетентностей у цілому, що надалі виступатиме як основа для формування висновків за результатами даної роботи. Ключовим показником результативності на формувальному етапі має виступити перехід від нижчого до вищого рівня формування професійних компетентностей [4]. Детальне вивчення основних інструментів проведення оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей майбутніх випускників сприятиме більш змістовному розкриттю і розумінню змісту досліджуваних категорій та встановленню взаємозв'язків між окремими критеріями та системою показників у цілому; встановити зміни якісного і кількісного характеру, а також тенденції для подальшого формування професійних компетентностей майбутніх соціальних робітників у процесі фахового навчання [5].

Список літератури:

1. Савенкова Л.О. Теоретико-методичні основи підготовки майбутніх педагогів до професійного спілкування: Автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01. Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. Київ, 1998. 32 с.
2. Рыбакова А.И. Становление социально-психологической компетентности специалиста по социальной работе в процессе обучения в вузе: автореф. ... канд. псих. наук: 19.00.05. Рос. гос. социал. ун-т. Москва, 2008. 22 с.
3. Кузьміна М. О. Наукові рефлексії спектра професійних компетенцій випускників спеціальності 231 «Соціальна робота» Науковий журнал Хортицької національної академії. (Серія: Педагогіка. Соціальна робота) : наук. журн. / [редкол. : В. В. Нечипоренко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : Вид-во комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2021. Вип. 1(4). С. 166–176. DOI : <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2021-4-15>.

4. Кузьміна, М. (2022). Проблеми формування професійної компетентності соціальних працівників: зарубіжний та вітчизняний досвід. Ввічливість. Humanitas, 1, 50–60, doi: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.1.8>.

5. Кузьміна М.О. Феномен розвитку професійної компетентності соціальних працівників у дослідженнях вітчизняних науковців / М.О. Кузьміна // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – Ужгород: Вид-во УжНУ, 2020.– Вип. 2 (47). – С. 79–84.

ЛАВРОВА Лариса,
кандидат філософських наук, доцент,
завідуюча кафедри виховання та культури здоров'я
САВЧЕНКО Вікторія,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри виховання та культури здоров'я
АНДРЮЩЕНКО Тетяна,
старший викладач кафедри виховання та культури здоров'я
Дніпровської академії неперервної освіти

НОВІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Професійний педагог – це єдина людина, яка більшу частину свого часу займається вихованням і навчанням дітей. Якщо процес навчання дітей учителем припиниться, то неминуче настане криза [2, с. 22].

Учителі фізичної культури покликані вирішувати складні завдання фізичного виховання молоді, прилучення дітей та юнацтва до занять різними видами спорту. Діяльність вчителів фізичної культури пов'язана з відбором та формуванням спортивної еліти України [1, с. 17].

Розглядаючи нові підходи до підготовки вчителя фізичної культури для Нової української школи виділяємо знання, вміння, навички та особистісні якості, якими повинен володіти сучасний вчитель.

Ерудований вчитель фізичної культури повинен володіти загальними та спеціальними знаннями свого предмета.

Загальні знання характеризують світогляд і загальну культуру вчителя, який добре володіє питаннями в галузі літератури, мистецтва, історії тощо.

Спеціальні знання, необхідні вчителю фізичної культури Нової української школи для здійснення своєї фізкультурно-педагогічної діяльності, можна розділити на психолого-педагогічні, медико-біологічні та спеціальні. Всі ці знання мають однакове значення в володінні основами анатомії, фізіології, психології, педагогіки. Якщо вчитель не володіє цими знаннями це може привести до серйозних педагогічних помилок.

Специфіка роботи сучасного вчителя фізичної культури вимагає постійного самовдосконалення та творчого натхнення. Вчитель фізичної культури у Новій українській школі повинен шукати нові підходи до організації процесу навчання, використовувати різні нововведення, що досліджує педагогічна інноватика – нова, окрема галузь педагогіки. За своєю сутністю інновації є продуктом або найвищим проявом педагогічної творчості, власним доробком окремого автора, вчителя, науковця чи цілого колективу.

На сьогодні знання, якими володіє вчитель фізичної культури поділяються на теоретичні, практичні та методичні:

- володіння теоретичними знаннями надає вчителю фізичної культури знати історію фізичної культури, закономірності розвитку організму людини, біомеханічні закономірності формування рухових дій, принципів виховання і навчання дітей та ін.;
- володіння практичними знаннями надає вчителю фізичної культури практично відпрацьовувати вправи на уроках фізичної культури;
- володіння методичними знаннями також дає можливість відповісти на питання, як потрібно зробити, але стосуються вони вже не

власного виконання вправи, а виконання його учнями. Це знання того, як навчити іншого.

Якщо сьогодні вчитель фізичної культури має високий рівень знань свого предмета, готовий викладати його з використанням інноваційних технологій то все це сприяє підвищенню якості в системі освіти. Сьогодні перед учителем фізичної культури постає нелегке завдання, вирішення якого потребує від нього відповідної підготовки, наявності спеціальних знань, умінь та навичок, необхідних для якісного викладання навчальних предметів «Основи здоров'я» та «Фізична культура», спрямованих на формування в шкільній молоді високого рівня культури здоров'я.

Спираючись на нові підходи особливу увагу слід приділяти підготовці вчителів. Тому ми приділили створенню у нашій академії неперервної освіти належних умов. Ми вважаємо, що застосування інноваційних технологій з фізичного виховання у підготовці вчителів фізичної культури буде ефективним за таких умов:

1. Створення освітнього середовища в системі неперервної педагогічної освіти вчителів фізичної культури, що спрямовано на стимуляцію пізнавальної діяльності власної активності слухачів в системі засвоєння сучасних знань, необхідних навичок і вмінь, забезпечують високий рівень викладання предмета «Фізична культура».

2. Ознайомлення слухачів з інноваційними технологіями фізичного виховання, опора на життєвий і навчальний досвід – використання знань здобутих власним досвідом, формування певних психологічних і моральних якостей, необхідних для використання інтерактивних технологій при викладанні предмета «Фізична культура».

3. Розвиток творчого мислення в процесі навчальної діяльності, практична спрямованість і міждисциплінарний характер завдань в процесі впровадження уроків фізичної культури з використання інтерактивних методів навчання організація самостійної пошуково-дослідної діяльності в

процесі вивчення сучасних підходів щодо викладання предмета «Фізична культура».

4. Інформаційне забезпечення навчального процесу – розробка програми навчального курсу «Методика викладання фізичної культури з використанням інноваційних технологій навчання» та наповнення його відповідним змістом посібників «Орієнтовні уроки фізичної культури з інтерактивними методами навчання».

Список літератури:

1. Демінська Л.О. Міжпредметні зв'язки у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Демінська Лариса Олексіївна. – Луганськ, 2004. – 20 с.

2. Кузьмина Н.В. Педагогическое мастерство учителя как фактор развития способностей учащихся / Кузьмина Н.В. // Вопросы психологии.– 1984.– №1.– С. 20 – 27.

ЛЕШИК Віктор,

ст. викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук та фізичного виховання Української академії друкарства

МЕЛЬНИК Ольга,

ст. викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук та фізичного виховання Української академії друкарства

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ З НАСТІЛЬНОГО ТЕНІСУ

Постановка наукової проблеми та її значення. Найбільш сприятливими для покращення здоров'я й фізичної підготовленості студентів є триразові заняття з фізичного виховання на тиждень, що обумовлено фізіологічними особливостями організму людини [1]. Проте реалії сьогодення не дають змоги більшості ЗВО планувати таку кількість годин. Дефіцит рухової активності студентів вимагає від викладачів

подальшого пошуку прихованих резервів і способів оптимізації навчального процесу з фізичного виховання. Одним із таких резервів є самостійна робота студентів, яка, хоч і не може повністю замінити регулярні заняття, але деякою мірою доповнити обсяг навантажень різної спрямованості цілком спроможна[2]. Другим доказом необхідності такої роботи є набуття студентами навичок самостійної роботи над власним здоров'ям і фізичною підготовленістю, які їм дуже знадобляться в подальшому житті.

Завдання дослідження: 1) визначити роль самостійної роботи студентів у навчальному процесі з фізичного виховання; 2) визначити критерії для планування й контролю самостійної роботи студентів; 3) розробити методичне забезпечення самостійної роботи студентів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Для вивчення особливостей планування й контролю самостійної роботи студентів на кафедрі ФВ ми провели дослідження такої роботи на навчальному відділенні настільного тенісу. У секції настільного тенісу заняття проводяться в пристосованому залі, де є можливість виконувати як спеціальні вправи з вивчення й засвоєння технічних прийомів гри, так і вправи загальнофізичної підготовки. Студенти першого курсу на початку навчання виконують контрольні загальнофізичні вправи: стрибок у довжину з місця, стрибки на скакалці на кількість разів за заданий час (30 сек) та розгинання рук у положенні лежачи на підлозі. Вправи, які виконуються студентом найгірше, потрапляють до його домашнього завдання, яке він повинен виконувати не менше одного разу на тиждень, також студенти отримують завдання із засвоєння елементарних технічних прийомів (набивання м'яча двома сторонами ракетки, відбивання м'яча від стінки різними сторонами ракетки, виконання імітаційних вправ, які дозволять швидше освоїти технічні прийоми гри). Через два місяці проводиться контрольне заняття

(рейтинговий контроль) з реєстрацією показників тестів на спеціальну витривалість (стрибки зі скакалкою), стрибучість та силу. Мета цього контролю – націлити студентів на приріст індивідуальних показників між початковими і кінцевими даними фізичної підготовленості.

Щоб стати добрим тенісистом, необхідно багато працювати над вихованням своєї фізичної сили, спритності, швидкості, специфічної для тенісиста витривалості. Швидкому зростанню рівня підготовленості й спортивної майстерності сприяють правильно організовані самостійні заняття, самотренування, ранкова спеціалізована гімнастика.

Самостійні завдання допомагають закріпити й удосконалити прийоми техніки настільного тенісу (подачі, удари); розвинути окремі фізичні якості, окремі м'язові групи (наприклад – зміцнити зв'язки й м'язи пальців рук і кисті).

Відповідні фізичні якості можна розвивати на заняттях, але для цього потрібно витратити дорогоцінний час, якого обмаль, тому можна попередньо роз'яснити студентам, що для відведення більшої кількості годин на вивчення технічних елементів та прийомів гри в настільний теніс загальнофізичною підготовкою вони повинні займатись удома в рамках самостійної роботи студента.

На кафедрі фізичного виховання повинна бути затверджена відповідна документація з планування, а саме: 1) програма самостійних занять для студентів 1–2 курсів, у якій представлені варіанти індивідуальних занять; 2) журнали тестувань, у яких фіксуються одержані завдання та показники виконаних тестів.

Висновок. Самостійна робота студентів із фізичного виховання повинна бути спрямована на збереження та зміцнення здоров'я, розвиток недосконалих фізичних якостей та забезпечення бази рухових навичок. Для студентів, що займаються у відділеннях спортивного вдосконалення самостійні заняття повинні носити тренувальний характер з акцентом на

розвиток недосконалих фізичних якостей, які перешкоджають досягненню високих спортивних результатів. Студенти проводять самостійні заняття відповідно до вимог навчальної програми з урахуванням індивідуальних здібностей.

Список літератури:

1. Акімова В. А. *Форми і методи організації самостійної роботи студентів з фізичного виховання // Фізичне виховання в контексті сучасної освіти : матеріали VII Всеукр. наук.-метод. конф. – К. : НАУ, 2012. – 174 с.*

2. Вихляев Ю., Чиченьова О. *Планування та контроль самостійної роботи студентів з фізичного виховання. // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць №2(18), 2012.*

3. *Настільний теніс. Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю.*

МІШИН Сергій,

*кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичного виховання і рекреаційно-оздоровчої роботи
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка*

МІШИНА Галина,

*вчитель початкових класів Веселівської філії Аджамського ліцею
Аджамської сільської ради Кропивницького району Кіровоградської області*

ВАРІАТИВНИЙ МОДУЛЬ "ДИСК-ГОЛФ" У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

На сучасному етапі розвитку загальноосвітньої школи важливе місце приділяється впровадженню в навчально-виховний процес інноваційних технологій, направлених на розвиток нетрадиційних форм оздоровлення, які допоможуть учням встановити зв'язок з природою, навчитись керувати своєю поведінкою, рухами та емоціями. Необхідність оздоровчої

спрямованості фізичної культури в умовах сучасної школи викликана станом, що склався зі станом здоров'я учнів. Заняття фізичною культурою є важливим складовим повноцінного всебічного розвитку та виховання людини, оскільки сприяють процесу фізичного, морального та психологічного становлення, виступають запорукою фізичного здоров'я, а також задовольняють естетичні та творчі запити. Більшість не розуміють та не усвідомлюють важливість занять фізичною культурою. До того, через пасивність під час дозвілля та сидячий спосіб життя вдома, спостерігається загальне зниження фізичної активності населення.

Для підтримки оптимальної життєдіяльності людини є необхідність в щоденній фізичній активності помірної та високої інтенсивності мінімум 60 хвилин на добу, що підтверджується дослідниками (С.В. Гозак, 2012; І. Г.Васкан, 2015).

Останнім часом спостерігаються певні ознаки позитивним змін, щодо використання різних форм рухової активності українців під час дозвілля. Певні зміни у процесі фізичного виховання в освітніх закладах повинні базуватися на об'єктивних наукових дослідженнях. Головною складовою цього процесу має бути врахування досвіду провідних країн світу. Слід відзначити, що об'єктивний аналіз організації фізичного виховання у найрозвинутіших країнах дозволить уникнути непередбачених помилок у процесі реформування вітчизняної освітньої галузі [2].

Одним із найбільш яскравих прикладів, який можна розглядати як орієнтир в наслідуванні, є школи США. Передовими структурами США, які мають відношення до рухової активності й користі її для здоров'я рекомендовано дітям молодшого шкільного віку займатися фізичною активністю щонайменше 30 хвилин щодня, а старшим – 45 хвилин, з яких 20 хвилин мають бути присвячені інтенсивним вправам [4].

У США у 70-х роках ХХ ст. з'явився диск-гольф. З того часу в нього грають у більш ніж 40 країнах світу. Вже понад 10 мільйонів людей хоч раз

у житті грали в диск-гольф. Диск-гольф – вид спорту, що швидко розвивається по всьому світу. Щороку у світі відкривається понад сто нових парків для гри. Диск-гольф – гра американських студентів, її придумали в одному з коледжів, вони почали кидатися тарілками й зрозуміли, що це – круто грати на свіжому повітрі [3].

Великий оздоровчий ефект має проведення спортивних ігор на свіжому повітрі незалежно від пори року. Це зміцнює мускулатуру, покращує діяльність дихальної, серцево-судинної системи, збільшує рухливість суглобів і міцність зв'язок, стимулює обмінні процеси, позитивно впливає на нервову систему, підвищує опірність організму до простудних захворювань [2].

Дослідження історичного аспекту зародження та розвитку гольфу у світі показали, що гольф має довгий шлях розвитку, в процесі якого сформувалися кілька його різновидів: гольф, міні-гольф, футгольф, диск-гольф, пітч-енд-патт (M.Cantley, 2008). Узагальнення і систематизація зарубіжного досвіду показують, що у всіх країнах світу фізичне виховання визначено на ключових позиціях системи освіти та входить до програми навчання загальноосвітніх шкіл як обов'язкова складова [1].

Мета гри в диск-гольфі є подолання відрізків поля для гри в диск-гольф (Поля) від початку до кінця з найменшою кількістю кидків диску. Гравець, який проходить відповідний раунд/раунди з найменшою кількістю кидків, включаючи штрафні кидки, перемагає. Гра кожного відрізка починається з майданчика і закінчується попаданням диску в мішень. Після того, як гравець здійснив кидок з майданчику, кожен наступний кидок гравець здійснює з місця зупинки диску. Після завершення відрізка гравець переходить до наступного майданчика, і так до тих пір, доки він не завершить всі відрізки. Поле для гри в диск-гольф, як правило, містить природні перешкоди у вигляді дерев, а також різноманіття ландшафту. Ці природні перешкоди є частиною гри, і гравець

не повинен видозмінювати їх, щоб спростити кидок. Спосіб проходження відрізків поля гравці обирають самостійно. Для диск-гольфа використовується величезна кількість дисків, що відрізняються між собою різними польотними характеристиками: швидкість, планування, поворот, спад. Ці характеристики деякі виробники позначають чотирма цифрами в згаданому порядку на самому диску. Для інших інформацію варто шукати онлайн. Маючи різні комбінації польотних характеристик, диски утворюють три основні групи: DRIVER, MIDRANGE та PUTTER.

DRIVER – для дальніх кидків. Має велику швидкість та дальність польоту, але не так легко надати потрібну траєкторію.

MIDRANGE – для кидків середньої дальності.

PUTTER – для попадання в кошик. Такі диски не літають далеко, але ними легше керувати, щоб останній кидок був успішним і диск приземлився прямо в кошику. Дані правила були розроблені для просування чесної гри для всіх гравців в диск-гольф. При використанні правил, гравці повинні застосовувати ті правила, які підходять до конкретної ситуації. Якщо виникає спірне питання, яке не описане в правилах, то рішення повинне прийматись, керуючись принципами справедливості [5]. В сучасних умовах загальноосвітньої школи гра диск-гольф може використовуватися за спрощеними правилами, а саме: обмеження природних перешкод, кількості корзин-мішень та відстані між ними, кількість учасників може бути збільшена, в грі немає обмежень по віку учасників і місцю проведення.

Список літератури:

1. Пангелова Н. Зарубіжний досвід організації фізичного виховання в загальноосвітніх школах. Спортивний вісник Придніпров'я. 2015. С. 215-221.
2. Синіговець І.В. Допоміжні види спортивних ігор для занять з фізичної культури в школі: навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ факультету фізичного виховання, вчителів з фізичної культури ЗОШ та тренерів ДЮСШ / Упорядник І.В. Синіговець. Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, 2011. 92с.

3. Терещук М. В. Розвиток гольфу в Європі. Теорія і методика фізичного виховання і спорту : наук.-теорет. журн. К., 2014. № 2. С. 101–106.

4. Турчик І. Мацола Н., Єрмолова В. Шкільна система фізичного виховання та спорту в США (кінець ХХ –поч. ХХІ ст.) Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)» 2021. Вип. 6 К (135) 21. С.179–183.

5. Правила гри в диск-гольф. Затверджені Асоціацією Диск-Гольфу України. Редакція №1 від 2016. URL.: <https://discgolf.in.ua/rules/>.

НОЗДРАЧОВА Олена,
учитель англійської мови, учитель-методист
Чернівецького ліцею № 17 Чернівецької міської ради

ПРОЄКТ: МОВНИЙ ФЛЕШМОБ «FOR OUR TEACHERS WITH LOVE»

Дистанційне навчання (англ. мова)

Abstract: *Distance education is a concept that has gained significant popularity over the past few years. Distance learning programs have helped many students who are unable to attend campus-based or full-time courses to realize their educational aspirations. With distance education, learning instruction is disseminated over the internet through an online learning portal or video conference software. Distance learning might not be the best choice for every student seeking to pursue a college degree or university program. Thus understanding its advantages and drawbacks can help one decide on whether or not it is the right program to pursue.*

Keywords: *distance education, learning instruction, advantages and drawbacks, campus-based*

Анотація: *Педагогічні технології дистанційного навчання — це технології опосередкованого активного спілкування викладачів з учнями з*

використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи студентів з структурованим навчальним матеріалом, представленим в електронному вигляді. Інформаційні технології дистанційного навчання -це технології створення, передачі і збереження навчальних матеріалів, організації та супроводу навчального процесу дистанційного навчання за допомогою телекомунікаційного зв'язку

Ключові слова: дистанційне навчання, електронний, телекомунікація, технології

На даний час дистанційне навчання стає нормою і, звичайно, інформаційні технології впливають на рівень знань учнів. Сьогодні ми просто зобов'язані донести нашим учням, що виникла гостра необхідність допомогти собі самому: зайнятися самоосвітою, самонавчанням, навчитися самостійно знаходити потрібну інформацію і вирішувати проблеми, вміти аналізувати і застосовувати отримані знання в майбутньому. Саме тому перш за все ми, вчителі, відповідаємо на питання – чому навчити і як допомогти стати нашим дітям більш мотивованими. Можливо, необхідно створювати нові альтернативні форми навчання, які допоможуть розвивати критичне мислення.

Спостерігаючи за процесом дистанційного навчання моїх учнів, я пробує різні види роботи. Щось вдаліше, щось нудніше. Предмет «Англійська мова» є унікальним за своїми освітніми можливостями і здатний внести особливий внесок в основний результат освіти – освіту громадянина України. У викладанні англійської мови можна використовувати різні форми і елементи технологій дистанційного навчання. Тому дистанційні проекти творчого типу зацікавили і мене і моїх учнів. Ми придумали «мовний флешмоб». Навчальна взаємодія при цій формі дистанційного навчання працює на вирішення творчих завдань. Форма досить ефективна для тренування всіх видів мовленнєвої діяльності. Безумовно я, як координатор, перш за все визначаю мету роботи і окреслюю завдання.

Простіше було працювати зі старшокласниками. Вони більш усвідомлено і уважніше вибирають форми і засоби вираження своїх думок, покращують здатність планувати мовну поведінку, встановлюють і вирішують комунікативні завдання, розвивають здатність адекватно використовувати існуючі мовні та невербальні засоби комунікації. З іншого боку мовні флешмоби учнів 5 та 6 класів були більш відвертими у виконанні і більш емоційними.

Працюючи над останнім проектом мовного флешмобу я остаточно переконалася в тому, що для успішної його реалізації важливі такі **принципи роботи:**

- необхідно постійно підтримувати інтерес учня;
- в основі навчання повинен лежати діяльнісний підхід;
- необхідна постановка кінцевої мети.

Процес створення проєкту «мовний флешмоб» поділяю на три етапи:

1. проєктування;
2. підготовка матеріалів;
3. компонування матеріалів в єдиний комплекс.

Проєктування проєкту. Початковим етапом проєктування є розробка педагогічного сценарію. Підготувавши всі необхідні компоненти сценарію, я визначила найбільш ефективні шляхи вивчення всіх матеріалів, враховуючи індивідуальні особливості сприйняття матеріалу учнями, їх освітній рівень, наявність базових знань з предметної області. Потім я розробила технологічний сценарій – це опис інформаційних технологій, що використовуються для реалізації мовного флешмобу. У технологічному сценарії, як і в педагогічному, реалізувався мій авторський погляд на зміст і структуру проєкту, його методичні принципи і прийоми його організації. На цьому етапі учні ще не були залучені в процес творчості.

Пізніше були розподілені матеріали за рівнями, а також вказані:

- які компоненти будуть розроблені для найбільш ефективного навчання;
- характер доступу до них;
- авторські побажання по дизайну;
- ключові слова та засоби навігації по матеріалу;
- необхідні мультимедіа програми.

В даному процесі є дуже важливим принцип адаптивності до особистісних особливостей учня. Обсяг та подання інформації, що були запропоновані учням за певний проміжок часу, варіюється в залежності від їх індивідуальних особливостей. Ще одною педагогічною умовою є організація урочної та позаурочної самостійної роботи учнів на основі діяльнісного підходу. Мої учні активно включилися в діяльність за допомогою різних завдань, форм і методів навчання, крім того, заявили про необхідність працювати самостійно. Чому я і була дуже рада.

Тепер все поетапно. Наша дорога до результату була наступною.

Вивчення теми почалося, звичайно, в онлайн-класі. Мали можливість загострити увагу на моментах, що даються особливо важко. Крім цього, я відкрила відповідну тему на форумі, де кожен учень залишав свій коментар на задану тему (це було формою домашнього завдання). Якщо в учасників проекту виникали питання, вони могли задати їх мені у віртуальній формі (за допомогою чату). Після закінчення вивчення теми, був виконаний підсумковий тест в онлайн режимі.

Діяльнісний підхід до навчання спрацював! Активне включення учня в освітню діяльність показало, що тема і методи виконання їх зацікавили. Учні чітко усвідомили, що основним елементом їх роботи буде розв'язання задач: навчально-дослідницької, пошуково-конструкторської, творчої та ін. В цьому випадку фактичні знання стали наслідком роботи над завданнями,

організованими в доцільну і ефективну систему. З пасивного споживача знань учень став активним суб'єктом освітньої діяльності.

Безумовно, в процесі роботи над проектом спостерігалися відмінності учнів в темпах опановування навчальним матеріалом, а також у здібностях самостійно застосовувати засвоєні знання і вміння. Ось тут і спрацював принцип диференційованого підходу до учнів, який передбачає оптимальне пристосування навчального матеріалу і методів навчання до індивідуальних здібностей кожного школяра. Що я бачу в цьому чудового:

- виключається невиправдане і недоцільне для суспільства усереднення дітей,
- у вчителя з'являється можливість допомагати слабкому; приділяти увагу сильному, допомогти йому швидше і глибше просуватися в освіті.

В кінцевому продукті не виключені невдачі: неправильна вимова, нестійка емоційність, технічні негаразди. Однак я свідомо не до кінця відшліфовувала кінцевий результат. Для нас важлива робота над помилками! Маючи доступ до відео у первісному вигляді ми працюємо над усуненням всіх можливих для нас помилок.

Все ж, не варто забувати, що будь-яка інформація швидко застаріває, тому великий обсяг фактичних знань втрачає цінність. Необхідними стають не самі знання, а спосіб і місце їх застосування. І важливішим є знання про те, як інформацію здобути, інтерпретувати або створювати нову. Все це – результати діяльності, а діяльність – це вирішення завдань. Таким чином, бажаючи змістити акцент в освіті з засвоєння фактів (результат – знання) на опанування способами взаємодії зі світом (результат – вміння), ми приходимо до усвідомлення необхідності змінити характер навчального процесу та способи діяльності учнів

Список літератури:

1. Колос К. Р. Система Moodle як засіб розвитку предметних компетентностей учителів інформатики в умовах дистанційної післядипломної

освіти: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті / Колос Катерина Ростиславівна; Житомирський державний університет імені Івана Франка. – Житомир, 2011. – 238 с. 82

2. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні року: Постанова від 20 грудня 2000 [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України // 3. Українська наукова інтернет-спільнота. [Електронний ресурс] // Блог української наукової інтернет-спільноти

4. Олійник О.В. Інноваційні технології дистанційного навчання іноземної мови для студентів немовних ВНЗ / О.В. Олійник // Лінгвістичні дослідження: зб. наук. праць ХНПУ імені Г.С. Сковороди. – 2014. – Вип. 38. – С. 238–246.

5. Шуневич Б.І. Розвиток дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Б.І. Шуневич. – К., 2008. – 36 с.

6. Selman, M. (2020). Learning language at a distance. "TESL Talk, (15)" 3, pp.73-87.

OGNISTYI Andtyi,

Ph.D in Physical Education and Sports, Associate Professor, Head of the Department of Physical Education (Ternopil' national pedagogical university named after Volodymyr Gnatyuk

OGNISTA Kateryna

Ph.D in Physical Education and Sports, Associate Professor, Head of the Department of Physical Education Ternopil' national pedagogical university named after Volodymyr Gnatyuk

APPLIED MODELS OF PHYSICAL EDUCATION STUDENT YOUTH

Relevance of research. Attempts to radically reform the education sector, the socio-economic situation, the state of war and aggression that have been the realities of recent years in Ukraine have led to a significant deterioration of the indicators of the physical condition and health of young people. The state of health is threatening. Limitations, lack of time and lack of understanding of the positive aspects of specially organized physical activity are one of the leading factors in reducing the physical fitness of young people and their health reserves.

Along with this, the problem of health, physical training and physical development of school youth is acute and requires a radical solution. Educators and doctors emphasize the fact of lagging behind and inconsistency of indicators of physical development, physical fitness and functional capabilities of a large part of students, starting from primary grades, with normative indicators of a given age. There is a steady trend of a further decrease of these indicators in further education in a general educational institution, and an increase in the number of persons assigned to a special medical group [1].

All this leads to the fact that an infirm (in the sense of physical condition) teacher and infirm student create a tandem that poses a threat to national security and further economic development of the country.

Solving this problem is becoming especially urgent nowadays. Strengthening the health of the younger generation has always been and is the subject of attention of specialists in physical education, the pedagogical field, the public, and the state.

Nationalthe strategy for healthy physical activity in Ukraine for the period until 2025 "Physical activity – healthy lifestyle – healthy nation" stipulates that physical education and mass sports are an important component of the process of full-fledged development of youth and their education, an effective means of disease prevention, preparation for highly productive work, protection of the Motherland, ensuring creative longevity, organization of meaningful leisure time for students [2].

In these conditions, the status of the teacher, who must possess the methods of education and training of students, is significantly increased. Along with this, as the analysis of the theory and practice of higher pedagogical education shows, the problem of forming the readiness of student teachers for professional activity, in particular, health-preserving competence, in the future professional activity remains insufficiently studied.

The need to improve the system of professional training of teachers, including by optimizing the content of the physical education process, is dictated by the globalization of education, society, the state of production and the level of development of the educational space.

Thus, at present, there is a serious aggravation of the contradiction between the objective needs of the state and society, increased in modern socio-economic conditions, for a high level of development of the readiness of graduates of pedagogical universities for physical culture and health activities and the relative unsuitability of traditional technologies of physical education of students to fulfill this social orders at an acceptable level.

This determined the relevance of the problem of our research.

The aim of the study- to study the preferences of students of pedagogical institutions of higher education regarding the forms of physical education.

The realization of the goal involved the solution of the following task: Study the opinion of the students of the Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk regarding models of physical education organization 11981 people took part in the survey conducted in September 2015-2022 years.

The following research methods were used to solve research tasks: analysis and generalization of scientific and methodical literature; theoretical modeling; analysis of survey results, methods of mathematical statistics.

Presenting main material. The participation of the higher pedagogical education of Ukraine in the Bologna transformations should be aimed only at its development and the acquisition of new quality features, and not at the loss of the best traditions, the reduction of national quality gains, which can include the system of physical education formed in our country.

In order to ensure the teaching of physical education and the preservation of the health of student youth in higher educational institutions, the Ministry of Education and Science of Ukraine (letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 25.09.2015 No. 1/9-454) proposed the following basic models

for solving this issue (without exhaustiveness claims) or various forms of their combination (Table 1):

Model	Survey years. Percentages.								Percentages
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	
1. Sectional (sports and applied). Creation of a wide network of both specialized sports and general health sections, circles, clubs that work according to a fixed schedule in the time free from the main educational classes (for example, in the second shift for students who have educational classes in the first half of the day).	28	21	17	19	21	31	27	17	22.6
2.. Professional and applied. Development of a number of complex programs for physical education, which are directly oriented to the specifics of the future profession (teacher, doctor, office worker, programmer, etc.). Alternative options for attending such programs can be purely sports sections, military-applied sections (with the orientation of both young men and girls to meet the requirements for admission to military training programs), military medical training with elements of general physical training.	17	12	22	19	18	11	14	thirteen	15.8
3. Traditional. Preservation of physical education as a mandatory discipline with credits for it, grading and inclusion in the schedule of classes, giving students the opportunity to attend classes with a group, and to work out individually in sports sections and health circles, clubs, programs, etc. of their choice .	42	50	46	52	48	46	55	59	49.8
4. Individual. Attaching to each student an employee of the department of physical education or another specialized unit, who performs the role of a tutor in matters of health and physical development, recommends certain types of physical activity (both organized and independent), develops an individual program of physical development, including sports and health sections, circles, clubs, and possibly lectures on health preservation, family planning, etc. Two or three mandatory meetings with the student during the academic year will allow to more gently motivate the student to physical activity.	13	17	15	10	13	12	4	11	11.9
The number of respondents	1635	1591	1318	1242	1861	1859	1131	1344	11981

Our observations and experience of educational and methodological activities show that the formation of special knowledge, abilities and skills in students, necessary for the future teacher to form health-preserving competence in them, within the framework of two to three years and four mandatory hours per week, which can to distinguish university is not possible.

At the same time, scientists and teachers note that most students encounter serious difficulties in independent physical exercises. This is due to their lack of preparation for the independent organization of their physical and recreational activities [1].

It is not enough to give students a certain "measure of freedom" in independent studies, they must be prepared for this freedom and independence. At the same time, it is necessary to state the helplessness of traditional technologies of physical education of students of future teachers in the face of the complexity of the tasks of forming a physically developed, healthy personality of the student, prepared for the effective implementation of the tasks set before him by society.

Conclusion. With the strategic goal of studying the subject "Physical education", regardless of the chosen model, in a higher pedagogical educational institution, as a form of training of future teachers, should be the formation of their readiness for physical culture and health-improving activities of students in order to transfer and form them the values of modern physical culture. The training process, regardless of the choice of the model of the organization of classes, is an active pedagogical system, which is distinguished by the qualitative originality of the target orientation, the content of structural components, mechanisms of internal and external functioning, emergence and development. The functioning and development of this system is carried out through the organization of educational and cognitive activities of students, which unfolds in the form of a system of educational tasks, methods and forms of education and types of classes. The system-forming factor should be the operative goals of

forming the readiness for physical culture and health activities of the future subject teacher. The structural unit of any of the models proposed by the Ministry of Education and Science of Ukraine should be the solution of theoretical, methodical and motor tasks that reflect certain aspects of the future teacher's physical culture and health activities.

List of references:

1. Ognisty A. V., Ognista K. M. New approaches to the formation of students' health through an individual model of physical education organization. Materials of the 14th international scientific and practical conference "Valeology: current state, direction and prospects of development". – April 16, 2016, Kh.: KhNU named after V. N. Karazina, 2016. – P. 244-248.

2. Decree of the President of Ukraine No. 42/2016 On the National strategy for healthy physical activity in Ukraine for the period until 2025 "Physical activity – healthy lifestyle – healthy nation" [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.president.gov.ua/documents/422016-19772>.

ОСАДЧА Маргарита

к.п.н., викладач КФК СумДУ,

ГРЕБЕНИК Антон,

СОСНЕНКО Оксана,

аспіранти Глухівського НПУ ім. О. Довженка

ПРОФЕСІЙНА ПРИДАТНІСТЬ ЯК СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

У статті розглядаються основні аспекти визначення професійної придатності як сутнісної характеристики майбутнього фахівця. Розглянуто теоретичні основи поняття «професійна придатність».

Ключові слова: професійна придатність, професійні здібності, динамічна функціональна структура особистості.

Останнім часом проблема професійної придатності перебуває в центрі уваги дослідників. Це є визначальним фактором і визнанням того, що професійна придатність відіграє провідну роль у педагогічній діяльності. Аналіз останніх досліджень свідчить, що при визначенні професійної придатності необхідним є вивчення професійної спрямованості особистості, ціннісних орієнтацій, мотивів, потреб та інтересу.

Різні аспекти проблеми щодо відповідності особистісних якостей людини вимогам професії висвітлено в працях: М. Корольчук, Н. Максимчук, Г. Татаурова-Осика та інші вчених.

Професійну придатність можна охарактеризувати як сукупність якостей людини, що відображають її психологічні, фізіологічні, медичні, професійні та інші особливості і які формують уявлення про суб'єкта діяльності на різних стадіях його професійного становлення та реалізації. У зв'язку з цим, професійну придатність ми розглядаємо не тільки як властивість суб'єкта діяльності, як характеристику його функціонального ресурсу і практичної готовності до діяльності, але і як міру реалізації можливостей організму та психіки. Професійна придатність завжди буде виражатися через результат діяльності [3].

Визначення професійної придатності постає як система заходів, що дає змогу виявити найпридатніших, за своїми індивідуальними якостями, кандидатів до навчання та професійної діяльності. Основними компонентами професійної придатності є:

- професійна обдарованість (інтелектуальні здібності, професійно-важливі якості, специфічні здібності);
- професійна спрямованість (інтереси, мотиви, потреби й нахили);
- анатомо-фізіологічні особливості (фізичний розвиток, психомоторні й сенсорні властивості, особливості нервової системи);

- характерологічна цілісність і визначеність особистості (самовдосконалення, становлення образу «Я-професіонал», професійна ідентифікація і готовність до професійної діяльності [1].

Професійна здатність є частинної сучасного освітнього процесу і пов'язана з визначенням ступеня відповідності професійних вимог та індивідуальних особливостей і здібностей людини, особливо за критерієм її особистісних особливостей, ціннісних орієнтацій та світогляду.

Методологічною основою професійної придатності служить поняття професійних здібностей та динамічна функціональна структура особистості. Вона поєднує чотири головні та дві "накладені" підструктури:

I підструктура – соціально зумовлені особисті якості, які відображають мотиваційну направленість особистості;

II підструктура – елементи професійної підготовки: досвід, знання, навички, уміння;

III підструктура – індивідуальні особливості психічних пізнавальних процесів (відчуття, сприйняття, уява, увага, пам'ять, мислення, емоції, почуття, воля);

IV підструктура – біологічно зумовлені якості особистості (темперамент, вік, статура) [2].

Однією зі сфер самореалізації особистості є професійна діяльність, де проблема успішності та ефективності – вирішальна у процесі професійного становлення людини, її кар'єрного росту, саморозвитку та самовдосконалення як фахівця.

Висновки. Професійна придатність не дана людині від початку, вона формується в процесі навчання і подальшої професійної діяльності за наявності позитивної мотивації. Професійна придатність відображає можливості особистості щодо опановування будь-якою галуззю професійної діяльності.

Список літератури:

1. Алексеева С.В. Сучасні технології визначення професійної придатності в системі професійної орієнтації / Алексеева С.В. // Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання населення: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (29-30 листопада 2012р., м. Київ): у 2 ч. – Ч. 1 /уклад.: Л.М. Капченко, С.О.Тарасюк, Л.Г.Авдеев та інш. – К.: ІПК ДСЗУ, 2012. – С. 6 – 14.
2. Корольчук М. С. Теорія і практика професійного психологічного відбору / М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк. – Київ : Ніка-Центр, 2006. – 536 с
3. Оцінка та прогноз професійної придатності рятувальників Служби Порятунку Особливого Ризику МНС Азербайджанської Республіки: психологічний аспект: Монографія / За заг. ред. Х.Р. Софієвої, О.В. Тімченка. – Х.: Вид-во НУЦЗУ, 2022. 204 с

ОЧКУРЕНКО Інна,
викладач вищої категорії, «викладач-методист»
Нікопольський ліцей № 24 Нікопольської міської ради

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ СУЧАСНОСТІ

Інноваційні технології – це цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів.

Під навчальною інноваційною технологією розуміється такий відбір операційних дій педагога з учнем, у результаті яких суттєво покращується мотивація учнів до навчального процесу, тобто змінюються потреби у навчанні й зацікавленість, формується нова якість – навчання стає життєвою цінністю.

Педагогічна інновація – процес створення, поширення й використання нових засобів (нововведень) для розв'язання тих педагогічних проблем, які до цього розв'язувались по-іншому.

Інноваційні методи – це методи, що передбачають зростання ролі учня в навчальному процесі, зміщення центру (фокусу) навчального процесу від вчителя до учня; посилення функції підтримки учня, допомоги йому в організації індивідуального навчального процесу; можливість зворотного зв'язку вчителя з кожним учнем у процесі.

Інноваційні методи навчання передбачають практичну спрямованість, діяльнісний підхід, творчий характер, ігрові елементи, діалогічність, інтерактивність, індивідуальний підхід та групову роботу тощо.

До інноваційних методів навчання відносять: майстер – класи, квести, тренінги, челенджи, проектування, відеопрезентації, флеш-моби, творчі майстерні, марафони, батл-фести та інші ігрові технології.

Інноваційні методи навчання досліджені багатьма педагогами і психологами вищої школи (Москаленко Н.В., Кожедуб Т.Г., Кошелева О.О., Скрипченко І.Т., Сидорчук Т.В., Сичової Т.В.). Як відмічають фахівці [1 – 3], інноваційні методи використовують не тільки як засіб покращення навчання, але і як засіб посилення виховних впливів. Сучасні вітчизняні вчені розглядають інновацію в освіті як процес створення, поширення і використання нових засобів (нововведень) для розв'язання тих педагогічних проблем, які досі вирішувалися по – іншому; результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних розв'язань різноманітних педагогічних проблем. [4].

Актуальність розробки та адаптації існуючих інноваційних методів навчання для зміни в традиційному педагогічному процесі та переводу інноваційних нововведень в систему норм, вказівок, засобів та прийомів, які забезпечують їх результативність і реалізацію на практиці в певний історичний час.

Мета дослідження – дослідити застосування інноваційних методів навчання в педагогічному процесі та результативності інноваційних нововведень на практиці для можливості комплексного вирішення завдань фізичного виховання і розвитку особистісних властивостей і якостей.

У практиці фізичної культури найбільшого поширення набули ігрові технології. Застосування багатоскладних ігрових технологій з урахуванням особливостей навчально – виховного процесу з фізичної культури можливо в навчальній і позанавчальній діяльності. У першому випадку – включенням ігрових технологій в структуру традиційних видів занять і в логіку традиційних методів навчання, у другому – використанням нетрадиційних ігрових технологій [4].

Ефективність використання ігрових ситуацій обумовлена наступним:

➤ Гра – добре відома, звична й улюблена форма діяльності для людини будь-якого віку; один з найбільш ефективних засобів активізації, що втягує учасників у ігрову діяльність внаслідок змістовної природи самої ігрової ситуації, і здатний викликати у них високе емоційне і фізичне напруження. У грі значно легше долаються труднощі, перешкоди, психологічні бар'єри.

➤ Гра мотиваційна за своєю природою. Стосовно пізнавальної діяльності, вона вимагає і викликає в учасників ініціативу, наполегливість, творчий підхід, уяву, спрямованість; дозволяє вирішувати питання передачі знань, навичок, умінь; домагатися глибинного особистісного усвідомлення учасниками законів природи та суспільства; надає на них виховний вплив; дозволяє захоплювати, переконувати, а в деяких випадках, і лікувати.

➤ Гра багатofункціональна, її вплив на людину неможливо обмежити будь-яким одним аспектом, але всі її можливі впливи актуалізуються одночасно.

➤ Гра нівелює значення кінцевого результату. У грі учасника влаштовує будь-який приз: матеріальний, моральний (заохочення, грамота, широке оголошення результату), психологічний (самоствердження, підтвердження самооцінки) та інші. Причому при груповій діяльності результат сприймається ним через призму загального успіху, ототожнюючи успіх групи, команди як власний.

➤ Гра в навчанні відрізняється наявністю чітко поставленої мети та відповідного їй педагогічного результату. У педагогічній грі можна виділити чотири етапи:

1. Орієнтація – представлення теми, що вивчається, характеристика імітації та ігрових правил, опис загального ходу гри.

2. Підготовка до проведення – виклад сценарію, ігрових завдань, правил, ролей, процедур.

3. Проведення гри (на цьому етапі організуються й фіксуються ігрові дії, коригуються неточності тощо).

4. Обговорення гри – описовий огляд-характеристика «подій» гри та їх сприйняття учасниками.

Таким чином, для залучення учнів до занять фізичною культурою підвищення інтересу до них, доцільно використовувати новітні, сучасні форми організації занять, які мають попит серед молоді [5]. Перевагою використання даних технологій у фізичному вихованні є можливість комплексного вирішення завдань фізичного виховання і розвитку особистісних властивостей і якостей.

Вважаю, що для поліпшення рівня фізичної підготовки та різноманітності рухової активності можна включати до системи уроків фізичної культури засоби роуп-скіппінгу.

Заняття роуп-скіппінгом становлять собою загально розвиваючі вправи, комбінації різних стрибків, акробатичних, танцювальних елементів з однією або двома скакалками, які виконують індивідуально і в групах.

Цінність використання роуп-скіппінгу, який позитивно впливає на фізичний стан підлітків полягає у тому, що заняття комплексно впливають на організм: зміцнюють окремі м'язові групи, підвищують рівень розвитку аеробних можливостей, зміцнюють серцево-судинну та дихальну системи, розвивають силу, координацію рухів, тренують загальну і силову витривалість, сприяючи підвищенню рівня фізичної підготовленості. Також заняття роуп-скіппінгом позитивно впливають психоемоційне самопочуття, сприяють проявленню творчої активності.

Відповідно до інтересів, стану здоров'я, рівня фізичної підготовленості, віку, статі учнів роуп-скіппінг можна використовувати з різною спрямованістю:

1. Оздоровча спрямованість – навантаження помірної інтенсивності.

2. Рекреативна спрямованість – ігри, естафети зі скакалками, шоу-програми.

3. Підвищення рівня фізичної підготовленості – розвиток основних рухових якостей: швидкісних, швидкісно-силових, витривалості, координаційних здібностей.

4. Спортивна спрямованість – проведення змагань з роуп – скіппінгу.

Для підвищення емоційності занять можливе використання ігрового і змагального методів (естафети, стрибки на відстань, на кількість до першого зачіпання, на кількість виконаних стрибків за певний проміжок часу).

Висновки та перспективи подальшого дослідження:

1. Запровадження інноваційних методів у навчальний процес значно підвищує емоційний відгук учнів на процес пізнання. Внаслідок цього посилюється мотивація навчальної діяльності, інтерес до опановування новими знаннями, вміннями та практичному їх використанню, зростає роль учня в навчальному процесі, зміщується центр (фокус) навчального процесу від вчителя до учня.

2. Проведена апробація інноваційних ігрових методів у навчально-виховному процесі Нікопольського ліцею № 24. Підвищився рівень фізичної підготовки учнів, рівень розвитку особливих властивостей і якостей, суттєво покращилася мотивація до навчального процесу.

3. Планується продовжити впровадження інноваційних ігрових методів навчання у навчально-виховний процес для підготовки учнів Нікопольського ліцею № 24 до самостійних занять фізичними вправами у позаурочні години, соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовження навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії.

Список літератури:

1. Москаленко Н. В. Ефективність інноваційної технології теоретичної підготовки у фізичному вихованні учнів середньої школи / Н. В. Москаленко, Т. Г. Кожедуб. // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2015. – С. 32–37.

2. Кошелева О.О., Скрипченко І.Т. Інноваційні технології в системі фізичного виховання студентів ЗВО: методичні рекомендації. Дніпро: Журфонд, 2021. 46с.

3. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Розвиток. Результати/ Василь Григорович Кремень. – К. : Грамота, 2005. – 448 с.

4. Москаленко Н.В., Власюк О.О., Степанова І.В. та ін. Інноваційні технології у фізичному вихованні школярів: навч.посібник для студ. виш. навч. закладів / [Н.В. Москаленко, О.О. Власюк, І.В. Степанова, О.В. Шиян, А.В. Самошкіна, Т.Г. Кожедуб] під. ред. Н.В.Москаленко. — Дніпропетровськ: Інновація. 2014. – 332 с.

5. Круцевич Т.Ю. Сучасні тенденції щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах / Т.Ю Круцевич, Н. Пангелова // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2016. – № 3. – С. 109-114.

ПАЛАМАР Борис,

*доктор медичних наук, професор, професор кафедри соціальної
медицини та громадського здоров'я;*

ВОЛОШИНА Діана,

*асистент кафедри соціальної медицини та громадського здоров'я,
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця*

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД РАЦІОНАЛЬНОГО РОЗРАХУНОКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЗАХОДІВ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

В капіталістичних умовах розвитку суспільства економічний підхід прогнозування будь-якої діяльності набуває першочергового значення. Управління та організація процесу медичної допомоги в умовах сьогодення отримали нові економічні виклики. На першому місці в оцінці результатів стоїть економічна ефективність, а в плануванні – економічна привабливість.

Для визначення економічно привабливих методів профілактики з точки зору клінічної економіки може бути застосований метод експертних оцінок.

Методи експертних оцінок – це спосіб прогнозування та оцінки майбутніх результатів дій на основі прогнозів фахівців. Як правило, експерти, які залучаються для прогнозування мають висловити свою думку з приводу: кращих способів мобілізації резервів; критеріїв відбору оптимальних варіантів рішення; залучення інвестицій; строків досягнення результатів; індикаторів мети, якості тощо.

Зважаючи на те, що метод експертних оцінок є методом прогнозування, потрібно пам'ятати, що мета і завдання та вихідні дані, повинні бути чітко сформованими. Важливим є те, що робота, тобто прогнозування проводиться в декілька етапів. Тому результат та висновки кожного попереднього етапу є важливою складовою наступного. Це дає можливість визначитися які

висновки поділяють більшість експертів. Враховуючи, що робота експертів є анонімною, зрозуміло наскільки це важливо.

Завдяки зазначеному методу можемо отримати інформацію про поодинокі причинно-наслідкові зв'язки в конкретних умовах місця і часу та інформацію про типові взаємозв'язки досліджуваних економічних явищ та процесів. Метод надає можливість вирішити певні завдання:

1. Ранжування факторів та відповідних показників. Це розміщення за зростанням чи спадом, або за їх важливістю в досліджуваному процесі.
2. Ранжування виробничих підрозділів за показниками, що характеризують результати фінансово господарської діяльності чи окремих її видів (фінансовий стан, рентабельність, платоспроможність).
3. Можливість попередньо оцінити виконання плану за певним показником.

Одним з важливих етапів методу експертних оцінок для проведення цільового аналізу є етап визначення мети дослідження, для досягнення якої розробляються можливі варіанти вирішення після узагальнення результатів експертизи та аналізу отриманої від експертів інформації.

Експертні методи ділять на індивідуальні (інтерв'ю, анкетування) та колективні (метод комісії, метод Дельфі, метод відстороненого оцінювання, конференція ідей).

Враховуючи, що до індивідуальних експертних методів відноситься тільки інтерв'ю та анкетування можна сказати, що це використання думок експертів. Індивідуальні методи експертних оцінок мають перевагу в простоті організації обстеження, використанні знань та досвіду експерта, зрозумілості. Недоліком такого методу може бути обмеженість знань експерта, особливо в суміжних сферах діяльності.

На противагу індивідуальним методам колективні експертні методи, забезпечують формування єдиної спільної думки в результаті взаємодії залучених фахівців – експертів. Відомі колективні методи експертної оцінки

– метод комісії (наради, конференції, семінари, «круглі столи»), метод Дельфі, відстороненого оцінювання, конференція ідей, як і індивідуальні методи експертної оцінки дозволяють провести стратегічний та функціонально-вартісний аналіз. За допомогою зазначених методів можливо визначити обсяг і структуру споживання продуктів, товарів, послуг населенням, а в профілактичній діяльності – об'єм, часовий проміжок, черговість та структуру за значним колом показників, що своєю чергою дає можливість за допомогою стратегічного менеджменту розробити як стратегію розвитку підприємства, установи, закладу так і стратегію профілактичної діяльності для покращення громадського здоров'я.

В маркетингових дослідженнях метод експертних оцінок використовують для розробки середньо та довгострокових прогнозів структури попиту на товари широкого вжитку: прогнозування попиту на наступний рік, визначення потенційних споживачів, оцінка обсягу незадоволеного попиту за групами та видами товарів. В профілактичній діяльності метод може бути використано для покращення показників громадського здоров'я. За допомогою зазначеного методу можливо отримати економічно розрахований прогноз щодо ефективності відповідних профілактичних та медичних дій.

Список літератури:

1. Електронний науково-практичний журнал про кардіологію 16.08.2022р. <https://xreferat.com/60/8479-1-metod-ekspertnih-oc-nok.html> (час відвідування: 15.08.22р. 16.35-16.44)
2. Загородній А.Г. Теорія економічного аналізу: навч. Посібник / А.Г. Загородній, Г.І. Кіндрацька, З.О. Коваль, О.І. Тивончук. — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. — 328 с.
3. Купалова Г. І., Мурована Т. О. Теорія економічного аналізу: практикум / Г. І. Купалова, Т. О. Мурована. – К. : Освіта України, 2014. – 638 с.

4. Москаленко П.О. Запальні одонтогенні захворювання щелепнолицьової ділянки / П.О. Москаленко: конспект лекцій. – Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія-1», 2019. – 106 с.

5. Тринька Л.Я. Економічний аналіз: навчально-методичний посібник / Л.Я. Тринька, О.В. Липчанська (Іванчук). — К.: Алерта, 2015. — 568 с.

ПАЛЬЧУК Марія,
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
ТРАЧУК Сергій,
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
Національний університет фізичного виховання і спорту України

ДІАГНОСТИКА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність. Особливе значення у збереженні здоров'я молодого покоління має діяльність вчителя фізичної культури. З позицій сьогодення, коли значні обсяги навчальних навантажень, інтенсифікація процесу навчання, комп'ютеризація, збільшення психологічних навантажень, погіршення екологічної ситуації, незадовільна якість фізкультурно-оздоровчої роботи та інші чинники призводять до негативних змін у стані здоров'я дітей шкільного віку, особливої актуальності набуває проблема формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності [1].

Вивченню різноманітних аспектів готовності майбутніх вчителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності займалась значна кількість дослідників: Т. Бережна [2] проаналізувала різні підходи до тлумачення поняття «готовність учителя до здоров'язбережувальної діяльності» та виділила її основні компоненти; Ю. О. Юрченко [9] досліджував готовність педагога до використання здоров'язбережувальних педагогічних технологій в початковій школі; дослідження О. В. Цибульської [8] присвячене

вивченню проблеми формування готовності майбутніх учителів початкової школи до виховання у молодших школярів культури здоров'язбереження; Г. Суханова, М. Купреєнко, В. Іваненко, [7] досліджували готовність майбутніх учителів фізичної культури до використання здоров'язбережувальних технологій на уроках фізичної культури.

Попри значний інтерес науковців до вирішення означеного питання, його вивчення залишається актуальним.

Мета – виявлення готовності майбутніх учителів фізичної культури до здійснення здоров'язбережувальної діяльності.

Методи та організація дослідження. Було використано наступні методи: теоретичний аналіз і узагальнення даних наукової літератури, соціологічні методи дослідження («Мотиви вибору професії», методика виявлення та оцінки комунікативних і організаторських здібностей за Б. Федоришиним і В. Синявським [5], анкета, спрямована на оцінку рівня знань студентів зі здоров'язбережувальної діяльності), методи математичної статистики.

У дослідженні взяли участь 20 студентів та 20 студенток, які навчаються в НУФВСУ.

Результати дослідження. Становлення особистості, її діяльність неможливо уявити поза спілкуванням. Формування комунікативних умінь і здібностей, ціннісних орієнтацій людини, становлення її життєвої позиції, обмін ідеями та думками відбувається у процесі спілкування [3].

Структуру професійно-педагогічної діяльності визначають уміння, пов'язані з процесом педагогічного спілкування, який заведено вважати найважчим та, одночасно, важливим. Значне місце в організації навчально-виховного процесу займають комунікативні здібності педагога, які підвищують якість, ефективність його професійної діяльності. Від рівня сформованості комунікативних здібностей у вчителя, залежать результати засвоєння знань, умінь та навичок, прогресивний розвиток учнів.

Несформовані комунікативні уміння негативно позначаються на результатах всього навчально-виховного процесу, оскільки спілкування є одним з основних засобів у вирішенні навчально-виховних завдань.

Комунікативні здібності – комплекс індивідуальних особливостей людини, які сприяють побудові особистого та ділового спілкування, взаємодії з людьми, розумінню інших, встановленню та підтримці безконфліктного контакту [4].

Комунікативні здібності не можна розглядати лише у рамках отримання, переробки та передачі різної інформації, це також активна взаємодія з учнями, адекватне сприйняття оточуючих. Педагогічна діяльність вчителя, успіхи та невдачі багато в чому залежать від рівня педагогічної майстерності, який передбачає володіння педагогом комунікативними здібностями.

В процесі дослідження комунікативних здібностей майбутніх вчителів фізичної культури було встановлено, що серед хлопців, які взяли участь у дослідженні переважна більшість – 60% мають середній рівень комунікативних здібностей. У 20% хлопців було зафіксовано нижчий за середній рівень та ще у 20% – високий рівень комунікативних здібностей.

Серед студентів, які взяли участь у дослідженні не було виявлено тих, чий рівень комунікативних здібностей можна оцінити як низький та дуже високий. Варто зазначити, що отримані нами результати дали змогу зафіксувати наявний рівень прояву комунікативних здібностей особистості, проте, ні в якому разі не виконують функцій прогнозу їхнього розвитку або гальмування.

Розподіл дівчат є дещо іншим. Так, серед студенток, які взяли участь у дослідженні, більшість, а саме 80% мають середній рівень комунікативних здібностей, а ще 20% – високий.

Ефективність підготовки майбутніх педагогів до їхньої професійної діяльності багато в чому залежить від ступеня розробленості психолого-

педагогічних основ процесу формування та розвитку організаторських здібностей в період їх навчання у закладі вищої освіти.

На думку фахівців сфери фізичної культури та спорту, на перший план у професійній діяльності слід висувати не викладання та виховання за задалегідь розробленою технологією, а організацію. Це посилює роль організаторської функції у професійній діяльності педагогічних працівників. Відтак, вчителям доводиться виступати у ролі організатора навчальної, позакласної та позашкільної роботи учнів, успішність якої залежить від сформованості у вчителя організаторських умінь [6].

В процесі визначення організаторських здібностей майбутніх вчителів фізичної культури ми встановили, що у більшості студентів, як хлопців, так і дівчат, превалює середній рівень організаторських здібностей. Так, серед хлопців, які взяли участь у дослідженні було виявлено 75% тих, чиї організаторські здібності відповідають середньому рівню, а серед дівчат – 45%.

Водночас, серед дівчат було виявлено 30%, які мають високий рівень організаторських здібностей і ще 25%, рівень організаторських здібностей яких оцінено як дуже високий. Однак, серед хлопців було виявлено 25% із нижчим за середній рівнем організаторських здібностей.

Варто відзначити, що у хлопців рівень організаційних та комунікативних здібностей є дещо нижчим у порівнянні із дівчатами, які взяли участь у дослідженні.

З метою оцінки смислового компонента готовності майбутніх вчителів до здійснення здоров'язберігаючої діяльності нами було здійснено аналіз дисциплін, які вивчаються студентами протягом навчання у ЗВО та дозволяють сформувати уміння та навички прогнозування та реалізації здоров'язберігаючої діяльності.

Обізнаність щодо впровадження здоров'язберігаючих технологій майбутніх вчителів фізичної культури оцінювалась нами на основі тесту,

який дозволив виявити рівень їхніх знань. Питання, які були покладені в основу тесту стосувались визначення понять «здоров'я», «здоровий спосіб життя», «культура здоров'я», «здоров'яформувальні освітні технології», а також ознак індивідуального здоров'я, компонентів індивідуального здоров'я, елементів здоров'язберігаючих педагогічних технологій, методологічної основи здоров'язберігаючих технологій, технологічних принципів розробки здоров'язберігаючих педагогічних технологій.

Результати, отримані в процесі тестування свідчать про те, що більшість студентів, які взяли участь у дослідженні, а саме 55% мають добрий рівень знань, оскільки змогли правильно відповісти на 8 поставлених питань. Незначна частка студентів – 15% мають відмінні знання, а ще 30% – задовільні.

Натомість серед студенток правильні відповіді на всі поставлені питання дали 35%. У 20% студенток рівень знань зі здоров'язберігаючої діяльності відповідає оцінці «задовільно». Серед студенток 8 правильних відповідей змогли дати 45% респондентів, що становить 80% від кількості поставлених питань та відповідає оцінці «добре».

З метою оцінки рефлексивного компоненту, показниками якого є вміння здійснювати оцінку власного здоров'я та здоров'я учнів, а також моніторинг власної здоров'язберігаючої діяльності нами було запропоновано студентам здійснити розрахунок адаптаційного потенціалу за Р. М. Баєвським та експрес-оцінку рівня фізичного здоров'я за Г. Л. Апанасенко. Студентам були надані бланки для розрахунків, в яких було зазначено формули та необхідні для розрахунку показники.

Отримані нами в процесі дослідження дані вказують на те, що серед хлопців 80% виконали поставлене завдання без помилок, тоді як 20% не змогли виконати розрахунок та, відповідно, представити висновки, які слідували з розрахунків.

Серед дівчат, які взяли участь у дослідженні 95% здійснили розрахунки та сформулювали правильні висновки та лише 5% не змогли виконати поставлене завдання.

Оцінку мотиваційного компонента було здійснено на основі тесту «Мотиви вибору професії». Отримані нами дані вказують на те, що у більшості студентів переважають внутрішні мотиви вибору професії. При цьому, у 70% хлопців та 80% дівчат переважають внутрішні індивідуально значущі мотиви, тоді як, у 15% хлопців та такої ж кількості дівчат (15%) – внутрішні соціально значущі мотиви. Внутрішні мотиви вибору – суспільна та індивідуальна значущість професії, задоволення, яке приносить робота завдяки її творчому характеру, можливості спілкування, керівництва іншою людиною. Внутрішня мотивація виникає з потреб самої людини, людина працює із задоволенням, без зовнішнього тиску.

Водночас встановлено, що у 15% хлопців переважають зовнішні позитивні мотиви, а у 5% дівчат зовнішні негативні мотиви. Зовнішня мотивація – це прагнення до престижу, заробіток, страх осуду або ж невдачі. Серед зовнішніх позитивних мотивів виділяють: матеріальне стимулювання, можливість кар'єрного зростання, схвалення колективу, престиж, тобто стимули, заради яких людина вважає за необхідне докласти зусиль. До негативних мотивів відносяться впливи на особистість шляхом тиску, покарання, критики, осуду, санкцій негативного характеру.

Висновки. Процес діагностики готовності майбутніх вчителів фізичної культури до здійснення здоров'язберезувальної діяльності включав оцінку технологічного, мотиваційного, смислового та рефлексивного компонентів. Технологічний компонент передбачав оцінку комунікативних та організаторських здібностей. Встановлено, що переважна більшість студентів (60% студентів і 80% студенток) мають середній рівень комунікативних та організаторських здібностей (75% студентів і 45% студенток). Отримані дані вказують на те, що у більшості

студентів (70% студентів та 80% студенток) переважають внутрішні індивідуально значущі мотиви. Оцінка смислового компонента, здійснена на основі тестування, засвідчила, що більшість студентів, які взяли участь у дослідженні (55% студентів і 45% студенток) мають добрий рівень знань. Рефлексивний компонент – сформованість навичок оцінки власного здоров'я та здоров'я учнів продемонстрували 80% студентів та 95% студенток.

Список літератури:

1. Безкопильний О. О. Система підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язберезувальної діяльності в основній школі [автореферат]. Київ: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова; 2020. 40 с.
2. Бережна Т. Структура готовності учителя до здоров'язберезувальної діяльності у закладі освіти. Проблеми освіти: збірник наукових праць. Електронне видання ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». К., 2021. Вип. 1(94). с. 20.
3. Занина Т. Н., Кибенко Е. И. Коммуникативные способности в профессионально-педагогической деятельности педагога. В: Модернизация российского общества и образования: новые экономические ориентиры, стратегии управления, вопросы правоприменения и подготовки кадров. Материалы XXI национальной научной конференции; Апр 2020; Таганрог. Таганрог: Изд-во ЧОУ ВО ТИУиЭ; 2020. с. 658-660
4. Занина Т. Н., Ткачук П. В., Кибенко Е. И. Культура речи как одно из условий успешной профессионально-педагогической деятельности учителя физической культуры. В: Инновационные преобразования в сфере физической культуры, спорта и туризма. Материалы XXI Всероссийской научно-практической конференции; 2018 Сент 24-29; Ростов-на-Дону. Ростов-на-Дону: Издательско-полиграфический комплекс Ростовского государственного экономического университета; 2018. с. 56-61.
5. Нікітіна І. В. Розвиток мотивації студентів: навчальний посібник. Київ: НУХТ; 2017. 326 с.

6. Осокіна Е. А., Роганова Ю. Н. Значение организаторских способностей в профессиональной деятельности педагогов физической культуры. В: Наука, образование и культура. Материалы XI Международной научно-практической конференции; 2021 Март 01; Шуя. Шуя: Издательство Шуйского филиала ИвГУ; 2021. с. 37-40.

7. Суханова Г., Купреєнко М., Іваненко В. Готовність майбутніх учителів фізичної культури до використання здоров'язбережувальних технологій на уроках фізичної культури. В: Орликіана-2021: проблеми та перспективи сучасної освіти.: Матеріали науково-практичного симпозиуму; 2021 Жовт 13; Миколаїв. Миколаїв; 2021. с. 258.

8. Цибульська ОВ. Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до виховання у молодших школярів культури здоров'язбереження [дисертація]. Хмельницький; 2021. с. 329.

9. Юрченко Ю. О. Формування готовності педагога до використання здоров'язбережувальних педагогічних технологій в початковій школі. В: Гордієнко ТВ, Демченко НМ, редактори. Початкова освіта: історія, проблеми, перспективи. Матеріали 2-ї Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції; 2021 Жовт 21; Ніжин. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя; 2021. с. 189.

ПАРЖНИЦЬКИЙ Віктор,
*кандидат педагогічних наук, начальник відділу науково-методичного
забезпечення професійної освіти
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ КОРОТКОСТРОКОВИХ КУРСІВ З ОТРИМАННЯМ РОБІТНИЧИХ КВАЛІФІКАЦІЙ

Війна додала сфері профтехосвіти нових викликів. Від здатності держави впоратися з ними залежить успіх повоєнної відбудови інфраструктури та відновлення економіки України. [1]

Треба відбудовувати велику кількість закладів професійної (професійно-технічної) освіти, відновлювати матеріально-технічну базу, вирішувати питання кадрового забезпечення педагогічними працівниками, значно покращувати профорієнтаційну роботу щодо залучення до навчання більше майбутніх кваліфікованих робітників. Разом з цими проблемами з'являється необхідність значно зменшити терміни навчання та набуття робітничих кваліфікацій.

У Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» щодо окремих аспектів підготовки кваліфікованих робітників в умовах воєнного стану та відновлення економіки», підписаним Президентом України 19 червня 2022 року серед семи пріоритетів один безпосередньо стосується зміни підходів до організації навчально-виробничого процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, а саме:

«Освітні програми з первинної професійної підготовки, професійно-технічного навчання, у тому числі перепідготовки чи підвищення кваліфікації робітників впродовж життя, можуть бути спрямовані на здобуття повних та/або часткових професійних кваліфікацій». [2]

Основною у цьому посиланні є згадка про часткові професійні кваліфікації, бо саме вони дають змогу скорочувати строки навчання і навіть в окремих ситуаціях видавати документ про професійну (професійно-технічну) освіту державного зразку.

Але саме тут знаходиться головний об'єкт уваги, що впливає на визначення змісту професійної освіти.

Для видання документу про професійну (професійно-технічну) освіту державного зразка за опанування частковими кваліфікаціями треба описати їхнє здобуття відповідно до освітніх стандартів професійної (професійно-технічної) освіти. А оскільки основою для розробки освітніх стандартів є професійні стандарти з конкретних робітничих професій, то і в

професійних стандартах повинно бути визначено місце часткових професійних кваліфікацій. Однак зараз це зробити неможливо, оскільки законодавчо не визначені самі часткові кваліфікації. Свого часу був проєкт Закону України «Про Національну систему кваліфікацій», у якому повинно було бути визначення поняття часткових кваліфікацій, і який так і не був прийнятий.

На сьогодні визначення часткових кваліфікацій існує тільки у Наказі Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Методики розроблення професійних стандартів» від 22.01.2018 № 74.[3]. У ньому визначено – «часткова кваліфікація – кваліфікація, яка свідчить про здобуття особою частини компетентностей та/або результатів навчання, які відповідають певному рівню Національної рамки кваліфікацій та визначені відповідним освітнім та/або професійним стандартом». Але Наказу недостатньо, повинен бути або Закон України, або Постанова Кабінету Міністрів України.

Водночас треба відмітити що будуть такі часткові кваліфікації, які не потребуватимуть документів державного зразка, а буде достатньо сертифікату закладу освіти.

Висновок до цієї частини – треба чітко визначити розуміння часткових кваліфікацій. Далі ввести їх одночасно у професійні та освітні стандарти. А для усунення повтору, вже зараз думати про об'єднання вище вказаних стандартів.

Друга проблема, яку треба вирішити, це введення у навчально-виробничий процес закладів професійної (професійно-технічної) освіти освітніх програм.

Освітня програма – єдиний комплекс освітніх компонентів (предметів вивчення, дисциплін, індивідуальних завдань, контрольних заходів тощо), спланованих і організованих для досягнення визначених результатів навчання [4].

Освітня програма повинна стати тим ланцюжком, який поєднає освітні стандарти та робочі навчальні плани та програми. Освітні програми на відміну від освітніх стандартів розробляється безпосередньо у навчальному закладі і тому максимально наближена до можливостей закладу освіти, і до потреб замовників кадрів. У структурі освітніх програм виникають навчальні модулі, які виступають основою до організації навчального процесу з метою здобуття часткових компетенцій, до можливості організації гнучкої системи навчання для різних категорій здобувачів освітніх послуг.

Освітні програми:

- поєднують теоретичну та практичну складові навчання;
- ефективно використовують модульно-компетентісний підхід;
- постійно спрямовує навчання на результат в процесі здобуття кваліфікацій.

За допомогою освітніх програм, заснованих на модульному навчанні можна відстежувати проміжні результати навчання, коригувати при необхідності методики навчання, вирішувати універсальність реалізації модулів для різних цільових груп, надавати можливість набування певних компетентностей за короткий термін навчання, впливати на результат навчання в процесі здобуття кваліфікації [5].

Висновки по другій частині. Треба терміново затверджувати методичні рекомендації з розробки освітніх програм професійної (професійно-технічної) освіти та вводити їх в дію. У експериментальному порядку це можна зробити вже в цьому 2022-2023 навчальному році.

Список літератури:

1. Ольга Коваль. «Хто буде відбудовувати Україну після війни. Профтехосвіта має стати пріоритетом держави». <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/khto-bude-vidbudovuvati-ukrajinu-pislja-vijni.html>.
2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» щодо окремих аспектів підготовки

кваліфікованих робітників в умовах воєнного стану та відновлення економіки»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2312-20#Text>.

3. Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Методики розроблення професійних стандартів» від 22.01.2018 № 74.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0165-18#Text>.

4. Закон України «Про освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

5. Зоя Парфенюк «Освітні програми професійної (професійно-технічної) освіти: сучасні підходи» <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentacii/zoya-parfenuk.pdf>.

ПІНСЬКИЙ Олександр,
*доцент кафедри ботаніки Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С.Сковороди*

ПРОЦЕСИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Новий 2022–2023 навчальний рік розпочинається в умовах надзвичайної ситуації – військових дій у країні. Це потребує низки додаткових рішень і заходів у системі освіти. Уведення тотального дистанційного навчання, уже вдруге після часу пандемії Covid-19, стало питанням номер один для освітян-адміністраторів різного рангу, керівників навчальних закладів, викладачів, учителів, учнів, студентів. Особливістю нинішньої освітньої компанії стає зростання вимог до темпу і якості впровадження змін у структуру і зміст загальної середньої та вищої освіти.

Аналіз впровадження системи дистанційного навчання дозволяє зазначити суттєві зрушення в цьому напрямку. Серед чинників позитивного впливу цифровізації на процес функціонування сучасного

освітнього середовища в Харківській області, можна визначити ефективну експлуатацію рекомендованих МОН України інформаційних платформ, зокрема системи «Єдина школа» та HUMAN Школа, що з початку цього навчального року рішенням обласного Управління освіти в Харківській області формує загальну систему освіти й суттєво полегшує роботу всіх учасників освітнього процесу.

Сьогодні в умовах дистанційного навчання союзниками вчителів стали держава і батьки, які докладали зусиль, щоб забезпечити учнів усім потрібним. Історія масового дистанційного навчання лише тільки розпочинається, підтверджуючи зростаюче соціальне освітнє замовлення, у першу чергу, через його доступність, звичність для молоді шляхів отримання інформації, зменшений обсяг складних інтелектуальних зусиль для тих, хто навчається. Учителів-практиків, викладачів педуніверситетів приваблюють нові можливості формування, збереження, експлуатації власного освітнього інформаційного поля, де вони отримують можливість організувати навчання і контроль знань кожного здобувача освіти.

Проте можна констатувати наявність значних проблем. За результатами опитування, проведеного нами на початку навчального року, порівняно з «додистанційною», класно-аудиторною епохою, загальні витрати часу на підготовку та проведення дистанційних занять суттєво зросли, значно ускладнилося підтримання зворотного зв'язку з учнями та студентами. На думку 50% респондентів-педагогів та 60% батьків, ефективність дистанційного навчання є нижчою у порівнянні з традиційною формою. У вчителів і викладачів вікової категорії 50+ (які сьогодні складають суттєву частину педагогічного складу навчальних закладів) частіше, ніж в їхніх учнів і студентів виникають труднощі з організацією дистанційного навчання, в умовах коли педагоги лишилися сам на сам з ноутбуком, без технічного супроводу-допомоги. Звичайно, і вчителі, і викладачі ЗВО мають потребу у вдосконаленні своїх умінь. Майже

90 % змогли централізовано на базі своїх університетів, або самостійно пройти підвищення кваліфікації, набуваючи нових для себе професійних компетентностей. Більша частина педагогів приділяє самоосвіті більше, ніж три години щоденно. Практично всі учасники опитування зазначають, що дистанційне навчання суттєво впливає на їхнє повсякденне життя.

Для того, щоб забезпечити відповідний рівень учительської підготовки, зокрема вчителів біології, до початку навчального року були внесені зміни до робочих програм методичних навчальних дисциплін з біології для здобувачів-бакалаврів, які стосувалися, перш за все, збагачення методичного забезпечення використанням засобів візуалізації. Викладання було посилено елементами візуалізованої біоетичної навчальної складової за допомогою платформ smart.servier, blobmaker, pngwing, totalgraffiti, pinterest, sparkol, powtoon, використання яких дозволяє майбутнім учителями-природознавцям ставати активними творцями навчального процесу в дистанційній формі. Наявний досвід використання платформ Educreations, EdTed та edpuzzle, коли учні стають авторами, сценаристами, режисерами тематичних відеофільмів, свідчить про ефективність залучення таких напрямків діяльності. Формування наукових знань, екологобіоетичних переконань і практичних компетенцій студентів 4 курсу в період підготовки до активної педагогічної практики також полегшується завдяки використанню платформ Learningapps, Mentor Mob, Popplet, Creaza, Kahoot.

Отже, сучасний професійно компетентний учитель не може стояти осторонь нових технологій, які в складних умовах дозволяють покращити усвідомлення та засвоєння навчального матеріалу, якісно позначаються на освітньому процесі.

ПУСТОЛЯКОВА Лариса,
доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри фізичного виховання і здоров'я
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця

КУСЯК Тетяна,
провідний фахівець відділу науково-методичного забезпечення
підвищення якості освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У СТУДЕНТІВ З ВІДХИЛЕННЯМИ В СТАНІ ЗДОРОВ'Я НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Протягом останніх десятиліть і з воєнним станом в Україні склалася загрозлива ситуація – вкрай погіршився стан здоров'я молоді, в тому числі студентів. Це пов'язано з війною, зі змінами економічної, екологічної ситуацій на Україні, а також зі зростанням кількості стресів серед населення, збільшенням емоційного, фізичного та інтелектуального навантаження. Оскільки здоров'я є інтегральною якісною характеристикою особистості та поєднує соціальний, духовний, психічний, фізичний компоненти та дає людині відчуття внутрішньої гармонії, благополуччя і загального задоволення життям, тому найважливішим завданням предмета «Фізичне виховання» – це турбота про здоров'я студентів, адже воно є запорукою життєрадісності, бадьорості, повноцінного розумового та фізичного розвитку [1]. Проте з кожним роком збільшується кількість студентів, які через вади здоров'я займаються у спеціальних медичних групах. І саме предмет «Фізичне виховання» є важливим засобом у системі освіти та виховання студентської молоді, формування у студентів основ здорового способу життя, розвитку та відновлення їх фізичного та психічного здоров'я, розвитку позитивних моральних і вольових якостей.

Актуальність роботи визначається також тим, що, попри значну кількість проведених досліджень та заходів, спрямованих на збереження та

відновлення здоров'я студентів, стан здоров'я студентської молоді в Україні має чітку тенденцію до погіршення [2].

Організація і проведення занять зі студентами спеціальної медичної групи потребує особливих умов і відповідного технічного забезпечення. В програмах з фізичного виховання передбачено використання технічних пристроїв та засобів контролю стану здоров'я студентів для всіх відділень. Існуючи технічне знаряддя у закладах вищої освіти орієнтовано на здорових студентів. Тому перешкодою у реалізації їх намагань це відсутність технічних засобів, що орієнтовані на студентів спеціальної медичної групи.

Необхідно існуючи технічні пристрої модернізувати або розробити нові. Модернізацію слід спрямувати на зменшення навантаження шляхом виготовлення або підбору вантажів меншої ваги. У таких випадках загальне навантаження буде значно меншим і водночас зі збереженням структури рухів. Студент задовольняє своє прагнення займатись силовими вправами й разом з тим зберігаються всі зовнішні показники виконання вправ. У подальших заняттях з використанням технічних пристроїв необхідно поступово зменшувати дію проти важелів і тим самим збільшувати навантаження.

Зазначені підходи у роботі зі студентами спеціальної медичної групи пропонують більш привабливі форми занять фізичними вправами, що своєю чергою є досить вагомим і аргументованим засобом покращення стану здоров'я.

Відповідно до сучасних досліджень лише 6% студентів є здоровими на момент закінчення закладів вищої освіти, близько 50% випускників мають функціональні відхилення, 45% мають хронічні захворювання. [3]. Тому здоровий спосіб життя, для студентів повинен стати щоденною потребою. Тільки виховання цієї потреби у студентські роки дасть змогу забезпечити в майбутньому збереження здоров'я та дієздатності особи.

Актуальність питання формування та інтеграції навичок здорового способу життя у студентів закладів вищої освіти обумовлена тим, що саме в цей період закладається фундамент здоров'я, який забезпечує психофізичну готовність майбутніх фахових спеціалістів до професійної готовності. Тому в процесі занять з фізичного виховання слід концентрувати увагу на формуванні засад здорового способу життя [4].

Зниження рівня здоров'я і фізичної працездатності у студентської молоді є наслідком значного психоемоційного навантаження, порушень гігієнічно – обґрунтованого режиму дня та харчування. І саме фізична культура є важливим засобом у системі освіти та виховання студентської молоді, формування у них основ здорового способу життя, організації активного відпочинку, розвитку та відновлення фізичних та духовних сил, реабілітації та корекції здоров'я, розвитку позитивних моральних і вольових якостей.

Зокрема, важливим елементом організації здорового способу життя студентської молоді є заходи, спрямовані на збільшення фізичної активності та позитивне ставлення до фізкультурно-спортивної діяльності. Адже давно відомо, що стан здоров'я людини, його опірність хворобам пов'язані з резервними можливостями організму, рівнем його захисних сил, які визначають стійкість стосовно несприятливих зовнішніх впливів. Збільшення випадків захворюваності серед молоді є результатом фізичної не тренуваності, котра розвивається внаслідок обмеженої рухової активності. В процесі розвитку молодому організму особливо необхідна м'язова діяльність. Тому недостатня рухова активність, яка не компенсується необхідним по об'єму та інтенсивності фізичними навантаженнями, призводить до розвитку цілого ряду хвороб. Саме тому в особливо несприятливому стані знаходяться ті, що перенесли якусь хворобу, нерідко виникаючу внаслідок недостатньої рухової активності. Вони надовго залишаються позбавленими активних занять фізичними

вправами або, в кращому випадку, отримують невелику, далеко не задовольняючу потреби організму «дозу» фізичних навантажень. [2].

Молодому поколінню особливо необхідна рухова активність, причому не тільки в освітній – для повноцінного розвитку та опановування майбутньою професією, але і в лікувально-профілактичних цілях, для збереження та зміцнення здоров'я.

Студенти, що відносяться за медичними показниками до спеціальних груп, звичайно, займаються за спеціально розробленими програмами та методиками. Заняття, побудовані при оптимальному навантаженні на кожного студента, зміцнюють студентів фізично, виховують в них основні рухові якості, заповнюють прогалини в їх фізичному розвитку.

Враховуючи зниження рівня життя, погіршення екологічних умов, скорочення медичних і соціальних державних програм проблеми фізичного здоров'я сучасної молоді постають надзвичайно гостро. У загальному комплексі заходів, які позитивно впливають на рівень здоров'я сучасного студентства, першочергового значення набуває здоровий спосіб життя. І найважливішу роль у його формуванні відіграють самі студенти. Проте для того, щоб молоді люди прагнули самовдосконалюватись, їх потрібно спрямувати. Студентська молодь не дотримується здорового способу життя часто тому, що не володіє достатніми знаннями та навичками. Тому найважливішим завданням фізичного виховання є формування у студентів такої системи поглядів на життя, за якої здоров'я було б найважливішою цінністю. Лише усвідомлена турбота про власне здоров'я в комплексі з дозованим фізичним навантаженням забезпечить максимальний ефект [3].

Тому на заняттях з фізичного виховання слід проводити пропагандистську роботу. Основною метою роботи щодо пропаганди здорового способу життя є: знайомство з основами здорового способу життя, формування позитивної мотивації щодо здорового способу життя, культури здоров'я; профілактика шкідливих звичок. Важливим є те, щоб

навчання здоровому способу життя мало системний характер і сприяло гармонійному розвитку психофізичних здібностей молоді.

Висновки. Фізичне виховання у закладах вищої освіти, як невід’ємна складова формування загальної та професійної культури особистості, є відповідно до вимог часу одним із найважливіших компонентів формування майбутніх фахівців, що має забезпечити здоровий спосіб життя, підвищення рівня працездатності, збереження і зміцнення здоров’я та сприяти продовженню активного довголіття людини. Сьогодні успішне здобуття вищої освіти можливе лише за умови достатньо високого рівня здоров’я. Тому врахування особливостей способу життя, зокрема фізичної активності та позитивне ставлення до фізкультурно-спортивної діяльності, є важливим елементом організації здорового способу життя студентської молоді, особливо тих студентів, які мають певні відхилення в фізичному розвитку. Перебудова свідомості студентів, використання нових досягнень та методик, дозволяють докорінно змінити спосіб життя сучасної молоді. Основою формування здорового способу життя та культури дозвілля є формування ціннісних орієнтирів студентів на збереження здоров’я.

Список літератури:

1. Кузнецова О.В. Фізична і розумова працездатність студентів з низьким рівнем фізичної підготовленості. *ЛДУФК, 2005.* – 22с.

2. Формування здорового способу життя у студентської молоді. [Електронний ресурс] // *Наукові праці. Випуск 146. Том 158. Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2012/199-187-7/>.*

3. Malynskiy, I., Boyko, V., Dovgan, N., Dikhtiarenko, Z., Yeromenko, E., Fedorchenko, T., Lytvynenko, A., Khatko, A., Pustoliakova, L., Ostapenko, O., Zubalii, M., Khimich, V., Koval, A., Zhivolovich, S., Korobchenko, A., Ostapchuk, L. (2020). Problems and prospects of physical culture and sports development and healthy lifestyle formation of different population groups. Monograph. *Opole: The Academy of Management and Administration in Opole; pp. 286, illus., tabs., bibls. Part 5. Horting as a*

Means of Physical Education for Pupils and Students (pp. 226–273). – Режим доступу: http://pedagogika.wszia.opole.pl/ebook/2_2020.pdf.

4. Bondar Tetiana, Kasich Natalia, Pustoliakova Larysa, Malechko Tetiana. Features of methods of teaching swimming to students who are afraid of water // *Proceedings of the 5 th International Scientific and Practical Conference Experimental and theoretical research in modern science Kishinev, Moldova 16-18.05.2022. s. 289-292.*

РАДЧЕНКО Лілія,

*доктор наук з фізичного виховання і спорту, доцент, професор
кафедри історії та теорії олімпійського спорту*

Навчально-наукового олімпійського інституту НУФВСУ

ЄРМОЛОВА Валентина,

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, професор
кафедри історії та теорії олімпійського спорту*

КРОЛЬ Ірина,

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, старший викладач
кафедри історії та теорії олімпійського спорту*

Навчально-наукового олімпійського інституту НУФВСУ

ЗАСОБИ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКО- ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

Протягом усієї історії людства проблема патріотизму, ставлення до Батьківщини була предметом постійної уваги мислителів, громадських діячів, науковців, освітян.

Духовний потенціал патріотичної ідеї відбито у письмових і усних джерелах народів всіх країн світу. Сам термін «патріот» став широко застосовуватися, починаючи з епохи Великої Французької революції 1789 р., але історичне коріння патріотизму має багатовікову історію.

Основою громадянсько-патріотичного виховання молоді слугують погляди, ідеї, дослідження відомих українських педагогів, мислителів, письменників, церковних і державних діячів Г. Ващенка, Б. Грінченка,

О. Духновича, І. Огієнка, С. Русової, Г. Сковороди, К. Ушинського, І. Франка, Т. Шевченка та багатьох інших.

Провідною ідеєю творів Т. Г. Шевченка є заклик до боротьби за незалежність і громадянські права українського народу [7].

М. Грушевський підкреслював, що українська демократія повинна дбати про виховання у громадян почуття обов'язку перед нею як найвищого стимулу громадянського життя, який має об'єднати весь народ в однім пориві, долаючи партійні відмінності й розбіжності там, де зачіпаються основні інтереси держави [2].

Закарпатський греко-католицький священник, письменник, педагог, поет і культурний діяч О. Духнович вважав, що головною метою освітян є виховування у дітей та молоді патріотичних почуттів, національної гордості, любові до свого народу та рідного краю [3].

Питанням громадянсько-патріотичного виховання присвячені роботи сучасних українських науковців І. Бега, О. Сухомлинської, К. Чорної [1, 5, 6].

Важливим етапом на шляху відродження системи громадянсько-патріотичного виховання молоді стала низка законодавчих актів України, а саме:

- Закони України «Про освіту», «Закон про загальну середню освіту»;
- Указ Президента України № 334/2015 «Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді»;
- Указ Президента України від 18.05.2019 №286/2019 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання»;
- Указ Президента України №53/2022 «Про невідкладні заходи щодо консолідації українського суспільства»;
- Постанова Кабінету Міністрів України від 30.06.2021 № 673 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року»;

- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988 «Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р.;
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 № 954-р «Про затвердження плану заходів щодо популяризації державних символів України, виховання поваги до них у суспільстві»;
- Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України та заходи щодо її реалізації до 2025 року (наказ МОН № 527 від 06.06.2022).
- спільний наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства освіти і науки України, Міністерства оборони України, Міністерства культури і туризму України «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання молоді» (від 27.10.2009 № 3754/981/538/493);

Аналіз науково-педагогічної літератури та нормативно-правових документів дає підстави стверджувати, що громадянсько-патріотичне виховання дітей і молоді було предметом всебічного вивчення вітчизняними науковцями і видатними педагогами на різних етапах розвитку України. Результати їх досліджень знайшли місце у практиці виховання учнівської молоді [4].

Олімпійська освіта, маючи значний виховний потенціал, що ґрунтується на гуманістичних олімпійських цінностях, органічно вписується в освітній процес і набуває значення, що виходить за рамки одного лише олімпійського руху. Вона є однією із сучасних педагогічних технологій, що сприяє підтримці зусиль сучасного суспільства на реалізацію гуманістичних ідей і принципів для забезпечення вищого ступеня динамізму і стабільності свого розвитку, високого рівня добробуту і встановлення толерантних відносин між членами суспільства, допомагає зростати молодому поколінню гідними громадянами своєї Батьківщини [4].

Вивчаючи значення олімпійської освіти та олімпійського спорту для формування громадянсько-патріотичних почуттів в учнівській молоді, у 2021 р. ми провели опитування 38 вчителів (15,8 % – чоловіки, 84,2 % – жінки) м. Дніпро.

Результати опитування свідчать, що 100 % вчителів вважають актуальним і своєчасним формування патріотизму в умовах сьогодення України. При цьому 81,4 % з них, що цей процес необхідно починати з раннього віку.

Позитивним, на наше бачення, є те, що 89,5 % загальної кількості респондентів вбачають спорт одним із напрямів патріотичного виховання.

У результаті дослідження було виявлено, що 94,7 % загальної кількості респондентів вважають, що олімпійська освіта є одним із дієвих засобів формування національної свідомості та людської гідності в учнів закладів загальної середньої освіти, а 92,1 % – вважають впровадження олімпійської освіти в навчально-виховний процес школи одним із факторів позитивного впливу на виховання патріотичних почуттів у школярів.

Нас цікавила думка вчителів щодо напрямів олімпійської освіти, які є найбільш перспективними у справі формування патріотизму, національної свідомості та людської гідності в учнів закладів загальної середньої освіти (Рис. 1). Загальний показник не досягає 100 % тому, що для відповідей на запитання анкети респондентам було запропоновано декілька варіантів.

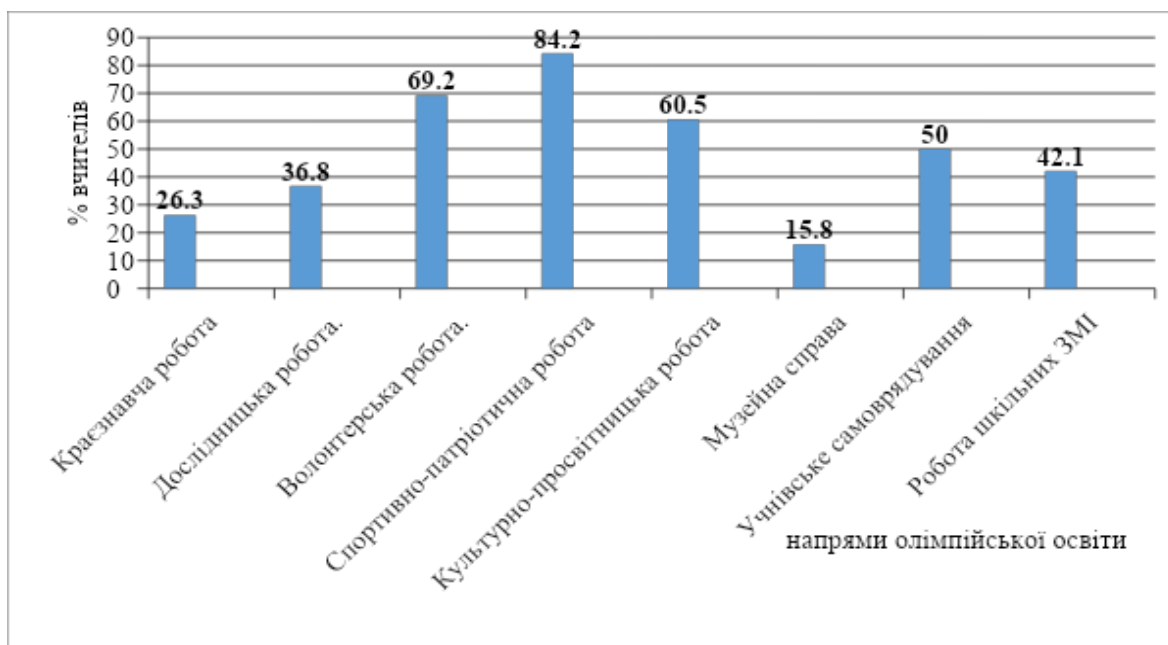

Рис. 1. Рейтинг напрямів олімпійської освіти щодо формування патріотизму, національної свідомості та людської гідності учнів.

Аналіз анкет учителів свідчить про те, що більшість учителів вважають олімпійську освіту одним з ефективних напрямів громадянсько-патріотичного виховання школярів.

Результати відповідей 26 експертів – учасників XIII сесії Міжнародної олімпійської академії для викладачів з різних країн світу (опитування відбувалось у 2019 р., м. Олімпія, Греція) співпадають з результатами наших досліджень. Так, 88,5% респондентів вважають спорт одним із напрямків патріотичного виховання; 84,6% – вважають, що олімпійська освіта сприяє формуванню в учнів національної свідомості й людської гідності; 76,9% – впевнені в тому, що функціонування в школі музею спортивної (олімпійської) слави може сприяти патріотичному вихованню школярів; 88,5% – вважають за доцільне залучати дітей до пошукової роботи спортивного спрямування (пошук ветеранів спорту, учасників та переможців олімпійських ігор, видатних спортсменів школи, малої батьківщини); 92,3% – вважають, що участь школярів у волонтерському русі може сприяти формуванню патріотизму, національної свідомості й людської гідності.

Стрижнем громадянського виховання є патріотичне виховання особистості, яка знає історію, звичаї, звичаї свого народу, що поважає і любить свою Батьківщину (як «велику», і «малу»), відчуває відповідальність за неї.

Сучасному українському суспільству як ніколи потрібні справжні патріоти. Патріотична єдність країни – найважливіший принцип, що забезпечує життєздатність України у сучасних умовах. Осмислення джерел цієї єдності, активна діяльність щодо формування нових стрижневих компонентів та духовних смислів удосконалення соціальних відносин, єдиного духовно-культурного простору в сучасних умовах, забезпечення наступності вітчизняної соціокультурної традиції – це завдання, які стоять перед українською освітою.

Список літератури:

1. Бех І. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. Гірська школа Українських Карпат. 2015;12–13:26-37.
2. Грушевський М. Початки громадянства. Генетична соціологія. Б.м.; 1921. 328 с.
3. Духнович О. Вибрані твори. Упорядкування, вступна стаття «Сходинки у безсмертя: життєвий і творчий шлях Олександра Духновича» (5-16), підготовка текстів та примітки. Ужгород: ВАТ «Видавництво «Закарпаття»; 2003. 568 с.
4. Науково-методологічні дослідження у фізичній культурі і спорті, фізичній терапії, ерготерапії, туризмі: колективна монографія за результатами завершених у 2019 році наукових досліджень і розробок: у 4 т. / [за ред. Є. В. Імас, О. В. Борисова, І. О. Когут] // Реалізація національної ідеї становлення громадянина-патріота України через ціннісний потенціал олімпізму / [М. М. Булатова, В. М. Єрмолова, Д. В. Белокуров, І. М. Кроль, Л. О. Радченко]. – Київ: Національний університет фізичного виховання і спорту України, 2020. – Т. 3. – 132 с
5. Сухомлинська О. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності. Дошкільне виховання. 2003;2:3-9.

6. Чорна К. Національна ідея як фактор становлення патріотизму у дітей та молоді. Шлях освіти. 2008;3:5-11.

7. Шевченко Тарас. Кобзар / Іл. В. Седяра, ред. С. Захаркін, К. Сігов, Л. Фінберг, прим. Є. Нахліка, стаття, біограф. довідки й добір ілюстрацій А. Рудзицький. – Київ: Дух і літера, 2009. – 552 с.

РАДЧЕНКО Лілія,

д.н.фіз.вих., доцент, професор кафедри історії та теорії олімпійського спорту,

ЄРМОЛОВА Валентина,

к.н.фіз.вих., доцент, професор кафедри історії та теорії олімпійського спорту,

КРОЛЬ Ірина,

к.н.фіз.вих., старший викладач кафедри історії та теорії олімпійського спорту

Навчально-наукового олімпійського інституту НУФВСУ

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ СКЛАДОВА ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ДЛЯ ГАЛУЗІ «ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

В останні роки в рамках олімпійського руху все більше уваги приділяється педагогічній діяльності, метою якої є залучення дітей і молоді до гуманістичних ідеалів і цінностей олімпізму, до його культурно-освітнього потенціалу. Цілком природно, що вирішенням цього питання займаються, передусім, фахівці закладів вищої та загальної середньої освіти [2, 3, 5], а для позначення їх діяльності у зазначеному напрямі, в програмах закладів освіти, найчастіше використовуються терміни «олімпійська освіта», «олімпійське виховання», «виховання в душі олімпізму», «виховання в душі олімпійських ідеалів та цінностей», «виховання за допомогою олімпійського руху» тощо.

Генетичні коріння використання гуманітарної сутності спорту в системі освіти та виховання молоді, що підростає, походять з глибокої давнини [1]. Однак, в цілому, систематизований аналіз соціальної ролі спорту та використання його гуманістичного потенціалу в освітніх системах різних країн світу розпочинається наприкінці ХІХ сторіччя. Концепція засновника олімпійського руху сучасності – П. де Кубертена щодо розвитку олімпійського руху виявилася співзвучною міжнародним рухам ХІХ ст., серед яких – Червоний хрест, скаутські установи, рух есперанто тощо; водчас його прагнення виходили за рамки олімпійського спорту, а запропоновану їм філософію олімпізму, можливо розглядати в одному ряду з новими філософськими вченнями тієї епохи [4].

Поширенню культурно-освітньої складової сучасного олімпійського руху в освітніх програмах, істотно сприяло відкриття Міжнародної олімпійської академії (1961 р.), створення національних олімпійських академій, центрів олімпійських досліджень та освіти. При цьому, інтенсивні зміни у ставленні світового суспільства до соціально-значущого потенціалу олімпійського спорту припали на «епоху Самаранча» – період його перебування на посту президента МОК (1980–2001 рр.). Х. А. Самаранчем була ініційована і робота зі створення в країнах-учасницях олімпійського руху національних олімпійських академій – установ, метою яких є поширення знань про олімпійський рух, Олімпійські ігри, долучення молодого покоління до ідеалів і цінностей олімпізму [2].

Однак аналіз світового досвіду реалізації освітніх програм у зазначеній галузі свідчить, що більшість ініціатив і освітніх ресурсів, які реалізуються в системі сучасної олімпійської освіти, орієнтовані лише на отримання загальних уявлень про Олімпійські ігри й олімпійський рух та на активну пропаганду ідеалів і цінностей філософії олімпізму, що протягом вже кількох десятиліть характерно для політики МОК і МОА в цій сфері. Історично сформована концепція олімпійської освіти, характерна для

більшості країн, відстає від вимог сучасності, відрізняється слабким соціокультурним змістом, обмеженою критичністю і прихильністю до емоційної риторики, особливо в тій частині, яка належить до універсалізму олімпійських цінностей та виховного потенціалу олімпійської освіти [2].

Результати опитування педагогів та студентів спеціалізованих закладів вищої освіти (проведене під час 57 Сесії МОА для Молодих вчених, та 12 Сесії МОА для викладачів закладів вищої освіти; Олімпія, Греція) дозволяють відзначити, що використання культурно-освітнього потенціалу олімпійського спорту як елементу фахової підготовки студентів є одним з актуальних питань, як у підготовці фахівців галузі, так і у розвитку олімпійського руху загалом.

При цьому, лише 47 % від загальної кількості респондентів відзначили, що в їх закладах освіти олімпійський спорт розглядається як елемент гуманітарної освіти студентської молоді; також було відзначено, що у більшості з цих закладів освіти питання, пов'язані з культурно-освітнім потенціалом олімпійського спорту, вивчаються фрагментарно в рамках дисциплін: «Історія фізичної культури», «Олімпійський спорт», «Соціологія спорту», «Спортивний менеджмент», «Спортивна педагогіка» тощо, на вивчення яких, в середньому, відводиться до 7 % часу, у порівнянні з іншими дисциплінами освітніх програм. 100 % тих, хто брав участь в опитуванні, відзначили значущість включення питань, присвячених культурно-освітній складовій олімпійського руху в програму підготовки фахівців галузі. У той самий час 79 % від загальної кількості респондентів, які брали участь в опитуванні відзначили, що потребують додаткової інформації з питань структури, змісту, розвитку та реалізації культурно-освітньої складової олімпійського руху.

Наступним кроком було визначення проблем, що на думку респондентів, мають місце у впровадженні питань, пов'язаних з культурно-

освітньою складовою олімпійського руху в освітній процес закладів вищої освіти (рис. 1).

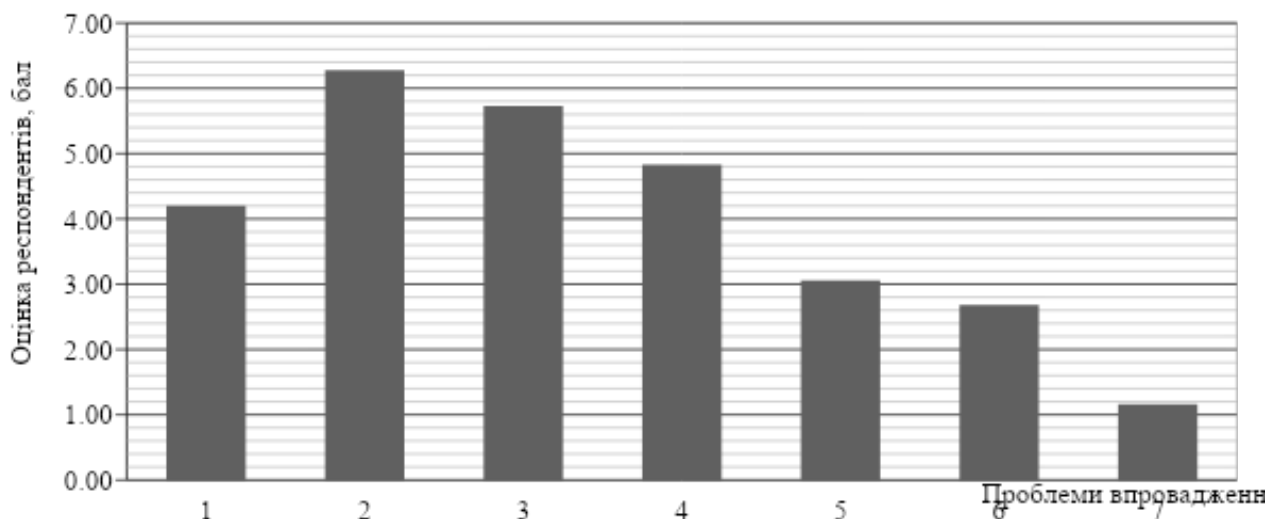

Рис. 1. Оцінка значущості проблем впровадження питань, присвячених культурно-освітній складовій олімпійського руху в процес підготовки фахівців галузі (результати опитування), (n=43),

де:

1. Культурно-освітня складова є не настільки важливою для вивчення, у порівнянні з іншими навчальними дисциплінами
2. Недостатньо інформації щодо розвитку культурно-освітньої складової олімпійського руху
3. Недостатньо кваліфікованих фахівців
4. Відсутність спеціалізованих навчальних видань
5. Низька мотивація викладачів до викладання зазначених питань
6. Низька мотивація студентів до вивчення зазначених питань
7. Ваш варіант

Результати опитування (виконувалося методом переваги), свідчать, що, на думку респондентів ($W=0,70$), до основних проблем у впровадженні питань, пов'язаних з культурно-освітньою складовою олімпійського руху як елементу якісної підготовки фахівця галузі можна віднести: незначну кількість інформації щодо розвитку культурно-освітньої складової

олімпійського руху (6,28 бала), недостатню кількість фахівців, здатних до ефективного впровадження зазначених питань у викладання освітнього матеріалу (5,73 бала), відсутність спеціалізованих навчальних видань (4,83 бала). До групи «Ваш варіант» увійшли такі проблеми, як складність у викладанні зазначеного матеріалу, що пов'язана із великим обсягом інформації з різних галузей знань; низький базовий освітній рівень студентської молоді для сприйняття інформації, пов'язаної з питаннями мультикультуралізму, творами мистецтв, історичними подіями тощо; істотна орієнтація молодого покоління на комерційну діяльність після отримання диплома та майбутню економічну вигоду від отримання знань; вкрай вузьке розуміння педагогами поняття «культурно-освітня спадщина», що не виходить за рамки понять «олімпійські цінності» та «олімпійська освіта».

Наступним кроком було визначення основних шляхів подолання проблем впровадження питань, присвячених культурно-освітній складовій олімпійського руху в процес підготовки фахівців галузі (рис. 2). Отримані результати свідчать, що, на думку респондентів, одним з найефективніших шляхів у вирішенні цього питання є впровадження спеціалізованого навчального курсу для фахівців галузі, що передбачає окрім робочої програми, розробку методичного супроводу навчальної дисципліни (6,64 бала), також ефективними шляхами респонденти вважають активізацію науково-дослідної роботи з вивчення різних аспектів культурно-освітньої складової олімпійського руху (5,12 бала), організацію та проведення наукових конгресів, конференцій та семінарів різного рівня з метою сприяння обміну досвідом між фахівцями галузі (4,97 бала) тощо. До групи «Ваш варіант» потрапили такі відповіді, як перегляд відеоматеріалів, відвідання спеціалізованих тематичних виставок, співпраця закладу освіти з мистецькими установами та ін.

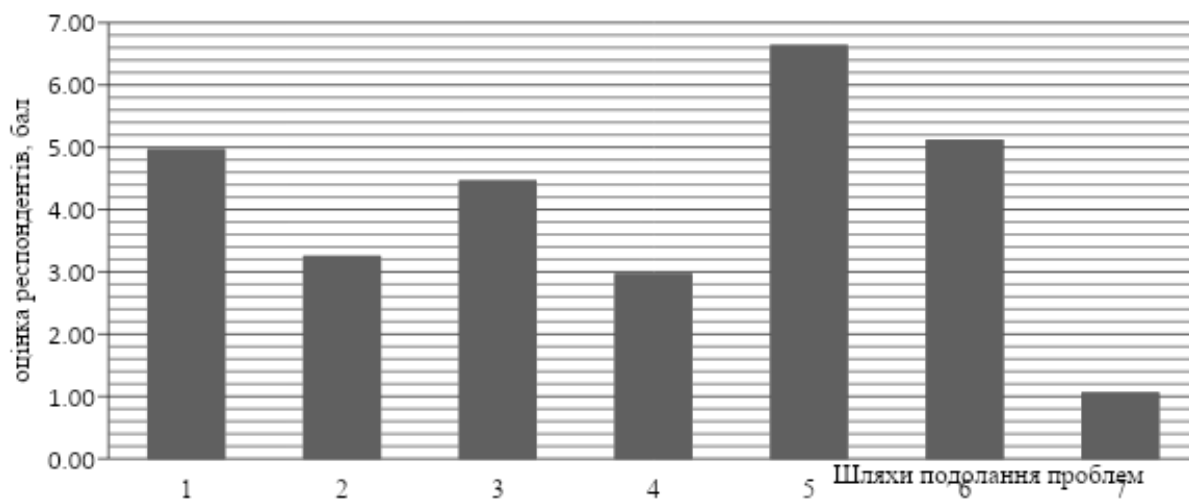

Рис. 2. Оцінка значущості шляхів подолання проблем впровадження питань, присвячених культурно-освітній складовій олімпійського руху в процес підготовки фахівців галузі (результати опитування), (n=43),

де:

1. Організація спеціалізованих конференцій
2. Публікація спеціалізованого матеріалу
3. Запрошення фахівців до читання лекцій студентам
4. Включення спеціалізованого матеріалу до інших навчальних

дисциплін

5. Запровадження спеціалізованого освітнього курсу
6. Активізація науково-дослідної роботи у зазначеному напрямі
7. Ваш варіант

У рамках дослідження також було проведено аналіз освітніх програм, що реалізуються у закладах вищої освіти різних країн світу, який дозволив виділити ті заклади освіти, де надбання олімпійського спорту, його культурно-освітній потенціал, широко використовуються як складова гуманітарної освіти студентів.

Так, одним зі світових лідерів у цьому питанні є Інститут історії спорту, що функціонує в структурі Німецького Університету спорту у Кельні, який спеціалізується на дослідженні та викладанні сучасної та культурної історії спортивного та олімпійського руху. У рамках освітнього

процесу студенти вивчають питання взаємодії «культури спорту», «культури руху» із соціальними процесами, що відбуваються у суспільстві. Знання історії та традицій дозволяє фахівцям різнобічно сприймати сучасні тенденції різних аспектів спортивної діяльності та критично ставити їх під сумнів.

Можна відзначити й співпрацю Пелопоннеського університету (Тріполі, Греція) із Міжнародною олімпійською академією щодо реалізації спільної магістерської програми. А також виділити роль науково-дослідної роботи в освітньому процесі студентів Автономного університету Барселони (Іспанія) та Університету Західного Онтаріо (Канада) тощо.

Серед спільних рис впровадження питань олімпійської освіти, у тому числі й тих, що пов'язані з реалізацією культурно-освітньої складової олімпійського руху в різні періоди історії у профільних закладах вищої освіти зазначених країн можна виділити:

1) видавничу діяльність, спрямовану на створення навчально-методичної літератури та інформаційних матеріалів з питань олімпійського спорту, олімпійської освіти тощо;

2) запровадження спеціалізованого навчального курсу, основна мета якого надати студентам основи знань з олімпійського руху в цілому та різних питань, пов'язаних з ціннісним мультикультурним потенціалом олімпійського спорту, зокрема;

3) включення питань, пов'язаних з олімпійською освітою у план проходження практики/стажування за профілем майбутньої діяльності, з метою практичного закріплення здобувачами вищої освіти теоретичних знань;

4) відкриття на базі закладу освіти олімпійських музеїв, проведення заходів з різних аспектів історії та сьогодення олімпійського руху й Олімпійських ігор (конференцій, семінарів, круглих столів, конкурсів, олімпіад, тощо).

Дослідження дозволяють відзначити, що сьогодні, одним зі світових лідерів у розробці освітніх програм та використанні надбань олімпійського спорту як складової системи гуманітарної освіти студентів є Україна. Цьому визнанню передувала кропітка робота, підсумком якої стало відкриття у 2019 р. Навчально-наукового олімпійського інституту НУФВСУ, який також отримав визнання МОК, як центр наукових досліджень.

Освітня діяльність ННОІ НУФВСУ охоплює такі рівні освіти, як «бакалавр», «магістр», «аспірант» та «докторант».

Для здобувачів вищої освіти фахівцями Навчально-наукового олімпійського інституту НУФВСУ викладаються такі дисципліни, як:

- на освітньо-кваліфікаційному рівні «бакалавр»: «Спорт як соціальне явище»; «Олімпійський спорт», «Олімпійський спорт і освіта» та ін.;
- на освітньо-кваліфікаційному рівні «магістр» реалізується програма «Олімпійський спорт та система олімпійської освіти»; основними дисциплінами, фахово-гуманітарної спрямованості є: «Олімпійський рух у сучасному суспільстві», «МОК та олімпійська система», «Історичні, організаційні та правові аспекти сучасного олімпійського спорту», «Олімпійська освіта», «Культурна спадщина олімпійського спорту» та ін.
- для здобувачів наукового ступеня доктор філософії: «Сучасні проблеми професійної та дослідницько-інноваційної діяльності з фізичної культури і спорту»; «Наукові проблеми сучасного олімпійського та професійного спорту» та ін.

Зазначене дозволяє вести мову про комплексний системний підхід до вивчення ролі та місця культурно-освітньої складової в системі підготовки педагогічних кадрів для галузі «фізична культура і спорт

Список літератури:

1. Бубка С. Олимпийский спорт в обществе: история развития и современное состояние. Киев: Олимпийская литература; 2012. 238 с.

2. Булатова М, Платонов В. Олимпизм и олимпийское образование: история, современность, будущее. Наука в олимпийском спорте. 2018;4:4-27.
3. Georgiadis K. The educational value of olympism. In: A Paper Presented to the 54th International Session for Young Participants. 2014 Jun. 15-29; Olympia. Olympia: International Olympic Academy; 2014. p. 5
4. Muller N, ed.Coubertin P. de. Olimpism: Selected Writings. Laysanne: IOC; 2000. 864 p.
5. Naul R. Olympic education: what do students know and think about Olympic ideais? Wychowanie fizyczne i sport. 1999;XLIII(1):30-6.

РЕБРИНА Андрій

аспірант Хмельницького національного університету

БУБЛЕЙ Юрій

*вчитель фізичної культури першої категорії,
НВК «Школа I-II ступенів –лицей № 38 ім. В.М. Молчанова»*

ЗАЛЕЖНІСТЬ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ВІД ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ТА ЇХ ФІЗИЧНОЇ ТА ПСИХОФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTI

Здоров'я – це природна й абсолютна життєва цінність, яка займає верхній ступінь в ієрархії людських цінностей, а також у системі таких категорій людського буття, як інтереси та ідеали, гармонія, краса, сенс і щастя життя, творча праця, програма та ритм життєдіяльності. У міру зростання добробуту населення, задоволення його природних первинних потреб (у їжі, житлі та ін.) відносна цінність здоров'я все більше зростатиме.

Питання про сутність і значущість здоров'я завжди було центральною методологічною проблемою багатьох наукових досліджень. Відомий філософ Юдін Б. Г., характеризуючи проблеми цінності здоров'я, відзначає, що «здоров'я ... може бути настільки значимою цінністю, що може

диктувати цілі, наміри й дії як окремих людей, так і соціальних інститутів аж до суспільства загалом» [3, с. 63-64].

Здоров'я як ціннісна категорія цікавила багатьох зарубіжних та вітчизняних дослідників, зокрема таких, як В. Войтенко, Г. Апанасенко, М. Гончаренко, С. Волков, В. Казначеева, С. Горбунова, Л. Сущенко, А. Залманова та інші.

Ставлення до здоров'я обумовлено об'єктивними обставинами, у тому числі вихованням та навчанням. Воно проявляється у діях та вчинках, думках та судженнях людей щодо факторів, що впливають на їх фізичний та психічний добробут. Критерієм міри адекватності ставлення людини до здоров'я на поведінковому рівні може служити ступінь відповідності дій та вчинків людини вимогам здорового способу життя, а також нормативним вимогам медицини, санітарії, гігієни. Ставлення до здоров'я включає і самооцінку людиною свого фізичного і психічного стану, яка є свого роду індикатором і регулятором її поведінки [1].

Чисельні опитування учасників освітнього процесу виявляють тенденцію прямої пропорційності між ступенем задоволення власною фізичною та психофізичною підготовленістю та інтенсивністю дотримання норм здорового способу життя. Так, здобувачі освіти, що оцінюють стан своєї фізичної та психофізичної підготовленості як достатній чи високий на 43% частіше упевнено заявляють, що ведуть здоровий спосіб життя, у порівнянні з тими, що оцінюють власну підготовленість як задовільну або недостатню. Усього за результатами опитування норм здорового способу життя дотримуються 58% респондентів, 26% опитаних намагаються дотримуватися та 16% не дотримуються здорового способу життя. Лише 15% респондентів, що оцінили рівень власної фізичної та психофізичної підготовленості як недостатній зазначили, що регулярно дотримуються норм здорового способу життя, 31% цієї спільноти активно працює над підвищенням рівня власної підготовленості. При цьому 98% опитаних

усвідомлюють цінність власного здоров'я, а 74% визначають пряму залежність власного здоров'я від способу життя.

Очевидно, причина невідповідності між потребою у здоров'ї та її дійсною повсякденною реалізацією людиною полягає в тому, що здоров'я зазвичай сприймається людьми як щось безумовна потреба в якому хоч і усвідомлюється, але подібно до кисню, відчувається лише в ситуації його дефіциту. Чим адекватніше ставлення людини до здоров'я, тим інтенсивніше піклування про нього й тим кращий в неї рівень психофізичної підготовленості. Так, про необхідність більшої турботи про своє здоров'я висловилося 25,9% осіб із достатнім та високим рівнем фізичної та психофізичної підготовленості, 36,8% – із задовільною та 58,8% – з поганою.

Таким чином за результатами опитування робимо висновок, що досягнення певного рівня фізичної та психофізичної підготовленості активізує мотиваційно-ціннісний компонент особистості, на фоні чого людина виражає активно позитивне емоційне ставлення до фізичної культури, сформовану потребу в ній, систему знань, інтересів, мотивів і переконань, все це направляє вольові зусилля особистості, пізнавальну і практичну діяльність на опановування цінностями фізичної культури, націлює на здоровий образ життя, фізичне вдосконалення. Спрацьовує своєрідний ефект сніжного кому – що кращими є досягнення особистості, то більшого вона прагне досягти надалі.

Ще одним результатом дослідження є виявлення низького рівня усвідомлення здобувачами освіти прямої залежності між рівнем здоров'я та рівнем фізичної та психофізичної підготовленості. Так відповіді респондентів на запитання «Чи можна вважати здоровою людину з низьким рівнем фізичної та психофізичної підготовленості?» виявили, що 21% вважають це можливим, а 51% заперечують такий взаємозв'язок, 28% – не мають чітко визначеної позиції.

Таким чином, менше третини опитуваних мають чіткі уявлення про тісний взаємозв'язок здоров'я людини та того рівня підготовленості, що вона виявляє й в цьому напрямку необхідно проводити інтенсивну просвітницьку діяльність вибудовуючи чітку парадигму: «Здоровий спосіб життя → здоров'я → фізична і психофізична підготовленість». В умовах погіршення стану здоров'я нарощування рівня фізичної та психофізичної підготовленості є неможливим.

В більшості ж випадків саме потреба в фізичному самовдосконаленні та психофізичному розвитку – головна спрямовуюча і регулююча сила поведінки особистості, яка стимулює до фізичної активності та дотримання норм здорового способу життя [3].

За даними ВООЗ, здоров'я людини на 70-80% визначається її власним ставленням до здоров'я та відповідною поведінкою [1]. Таким чином, найважливіша роль у зберіганні та формуванні здоров'я належить самій людині, її способу життя, цінностям, установкам, ступеню гармонізації її внутрішнього світу і стосунків з оточенням, а суб'єктивне ставлення людини до свого здоров'я і здорового способу життя є як важливим чинником регуляції її здоров'я, так і джерелом зміни її поведінки стосовно здоров'я. Тому одним із напрямків роботи зі здобувачами освіти має стати формування ціннісного ставлення до власного здоров'я та відпрацювання навичок фізичного самовиховання.

Фізичне самовиховання розуміється як процес цілеспрямованої, свідомої, планомірної роботи над собою, орієнтований на формування здорової, фізично й психічно витривалої особистості. Він включає сукупність прийомів та видів діяльності, що визначають і регулюють емоційно забарвлену, дієву позицію особистості щодо свого здоров'я, психофізичного стану, фізичного вдосконалення та способу життя [4].

Фізичне виховання та освіта не дадуть довгострокових позитивних результатів, якщо вони не активізують внутрішню потребу особистості бути здоровим та прагнення до самовиховання та самовдосконалення.

Список літератури:

1. Головіна В.А. «Фізичне виховання». / Головіна В.А., Коробкова А.В., К.: «Вища школа», 2008 р. – 332 с.
 2. Марченко О.Ю. Відношення студентів, які займаються та не займаються спортом до занять фізичним вихованням. Науковий журнал. – Харків: ХОВНОКУ-ХДАДМ (Засновник журналу: Харківське обласне відділення Національного олімпійського комітету України, видавництво ХДАДМ), 2009.– 211 с.
 3. Юдин Б. Г. Здоровье человека как проблема гуманитарного знания / Б. Г. Юдин // Философия здоровья — М.: 2001. — С. 61-85.
 4. Ascı F. N. The effects of physical fitness training on trait anxiety and physical self-concept of female university students. Psychology of Sport and Exercise. 2003, no.4, pp. 255–264.
- Kramida I. E. Pedagogika, psihologia ta mediko-biologicni problemi fizicnogo vihovanna i sportu [Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports], 2013, vol.4, pp. 30–34.

РОМАНОВСЬКА Тетяна,
викладач фізичного виховання Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Вступ. Останнім часом в Україні спостерігається стійка тенденція зниження рівня рухової активності та погіршення стану здоров'я підростаючого покоління. Малорухливий спосіб життя, знижений інтерес

до фізичної культури, нервові, психічні й емоційні напруження – головні причини захворювання дітей. Обмеження м'язових зусиль стають причиною захворювань різних систем організму [2]. Протидією негативним наслідкам обмеження рухового режиму студентів є фізична культура і спорт, які можуть бути важливим чинником збереження і зміцнення здоров'я, всебічного розвитку, покращення працездатності та зниження втомлюваності, підвищення опірності організму до різних захворювань у період навчання [3]. Покращення фізичного стану студентів, а отже, і рівня здоров'я, можливе лише за умови проведення систематичних цілеспрямованих занять фізичними вправами, що мають тренувальні режими та мають розвивальний характер. Кількість студентів, які займаються систематично фізичними вправами організовано та самостійно, може збільшитися тільки за умови підвищення мотивації до цих занять [1, 4].

Мета роботи: науково обґрунтувати особливості формування мотивації студентів до фізичного самовдосконалення як у системі організованих, так і самостійних занять фізичною культурою і спортом.

Методи дослідження: аналіз та синтез науково-методичної та педагогічної літератури щодо проблеми дослідження; анкетування; хронометраж рухової активності студентів; методи математичної статистики.

Результати дослідження. Мотивація – це співвідношення цілей, що стоять перед людиною, яких вона прагне досягти, і внутрішньої активності особистості, тобто її бажань, потреб і можливостей.

Рівень інтересу до фізичного виховання і спорту у студентської молоді є недостатньо високим. З віком у студентів спостерігається тенденція зниження інтересу до фізичної культури та спорту. На ставлення студентської молоді до фізичного виховання впливають такі основні фактори: нестача вільного часу, відсутність спортивної бази й потрібних

секцій, поганий стан здоров'я та втома. Основними мотивами занять фізичною культурою для студентів є: можливість підвищити свою фізичну підготовленість, поліпшити стан здоров'я, навчитись техніки фізичних вправ та отримати добрі оцінки. Слід додати, що у студентів спостерігається завищена самооцінка фізичної підготовленості.

Отримані нами результати свідчать, у першу чергу, про недостатню роль фізичного виховання як фактора, що підвищує рухову активність протягом навчального дня. Базовий, сидячий і малий рівні рухової активності, починаючи з першого курсу, збільшуються в обсязі, а незначні темпи приросту середнього і високого рівнів навантажень не в змозі заповнити руховий дефіцит.

Встановлено, що кожній людині характерна своя величина рухової активності, яка строго індивідуалізована. Вона залежить від віку, статі, стану здоров'я, рівня фізичної підготовленості, кліматичних умов, організації навчально-виховного і фізкультурно-оздоровчого процесу, режиму дня і багатьох інших факторів.

Розглядаючи проблему здоров'я студентів у контексті з фізичною підготовленістю і, вивчивши її в рамках проведеного дослідження, можна стверджувати, що:

– між фізичною підготовленістю і рівнем здоров'я у студенток спостерігається тісний взаємозв'язок, це виявляється в тому, що зі збільшенням кількості студенток із задовільною і поганою фізичною підготовленістю, відбувається збільшення кількості тих, хто хотів би поліпшити своє здоров'я;

– кількість тих, хто вважає свою фізичну підготовленість відмінною чи доброю, серед студентів усіх навчальних груп утримується на рівні 71–77 %, а в дівчат кількість таких постійно зменшується від 79,2 % на першому курсі до 82,4 % на четвертому курсі;

– найбільша кількість студентів – як юнаків, так і дівчат – із задовільною чи поганою фізичною підготовленістю представлена на випускних курсах – 32,5 % хлопців і 30,5 % дівчат;

– кількість дівчат, які хотіли б поліпшити своє здоров'я, постійно збільшується від 43,6 % на першому курсі до 81 % на четвертому курсі; у юнаків найбільша кількість охочих поліпшити здоров'я спостерігається на перших курсах – 66,2 %, на четвертих курсах – 54,4 %. Систематизувавши отримані нами результати, можна стверджувати, що:

– більшість студентів позитивно ставляться до фізичного виховання і розуміють значущість теоретичних знань для самостійних занять фізичними вправами;

– у навчальному процесі з фізичного виховання у навчальному закладі обмежена кількість теоретичних занять з фізичної культури. У зв'язку з браком часу на заняттях фізичного виховання, теоретичні знання про самооцінку фізичного розвитку і фізичної підготовленості, вплив фізичного навантаження на організм людини можна ввести в такі дисципліни, як біологія, анатомія, валеологія. Заняття фізичної культури обов'язково повинні включати теоретичну частину, яка вміщувала б матеріал про дозування фізичних навантажень, критерії ефективності занять фізичними вправами, структуру і зміст індивідуальних фізкультурно-оздоровчих програм;

– домашні завдання з фізичної культури повинні включати складання індивідуальної програми, яку перевіряє викладач фізичного виховання і коректує її виконання. Критерієм ефективності повинен бути приріст власних результатів відповідно до вихідного рівня;

– інтенсивність мотивації до самовдосконалення знаходиться на низькому рівні – 32–46 % становлять юнаки і 48–56 % дівчата, що вимагає розробки комплексу стимулів як у системі освітнього, так і сімейного виховання.

Висновки. Виявлено структуру мотивів до занять фізичною культурою та спортом студентів 15–19 років, яка має вікову динаміку з різним факторним внеском, однак визначається постійно загальною ієрархією побудови, що притаманна сучасній студентській молоді: пріоритетними мотивами є зміцнення здоров'я (62 %), удосконалення форми тіла (58 %), досягнення високого спортивного результату (32 %), спілкування з друзями й активний відпочинок (28–32 %).

Вагомими причинами невиконання домашніх завдань з фізичного виховання є відсутність інтересу до самостійних занять фізичними вправами студентів, відсутність індивідуальних програм, недосконалість системи педагогічного контролю фізичного стану у процесі фізичного виховання, яка має у своєму арсеналі тільки рухові тести, результати яких залежать від кумулятивного ефекту, і зміни їх починають виявлятися на 3–4 тижні занять, крім того, їх неможливо виконувати в домашніх умовах.

Список літератури:

1. Безверхня Г. В., Маєвський М. І. Мотивація до занять фізичним вихованням студенток педагогічних спеціальностей. Слобожанський науково-спортивний вісник. 2015. № 2(46). С. 28–33. [dx.doi.org/10.15391/snsv.2015-2.004](https://doi.org/10.15391/snsv.2015-2.004).
2. Белікова Н. О. Підвищення рівня рухової активності та зміцнення здоров'я старшокласниць у процесі занять аквааеробікою / Н.О. Белікова, І.С. Шнит. Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Луцьк, 2019. Вип. 35. С. 80–85.
3. Ворона В. В. Стан здоров'я учнів та їх мотивація до занять фізичною культурою в школі. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2016. № 1 (55). С. 190–197.
4. Франків Е. Е. Мотивація двигательной активности школьников / Е. Е. Франків, И. М. Григус. Теорія та методика фізичного виховання. 2012. № 06. С. 15–18.

РЯБЧЕНКО Ольга,
ст. викладач кафедри гімнастики,
танцювальних видів спорту та хореографії
Харківської державної академії фізичної культури та спорту

РОЗВИТОК САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТРЕНЕРА-ВИКЛАДАЧА ПІД ЧАС ПЕРЕБУВАННЯ ЗА КОРДОНОМ

Анотація. На сьогодні все більше зростають потреби викладача в самореалізації [2]. Під час перебування за кордоном змінюються умови тренерської та педагогічної праці, виникають нові потреби в суспільстві, відбувається еволюція науки та практики. Зростають потреби швидко реагувати на зміну навчально-тренувального процесу та вимог щодо реалізації складніших завдань [6].

Ключові слова: самоосвіта, самоосвітня діяльність, управління, художня гімнастика.

Вступ. В період перебування в країні – Болгарія, ми почали вивчати методику проведення навчально-тренувальних занять з художньої гімнастики для дівчат молодшого шкільного віку. Особливості розвитку самоосвітньої діяльності, як тренера-педагога полягають, по-перше: в ознайомленні з культурою болгарської художньої гімнастики, по-друге – з технікою навчання базовим елементам без предметів та з предметами. Антоніна Ганчева – головний тренер клубу ЕТАР м. Велико-Тирново, доповіла про самоосвіту з художньої гімнастики, яку вона отримала протягом всього життя. Одним з найкращих дослідів є спільний розвиток гімнасток між країною Єгипет та Болгарією. Наразі результатом самоосвітньої діяльності тренерів клубу є титулована спортсменка, переможниця міжнародних змагань, призерка чемпіонатів Європи та Світу – Стіліана Ніколова.

Мета дослідження – розкрити зміст самоосвітньої діяльності тренера-викладача та визначити аспекти управління тренувальним процесом в умовах перебування за кордоном.

Завдання дослідження:

1. На підставі вивчення спеціальної літератури проаналізувати особливості розвитку самоосвітньої діяльності фахівців з фізичної культури та спорту.

2. Виявити рівень тренувальних занять в клубі ETAR м. Велико-Тирново, Болгарія.

3. Запропонувати методичну та практичну допомогу для реалізації якісного управління тренувальним процесом в даному клубі.

Матеріали і методи дослідження. Аналіз й узагальнення науково-методичної літератури з теми дослідження, теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури, узагальнення досвіду практичної роботи з гімнастками молодшого шкільного віку.

Результати дослідження та їх обговорення. Вивчення та аналіз дослідження щодо розвитку самоосвітньої діяльності тренера-викладача свідчить про широке застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Саме сьогодні, в умовах воєнного часу, фахівці з фізичної культури та спорту постійно оновлюють зміст, вдосконалюють форми і методи в обраному виді спорту.

Самоосвіта в професійній діяльності тренера-викладача, як і в будь-якій іншій діяльності, дозволяє отримати нові знання і спрямувати їх в область практичної реалізації, що сприяє професійному зростанню [4].

В Болгарії активно інформують всі новини з художньої гімнастики, складають відеокліпи, діляться фотознімками гімнасток як збірної команди (БФХГ), так і звичайними фотографіями з минулих змагань в різних куточках країни. Це дозволяє тренерам-викладачам спостерігати за усіма

подіями, які відбуваються в містах і бути проінформованими щодо майбутніх міжнародних змагань з художньої гімнастики.

Правила змагань з художньої гімнастики стимулюють високий рівень розвитку рухливості у суглобах, обумовлюючи спосіб виконання елементів різних груп складності [3]. Тому в навчально-тренувальному процесі з художньої гімнастики особливої уваги набуває розвиток такої фізичної якості – як гнучкість. За допомогою амплітудної рухливості у суглобах, дівчата молодшого шкільного віку мають здібність навчитися складнішим вправам на гнучкість і показати високий рівень виконання елементів змагальної програми.

На сьогодні професійне самовдосконалення тренерів-викладачів шляхом цілеспрямованої самоосвітньої діяльності в художній гімнастиці, свідчить про високий рівень навчально-тренувальних занять в клубі ETAR м. Велико-Тирново. Але для підготовки гімнасток до найвищих досягнень на державних і міжнародних змаганнях, на жаль не вистачає фізичних вправ на розвиток гнучкості.

Отже, під час тренувань в клубі ETAR була запропонована розминка на килимі та біля шведської стіни. Для підвищення рухливості у суглобах були застосовані вправи з гумою і вантажами [5]. Таким чином, для покращення розвитку активної й пасивної гнучкості у гімнасток молодшого шкільного віку, був реалізований якісний підхід до кожної спортсменки та збережені традиції управління навчально-тренувальним процесом в даному клубі.

Висновки. Конструктивний аналіз спеціальної науково-методичної літератури дав можливість широко розкрити зміст самоосвітньої діяльності тренера-викладача та визначити аспекти управління тренувальним процесом в умовах перебування за кордоном.

Результати дослідження показують високий рівень навчально-тренувальних занять в клубі ETAR, де протягом останнього часу особливої

уваги набули вправи на розвиток активної й пасивної гнучкості у гімнасток молодшого шкільного віку.

Запропонована методика та застосування практичної майстерності опановування вправами без предмета та з предметами, підвищила виконання вправ змагальної програми з художньої гімнастики.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку. Подальші дослідження передбачається провести в напрямку вивчення сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для реалізації якісного управління тренувальним процесом в спортивному клубі ETAR.

Список літератури:

1. Гончаренко С. У. (1997), Український педагогічний словник, К., Либідь, 376с.
2. Жорова І. Я., Кузьмич Т. О., Назаренко Л. М. (2012), Самоосвіта педагога як умова підвищення його професійної компетентності, Методичні рекомендації, Херсон, РІПО, 80 с.
3. Сосіна В. Ю., Руда І. Є (2009), "ГНУЧКІСТЬ ЯК КРИТЕРІЙ МАЙСТЕРНОСТІ У СУЧАСНІЙ ХУДОЖНІЙ ГІМНАСТИЦІ", Львівський державний університет фізичної культури, С. 248-251.
4. Царенко К. В. (2016), Аналіз результатів педагогічного експерименту з розвитку професійно-педагогічної компетентності тренерів-викладачів ДЮСШ на курсах підвищення кваліфікації. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. Запоріжжя, КПУ, Вип. 49 (102), С. 220-229.
5. Рябченко О. В. (2020), "Удосконалення змагальної програми юних гімнасток за рахунок використання засобів спеціальної фізичної підготовки", XX Міжнародна науково-практична конференція, "Фізична культура, спорт і здоров'я, стан проблеми та перспективи" ХДАФК, С. 86-87.
6. Хлебнікова Т. М. (2020), "САМООСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА", Матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції, Модернізація управління в контексті вимог Закону України «Про освіту», Харків, С. 368-373.

7. Квасниця. Самоосвіта як шлях професійного вдосконалення тренера-викладача. https://otherreferats.allbest.ru/pedagogics/01032574_0.html.

САМСОНЮК Олександр,
голова спортивно-технічної комісії Федерації бадмінтону України

«SHUTTLE TIME – ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД ВИКЛАДАННЯ ВАРІАТИВНОГО МОДУЛЮ «БАДМІНТОН»

У 2012 році Міжнародна федерація бадмінтону ініціювала та розпочала втілення новітньої програми викладання бадмінтону в школах Shuttle Time. Це шкільна програма, що підтримує принцип, згідно з яким діти повинні вести здорове та активне життя як у школі, так і поза нею. Мета програми – зробити бадмінтон доступним та популярним видом спорту серед школярів.

На сьогодні програма Shuttle Time успішно реалізується в 137 країнах. З 2019 року ця програма активно почала впроваджуватись в Україні. На сьогодні 30 тренерів-викладачів, які пройшли відповідне навчання та отримали міжнародні сертифікати, проводять відповідні семінари для вчителів та викладачів фізичного виховання у всіх куточках України.

Основою програми Shuttle Time є набір вправ, які є уніфікованими та можуть використовуватись на уроках фізичної культури як для загального розвитку фізичних здібностей учнів, так і для базової підготовки для подальших занять у відповідній спортивній секції або спортивній школі. Уроки програми орієнтовані на охоплення учнівської молоді у віці від 6 до 16 років.

Програма Shuttle Time містить плани проведення 22 уроків. План кожного уроку містить 4 розділи, які сформовані з підготовчих, основних та вправ на закріплення матеріалу. Кожен розділ спирається на вміння, що

були вивчені на попередніх уроках. Програма побудована таким чином, що перші 10 уроків призначених для учнів, які мають незначний досвід бадмінтону або зовсім не мають його. Це дозволяє підготувати всіх учнів до подальшого вивчення технічних елементів гри бадмінтон, що будуть викладені в наступних уроках програми.

Кожен урок програми Shuttle Time базується на 60 хвилинах активності та містить різноманітні технічні, фізичні вправи, а також та веселі ігри для учнів. Викладачі можуть проводити уроки послідовно відповідно до запропонованого плану з 1-го по 22-ий, так і адаптувати порядок та зміст в різний спосіб виходячи від рівня підготовленості учнів та наявної матеріально-технічної бази навчального закладу. Повний опис уроків з розподілом всіх вправ по розділах, а також графічним та схематичним зображеннями елементів вправ викладені у відповідному посібнику. Програма Shuttle Time є дуже гнучкою, що дає вчителям можливість:

- проводити уроки спільно для дівчат та юнаків;
- зменшувати або збільшувати кількість вправ та уроці або загалом тривалість уроку;
- адаптувати вправи та навантаження в залежності від підготовленості учнів;
- повторювати вправи, розділи або уроки у цілому;
- створювати нові плани проведення уроків використовуючи вправи з усього курсу програми.

Надзвичайно важливою особливістю програми Shuttle Time є її інтерактивність. Адже плани уроків це не лише суха теорія, що викладена у відповідному посібнику, а й 92 відеокліпи в яких наочно продемонстровано виконання вправ відповідно до плану кожного уроку. Окрім цього, ще одним помічником для вчителів та викладачів фізичного виховання є додаток для мобільних пристроїв Shuttle Time, який може бути

встановленим на пристроях, що працюють під керуванням операційними системами Android та iOS. Це посібник, який завжди під рукою у вчителя. Він дозволяє отримати миттєвий доступ до:

- планів уроків з детальним описом розділів та вправ;
- відеокліпів, які відповідають планам уроків;
- правил гри у бадмінтон;
- схеми майданчика для бадмінтону та його розмірів;
- електронного табло для ведення рахунку гри у бадмінтон;
- електронної таблиці результатів для турніру з бадмінтону.

Як зазначено вище, уроки можуть бути адаптовані в залежності від матеріально-технічної наповненості навчального закладу. Проте нижче буде наведено перелік інвентарю, який необхідний для повноцінної роботи за програмою Shuttle Time:

- ракетки для бадмінтону;
- волани;
- сітка для бадмінтону;
- повітряні кульки;
- гімнастичні палиці та кола;
- легкоатлетичні конуси;
- координаційна драбина.

Таким чином, весь комплекс інструментів, які пропонує програма Shuttle Time дозволяє викладачам, маючи незначний досвід та знання про бадмінтон, проводити уроки з новим набором вправ та рухової активності, що надалі залучатиме дітей до занять фізичною культурою та спортом, а також спрямовуватиме їх на подальше вивчення бадмінтону як на уроках фізичної культури, так і в спортивних секціях. Програма Shuttle Time є чудовим доповненням до варіативного модуля «Бадмінтон» навчальної програми з фізичної культури для загальноосвітніх та для професійно-технічних навчальних закладів.

Список літератури:

1. Матеріали сайту Міжнародної федерації бадмінтону – <https://shuttletime.bwfbadminton.com/>.
2. Матеріали сайту Федерації бадмінтону України – <https://ubf.com.ua/shuttle-time-ukraine/>.

САФОНОВ Юрій,

*доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти
України, заступник директора ДНУ «ІМЗО»*

ІННОВАЦІЙНА ПАРАДИГМА УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ КАПІТАЛОМ ВИДАВНИЧОЇ ГАЛУЗІ

На виконання науково-прикладного дослідження 0122U002363

Трансформаційні процеси сучасного у національного макроекономічного середовища потребують пошуку підходів до управління людським капіталом як пріоритетним трудовим ресурсом видавничої галузі – це забезпечить стратегію її розвитку, визначить прогрес у бізнес-просторі.

Концепція людського капіталу була запропонована американським дослідником, лауреатом Нобелівської премії у галузі економіки 1992 року – Гері Стенлі Беккером. «Наявний у людини запас знань, вмінь, навичок, мотивацій та ін. На думку Г. Беккера, інвестиціями у людський капітал є витрати на здобуття ступеня освіти, кваліфікації, накопичення певного виду досвіду, підтримки здоров'я тощо. Як правило, вкладення у людський капітал здійснюються з метою отримання доходу з урахуванням прийнятих інвестором очікуваних норм віддачі, причому віддача від вкладень у розвиток людського потенціалу в середньому більша, ніж віддача від економічного капіталу [1].

Людський капітал – це комплекс: фізичне здоров'я, знання, вміння та компетенції, потенційні можливості та мотивації, які забезпечать потреби національної економіки та суспільства. Людський капітал має сприяти підвищенню продуктивності праці та ефективності у макроекономічному середовищі.

В умовах гострих глобалізаційних процесів та європейської інтеграції людський капітал стратегічної видавничої галузі – це уособлення інноваційної спрямованості розвитку.

Управління людським капіталом – це вплив на стратегію розвитку видавничої галузі національної економіки, виокремлення системних проблем: необхідність регулювання трудових витрат, пов'язаних із видавничою діяльністю, оптимізація, збільшення фінансових ресурсів, щодо підвищення ефективності праці, позитивного впливу на кінцевий результат системи господарювання у видавничій галузі; необхідність врахування впливу соціальних факторів внутрішнього макроекономічного середовища держави на стратегічний розвиток видавничої галузі.

Економічні механізми управління людським капіталом у видавничій галузі національної економіки – це є інструменти оперативного, тактичного та стратегічного впливу на систему господарювання галузі, орієнтир прийняття ефективних управлінських рішень у нестабільних умовах розвитку національної економіки.

Людський капітал у видавничій галузі – це система колообігу, яка забезпечує максимізацію результатів господарської діяльності при цьому необхідна кількісна сегментна оцінка ефективності використання людського капіталу за лінійними та функціональними чинниками.

Сформована концептуальна модель композиційного механізму управління людським капіталом у видавничій галузі містить достатній методологічний, інформаційний і функціонально-орієнтовний

інструментарій, який забезпечує стратегію розвитку видавничої галузі національної економіки.

Інноваційне спрямування системи управління людським капіталом – це пріоритетний цілеспрямований напрямок стратегії розвитку видавничої галузі держави.

Список літератури:

1. Becker G. S. Human capital: a theoretical and empirical analysis with special reference to education. New York, Columbia University Press, 1975. 286 p.
2. Про видавничу справу : Закон України від 5.06.1997 р. № 318-97-ВР. Дата оновлення : 04.10.2018. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/318/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 15.12.2018).
3. Про державні цільові програми : Закон України від 18.03.2004 р. № 1621-IV. Дата оновлення : 12.10.2018. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/1621-15> (дата звернення 17.12.2018).
4. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів : Закон України від 23.09.1997 р. № 540/97-ВР. Дата оновлення : 01.01.2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 30.07.2019).
5. Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні : Закон України від 6.03.2003 р. № 601-IV. Дата оновлення : 6.11.2016. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/601-15> (дата звернення 30.07.2019).
6. Теремко В. Видавництво XXI століття. Виклики і стратегії : монографія. К. : Академвидав, 2012. 323 с.

СОБКО Наталія,
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри теорії та методики олімпійського і професійного спорту Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка;
вчитель фізичної культури КЗ «Ліцей «Науковий»
Міської ради міста Кропивницького»
СОБКО Сергій,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання і рекреаційно-оздоровчої роботи Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

РОЗВИТОК СИЛОВИХ ЯКОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЗАСОБАМИ КРОСФІТУ

Погіршення здоров'я та фізичного розвитку школярів, постійне зниження рівня їхньої фізичної підготовленості ставлять перед вчителями фізичної культури питання удосконалення фізичного виховання молоді шляхом збільшення обсягу та урізноманітнення рухової активності, залучення до нових цікавих видів оздоровчої фізичної культури [7].

Питання вибору засобів та методів фізичного виховання, які спрямовані на здобуття максимального оздоровчого ефекту під час занять фізичною культурою, є особливо важливим для організму школярів (М. Пальчук, 2012; Дяченко А. А., 2015) [2].

Силові види спорту завжди були популярні серед спортсменів і людей, які прагнуть вести здоровий спосіб життя. Останнім часом цей напрям у спорті розвивається особливо бурхливо, поширення набули такі відносно нові види, як бодібілдинг, пауерліфтинг, бенчпрес, армрестлінг [6].

Проблема силової підготовки учнівської молоді викликає нині особливий інтерес у зв'язку з вираженими змінами соціальних, політичних, екологічних та економічних умов життя суспільства [3; 4]. У структурі фізичної підготовленості юнаків в старшій школі на уроках фізичної культури силова підготовка є одним з провідних напрямків, що

забезпечують можливість ефективного вирішення педагогічних завдань, зумовлених різноманітністю рухової діяльності.

У сучасній науковій літературі накопичено певні знання про особливості методики силової підготовки юнаків, вибір засобів і методів розвитку силових здібностей [4; 8].

За даними М. В. Мурашевої [5], однією з нових технологій виховання та навчання у фізичній культурі є кроссфіт, як метод колового тренування. Програма тренувань кроссфіту складається з функціональних вправ високої інтенсивності, які постійно змінюються.

Аналіз різних джерел (В. Давидова, Т. Коваленко, Г. Краснова, 2004; С.В. Синиця, Л.Є. Шестерова, 2010; У. Шевців, 2009 та інші) показав, що кроссфіт – один з оздоровчих напрямків, в основу якого покладено синтез використання засобів силового тренування: кондиційної гімнастики, атлетичної гімнастики та бодібілдингу.

Кроссфіт на сьогодні є одним з «брендів» фітнес занять, який набуває великої популярності серед населення різної вікової категорії, представників чоловічої та жіночої статі. Він набуває особливого значення, оскільки дозволяє виконувати вправи усім спортсменам одночасно, що забезпечує високу щільність тренування, з максимальною варіацією наявного інвентарю та обладнання [1].

Дослідження проводилося в період з вересня 2018 по травень 2019 року у НВО ЗНЗ I-III ступеня ДЮЦ "Лідер" №16 міста Кропивницький. Всього в дослідженні взяло участь 28 юнаків 16-17 років.

Для визначення рівня силових якостей учнів старшої школи, після аналізу спеціальної літератури [2; 6; 9], нами обрані наступні тести: підтягування на перекладині, раз; згинання та розгинання рук в упорі лежачи, раз; підймання тулуба у сидяче положення з положення лежачи на спині, руки за головою, ноги зігнуті в колінах на ширині плечей, кількість

разів за 30 сек; стрибок у довжину з місця, см; стрибки на скакалці за 1 хв, кількість разів.

В ході експерименту ми також, ґрунтуючись на дослідженнях [9], контролювали стан рухливості в суглобах, враховуючи, що при розвитку силових якостей не застосування вправ на гнучкість може призвести до закріпачення в суглобах: нахил тулуба вперед із положення стоячи на лаві; нахил тулуба вперед із положення сидячи, ноги нарізно; зчеплення пальців рук за спиною. За результатами тестування проводилась оцінка індивідуальних та середньогрупових показників, що характеризують силові якості, гнучкість та рухливість у суглобах учнів старшої школи.

Аналіз спеціальної літератури, одержані результати фонового тестування юнаків вказують на необхідність застосування нових підходів щодо розвитку силових якостей вказаного контингенту. Відтак нами розроблена програма розвитку силових якостей учнів старшої школи з використанням засобів кроссфіту. Наприкінці більшості занять в експериментальній групі використовувався силовий блок по системі Кроссфіт. Силовий блок (зміст вправ і їх дозування) кожного місяця корегувався. Така варіативність була обов'язковою з метою запобігання звиканню до навантаження. Силовий блок, розподілений на 3 місяці, включав 5-6 комплексів вправ в раунді (колі), треба було виконати 5 раундів (кіл).

По закінченні педагогічного експерименту провели повторне тестування з метою визначення рівня розвитку силових здібностей та доведенні ефективності запропонованої програми у контрольних та експериментальних групах, за результатами якого ми можемо констатувати прогресивні зміни рівня прояву силових якостей, гнучкості та рухливості у суглобах учнів старшої школи в межах 3,57-21,43%. Порівняльний аналіз результатів контрольної та експериментальної груп

дозволяє говорити про їх відмінність за всіма показниками, що характеризують силові якості учнів старшої школи (при $P < 0,05$).

Таким чином, проаналізовані результати проведеного дослідження підтверджують ефективність розробленої та запропонованої нами програми розвитку силових якостей учнів старшої школи із використанням засобів кроссфіт. Спостерігається також значне покращення результатів показників, що характеризують гнучкість і рухливість в суглобах, як важливих фізичних якостей для виконання роботи силової спрямованості та попередження спортивного травматизму.

Список літератури:

1. Бала Т. М., Сванадзе А. С. Загальна характеристика та історичні аспекти виникнення кросфіту як виду спорту / Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції "Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення". 2016. С. 20-22.

2. Дяченко А. А. Здоров'язбережувальні технології у процесі фізичного виховання / Зб. наукових праць VIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Освітньо-наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів і військових формувань України». Хмельницький, 2015. 541-543 с.

3. Круцевич Т. Ю., Воробйов М. І., Безверхня Г. В. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків та молоді. Київ : Олімпійська л-ра, 2011. 224 с.

4. Літус Р. І. Навчальна програма з фізичної культури профільного рівня для 10-11 класів, вид фізкультурної діяльності модуль «пауерліфтинг» «Молодий вчений» №5 (45) травень, 2017. С. 109-118.

5. Мурашева М. В. Круговая тренировка (кроссфит) как инновационная форма проведения занятий по физической культуре в условиях вуза [Текст] / Педагогический опыт: теория, методика, практика : материалы VI Междунар. науч.-практ. конф. (Чебоксары, 19 февр. 2016 г.) / редкол.: О. Н. Широков [и др.]. Чебоксары: ЦНС «Интерактив плюс», 2016. № 1 (6). С. 357-358.

6. Розвиток силових здібностей юнаків у силових видах спорту. Методичні вказівки з дисциплін: "Фізичне виховання", "Управління професійною працездатністю" (для студентів денної форми навчання всіх спеціальностей

Університету) / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: Д. О. Безкоровайний. Харків : ХНУМГ, 2014. 68 с.

7. Санжарова Н. М., Кропивка Т. М. Оптимізація фізичної підготовки учнів старших класів засобами силової аеробіки. / *Теорія та методика фізичного виховання*. №2. 2015. С. 20-24.

8. Слюсаренко В. В. Використання елементів тренувань з програми кросфіту на уроках фізкультури в загальноосвітній школі. Методичний посібник. Вінниця, 2017. 60 с. URL : <https://dorobok.edu.vn.ua/article/view/2451> (дата звернення 20.12.2018).

9. Станкевич В. А. Развитие силовых качеств у студентов с использованием системы кроссфит. Екатеринбург, 2014. 81 с. URL : http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/36406/1/m_th_v.a.stankevich_2014.pdf (дата звернення 11.12.2018).

СТЕЦЬЮК Оксана,
аспірантка кафедри експериментальної фізики, інформаційних та освітніх технологій Волинського національного університету ім. Лесі Українки

ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ФІЗИКИ: ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ

«Актуальним і перспективним напрямом розвитку вітчизняної системи освіти є її цифровізація. Питання ще більше загострилося через пандемію коронавірусу COVID-19, карантинні заходи та необхідність дистанційного навчання. Цифровізація освіти – впровадження в освітній процес на всіх рівнях сучасних інформаційно-комунікаційних технологій з метою розвитку у молоді навичок XXI століття (в тому числі – аналізу достовірності отримуваної інформації, застосування критичного мислення), максимального використання в навчальних цілях різноманітного мультимедійного контенту, інтенсифікація освітнього процесу шляхом застосування інтерактивних методів навчання» [4].

Ураховуючи, що головна мета навчання фізики в середній школі полягає, зокрема, в розвитку в учнів експериментальних умінь і дослідницьких навичок [2], експериментальна складова навчання фізики реалізується через систему фізичного експерименту, який найефективніше сприяє формуванню дослідницьких умінь учнів при організації колективних і індивідуальних навчальних досліджень. Події минулого року, пов'язані з пандемією, і сьогодні зумовили кардинальні зміни в організації освітнього процесу, зокрема перехід на дистанційну форму навчання. За досить короткий час необхідно було переглянути методи викладання фізики, прийоми й способи навчання, освоїти нові види діяльності, до яких долучити і здобувачів освіти. Пояснення навчального матеріалу з фізики без відповідного демонстраційного експерименту і без виконання лабораторних робіт не є цілісним [3]. Стає очевидною необхідність пошуку практичної реалізації фізичного експерименту в умовах дистанційного навчання. У такому випадку доцільно використовувати інтерактивні симуляції, моделі та віртуальні онлайн-лабораторні роботи. Цифрові освітні ресурси (ЦОР) можна використовувати фрагментарно під час викладання нового матеріалу як пояснювальний засіб; як окремий навчальний елемент – під час проведення лабораторних, практичних, самостійних робіт; як контрольний засіб під час перевірки знань та вмінь учнів [1].

У період дистанційного навчання з фізики здобувачі освіти не мають доступу до необхідного лабораторного обладнання. У такому випадку доцільно використовувати інтерактивні симуляції та віртуальні онлайн-лабораторні роботи. Комп'ютерні анімаційні моделі, віртуальні симуляції, лабораторні роботи можна використати із ресурсу «<https://www.golabz.eu/labs>». Представлені в даному ресурсі онлайн-лабораторії дозволяють учням проводити дослідження в онлайн-середовищі експериментуючи з реальним обладнанням.

Важливе місце при вивченні фізики відводиться використанню інтерактивних демонстраційних моделей, які стануть у пригоді як під час пояснення нового матеріалу. На сайті <https://www.myphysicslab.com/> запропонований варіант багатоцільового комп'ютерного підручника з фізики. Мультимедійний контент представлений конструкторами фізичних ситуацій, що дозволяють «збирати» з об'єктів, що представлені програмою, моделі фізичної системи та анімувати в режимі реального часу. Розроблений на базі конструкторів навчальний матеріал організований за модульним принципом, що допускає його просту адаптацію до різних рівнів підготовки учнів з метою розв'язання різноманітних методичних завдань. Є можливість відповідно до уроку відібрати необхідний матеріал, подати його яскраво, наочно і доступно.

На сторінках Інтернет-ресурсу «Phet: інтерактивні симуляції» (<https://phet.colorado.edu/en/simulations/category/physics>) учні та вчителі зможуть знайти симуляції фізичних явищ та процесів, які будуть ефективними для концептуального розуміння процесів та явищ з фізики. ЦОР «Симулятори з фізики» розроблені працівниками Університету штату Колорадо «**University of Colorado**» (США) представлені аплетами (інтерактивними комп'ютерними моделями) з механіки (графіки рівноприскореного руху, рух зв'язаних брусків, імпульс тіла, пружні й непружні зіткнення, математичний маятник, момент інерції та інше), термодинаміки, оптики, атомної фізики і т. д. Кожен аплет забезпечений коротким коментарем. Усі аплети можна використовувати в навчальному процесі розробивши відповідну інструкцію до роботи.

Робота з цифровими освітніми ресурсами легко вписується в традиційний урок і дозволяє вчителю організовувати нові види дослідницької діяльності. Необхідно також відзначити, що використання ЦОР на уроках фізики перетворює навчальні заняття на справжній творчий процес, дозволяє здійснити формування дослідницьких умінь.

Таким чином, використання ЦОР для організації та проведення уроків фізики дозволяє вирішити проблему розвитку в здобувачів освіти експериментальних умінь і дослідницьких навичок під час дистанційної форми навчання.

Список літератури:

1. Використання інформаційних технологій на уроках фізики. *Бібліотека журналу Фізика в школах України*. Основа, 2007.
2. Пояснювальна записка: Збірник програм з профільного навчання для загальноосвітніх навчальних закладів. Фізика та астрономія. 10-12 класи. Харків : Основа, 2010.
3. Слободянюк І. Ю. Навчальний фізичний експеримент у системі засобів навчання фізики учнів гуманітарних класів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2016. Випуск 44.
4. Створення єдиного інформаційного ресурсу освіти – найкраще рішення для України [Електронний ресурс]: Всеосвіта. URL: <https://vseosvita.ua/news/stvorennia-iedynoho-informatsiinoho-resursuosvity-naikrashche-rishennia-dlia-ukrainy-15701.html>.

ТАРАБАНОВА Яна,
учитель української мови і літератури ліцею №3
Новокаховської міської ради Херсонської області

РЕЛЕВАНТНІСТЬ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ, АБО ПРИВНЕСЕННЯ РЕАЛЬНОСТІ У СВІТ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

Динамічні зміни сучасного світу обумовлюють переосмислення, вимог і ролі освіти, яка виступає основним джерелом трансляції суспільних цінностей і чинником соціального прогресу. Освітня система займається людиною, формуванням її духовного світу, враховуючи особливості самосвідомості особистості в умовах трансформації цінностей, надаючи

особливого значення не стільки опановуванню сукупністю знань, скільки формуванню такого життєвого досвіду, який поєднував би її діяльність із загальними цивілізаційними цінностями, закладеними в основу цієї системи. Проблема полягає в тому, щоб визначити, яким чином і на яких засадах можуть реалізовуватися ці вимоги, щоб навчання для учнів було цікавим і актуальним? Завдяки релевантності освітній процес перетворюється для здобувачів освіти на джерело успішного розвитку.

Релевантність – слово латинського походження – позначає суб'єктивний ступінь відповідності будь-чого у певний момент часу. Американська компанія, видавець довідників та лексичних словників Мерріам-Вебстер фіксує такі ознаки релевантності:

- має значне та доказове значення для розглянутого питання;
- надання доказів, які мають на меті підтвердити або спростувати питання, що розглядається чи обговорюється, відповідні свідчення;
- має соціальну значимість [1].

Релевантність органічно вписується в контекст освітніх змін, оскільки робить навчання цікавим і дієвим для учнів, зорієнтованим на практичні результати, на розвиток життєвих цінностей. Вона є відповіддю на виклик зростання вимог суспільства до результатів освіти.

Літературознавство – це одна зі сфер осмислення і пізнання світу. Саме тому навчальний предмет «Українська література» має посідати особливе місце серед інших шкільних дисциплін.

Оскільки ми обстоюємо думку, що релевантність сьогодні повинна стати фундаментом для проведення уроків, то вважатимемо, що реалізації релевантності на уроках української літератури сприяють такі методи і прийоми, в основі яких – формулювання завдань, цікавих та актуальних для учнів, виконання яких базується на їх досвіді.

Пропонуємо ідеї, які сприяють реалізації релевантності на уроках української літератури.

1. Киньте учням виклик та засвітіть в них іскру цікавості.

Змістова глибина та естетична довершеність творів української літератури мають стати справжнім викликом для учнів, адже художній твір завжди пробуджує думку. Усе, що вивчається на уроці, повинне залишити слід у душі, кожен художній твір мусить формувати духовні якості. Створення виклику відбувається найчастіше на початку уроку. Цей процес триває 5-7 хвилин, упродовж яких учитель повинен зробити предмет вивчення актуальним, потрібним і цікавим для кожного учня. Пропонуємо використати такі методи і прийоми, як «Відтягнута відгадка», «Здивуйся», проблемне питання, відеоролик тощо. Наприклад, розпочати урок української літератури в 11 класі на тему: «Проблема любові в історичному романі Л. Костенко «Маруся Чурай» можна таким проблемним питанням: «Любов Марусі (або любов Гриця) – це біохімічна чи соціо-психологічна версія кохання?». Завдання такого типу не лише впливають на емоційно-ціннісну сферу учнів, що сприяє виникненню відповідного особистісного ставлення, формуванню індивідуальної інтерпретації особистісно значущих для кожного учня моментів поведінки героїв, а й активізують пізнавальну активність здобувачів освіти. Адже учні, щоб дати відповідь на це питання, повинні спочатку розглянути ці дві версії виникнення любові, проаналізувати життєву ситуацію, пропустити її крізь призму емоцій і аргументовано висловлювати власну думку щодо зазначеної проблеми.

2. Звертайтеся до інтересів учнів, установлюйте особистісні та реальні зв'язки.

Перед вивченням кожного твору української літератури важливо визначити, як його тема може співвідноситися з реальним життям учнів. А для цього треба знати, чим цікавляться здобувачі освіти, як попкультура впливає на їх життя і характери. Адже між текстами художніх творів і реальним життям є відмінності, викликані плином часу. Але поряд з цим у кожному тексті є важливі сучасні ідеї та погляди, і наше завдання полягає в

тому, щоб продемонструвати учням сьогоденність творів, проблем, які в них зображені, провести паралелі з сучасним життям та «внести» зовнішній світ у шкільний кабінет. Яскравим доказом сучасності сюжетів української літератури є така історія. «Один знайомий із села мав серйозний намір переїхати в Київ. А ще хотів слави та багатства. Чоловік вирішив кинути свою кохану з рідного села й завести стосунки з немолодою заміжною жіночкою зі столиці. А далі життя понеслося... Нові знайомства, нові коханки й таке очікуване визнання» [2]. Дійсно цікава і сучасна розповідь. Але насправді перед учнями постає сюжет відомого твору української літератури.

Отже, для того, щоб у кожному творі помітити питання та проблеми, актуальні для здобувачів освіти, необхідно знати, ким є наші учні, якому впливу вони піддаються. Для цього пропонуємо спілкуватися з ними, отримати письмову інформацію щодо музики, яку вони слухають, програми та фільми, які дивляться. Цей список допоможе вчителю зрозуміти як колективні уподобання, так і індивідуальні інтереси, що сприятиме встановленню особистісних зв'язків, тих, які стосуються повсякденного життя здобувачів освіти. Слушною є думка В.Сухомлинського: «Урок літератури – це таке слово про твір, слухаючи яке підліток думає про свій життєвий шлях, про своє сьогодення і майбутнє. Урок літератури повинен бути безпосереднім зверненням до людини, яка виховується» [3].

3. Використовуйте досвід учнів, щоб поєднати навчання і життя.

Свого часу Ребекка Альбер сказала: «Навчайте, використовуючи життєвий досвід ваших учнів». Здобувачі освіти приходять у школу зі своїм життєвим досвідом, врахування якого робить урок актуальним, доступним, показує учням їх цінність та цінність їхнього досвіду, допомагає створити позитивний зв'язок між освітнім процесом і повсякденним життям. Досвід учнів має важливе значення, і педагоги повинні визнати це та використовувати його, доповнюючи навчальну програму.

Після опрацювання роману Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» пропонуємо десятикласникам дати відповідь на питання «Як ви вважаєте, чи може людина в сучасному світі стати «пропащою силою»? Щоб дати відповідь на це питання, учень повинен провести часові паралелі та знайти схожі обставини в сучасному світі, звернутися до свого життєвого досвіду, проаналізувати загальні цивілізаційні цінності та зробити висновок.

Таким чином, релевантність уроків української літератури – це шлях до становлення людини як особистості, що є основним змістом педагогічної науки.

Список літератури:

1. Dictionary – Merriam-Webster URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/relevance> (дата звернення: 02.08. 2022).
2. Література від Сковороди до Жадана. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=PKr22OnQ2Uo> (дата звернення: 02.08. 2022).
3. Василь Сухомлинський. Афоризми / Педагогічний музей України. /укл. О. П. Міхно. Київ, 2018. 104 с.

ТОЛМАЧОВА Ірина,

кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту;

МИХАЛЬЧЕНКО Наталія,

здобувачка вищої освіти

другого (магістерського) рівня, спеціальність 073 Освітній менеджмент,

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Модернізація й реорганізація вищої освіти передусім здійснюється в напрямку забезпечення підготовки майбутніх фахівців до професійної творчої діяльності шляхом посилення самостійної пошукової діяльності здобувачів вищої освіти. Це стосується і розширення меж академічної

свободи у виборі різних форм і способів засвоєння навчального матеріалу, тобто за допомогою диференціації й індивідуалізації навчального процесу. Диференційоване навчання, зокрема, орієнтується на індивідуально-типові особливості здобувачів освіти, забезпечуючи при цьому формування в них навчальних здібностей й уміння самостійно навчатися, тобто потреби до самоосвіти, прагнення до генерування ідей, пошуку еталонів та альтернативних рішень стандартних і проблемних ситуацій, розвитку критичного мислення й творчого потенціалу тощо.

Наукове усвідомлення диференційованого навчання в сучасному вітчизняному освітньому просторі загалом і у вищій освіті зокрема, розширення освітніх можливостей й переорієнтація мислення сучасних педагогічних працівників є надзвичайного актуальними.

Мета роботи – представити педагогічні аспекти диференційованого навчання майбутніх учителів у закладах вищої освіти.

Доцільно наголосити, що в педагогічній спадщині інтерес до досліджуваної проблеми з'явився спочатку як питання про індивідуально-диференційований підхід, як усвідомлення необхідності толерантного й гуманного ставлення викладачів до здобувачів вищої освіти через врахування їхніх індивідуальних особливостей у процесі навчання, виховання і розвитку (А. Дистервег, Я. Коменський, Дж. Локк, Ж.-Ж. Русо, В. Сухомлинський, К. Ушинський, С. Френе, С. Шацький, Р. Штейнер та інші). Наприкінці ХХ століття швейцарські вчені-психологи Е. Клапареде і В. Штерн обґрунтували й підтвердили загальні підходи до диференційованого навчання.

Нині в сучасних умовах диференційоване навчання є невід'ємним компонентом в освітній системі провідних країн світу, зокрема Великобританії, США, Франції, Японії та інших країн, де поряд зі звичайною й класичною формою елітарного навчання реалізується і практикується принцип рівних можливостей для всіх здобувачів вищої освіти. А от в

Україні ідея впровадження диференційованого навчання набула поширення в середині 50-х років ХХ століття, а в системі вищої освіти – у 80-х роках цього ж століття, у контексті суспільно-політичних, соціально-економічних й організаційно-педагогічних змін (П. Сікорський, В. Шарко, В. Шулик, О. Ярошенко та інші).

У вітчизняній педагогічній науці питанню диференційованого навчання з кінця ХХ до початку ХХІ століття присвячено значну кількість наукових доробок таких учених: О. Барановської, Н. Бібік, Л. Бондар, С. Бондар, С. Гончаренко, Н. Ничкало, О. Савченко, П. Сікорського та інших.

Дотепер науковці розглядають диференційований підхід в освіті як цілеспрямовану діяльність педагогічного працівника з використанням як довільних, так і спеціально організованих можливостей навчання з урізноманітненням певних освітніх компонентів. Зазвичай диференційоване навчання полягає у розподілі навчальних планів і програм, а також передбачає розробку освітніх курсів і проєктів на основі диференційованого підходу [1, с. 929].

Під диференційованим навчанням О. Повідайчик і С. Хоминець розуміють «форму організації освітнього процесу, при якій за допомогою визначених змісту, форм, методів, темпів і обсягів навчання створюються оптимальні умови для опановування студентами необхідними знаннями, вміннями та навичками» [1, с. 930]. На їх думку, такий засіб навчання є особистісно-орієнтованим навчанням за своєю суттю [1, с. 930].

У наукових розвідках зустрічаємо такі тлумачення диференційованого навчання: 1) особлива форма урахування індивідуальних особливостей і можливостей здобувачів освіти у процесі навчальної діяльності на основі розподілу їх на характерні типові групи за певними показниками (рівень навчальних можливостей, рівень обізнаності, успішність, пізнавальний інтерес, творчий потенціал, темп освоєння матеріалу тощо) (О. Ярошенко) [4, с. 210]; 2) спеціально

організована навчально-пізнавальна діяльність здобувачів освіти (суб'єкт-суб'єктна взаємодія – взаємодія педагога і здобувача освіти на рівних правах), яка з урахуванням вікових, індивідуальних й особистісних особливостей суб'єктів навчання, з урахуванням їхнього соціального досвіду, нахилів, можливостей та інтересів, спрямована на оптимальний усебічний фізичний, духовний і психічний розвиток здобувачів освіти (зокрема й здобувачів вищої освіти), засвоєння ними необхідної кількості компетентностей, знань, умінь і навичок, практичних дій за різними розробленими навчальними планами та програмами (П. Сікорський) [2].

Отже, диференційоване навчання передбачає диференціацію змісту навчального матеріалу, переосмислення й переорієнтації методів, форм і засобів навчання і, передусім, потребує урахування різних індивідуальних характеристик здобувачів освіти задля створення оптимальних умов для розвитку задатків, різнобічних інтересів, нахилів, їх самореалізації тощо і безпосередньо задля забезпечення якості національної освіти загалом і вищої освіти зокрема.

Загалом упровадження засобів диференційованого навчання у закладах вищої освіти є, хоч і не новою, зате досить актуальною і прогресивною формою організації навчальної та науково-дослідницької підготовки майбутніх фахівців. Відтак, упровадження технологій диференційованого навчання у вітчизняних ЗВО дозволяє виокремити особливості його реалізації, що передбачають: «виявлення початкового рівня освітніх досягнень здобувачів вищої освіти та формування на основі цього однорідних типових груп; визначення єдиних для навчальної групи стратегічних цілей і відмінних для кожного здобувача вищої освіти тактичних цілей; використання опорних конспектів лекцій, методичних розробок, прикладів вирішення завдань; забезпечення варіативності змісту навчальних матеріалів та часу, відведеного на їхнє засвоєння кожним здобувачем вищої освіти залежно від його успішності; керівництво

освітньою діяльністю кожного здобувача вищої освіти з урахуванням його індивідуальних можливостей; створення позитивних взаємин на рівні «викладач-студент», які формуються через почуття особистої значущості здобувача вищої освіти [3]» [1, с. 929].

Утім, як наголошують О. Повідайчик і С. Хоминець, застосування засобів і запровадження технологій диференційованого навчання у ЗВО не завжди передбачає об'єднання здобувачів вищої освіти у групи за певними категоріями. Це пояснюється тим, що в одній групі для здобувачів освіти доцільно розробляти й пропонувати різноманітні завдання (як алгоритмічні, так і творчі тощо) і безперечно використовувати різні форми й методи навчання, це не є заборонено, задля створення комфортних умов для кожного здобувача освіти з урахуванням рівних прав і можливостей задля забезпечення високої якості вищої освіти. Кожен здобувач вищої освіти має право також на самостійний вибір напряму досліджень, баз практики, форм участі у позааудиторній діяльності (освітні курси, воркшопи, круглі столи, конференції, волонтерство та інше) тощо.

Отже, проблематика подальшої розбудови диференційованого навчання у вищій освіті України є досить затребуваною й актуальною, а професійно-педагогічна підготовка майбутніх фахівців у ЗВО передбачає застосування диференційованого підходу.

Перспективою майбутніх досліджень є ґрунтовне вивчення особливостей диференційованого навчання як чинника забезпечення якості вищої освіти, виокремлення педагогічних умов формування педагогічної компетентності майбутніх учителів і їх практичну реалізацію.

Список літератури:

1. Повідайчик О. С., Хоминець С. І. Диференційоване навчання в процесі підготовки професійно мобільних фахівців у вищій школі. *World science: problems, prospects and innovations* : зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Торонто, Канада, 27-29 січня 2021 р.). Торонто, 2021. С. 928–934. URL : <https://cutt.ly/RXGIXJp> (дата звернення: 20.08.2022.).

2. Сікорський П. І. Теорія і методика диференційованого навчання в середніх загальноосвітніх і професійних навчальних закладах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. Київ, 2001. 39 с.

3. Хмеляр І., Лукащук М. Методичні підходи диференціації та індивідуалізації навчання на заняттях хімії та біології. Методика навчання природничо-математичних дисциплін. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*. 2009. Вип. 1. С. 121–125.

4. Ярошенко О. Диференціація навчання. *Енциклопедія освіти / АПН України*; голов. ред. В. Г. Кремень; [заст. голов. ред.: О. Я. Савченко, В. П. Андрущенко; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва]. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 210–211.

УДАЛОВА Олена,
*кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач сектору
відділу науково-методичного забезпечення підвищення якості освіти
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»*

ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ ЯК ЗАПОРУКА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Сучасне високодинамічне виробництво та соціально-економічні трансформації, посилення конкурентоспроможності диктують підвищені та ускладнені вимоги до сучасного фахівця. Сьогодні він повинен мати не тільки високий рівень професійної майстерності, працездатності, мобільності, але й розвинені творчі якості, емоційну сталість в умовах багатозадачності, що впливає на готовність особистості до професійної діяльності.

Головне призначення освітнього процесу у закладах вищої освіти – здобуття системи професійних компетентностей, знань, умінь і навичок. Обов'язковою умовою успішної реалізації цього завдання є забезпечення

випереджального розвитку системи вищої освіти України, головною ознакою якої стає інноваційність. Освітній процес як спеціально організована пізнавальна діяльність особистості впливає на усвідомлення мети фахової підготовки, сприйняття розуміння матеріалу, застосування умінь і навичок у трудовій діяльності.

У процесі організації впровадження інновацій в освітній процес ЗВО розглядається проблема формування у здобувачів вищої освіти професійно значущих якостей, які інтенсифікують професійну підготовку та становлять основу особистісного розвитку. Унаслідок того, що рівень опановування основами діяльності пов'язаний з поглибленням пізнання та практикою у професійній сфері, пріоритетний вплив на професійну підготовку здобувачів вищої освіти здійснює розвиток комплексу умінь і навичок, здатностей особистості, який характеризується, по-перше, якостями інтелекту, який включає кругозір, ерудицію, критичне мислення; по-друге, власне управління компетенціями, а також рівнем залучення мислення в роботу та продуктивністю знань; по-третє, певними раціональними та вольовими якостями (уміннями планувати власну діяльність, здатністю до саморегуляції та самоконтролю, умінням доводити роботу до кінцевого результату та ін.), творчими властивостями емоційної сфери (інтуїції, уяви, фантазії тощо).

Одним із завдань освітньої політики держави є підготовка висококваліфікованих фахівців в умовах ЗВО. Для послідовного здійснення державної політики окреслено концептуальні засади щодо змісту освіти:

- відповідність соціально-економічному запиту суспільства;
- врахування дидактичних можливостей освітнього процесу (змісту, принципів, методів, форм навчання, рівня розвитку здобувачів вищої освіти, стану матеріальної та науково-методичної бази ЗВО);
- забезпечення науково-дослідної та практичної спрямованості навчального матеріалу;

- впровадження в освітній процес інноваційних технологій та методів навчання;
- органічний зв'язок та інтеграція з наукою і виробництвом;
- забезпечення соціальної детермінованої єдності в проєктуванні й реалізації змісту освіти з позиції потреб на ринку праці.

Домагаючись реалізації мети й модернізації змісту вищої освіти згідно із сучасними вимогами важливо звернути увагу на:

- організацію освітнього процесу відповідно до реальних можливостей сьогодення;
- розробку наукових, теоретичних основ навчальних посібників, електронних підручників з використанням інновацій;
- визначення єдиних вимог до рівня професійної освіти в різних ЗВО;
- модернізацію освітніх та професійних програм;
- розробку науково-методичних комплексів для кожного курсу;
- використання електронних ресурсів, платформ та засобів навчання у діяльності кожного науково-педагогічного працівника.

Серед пріоритетів сучасної вищої освіти необхідно передбачити підготовку конкурентноздатних фахівців на ринку праці на основі запровадження інноваційних технологій, створення ефективної системи науково-методичного та інформаційного забезпечення освітнього процесу, підбір професорсько-викладацького складу, що буде сприяти привабливості професії та, власне, підготовці висококваліфікованих працівників як компетентних фахівців.

Таким чином, впровадження інновацій в освітній процес ЗВО відіграє особливу та дуже важливу роль для підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців, а удосконалення організаційної, змістової та науково-методичної діяльності значно оптимізує цей процес.

Нами з'ясовано, що модернізація освітнього процесу через впровадження інновацій спрямована на досягнення якісних результатів у системі традиційного репродуктивного навчання, в рамках якого освітній процес проєктується за заданим результатом, етапами його освоєння, навчальними процедурами діяльності, контрольованим зворотним зв'язком, що гарантує досягнення цілей навчання.

Необхідно звернути увагу на те, що у процесі вдосконалення змісту освіти обов'язковими компонентами інноваційних технологій є: мінімальний вибір відповідних критеріїв та їх пред'явлення здобувачам; організація контролю засвоєння знань, застосування їх у практичній діяльності. Інновації зорієнтовані на перетворення традиційного освітнього процесу на науково-дослідницький, формування досвіду самостійного пошуку необхідної інформації, застосування її в професійній діяльності.

Модернізація освітньої діяльності ЗВО значною мірою залежить від інноваційності освітнього процесу, який зводиться не лише до надання певного багажу знань, а передбачає досягнення кардинально якісних освітніх, дидактичних перетворень у змісті, формах, методах і технологіях навчання, переведенні освітнього процесу функціонування в процес розвитку.

Інновації – це актуально значущі та важливі системні новоутворення, які виникають на основі педагогічних, технологічних, соціальних, виробничих ініціатив і нововведень, що стають перспективними для якісної та ефективної модернізації змісту освіти та позитивно впливають на її розвиток.

Інноваційні процеси розвитку освіти передбачають:

- створення творчої атмосфери в закладах вищої освіти, культивування інтересу до ініціатив та нововведень;
- ініціювання пошукових освітніх систем і механізмів, їх всебічної підтримки;

- інтеграцію перспективних проєктів у продуктивні дослідницькі та експериментальні освітні системи;
- створення соціально-економічних умов для прийняття і дій різноманітних нововведень.

Варто зазначити, що для розвитку інноваційних процесів у ЗВО необхідно аналізувати результати їх впровадження відповідно до етапів:

- становлення, для якого характерні осмислення і переоцінка досвіду, пошук нових ідей, нове розуміння цінностей освіти, створення проєктів і моделей експериментальних систем;
- активного формування, яке передбачає цілеспрямоване моделювання освітніх процесів, прийняття і підтримку цінностей нового мислення, поширення нових культурних середовищ освіти;
- трансформування, що містить нормативне забезпечення інноваційних форм діяльності, системні зміни в освітньому просторі, готовність педагогів брати участь у реалізації нововведень.

Особлива увага приділяється впровадженню інформаційно-комунікаційних та інтерактивних технологій навчання: проєктної діяльності, ігор, тренінгів, креативних технік, кейсів, елементів дистанційного навчання та інших методів як основи формування професійних компетентностей майбутніх фахівців та передумови для успішного використання набутих компетентностей у реальній практиці.

Виходячи з вищезазначеного, впровадження інновацій в освітньому процесі відбирається на основі системного підходу. На нашу думку, запорукою успішності засвоєння фахових знань здобувачами вищої освіти є впровадження інновацій, які сприяють розвитку професійних компетентностей особистості. Найбільш оптимальними для навчання є: колективний діалог, як основний інструмент спілкування між учасниками освітнього процесу, при якому відбувається засвоєння навчального матеріалу; групове навчання, що формує навички спілкування, моральні

якості особистості, соціальну відповідальність, вміння підпорядковувати свої бажання спільній меті; творчий характер навчання, при якому відтворюються не просто певні алгоритми дій, а відбувається пошук якісно нових рішень та розширюються можливості володіння тією або іншою інформацією; евристичний метод, який сприяє готовності щодо активного вироблення й обробки загальних понять, до порівняння часткового і загального виявлення закономірностей тих або інших процесів. Впровадження інновацій, при якому відбувається трансформація змісту вищої освіти виступає як засіб досягнення особової самореалізації, становлення, самовдосконалення і є запорукою саморозвитку студентів.

Отже, можна стверджувати, що впровадження інновацій в освіті є важливою складовою структури освітнього процесу, а поєднання змістової та організаційної сфери професійної діяльності здобувачів ЗВО значно оптимізує цей процес та забезпечує необхідні умови для формування професійних компетентностей, створення освітнього інформаційного простору, де майбутній фахівець розширює світогляд, розвиває культуру мислення та саморозвивається як особистість. Важливою складовою розвитку професійної компетентності фахівців є поєднання традиційної системи підготовки з педагогічними, технологічними, соціально-економічними, виробничими інноваціями, що є запорукою надання якісної освіти.

Список літератури:

1. Алексюк А. М. Загальні методи навчання в школі. [2-е вид. перероб. і доп.]. К. Вища школа, 1981. 206 с.
2. Буйницька О. П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання : навч. посіб. Київ, 2012. 240 с.
3. Жукова О. А. Підготовка студентів ВНЗ до інноваційної діяльності засобами ігрових технологій. Наукові записки кафедри педагогіки. Харків, 2012. Вип. 29. С. 44–51.

4. Дубасенюк О. А. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 412 с.
5. Кондратюк В. Я., Волос М. М., Бабин І. І. Основні тенденції розвитку системи освіти та освітніх технологій у світовій педагогічній практиці. Відкритий урок, 2002. № 5-6.
6. Кочубей А. В. Інноваційні методи викладання гуманітарних дисциплін у вищих технічних навчальних закладах. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. 2013. Вип. 7. С. 81-84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ozfm_2013_7_27
7. Лузік Е. Креативність як критерії якості в системі підготовки фахівців профільних ВНЗ України. Вища освіта України. 2006. № 3. С. 76-82.
8. Морозов В. Філософія впровадження інновацій у педагогічний процес. Вища освіта України. 2014. № 2. С. 36-39.
9. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика. К., 2002. 136 с.

ФІЛІПЕНКОВА Марина,
*вчитель початкових класів Бобровицького
закладу загальної середньої освіти I-III ступенів №1*

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЄКТУ «ІНТЕЛЕКТ УКРАЇНИ»

Двадцять перше століття кидає виклик всьому, що нас оточує. Стрімко змінюється техніка і технології. Щоб не відчувати себе за бортом сучасного життя, встигнути за всіма новинками, потрібно постійно вчитися. „Навчання” стає категорією, яка супроводжує людину протягом всього життя.

Використання сучасних інноваційних технологій, зокрема технології інтерактивного навчання, значною мірою підвищує ефективність навчального процесу, сприяє високому інтелектуальному розвитку учнів, забезпечує опанування навичками саморозвитку особистості, можливістю думати, творити. [1]

Однією з характерних ознак розвитку національної системи освіти на сучасному етапі є її варіативність, що виражається в розробці та створенні альтернативних підручників, якими і є посібники науково-педагогічного проєкту «Інтелект України», що стали виразником певної педагогічної технології. Зміст цих навчальних книжок повноцінно реалізує ідеї особистісно орієнтованого навчання. Посібники структуровані з урахуванням основних етапів навчання – засвоєння навчального матеріалу та його застосування на практиці. Вони реалізують діяльнісний підхід до організації навчального процесу, який змодельований у підручнику за принципом: «Для того, щоб учень засвоїв матеріал, який вивчає, він повинен виконати повний цикл пізнавальних дій, тобто сприйняти його, осмислити, запам'ятати, повправлятися в застосуванні знань на практиці й потім виконати подальші навчальні дії на їх повторення, поглиблення та міцніше засвоєння».

Важливим моментом є формування емоційно-позитивного стану дитини в процесі навчання. Це відбувається через використання на уроках незвичної добірки видів завдань: виконання пісень під караоке, читання текстів способом стеження за диктором, презентації, робота з уривками мультфільмів і пошук переглянутого в тексті, вправа «Фотоапарат» тощо.

З метою забезпечення мотивації учіння в проєкті розроблено та використовується як засіб навчання:

- цікавий текстовий матеріал («Хвилинка Знайка», тематичні казки);
- ілюстрації;

- дидактичні ігри;
- вправи, що передбачають цікавий для учнів процес виконання («Великі математичні перегони», «Орфографічні перегони», «Літературні перегони», «Зоряні перегони», «Евристичні перегони»);
- завдання, що спонукають до пошуку значущих для учня результатів тощо (конкурс «Найрозумніший», конкурс знавців української мови, математична олімпіада).

Важливою складовою формування соціальної та громадянської компетентностей в учнів проектних класів є ранкові зустрічі, які згідно з рекомендаціями Міністерства освіти і науки України проводяться на початку кожного навчального дня впродовж 15–20 хвилин. Згідно з принципом єдності змістового та процесуально-діяльнісного (методи, форми, засоби освітнього процесу) компонентів освіти й відповідно до основних положень Концепції «Нова українська школа», Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту початкової освіти в освітньому процесі 1–4-х проектних класів реалізуються інтерактивні освітні технології та технології критичного мислення, зокрема кооперативне навчання, робота в парах або групах («Ажурна пилка», «Алфавіт», «Броунівський рух», «Дерево припущень», «Діалог», «Карусель», «Синтез думок», «Тонкі та товсті запитання», «Учитель», «Шість капелюхів» дискусія, «Метод прес», «Обери позицію», «Парламентські слухання», «Ток-шоу»), афірмації, що спрямовані на становлення учнів як суб'єктів життєдіяльності, патріотів України, активних членів громадянського суспільства, які сповідують традиційні й новітні демократичні цінності, ідеї позитивного мислення, а також здатні самостійно та критично мислити, працювати в команді, ефективно взаємодіяти з іншими людьми. [2]

Інтерактивні методи навчання утворюють ідеальну основу для вивчення матеріалу в початковій школі. Різноманітність методів дозволяє

доцільно підібрати їх саме для конкретної теми, а також вибрати методи відповідно до рівня знань учнів класу. Переваги інтерактивного методу навчання полягають у тому, що за один і той же проміжок часу можна виконати більший обсяг роботи, досягається висока результативність у засвоєнні матеріалу і формуванні вмінь. [1]

Список літератури:

1. Малафіїк І.В. «Дидактика новітньої школи»
2. Освітня програма початкової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України»

ФЛЯРКОВСЬКА Ольга,
кандидат педагогічних наук, начальник відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту позашкільної освіти та виховної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»

ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА У ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

Трудовий потенціал суспільства визначається характером формування та реалізації здатності до праці кожної особи й значною мірою залежить від професійного вибору та успішності здобуття або зміни професії. Фактором, що сприяє професійному самовизначенню та реалізації здатності до праці людини, є дієва система професійної орієнтації населення. На сьогодні важливим соціальним та економічним завданням є послідовний розвиток державної системи професійної орієнтації населення, що забезпечує всім громадянам рівні можливості в отриманні профорієнтаційних послуг.

Професійна орієнтація населення є науково обґрунтованою системою взаємопов'язаних економічних, соціальних, медичних, психологічних і педагогічних заходів, спрямованих на активізацію процесу професійного самовизначення та реалізації здатності до праці людини, виявлення її

здібностей, інтересів, можливостей та інших чинників, що впливають на вибір професії або на зміну виду трудової діяльності.

Профорієнтаційна робота традиційно займає важливе місце в діяльності закладу освіти оскільки вона, з одного боку, забезпечує зв'язок системи освіти з економічною системою країни, з іншого, поєднує сьогодення здобувачів освіти з їхнім майбутнім, саме тому освіта має не тільки забезпечувати предметну підготовку, а й створити сприятливі умови для професійного самовизначення здобувачів освіти.

Планування кар'єри – розробка стратегії особистісно-професійного розвитку, що допомагає людині рухатися в оптимальному для неї напрямі та з оптимальною швидкістю. Кар'єру потрібно планувати, але мало, хто розуміє, як це робити, навіщо і на який термін. Сучасний світ швидко змінюється, компанії змінюють структуру і чітко планувати на тривалий термін неможливо. Водночас, існують ще й вікові кризові періоди психологічного розвитку особистості, коли відбувається переоцінка цінностей. Кар'єрна стратегія може кардинально змінюватися у зв'язку з народженням дітей або після кризи середнього віку, і не треба триматися за мету, поставлену багато років тому, якщо вона втратила актуальність.

Зокрема, в плануванні кар'єри дуже важливо враховувати кар'єрні цикли, які є індивідуальними для кожної людини. Кар'єрні плани й прагнення можуть з часом змінюватися. Тому людині важливо чітко розуміти, куди рухається ринок і як бути затребуваним фахівцем професіоналом і через п'ять, і через десять років.

Одним із головних завдань закладу освіти є повсякденна допомога підростаючому поколінню, формування готовності до самостійного планування професійного розвитку. Профорієнтаційна робота у закладі освіти має базуватися на комплексі заходів, призначених для визначення у підростаючого покоління тих професійно важливих якостей, (відповідних конкретній професії) які достатні й необхідні для опановування

професійними знаннями, уміннями та навичками, що обумовлюють успішність та ефективність у професійній діяльності. Саме заклад освіти має допомогти підростаючому поколінню враховуючи особистісні якості максимально правильно вибрати свою професійну стежку, а випускникам закладів сприяти із працевлаштуванням. Це стосується діяльності усіх педагогічних працівників системи освіти.

Профорієнтаційну роботу на різних рівнях у закладі освіти проводять всі педагогічні працівники (вчителі-предметники, класні керівники, шкільний лікар, практичний психолог, соціальний педагог тощо). Також до цього процесу залучаються батьки та засоби масової інформації. Важливо, щоб у кожному класі був профорієнтаційний куток, а у школі – навчально-методичний кабінет.

Важливо пам'ятати, що не можна проводити профорієнтаційну роботу окремо це комплексна робота всіх педагогічних працівників, але підходи можуть бути різними.

Вчителі-предметники мають включати в систему опитування та під час пояснення нового матеріалу відомості професійного характеру, зокрема, вчителі розповідають, де можна застосувати знання з даного предмету, людям яких професій вони необхідні, ознайомлюють здобувачів освіти з різними видами трудової діяльності.

Профорієнтаційна робота в закладі освіти повинна проводитись систематично і поетапно, починаючи з молодшої школи.

Саме тому, важливим є питання підвищення компетентності професійної діяльності педагогічних працівників у напрямі опанування ними сучасними технологіями профорієнтаційної роботи та кар'єрного консультування зокрема.

У стародавньому Китаї ще за 2200 років до н.е. існувала система перевірки здібностей осіб, які бажали зайняти посади урядових чиновників. Раз на три роки вони особисто екзамувались самим імператором за

такими критеріями: музика, стрільба з лука, верхова їзда, уміння читати, рахувати, знання ритуалів і церемоній. Це була система відбору, в якій надавали перевагу людям здібним, ерудованим і лояльним у ставленні до влади.

Хоча перші професії з'явилися разом з виникненням людського суспільства, емпіричні дослідження в цій галузі ми знаходимо лише у 1575 в праці іспанського вченого, лікаря за фахом Хуана Уарте (1533-1592) «Вивчення здібностей до наук», яка принесла автору визнання і славу не лише в Іспанії, але в багатьох європейських країнах.

Це була перша в історії психології праця, яка ставила завдання дослідити індивідуальні відмінності у здібностях з метою професійного відбору.

Джон Локк, наголошував, що кожна людина від природи наділена різними здібностями, талантами й вміннями, які необхідно розвивати з дитинства у цьому люди відрізняються один від одного. Тому у навчанні та вихованні, спираючись на природну допитливість кожної дитини, наголошує Локк, необхідно вивчати індивідуальні задатки й здібності та розвивати їх.

Щоб вибір професії був справді свідомим і вільним, необхідно враховувати принаймні три фактори: інформованість про світ професій, знання своїх особистісних особливостей, уміння співвідносити особисті якості з вимогами, які пред'являють професія і спеціальність. Таким чином, уся робота в закладі освіти повинна сприяти професійному самовизначенню здобувача освіти, насамперед виявленню й розвитку схильностей і здібностей, формуванню мотивів вибору професії, професійних інтересів, моральних та інших якостей, важливих для майбутньої трудової діяльності. Психолого-педагогічна функція профорієнтації – це виявлення і формування інтересів, нахилів, здібностей здобувачів освіти, визначення шляхів і умов ефективного управління їх

професійним самовизначенням, формування професійних намірів відповідно до інтересів та потреб конкретного регіону у кадрах. Перші літературні джерела, присвячені питанням профорієнтації молоді, з'являються у Західній Європі. Зокрема, перша книга з профорієнтації «Керівництво у виборі професії» була видана в 1849 році у Франції.

У 1883 році Ф. Гальтон запропонував використовувати для оцінки особистісних якостей індивіда тестові методики. На чолі з Ф. Гальтоном в Англії, Дж. Кеттелом в США, А. Біне у Франції, Е. Крепеліном у Німеччині, все більше психологів у своїх дослідженнях почали використовувати тести для вивчення індивідуальних відмінностей у здібностях. Так почалася ера активного використання тестів не лише з метою профвідбору, а й психології в цілому.

В Україні діяльність профорієнтації почала розгортатися у перші роки ХХ ст. і розглядалася багатьма вченими Є. Клімовим, Б. Федорішиним, В. Ярошенком, І. Назімовим тощо. Вони розробляли й перевіряли на практиці різні аспекти даної проблеми та розроблені ними положення були переглянуті та узгоджені з сучасними умовами особливо в умовах профільного навчання.

Свідомий вибір професії є показником сформованості професійного самовизначення і переходу його у нову фазу професійного розвитку.

Кар'єрне консультування є відносно новою сферою психологічної практики, що виникла у відповідь на потреби людей, які відчують труднощі у вирішенні питань особистісно-професійного розвитку.

Кар'єра – невід'ємна складова самореалізації людини, що сприяє її самоствердженню, індивідуальна послідовність готовності й поведінки, зумовлена досвідом і активністю особистості у професійній діяльності впродовж життя, результат усвідомленої позиції й поведінки людини в трудовій діяльності, пов'язаний з посадовим чи професійним зростанням.

Кар'єрне консультування як складова професійної орієнтації населення – це сукупність процедур, спрямованих на допомогу людині у вирішенні проблем і прийнятті рішень щодо професійної кар'єри, мета яких допомогти людині зрозуміти, що відбувається у її життєвому просторі та осмислено досягти поставленої мети на основі усвідомленого вибору шляхів та способів вирішення проблем кар'єрного розвитку. При цьому акцентується відповідальність самої людини, тобто визнається, що незалежна, відповідальна людина здатна приймати самостійні рішення, а кар'єрний консультант створює умови, що заохочують її до вольової поведінки у прийнятті рішень стосовно самовизначення.

Кар'єрні консультанти в закладі освіти працюють з усіма учасниками освітнього процесу та зі здобувачами освіти зокрема, допомагають зорієнтуватися у світі професій, вибрати або змінити свій кар'єрний шлях, а також підготувати до переходу на ринок праці. Кар'єрний консультант допомагає не тільки визначитися з поточними цілями кар'єри, а й побудувати траєкторію кар'єри на найближчі 5-10 років. Він допомагає розробити освітню траєкторію, яка забезпечить людину необхідними компетенціями.

Компетенції кар'єрного консультанта: знання теорії розвитку кар'єри; навички індивідуального та групового консультування; індивідуальна та групова оцінка; просування, впровадження та адміністрування програм розвитку кар'єри в різноманітних умовах; коучинг, консультаційна робота; робота з різноманітними групами населення; супервізія; етичні та юридичні питання; інформаційні та ресурсні бази знань; дослідження в галузі профорієнтації; технологія планування кар'єри.

Кар'єрний консультант має мати належну професійну підготовку, яка передбачає, насамперед, його обізнаність в особливостях розвитку сучасного світу професій та ринку праці; знання закономірностей формування схильностей та здібностей; володіння діагностичним

інструментарієм; наявність уявлень стосовно всього розмаїття чинників та особливостей професійного самовизначення на різних його етапах. При цьому в процесі кар'єрного консультування мають враховуватися як сукупність зовнішніх обставин, у яких живе і діє людина, так і ступінь та способи її активності, індивідуальні якості.

Стадії кар'єрної консультації:

1. «Знайомство», під час якого кар'єрний консультант встановлює контакт, для взаєморозуміння. Значною мірою успішність цього етапу залежить від індивідуальних та культурних особливостей того, кого консультують.

2. «Виявлення суті проблеми», зокрема, коли в результаті спілкування розкривається зміст проблеми, виявляється рівень інтенсивності впливу проблеми на поведінку того хто звернувся, з'ясується тривалість проблеми та можливості її розв'язання самою особою.

3. «Бажаний результат» – з'ясовується що очікує особа в результаті взаємодії з кар'єрним консультантом.

4. «Стадія альтернативних рішень», коли розглядаються різні варіанти розв'язання проблеми.

5. «Залучення до майбутнього» – завдання кар'єрного консультанта полягає в тому, щоб допомогти особі яка звернулася перейти на рівень конкретних дій, що відобразатиметься у зміні думок, намірів, почуттів та поведінці.

Робота з ресурсами особи.

Економічні ресурси. На цьому рівні розглядаються фінансові та матеріальні ресурси, якими володіє особа, і які можуть їй допомогти у досягненні цілей. Якщо їх не вистачає, знаходимо, де їх можливо отримати. Якщо економічний рівень ресурсів недостатній, це може вказувати на нестачу енергії на енергетичному рівні.

Енергетичні ресурси. На другому рівні розглядається загальний стан особи, рівень її фізичної та емоційної енергії, чи вистачає їх для досягнення поставленої мети. Стан аналізується на наявність хронічної втоми, стану виснаження або спустошення. Також аналізується розподіл енергії між різними сферами життя. Якщо особа відчуває нестачу енергії, необхідно розробити план її відновлення та проаналізувати нижній рівень емоційних ресурсів.

Емоційні ресурси. Основним джерелом емоційних ресурсів є здорові стосунки з іншими та із самим собою. Підтримуюче оточення має велике значення для досягнення поставлених цілей та долання перешкод. Цей рівень забезпечує людину енергетичними ресурсами. Якщо він недостатній, варто почати працювати над формуванням здорового оточення людини та із її власним ставленням до себе у парадигмі Я+Ти+. Також необхідно спустатися на нижчий рівень та шукати там ресурси для відновлення емоційних ресурсів.

Екзистенційні ресурси. Цей рівень є найглибшим джерелом ресурсів людини. Він стосується сенсів. Як говорив Ніцше: «Якщо знаєш навіщо, витримаєш будь-яке «ЯК». На цьому рівні необхідно працювати з чотирма фундаментальними мотиваціями запропонованими А. Ленгле.

Отже, щоб вибір професії був справді свідомим і вільним, необхідно враховувати принаймні три фактори: інформованість про світ професій, знання своїх особистісних особливостей, уміння співвідносити особисті якості з вимогами, які пред'являють професія і спеціальність. Таким чином, можемо зазначити, що комплексна робота запропонованої онлайн платформи сприяє професійному самовизначенню здобувача освіти, насамперед виявленню й розвитку схильностей і здібностей, формуванню мотивів вибору професії, професійних інтересів, моральних та інших якостей, важливих для майбутньої трудової діяльності та допомагає

здобувачеві освіти, враховуючи особистісні якості, максимально правильно вибрати свою професійну стежку.

Список літератури:

1. Бойчук А. Підготовка до співбесіди на роботу: типові питання. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://iporada.com/pidgotovka-do-spivbesidy-na-robotu-typovi-pytannya/>
2. Діагностика професійних установок підлітків [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://studme.org/193127/psihologiya/diagnostika-professionalnyh-ustanovok-podrostkov>.
3. Диференційно-діагностичний опитувальник (ДДО) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://proforientator.info/?page_id=5970.
4. Заєць І.В., Ігнатович О.М., Татаурова-Осика Г.П., Шевенко А.М Кар'єрне консультування: практичний посібник /; [за ред. О. М. Ігнатович]. – Київ. – 2019. – 292с.
5. Класифікатор професій [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://hrliga.com/index.php?module=norm_base&op=view&id=433.
6. Концепція державної системи професійної орієнтації населення від 04.07.2018 № 469.
7. Коротюк З. М., Демидась С. Р. Інформаційно-методичні матеріали для працівників психологічної служби щодо організації профорієнтаційної роботи у ЗНЗ та психологічного супроводу профільного навчання Тернопіль 2018р.
8. Кар'єрне консультування: практичний посібник / Заєць І.В., Ігнатович О.М., Татаурова-Осика Г.П., Шевенко А.М; [за ред.О. М. Ігнатович]. – Київ. – 2019. – 292 с.
9. Кристиансен К., Билунд П. Транзактний анализ в бизнесе. Кристиансен К., Билунд П.; 2-е издание – СПб.: «Метанойя», 2016. – 290 ст.
10. Личностный опросник Г. Айзенка [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://psycabi.net/testy/369-lichnostnyj-oprosnik-g-ajzenka-test-na-temperament-epi-diagnostika-samoosenki-po-ajzenku-metodika-opredeleniya-temperamenta>.

11. Маєвська К. Нудно не буде: 14 цікавих трендів сучасного ринку праці [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://thepoint.rabota.ua/14-tsikavyh-trendiv-suchasnoho-rynku-pratsi/>.
12. Методика «Карта інтересів» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://proforientator.info/?page_id=6006.
13. Мотивація кар'єри [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://stud.com.ua/41256/menedzhment/motivatsiya_karyeri.
14. Ринок праці у I кварталі 2019 року: роботодавці взяли паузу, а пошукачі перекваліфікуються [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://kiev.hh.ua/article/24483>.
15. Узнай свой РАЕІ [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://adizes.me/paei_test/.
16. Шушкевич Т. С., Деркач Т. Л., Саприкіна М. А., «Кар'єрне консультування». – К.: 2020. – 152 с.
17. Якоря карьеры [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://testoteka.narod.ru/prof/1/10.html>.
18. History of Career Counseling [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://psychology.iresearchnet.com/counseling-psychology/career-counseling/history-of-career-counseling/>.
19. Career Counseling Competencies [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.ncda.org/aws/NCDA/pt/sd/news_article/37798/self/layout_ccmsearch/true.
20. Code of ethics [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ncdcredentialing.org/aws/NCDA/asset_manager/get_file/3395.
21. 12 головних помилок у резюме. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://pracija.com.ua/statti/12_golovnyh_pomylok_v_rezjume/5.html.

ЧАЙКОВСЬКА Олена,
кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету
дистанційного навчання;
ТОЛМАЧ Марина,
доцент, заступник декана факультету дистанційного навчання;
ХРУЩ Світлана,
ПОДГАЄЦЬКА Вікторія,
ІВАЩЕНКО Олена,
асистенти,
Київський національний університет культури і мистецтв

РАМКИ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ: ДОСВІД ПРОЕКТУ DCOMFRA МІЖНАРОДНОЇ ПРОГРАМИ ЕРАЗМУС+

В рекомендаціях Європейського парламенту й Ради Європейського Союзу (2006) було запропоновано вісім ключових компетентностей для неперервного навчання, однією з яких є саме цифрова компетентність [3]. Об'єднаним дослідницьким центром Європейської Комісії за дорученням Генерального директорату з питань освіти та культури була розроблена Європейська система цифрової компетентності громадян DigComp (Digital Competence Framework). Система DigComp була оприлюднена Європейською Комісією у 2013 році й стала орієнтиром для розвитку стратегічного планування ініціатив із цифрової компетентності У травні 2018 року Європейський Парламент і Рада Європейського Союзу ухвалили Рамкову програму оновлених ключових компетентностей для навчання впродовж життя (2018/C 189/01), в якій цифрова компетентність так само визнана однією з восьми ключових компетентностей для повноцінного життя та діяльності громадян ЄС [2]. У грудні 2021 року оприлюднено версію 2.2 Рамки цифрових компетенцій для громадян (DigComp 2.2) з оновленими прикладами знань, навичок та ставлення, що застосовуються до кожної з наявних компетентностей DigComp. Крім того, публікація також об'єднує ключові довідкові документи щодо DigComp для підтримки її впровадження [1].

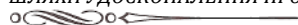
У березні 2021 року Кабінетом Міністрів України схвалено Концепцію розвитку цифрових компетентностей, основною метою якої є визначення пріоритетних напрямів і основних завдань з питань розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей, підвищення рівня цифрової грамотності населення в умовах розвитку цифрової економіки та цифрового суспільства [5]. 30 березня 2021 року Міністерство цифрової трансформації України оприлюднило Рамку цифрової компетентності для громадян із метою широкого громадського та експертного обговорення [4]. Наразі ця Рамка містить 4 виміри, 6 сфер, 30 компетентностей та 6 рівнів володіння цифровими навичками. В грудні 2021 року під час масштабної онлайн-події з питань цифрової освіти Дія.EduCon від Міністерства цифрової трансформації України було презентовано ще три рамки цифрових компетентностей:

- Рамка цифрових компетентностей для підприємців (містить 4 виміри, 5 сфер, 25 компетентностей та 3 рівні володіння);
- Рамка цифрових компетентностей для держслужбовців (містить 4 виміри, 5 сфер, 20 компетентностей та 6 рівнів володіння);
- Рамка цифрової компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників (включає 5 вимірів, 5 сфер, 22 цифрові компетентності та 5 рівнів володіння) [6].

Робоча група міжнародного проєкту програми ЄС Erasmus+ «Рамкова структура цифрових компетентностей для українських вчителів та інших громадян (dComFra)» Київського національного університету культури і мистецтв у складі консорціуму взяли участь у розробці національних рамок цифрової компетентності. За основу взято європейську концептуально-еталонну модель Рамки цифрових компетентностей для громадян “The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use” (DigComp 2.1) і Рамки для освітян – The Digital Competence Framework for Educators (DigCompEdu), а також інші рекомендації у сфері цифрових компетентностей від європейських та міжнародних інституцій [7].

Список літератури:

1. DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens – With new examples of knowledge, skills and attitudes URL: JRC Publications Repository – DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens – With new examples of knowledge, skills and attitudes (europa.eu).
2. Key Competences for Lifelong Learning URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>.
3. Recommendation of the European Parliament and of the Council URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:en:PDF>.
4. Опис рамки цифрової компетентності для громадян URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyue-ramku-tsifrovoi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/%D0%9E%D0%A0%20%D0%A6%D0%9A.pdf.
5. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>.
6. Рамки цифрових компетентностей для підприємців, державних службовців, педагогічних й науково-педагогічних працівників URL: https://osvita.diia.gov.ua/korysni-posylannya?utm_medium=refer&utm_source=www.kadrovik01.com.ua&utm_term&utm_content&utm_campaign=red_block_content_link_image.
7. Чайковська О.А. Розвиток цифрових компетентностей в Україні: досвід реалізації проєкту dComFra / Чайковська О.А., Данієліне Р., Міцкус А. // Інформаційні технології в соціокультурній сфері, освіті та економіці : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції студентів і молодих учених. / М-во освіти і науки України; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв.– Київ: Видавничий центр КНУКіМ, 2021. 264 с. С.130-133.

CHUKHLANTSEVA Natalia,
*PhD of Sciences in Physical Education and Sports, Associate Professor,
Department of Physical Culture and Sport Management, National
University «Zaporizhzhia Polytechnic»*

PERCEPTION OF THE BLENDED LEARNING BY STUDENTS, FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS

The need to modernize the system of higher education in Ukraine is becoming more and more urgent due to globalization processes around the world, as well as the revolution in information and communication technologies in education. In addition, the global COVID-19 pandemic has necessitated an immediate reorganization and transformation of the instructional process at all levels of education. The introduction of integrated pedagogical technologies, representing various combinations of face-to-face classes and distance learning using digital technologies, ensures a safe, effective and uninterrupted educational process under lockdown or any other restrictions [1, 3]. Educational programs are developed taking into account the existing peculiarities of hybrid online learning and face-to-face learning employ a wide range of asynchronous educational resources [4]. It should be noted that an important part of the training of qualified specialists in the field of physical education and sports, in addition to theoretical knowledge, is the development of specific motor actions, teaching the ability to demonstrate physical exercises, teaching the methods of conducting classes, which is possible only in practical classes under the guidance of a teacher. Blended Learning (BL) is a modern approach to learning, involving pedagogical and technological model, which along with other online technologies is also based on direct interaction between students and teachers in the lecture room [6]. Blended learning, based on a combination of e-learning principles and technologies, traditional classroom learning and gym classes, is the most effective and promising solution to the problem of providing quality training for physical education and sports specialists [2, 3].

As a learning model, BL promotes the intensification of intellectual activities of all participants in the educational process. In particular, students are provided with the possibility to control their study materials at any time and to personalize their learning, thereby overcoming possible difficulties faced in traditional learning [6]. BL in the study of pedagogical and sports-pedagogical disciplines provides powerful support and contributes to a deeper understanding of the content of the educational program, motivates/stimulates independent work of students, gives them a high level of control over the knowledge gained, provides access to theoretical educational materials that can be studied by students both remotely and traditionally [2, 5].

However, to date, many aspects of implementation mixed learning in the sphere of higher physical education, remain understudied. It remains to be seen whether BL will be better than traditional learning, depending on how it will be implemented. In the literature available to us, there is very little information about the positive or negative experiences, which arise in students as a result of participation in a BL mode.

The aim of the study was to examine the experience of applying a blended approach to learning among students, future specialists in physical education, and to identify their attitude to aspects of blended learning.

Participating in the study were Students (56 boys and 29 girls) from the first and second years of study at the Faculty of the Department of Physical Culture and Sport Management of the National University «Zaporizhzhia Polytechnic» aged 18 to 20 years old. Data collection was carried out using a questionnaire developed by us using a Google form, the link to which was posted on the distance learning website of the National University «Zaporizhzhia Polytechnic» (<https://moodle.zp.edu.ua>).

The questionnaire included questions about students' preferences regarding a particular mode of study (online, full-time or blended) and questions related to the following aspects of BL: features of adaptation to the conditions of

blended learning, motivation for learning within a blended form, ease of use of the university distance learning system, subjective perception of the amount of teaching load, organization and quality of the educational process, difficulties and technical problems.

When asked about student preference for a particular mode of study, only 9,41% of participants indicated that they preferred a fully online mode of study and regularly used the opportunities of constant online access to educational materials. 37,63% of students expressed a preference for face-to-face learning, of which 80% noted that real-time interaction with a teacher and friends helps and motivates learning.

Blended learning was preferred by 52,66% of respondents, noting that a combination of face-to-face and online modes is the most effective for learning. Of these, more than half (51,06%) noted as an advantage the opportunity to combine work with study, and at the same time the opportunity to participate in synchronous activities with classmates. Assessing the benefits of BL, 39,96% of students noted the important freedom of choice for themselves in learning which leads to better systematization, organization of student time, as well as 8,98% of respondents noted the possibility of an individual approach to students as a positive feature.

According to students' assessment of their ability to adapt to the new conditions of BL, it was revealed that for 51,77% of all respondents this process did not cause problems, 35,29% experienced some adaptation problems, 12,94% of students experienced significant problems. It was revealed that the difficulties of adaptation are not connected either with course of study at the university or with the gender of the students. The convenience of learning in a mixed mode was noted by 45,88% of students, some difficulties in learning were experienced by 21,18%, significant difficulties – by 12,94%, and 20% of students answered that such training was very easy for them. According to 51,77% of students, the Moodle platform is a convenient tool for implementing BL. 45,53% of students are

satisfied with the ways methods of communication and interaction of participants in the educational process online.

Students were also asked to indicate which elements of the educational process mixed learning, help them, and which ones they like to use (Table 1).

Means and materials	Consider useful, %	Like to use, %
Online interaction through network platforms Zoom, Skype	43,53	84,7
Online interaction through the platform Moodle (the distance learning website of the National University «Zaporizhzhia Polytechnic»)	81,18	65,88
Completing interactive tasks	90,59	63,53
Educational materials in the electronic information educational environment (video, audio recordings and presentations of PowerPoint lectures)	77,67	69,41
Online testing	68,24	50,59
Preparation of multimedia presentations	85,88	51,76

Table 1. Students' opinions about blended learning tools

The obtained data on the subjective perception of the volume of study load by the respondents in a mixed format indicate its increase in 55,29% of respondents, of which 8.24% noted a significant increase, 24,71% of students believed that the volume of the study load remained the same, and 20% of students feel that the workload has decreased. To the question «What difficulties did you experience during the process of mixed learning?» 37,5% of students noted the difficulty of completing assignments without the help of a teacher, 40% – technical problems (failures internet connections, insufficient possession of information technology) and 22,35% of respondents – a decrease in live communication. Interestingly, students' learning difficulties were associated with large volumes of assigned materials (68,24%), with the complexity of preparing individual, creative tasks (25,88%).

The questionnaire also included a question to find out whether the blended form of education affects motivation in the course of learning. So according to the students, the level of motivation increased in 29,42%, in 60% it did not change, and in only 10,58% the level of motivation decreased.

It should be noted that loneliness and isolation, lack of motivation, poor communication, lack of support from teachers can become problems of a blended learning model of mixed learning mode.

However, the combination of face-to-face and distance learning technologies expands educational opportunities by taking into account individual educational needs. Blended learning ensures the prompt transfer of information of any volume and type, increases students' motivation for learning, forms the ability to independently plan activities, and also makes it possible to feel responsible for the result.

References (Translated And Transliterated)

1. Danysko O. Improving of subject-methodological competence of future physical culture teachers in conditions of blended learning. *The Sources of Pedagogical Skills: The journal* / Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University. – Poltava, 2021. Issue 28. P. 55-63.
2. Dragnev Y. V. Modern e-learning development in the higher physical education / Y. V. Dragnev // *Aktuální Pedagogika*. – 2018. – №3. – P. 17–20.
3. Lazorenko S. The role of means of physical education in the formation of information and digital culture of future physical culture and sports specialists in conditions of blended learning. / S. Lazorenko // *Physical and Mathematical Education*. 2020. Issue 3(25). Part 2. P. 88-92.
4. Malenyuk T. V. The use of the distance education in the educational process of the course “Theory and methods of teaching athletics” for students of the Faculty of Physical Education. / T. V. Malenyuk // *Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): Sb. scientific works* / Ed. O. V. Tymoshenko. – K.: Publishing house of National Pedagogical Dragomanov University. – 2017. – P. 278–281.
5. Recommendations on the implementation of mixed education in institutions of vocational pre-university and higher education [Electronic resource] / [O. Bershadska, Yu. Zuban, O. Ilarionov, etc.] // Ministry of Education and Science of Ukraine. – 2020. – Mode of access to the resource: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha->

osvita/rekomendacij-shodo-vprovadzhennya-zmishanogo-navchannya-u-zakladah-fahovoyi-peredvishoyi-ta-vishoyi-osviti.

ШЕВЧЕНКО Ольга,
кандидат педагогічних наук, доцент Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ

У контексті формування гармонійно розвиненої особистості важливе місце відводиться зміцненню здоров'я учнів, що закладається з дитинства у школі, через яку, за умови обов'язковості загальної освіти, проходять усі діти. Тому їхнє здоров'я значною мірою залежить від ефективності оздоровчої роботи у школі. Доведено, що за період навчання у школі кількість здорових учнів зменшується вчетверо. Особливо велике занепокоєння викликає погіршення стану здоров'я учнів молодших класів. У зв'язку з цим вагоме місце повинні зайняти додаткові форми фізичного виховання школярів саме у позакласній роботі.

Ефективність позакласної роботи насамперед залежить від рівня та якості готовності вчителя до управління даним процесом. На думку В.В. Радула, В.О. Кравцова, М.В. Михайличенко професійна готовність вимагає від учителя бути здатним до творчої організації навчально-виховного процесу, здійснювати дослідження педагогічного процесу з метою розробки й впровадження авторських методик та технологій навчання і виховання, вільно володіти методологією педагогіки, опановувати новими технологіями та інформаційними системами, узагальнювати передовий досвід, критично оцінювати результати власної

роботи, творчо працювати у напрямку професійного самовдосконалення [2, с. 106; 3].

Професійна готовність є всебічним гармонійним розвитком людини та суб'єктивним станом особистості. Розрізняючи поняття «професійна підготовка» та «професійна підготовленість», слід зазначити, що професійна підготовленість є оптимальним результатом професійної підготовки та навчання особистості. В.М. Мясичев зазначає, що готовність особистості до діяльності певним чином залежить від самої людини, від рівня її активного відношення до цієї діяльності. Він дотримується того, що на готовність особистості впливає і необхідна мобілізація внутрішніх сил людини. Сущенко Л.П. вважає, що готовність відноситься до трудового та психічного стану. На його думку, професія – це вид діяльності, яка має спеціальну підготовку, а готовність – це психічний стан, який забезпечує більш високу дієздатність для будь-якої професії [7, с. 44-45].

На думку О.А. Стасенка професійна готовність є важливим фактором становлення фахівців фізичної культури й вимагає підвищення педагогічної майстерності, зростання освіченості та рівня підготовленості вчителів [6, с. 22].

Мета роботи полягає у розробці, теоретичному обґрунтуванні особливостей формування професійних компетентностей учителів фізичної культури до позакласної роботи.

Спираючись на припущення В.А. Сластеніна, до складу основних властивостей і характеристик, що визначають готовність до виховної роботи, входять: спрямованість особистості, політична зрілість, суспільна активність, принциповість, любов до дітей, педагогічний професіоналізм, організаторські якості, перцептивно-гностичні якості, експресивні якості. Зазначається, що готовність до виховної роботи містить процесуальний компонент, який передбачає вміння вчителя визначити і раціонально

застосувати способи, які найбільш ефективно призводять вирішення конкретних педагогічних ситуацій [5, с. 6]

Аналіз професійно-педагогічної діяльності дозволяє визначити її як організаційно-управлінську діяльність педагога в навчальних закладах. Ця діяльність спрямована на організацію та взаємодію тих, хто навчається; на передачу культурних цінностей підростаючому поколінню, створених руками та розумом попередніх поколінь; на формування особистісних якостей суб'єктів діяльності; на розвиток виховання та навчання особистості в процесі діяльності.

Як зазначає Т.Т. Ротерс, кваліфікація вчителя фізичної культури складається з органічної єдності різнобічних наукових знань, умінь та практичного досвіду роботи. П.Ф. Лесгафт, визначаючи вимоги до педагога фізичного виховання, писав, що керівник повинен бути добре освіченою людиною, як кожен, який має відношення до викладання; повинен добре розуміти свій предмет, а головне – повинен бути цілком дисциплінованою і стриманою людиною, володіти всіма своїми діями. Все це не легко і вимагає дуже наполегливої й послідовної праці над собою. У своїй діяльності вчитель фізичної культури повинен спиратись не тільки на знання, а й на певні професійно-педагогічні вміння та навички, коло яких є досить широким. До них можна віднести рухові та власне-педагогічні навички та вміння. До перших відносяться володіння технікою фізичних вправ (як мінімум, шкільної програми) уміння виготовити найпростіший спортивний інвентар і обладнання. До власне-педагогічних навичок, як найбільш важливих – уміння навчати школярів рухових дій, планувати фізичне виховання, організовувати фізкультурну [4, с. 12-13].

Однією з характерних особливостей діяльності вчителя фізичної культури у позакласній роботі є широкий розмах масової роботи. Учитель фізичної культури формує і виховує великий фізкультурний актив, організовує турпоходи, спортивні свята, паради, загальношкільні змагання,

спортивні вечори. Ось чому, підкреслюючи важливість усіх факторів, що сприяють успішній педагогічній діяльності, не можна не виділити особливу роль професійної кваліфікації вчителя фізичної культури.

Визначено, що процес становлення вчителя фізичної культури як фахівця складається із декількох етапів: усвідомлення соціальної значущості праці педагога, сприйняття вимог педагогічної професії, свідоме пред'явлення цих вимог до себе, самовиховання необхідних властивостей і якостей, які моделюють особистість вчителя, реалізація настанов на творче опановування обраною професією. Ці етапи професійного становлення майбутнього вчителя фізичної культури складають основу професійно-педагогічного виховання у ЗВО. Забезпечення професійної готовності вчителя фізичної культури та її регуляція неможливе без розуміння змісту професійної діяльності. Через це однією з актуальних проблем підготовки майбутніх учителів фізичної культури є вдосконалення їхньої професійної компетентності та однієї з її складових – методичної підготовки, що слугує підґрунтям до майбутньої діяльності [6, с. 84; с. 107]. У даному контексті нами було визначено, що важливою умовою забезпечення готовності молодого покоління до повноцінної життєдіяльності в сучасному європейському просторі є формування у них професійної компетентності.

Компетентність – це ситуативна категорія, яка виражається в готовності до здійснення якої-небудь діяльності в конкретних професійних ситуаціях, більшість дослідників пов'язують проблему компетентності з професійним становленням особистості [1, с. 10]

Розглядають її як оцінну категорію, що характеризує людину як суб'єкта професійної діяльності, її здатність виконувати завдання, що належать до її компетенції.

З метою підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до позакласної роботи ми виділи наступні компоненти їх професійної компетентності: 1) мотиваційно-ціннісний – який включає мотиви, мету,

ціннісні установки студента, що передбачало його ставлення до майбутньої професійної діяльності як до цінності та потреби у формуванні й самовихованні своєї професійної компетентності; 2) когнітивний – характеризує сукупність знань про культуру, сутність і способи самовиховання компетентності; здатність до систематизації й узагальнення знань; 3) діяльний – передбачає наявність умінь вступати в інтеркультурну комунікацію з носіями іншомовної культури, передавати інструментарій самопізнання й саморозвитку іншому, рефлексувати власну діяльність і поведінку; 4) емоційний – обумовлює позитивне оцінювання педагогічних явищ з опорою на соціальні та особистісні вагомні цінності, здатність сприймати внутрішній світ іншого й ототожнювати себе з ним.

Так, в процесі дослідження мотиваційно-ціннісний компонент являв собою систему мотиваційно-ціннісних утворень: мотивів, цінностей, інтересів, потреб, професійних якостей, що регулюють повсякденне життя й діяльність особистості у сучасному суспільстві. Когнітивний компонент передбачав сформованість системи знань, що виступають орієнтовною основою діяльності. Діяльнісний компонент відображав сформованість професійних умінь і навичок щодо дотримання соціальних норм і правил поведінки, наявність досвіду позитивної взаємодії з учнями у позакласній роботі.

Перераховані компоненти стали тією базою, на якій ми будували подальший розвиток у майбутніх вчителів професійної компетентності. Когнітивний компонент став ведучим у структурі формування готовності студента до позакласної роботи, тому що на його основі базуються й розвиваються наступні компоненти структури.

Однак слід зазначити, що більшість науковців вважають мотиваційний компонент головним і необхідним у процесі формування готовності до позакласної роботи в школі. Ми підтримуємо таку думку, адже

без зацікавленості, бажання та інтересу до певного виду діяльності є неможливим досягти успіху та поставленої мети.

Отже, на сьогоднішній стан готовності вчителів фізичної культури до позакласної роботи є недостатньо розробленим. Структура та зміст формування готовності учителів фізичної культури потребують чітких уточнень, і в цьому є необхідність.

Список літератури:

1. Данилова Д.Ю. Формирование поликультурной компетентности студентов / Л.Ю. Данилова // Учитель. – 2007. – № 3. – С. 12-15.
2. Радул В.В. Основи професійного становлення особистості сучасного вчителя: Навчальний посібник/ Радул В.В., Кравцов В.О., Михайличенко М.В. – Кіровоград, РВВ КДПУ, 2006. – 216 с.
3. Радул В.В. Методологічні основи професійного становлення особистості вчителя: Навчальний посібник/ В.В. Радул, В.О. Кравцов. – Кіровоград: ФО-П Александрова М.В., 2011. – 264 с.
4. Ротерс Т.Т. Музыкально-ритмическое воспитание в профессиональной подготовке учителя физической культуры: дис... кандидата пед. наук: 13.00.04 / Ротерс Татьяна Тихоновна. – Москва, 1984. – 146 с.
5. Слостенін В.А. Реформа школи и готовность учителя к профессионально-педагогической деятельности: вопросы методологии и теории / В.А. Слостенін, М.Я Виленский // Теория и практика физической культуры. – 1985. – № 6. – С. 43–46.
6. Стасенко О.А. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями основної школи: дис... кандидата пед. наук: 13.00.04 / Стасенко Олексій Анатолійович. – Кіровоград, 2010. – 275 с.
7. Сущенко Л.П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) : Монографія / Л.П. Сущенко. – Запоріжжя : Запорізький державний університет, 2003. – 442 с.

ШУЛЬГАН Марія,

*аспірантка другого року навчання
спеціальності 071 Облік і оподаткування
факультету обліку та аудиту*

Вінницького національного аграрного університету

ЗДИРКО Наталія,

*д.е.н., професор, декан факультету обліку та аудиту,
Вінницького національного аграрного університету*

ВИКОРИСТАННЯ КОМБІНОВАНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ

Стрімкого розвитку в освітньому процесі набуває використання комбінованих форм навчання.

Комбінованим навчанням можна називати так званий «мікс» форм і методів в освітньому процесі. Саме він дає можливість вийти з тої «зони комфорту», до якої звикли як викладачі, так і студенти. І саме він може забезпечити більший інтерес до занять здобувача освіти. Так само як і з впевненістю можна стверджувати, що застосування даного навчання є більш ефективним, а ніж традиційні форми і методи навчання. Зацікавити студента до вивчення тої чи іншої дисципліни, а разом з тим і «втримати» його, у теперішньому світі гаджетів, досить складно. А використання комбінованого навчання є дієвим для покращення та інтенсифікації навчального процесу.

Аналіз різних трактувань комбінованого навчання (Т.І. Коваль, Н.В. Рашевської, Ю.В. Триуса та інших дослідників) надав можливість визначити його як цілеспрямований процес здобування знань, умінь та навичок в умовах інтеграції аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності суб'єктів освітнього процесу на основі використання і взаємного доповнення технологій традиційного, електронного, дистанційного та мобільного навчання [3]. У цьому визначенні підкреслюються проміжна роль комбінованого навчання між традиційним і дистанційним навчанням, провідна роль ІКТ в організації навчальної діяльності, що дає змогу

розглядати ІКТ комбінованого навчання та його відповідність системним принципам відкритої освіти [1, 55–56].

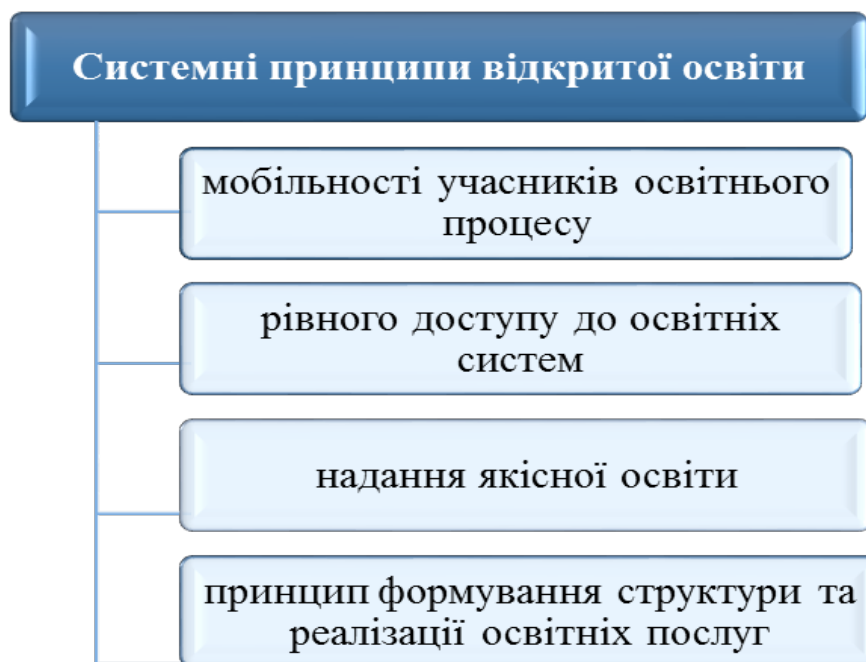

Рис.1. Системні принципи освіти

Побудова моделі комбінованого навчання передбачає реалізацію цих принципів з метою створення відкритого навчального середовища.

Розробка моделі комбінованого навчання, на думку Б. Хана, вимагає урахування вимог: педагогічних, технологічних, інституційних, етичних, управлінських, ресурсних, інтерфейсних та оцінювальних [4, 4].

Окрім вищевказаних досліджених різних трактувань комбінованого навчання і з власного досвіду, впливає формулювання і відповідне визначення: комбіноване навчання – це педагогічно виважене поєднання технологій традиційного, електронного, дистанційного та мобільного навчання, спрямоване на інтеграцію різних форм навчання. У даному визначенні підкреслюються проміжна роль комбінованого навчання між декількома формами навчанням та провідна роль ІКТ в організації навчальної діяльності. Саме такі поєднання і використали викладачі ВСП «Чернятинський фаховий коледж ВНАУ» на своєму занятті. Отже, враховуючи всі моменти навчального процесу, поєднання різних дисциплін,

але за умовою суміжних тем, було реалізовано таку форму навчання, як бінарно-практичне, яке також має комбіновані функції.

Бінарне заняття у вищій школі, має на меті здійснення узагальнення і систематизації наявних знань, забезпечення цілісного сприйняття навчального матеріалу. При цьому інтеграція представляє собою об'єднання для одержання якісно нових результатів, які відрізняються від результатів окремого застосування способів, методів і прийомів. В освітньому процесі інтеграція передбачає органічне сполучення матеріалів окремих дисциплін, зусиль і знань декількох спеціалістів різного профілю в межах одного заняття.

Поставлені завдання можуть бути успішно виконані за умов здійснення творчого підходу до вибору і реалізації традиційних та інноваційних форм, методів і прийомів навчання. Разом зі здобувачами освітнього процесу, бінарне заняття об'єднує діяльність двох або більше педагогів, вченого-теоретика і практикуючого спеціаліста, представників двох наукових шкіл, але можливим є й комплексне вивчення практичного матеріалу з різних навчальних дисциплін.

Проведення бінарного заняття може бути заплановано на різних етапах навчального процесу [2].

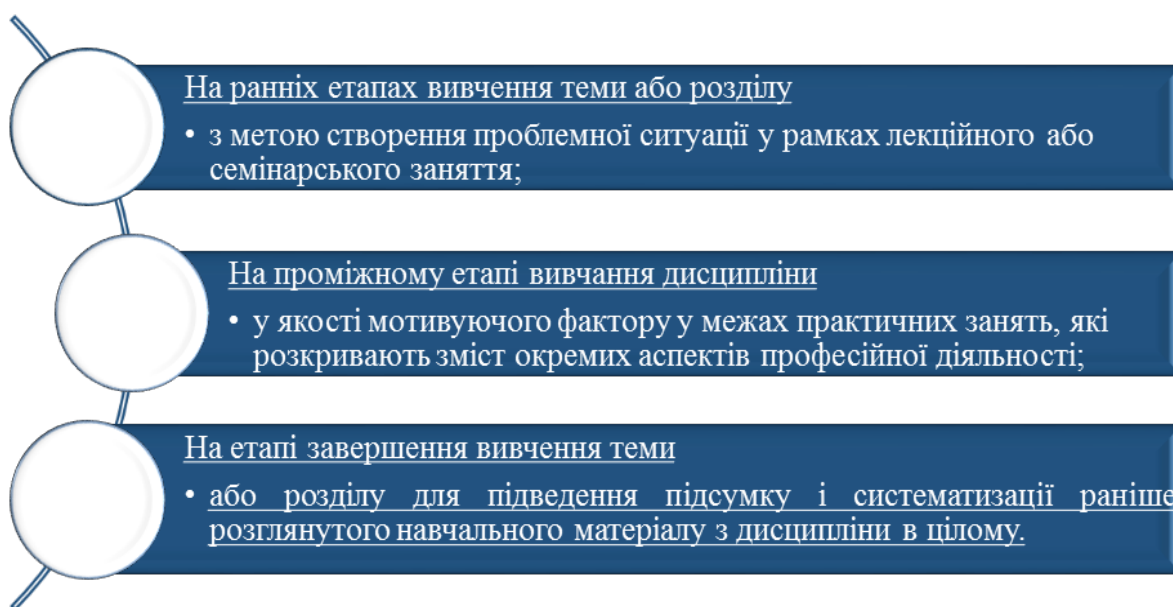

Рис.2. Етапи проведення бінарного заняття [2]

Використовуючи даний етап, викладачами нашого ВСП «Чернятинський фаховий коледж ВНАУ» було проведено бінарне заняття на випускні групі спеціальності «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва».

Саме об'єднання тем заняття: Розв'язання фахових завдань з використанням прикладного програмного забезпечення та Розрахунок кормової бази для пасіки конкретного господарства, є досить актуальними. Основна мета заняття, полягає у розрахунково-прогнозній роботі здобувачів освіти спеціальності «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва» за допомогою програмного середовища. Завдання тем – це акумулювання знань щодо розрахунку показників, їх оцінки, аналізу, прогнозу на майбутнє та пошуку оптимальних рішень для покращення кормової бази пасіки із використанням програмного середовища MS Excel. При цьому варто пам'ятати: застосування прикладного програмного забезпечення вимагає уваги та чіткого алгоритму виконання завдання. Оцінка діяльності господарства важлива не тільки для збиткових господарств, але й для тих, що мають сталий прибуток. Адже, якщо нічого в господарстві не оцінювати, не прогнозувати, то у ринковому середовищі воно швидко втратить свої позиції.

Отже, для реалізації бінарного заняття з дисциплін «Інформатика і комп'ютеризація» та навчальної практики з «Планування діяльності підприємства» із вищевказаних тем, було розроблено:

- як індивідуальні плани обох викладачів, так і сумісний план бінарно-практичного заняття;
- інструкційну картку із комплектами ситуаційних завдань;
- віртуальний клас – Google Classroom (який використовується під час дистанційної форми навчання, тобто він активний).

В процесі заняття при розрахунку кормової бази для пасіки здобувачі освіти використали проблемно-пошуковий аналіз та аналіз конкретних

ситуацій, користувались довідково-пошуковими сайтами виробничого характеру. Вся практична робота виконувалась в середовищі MS Excel.

За результатами практичної роботи здобувачі освіти демонструють обраховані дані, аналіз і прогнози для покращення кормової бази для пасіки. Роботи надсилались у віртуальний клас – Google Classroom з метою забезпечення двостороннього зв'язку при захисті своєї практичної роботи у вигляді висновків-обговорення студентами, що дало можливість об'єктивно оцінити себе та провести роботу над помилками.

Для закріплення матеріалу студентами здійснений тестовий контроль за допомогою тестової оболонки Easy Quizzу та проведений порівняльний аналіз-бесіда практичної роботи. Адже у кожного студента було різне індивідуальне завдання, виходячи із кількості бджолосімей та використаної інформації в мережі Інтернет.

Аналізуючи результативність бінарного заняття, варто зазначити, що контроль знань і навичок у здобувачів освіти, вища, а ніж із використанням звичайних форм навчання. А отже, перспективним напрямком підвищення ефективності професійної підготовки здобувачів освіти уявляється розробка й удосконалення методичних матеріалів для бінарних занять з різних навчальних дисциплін.

Таким чином, використання комбінованих форм навчання має бути пріоритетною основою у сучасній професійній освіті. Адже, вдале поєднання декількох форм навчання, дає змогу викладачу не тільки зацікавити студента до занять, але і забезпечити те, що в майбутньому, він застосує набуті знання і навички на практиці, тобто на виробництві. А це і є головна мета кожного викладача в професійній освіті.

Список літератури:

1. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: [монографія] / В.Ю. Биков. – К.: Атіка, 2009. – 684 с.
2. Дьяченко, Н.В. Інтегроване заняття, як спосіб активізації пізнавальної діяльності у ЗВО. Концепт. – 2016. – № 2. – С. 11–15.

3. Стрюк А.М. Теоретичні основи комбінованого навчання / А.М. Стрюк // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету. Сер. педагогічна / [редкол.: П.С. Атаманчук (голова, наук. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2011. – Вип. 17: Інноваційні технології управління компетентнісно-світоглядним становленням учителя: фізика, технології, астрономія. – С. 63–66.

4. Khan B. H. Program Evaluation in E-Learning [Electronic resource] / Badrul H. Khan. – 11 p. – Mode of access : http://asianvu.com/bk/elearning_evaluation_article.pdf.

ЯРЕМЧУК Наталія,
кандидат педагогічних наук, доцент
Львівського національного університету імені Івана Франка

ПРОФЕСІЙНА ДИСТАНЦІЙНА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА

Ера сьогоденних реалій базується на інноваційних процесах, які масштабно впливають на реорганізацію усіх соціальних сфер. Прогрес процесів інформатизації та глобалізації зумовив появу та розвиток Е-дистанційного навчання. Можливості електронного навчання еволюціонували завдяки інноваціям технічної інфраструктури та цифрових вимірів, готовності споживача освітніх послуг до використання наявних Е-ресурсів та організації персонального освітнього Е-середовища, теоретико-прикладними дослідженнями організаційно-педагогічних засад Е-дистанційного навчання та дотриманням умов їхньої реалізації тощо. Запит на його впровадження мобілізувала поява глобально-кризових явищ – пандемія, війна, внутрішня та зовнішня міграція переселенців; а також академічна мобільність студентів, їхня трудова зайнятість та економічна обумовленість витрат на освіту.

Відповідно до цього сформувались суперечності щодо: впровадження інноваційних стандартів електронного навчання в освітній процес та запит суспільства на якісну освіту; трансформація освітнього середовища задля професійної підготовки майбутніх вчителів та відсутність методологічних досліджень із впровадження інновацій у практичні застосунки; уможливлення інтеграції формальної та неформальної освіти в умовах професійної дистанційної підготовки вчителів та відсутністю нормативно-правової бази для врегулювання організаційно-функціональних можливостей системи. Ці та інші чинники визначили потребу на проектування інноваційної педагогічної системи – професійна дистанційна підготовка вчителя початкової школи.

Поняття «педагогічна система» є багатоаспектним і потребує дефінітивного аналізу. В Енциклопедії освіти як «педагогічна система – полісистемне утворення (цілісність), що складається з багатьох взаємодіючих і взаємодоповнюючих частин» [1, с. 727]. Дослідження обумовлені методологією системного підходу, де системні явища інтерпретуються у контексті «цілісності, структурності, функціональності та організованості» [1, с. 728]; кожен об'єкт є системою.

У дослідженні А. Лігоцького проектування педагогічних систем базується на тріаді підходів – інформаційності, організаційності та процедурності [2, с. 179]. Вважаємо, це передбачає аналіз інноваційного явища на предмет визначення предметної й соціальної доцільності, прикладної результативності, створення компонентної структурної композиції та передбачення функціональної багатоаспектної взаємодії лінійного або ієрархічного характеру. Педагогічна система спрямована на результативність відповідно до цільовизначальних перспектив. Її «життєвий» прогрес зумовлений оптимальною цілісністю усієї композиції із забезпечуючими механізмами діяльності. Педагогічна система перебуває у безпосередній взаємодії із зовнішнім освітнім середовищем, що

обумовлює її відкритість, а за інших умов – закритість. Динаміка змін в системі середовища одночасно спонукає до змін в самій педагогічній системі, що потребує критичної оцінки та відповідного удосконалення. Саме цифровізація освітнього середовища спонукала до трансформації професійної підготовки вчителів як педагогічної системи.

Професійна дистанційна підготовка вчителів початкової школи – це комплексна система психолого-педагогічних заходів, які спрямовані на формування готовності до педагогічної діяльності засобами електронних/цифрових технологій навчання в умовах опосередкованої активної комунікативної суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу та персоналізації освітнього середовища. Відповідна авторська інтерпретація поняття дозволяє виявляти особливості педагогічної системи.

Структурність системи забезпечує низка структурно-функціональних компонентів: концептуально-цілевизначальний (представляє концептуальну ідею, обґрунтовує соціальну та освітню доречність змін, обумовлює мету), інформаційно-змістовий (визначає характерні властивості професійної дистанційної підготовки вчителя у змістовій інтерпретації), суб'єкт-суб'єктної інтерактивної педагогічної взаємодії (створення освітньої Е-спільноти викладачів, студентів та неформальних освітніх інституцій, які в умовах Е-дистанційного навчання спрямовані на досягнення результату в межах професійної педагогічної освіти – формування професійних компетентностей та професійної підготовки майбутнього педагога – готовності до педагогічної діяльності), проектно-конструктивний (представлення моделі та моніторингу її продуктивності в межах планування, дотримання управлінських рішень, реорганізації конструкції), ресурсно-технологічний (використання освітніх платформ та адаптація програмного супроводу до змінних особливостей професійно-педагогічної підготовки педагога початкової освіти), організаційно-

методичний (впровадження в практику інноваційних форм, методів та засобів Е-дистанційного навчання), результативно-оцінний (встановлення власних критеріїв оцінки та експертування якості результату, спрямованість на цілісність, єдність, співпрацю, оптимізацію, адаптивність, індивідуалізацію). Характеристиками інноваційних процесів Е-дистанційного навчання є відкритість, динамічність, гнучкість, варіативність, інтерактивність, креативність, оптимальна цілісність. Це безпосередньо впливає на якість взаємодії компонентів системи та результативність у створенні умов для професійної дистанційної підготовки вчителів початкової школи.

Проектування педагогічної системи відповідно до змінних освітніх потреб є необхідним та конструктивним чинником у представленні інноваційного явища. Відповідно, запит на подальші дослідження професійної дистанційної підготовки вчителів початкової школи як педагогічної системи має пролонгацію.

Список літератури:

- 1.Енциклопедія освіти / гол. ред. В.Г. Кремень, заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов, відп. наук. секр. С. О. Сисоєва. – Київ: Юрінком Інтер, 2021. – 1144 с. – (2-ге вид., допов. та перероб).
- 2.Лігоцький А. Феноменологія проектування новітніх освітніх систем у глобальному освітньому середовищі / Лігоцький А. // Військова освіта. – 2019. – С. 173–184.

ЯХНО Людмила,
*викладач-методист, спеціаліст вищої категорії, методист коледжу,
викладач інформатики ВСП «Немирівський фаховий коледж будівництва,
економіки та дизайну ВНАУ»*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ІНФОРМАТИКИ

Суспільство XXI століття цілком слушно називають «суспільством знань», бо саме знання визначають і матеріальне, і духовне життя. Самі знання постійно примножуються, і людина, природно, витрачає все більше часу для набуття знань. Життя висунуло суспільний запит на розвиток творчої особистості, здатної самостійно мислити, пропонувати оригінальні ідеї, приймати сміливі, нестандартні рішення.

Вважаю, що завдання викладача – допомогти студенту знайти себе в житті, пробудити чи розвинути в дитині те творче зернятко, яке є в кожному, бо закладене там природою. І єдиним найефективнішим засобом досягнення цієї мети є інноваційні технології навчання.

Інноваційний підхід забезпечує позитивну мотивацію здобуття знань, активне функціонування інтелектуальних і вольових сфер, сприяє розвитку творчої особистості. Створення ситуації успіху, сприятливих умов для повноцінної діяльності кожної дитини – основна мета, що покладена в основу інноваційних технологій навчання. Багато з них варті уваги сучасного педагога, який прагне дати якісний рівень знань, зробити заняття цікавим, досягти максимального взаєморозуміння і співпраці між викладачем та студентом.

Інформатика як предмет, який з'явився порівняно недавно, від самого початку орієнтована на форми та методи роботи, притаманні інноваційним технологіям. Інтерактивні форми та методи є невід'ємною частиною роботи викладача інформатики. Індивідуальна робота кожного студента на персональному комп'ютері поєднується із груповою роботою під час

вивчення нового матеріалу, роботи над проєктами, роботи в мережі. Використання комп'ютерної техніки та мультимедійних засобів, які рекомендовані на інших предметах, є звичайними засобами навчання на занятті інформатики.

У своїй педагогічній діяльності використовую наступні інноваційні технології навчання:

- нестандартні заняття;
- інтерактивне навчання;
- проєктну технологію;
- інформаційно-комунікаційні технології.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності із цілком конкретними й прогнозованими цілями. Одна з таких цілей – створення комфортних умов навчання, таких, при яких студент відчуває, що робить продуктивним сам процес навчання. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес організований таким чином, що практично всі студенти виявляються залученими у процес пізнання, вони знають і думають. Спільна діяльність студентів у процесі пізнання, освоєння навчального матеріалу означає, що кожний уносить свій особливий індивідуальний внесок в обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Причому відбувається це в атмосфері з доброзичливою і взаємною підтримкою, що дозволяє не тільки одержати нове знання, але й розвиває саму пізнавальну діяльність, виводить її на вищі форми кооперації та співробітництва.

Нині спостерігається збільшення впливу медіатехнологій на людину. Особливо це сильно діє на дитину, яка з великим задоволенням подивиться телевізор, ніж прочитає книгу. Вже давно доведено, що кожен студент по-різному освоює нові знання. Раніше викладачам важко було знайти індивідуальний підхід до кожного студента. Тепер, з використанням комп'ютерних мереж і онлайн-засобів, навчальні заклади отримали

можливість подавати нову інформацію таким чином, щоб задовольнити індивідуальних запитів кожного студента. Необхідно навчити кожну дитину за короткий проміжок часу освоювати, перетворювати й використовувати в практичній діяльності величезні масиви інформації. Дуже важливо організувати процес навчання так, щоб дитина активно, з цікавістю і захопленням працювала на занятті, бачив плоди своєї праці та міг їх оцінити. Допомогти викладачу у вирішенні цього непростого завдання може поєднання традиційних методів навчання та сучасних інформаційних технологій, у тому числі й комп'ютерних. Адже використання комп'ютера на занятті дозволяє зробити процес навчання мобільним, строго диференційованим та індивідуальним.

Серед основних напрямків використання ІКТ можна виділити такі:

- 1) при викладанні нового матеріалу – візуалізація знань;
- 2) проведення віртуальних лабораторних робіт з використанням навчальних програм;
- 3) закріплення вивченого – тренінги, навчальні практичні роботи, лабораторні роботи;
- 4) система контролю й перевірки – тестування з оцінюванням, контролюючі програми;
- 5) самостійна навчальна робота студентів – навчальні програми, енциклопедії, розвиваючі програми;
- 6) проведення інтегрованих занять за методом проєктів.

Використання під час вивчення курсу інформатики інноваційних технологій навчання значно підвищує інтерес студентів до даної дисципліни та забезпечує зростання ефективності засвоєння навчального матеріалу. Новітні технології навчання передбачають не просто отримання знань, а творче відношення до них, сприяють розвитку таких особистісних якостей як комунікабельність, співробітництво, уміння відстоювати свою точку зору, йти на компроміси тощо. Також інноваційні технології

сприяють формуванню і вихованню освіченого, творчого, професійно здібного кваліфікованого робітника. Отже, інноваційні технології заслуговують на право поповнити традиційні форми навчання і виховання студентів.

Список літератури:

1. Корольській В.В. Інноваційні інформаційно-комунікаційні технології навчання: навчальний посібник / В.В.Корольській, Т.Г.Крамаренко, С.О.Семеріков та ін. // Кривий Ріг: Книжковий видавництво Кіреєвського, 2009. 316 с.
2. Морзе Н. В. Моделі ефективного Використання інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі / Н. М. Морзе, О. Г. Глазунова / / Електронне фаховості видання «Інформаційні технології и засоби навчання». 2008.320 с.
3. Марцін І.В.(2017) Використання хмарних технологій у навчальному процесі. Актуальні питання сучасної інформатики(5).pp.366-368
4. Книги в електронному вигляді – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://booksmania.info/katalog3/file1792.html>

наукове видання

**Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців
в умовах сьогодення**

Матеріали

*II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції
25-26 серпня 2022 року*

Упорядники

Є. В. Баженов,
А. В. Цьось,
Г. А. Коломoeць,
О. Ю. Дикий,
А. А. Ребрина,
А. А. Боляк,
Ю. А. Кліванська,
Г. В. Буянова

Технічний редактор

Кліванська Ю.А.,

Ш-70 **Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення: матеріали II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф (25-26 серпня 2022 року в режимі онлайн) / упорядн.: Баженов Є. В., Цьось А. В., Коломoeць Г. А., Дикий О. Ю., Ребрина А. А., Боляк А. А., Кліванська Ю. А., Буянова Г. В., 2022. 412 с.**

УДК 005.336.2(08)+331.54-051:005.336.2(08)

